ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

2

1949

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓ. 8971
ΘΙΑ. ΑΡΙΘ. περ. 47

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΕΠΕΤΗΡΙΣ
ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 2.

1949

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1949

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Θεωρῶ καθῆκόν μου καὶ δημοσίᾳ νὰ ἐκφράσω τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας μου καὶ τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μου πρός τε τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν καὶ τὴν Διοίκησιν τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν εὐγενῆ χορηγίαν τῆς ὁποίας ὀφείλεται ἡ ἐκτύπωσις τῆς ἐργασίας ταύτης, ἰδιαιτέρως δὲ πρὸς τὸν ἀξιότιμον Διοικητὴν τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Μαντζαβῖνον, τὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος Πρόεδρον τῆς Ἀκαδημίας καθηγητὴν κ. Κ. Τριανταφυλλόπουλον, τὸν Γενικὸν Γραμματέα τῆς Ἀκαδημίας καὶ σεβαστόν μου διδάσκαλον καθηγητὴν κ. Γ. Π. Οἰκονόμον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΚΡΑΤΟΣ[1]

Εἰσαγωγὴ[2]

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Δημοκρατίας, καθ' ἣν ὁ ρωμαϊκὸς λαὸς ἐπέτυχε τὴν παγκόσμιον κυριαρχίαν, τὴν ἐξωτερικὴν ὅσον καὶ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν οὐσιαστικῶς διηύθυνεν ἡ σύγκλητος, ἐπιδείξασα εἰς πᾶσαν περίστασιν εὐστροφίαν, ἐμμονὴν καὶ ἀντοχὴν ἀξιοθαύμαστον ἂν καί, δέον νὰ σημειωθῇ, ἐνίοτε αἱ πράξεις της δὲν ἦσαν ἀπηλλαγμέναι σκληρότητος καὶ βαναυσότητος. Ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ B. Kübler[3], σπανίως ὑπῆρξε σῶμα δυνάμενον νὰ παραβληθῇ εἰς πολιτικὴν σύνεσιν, ἀξιοπρεπῆ στάσιν καὶ κοινοβουλευτικὰς ἱκανότητας πρὸς τὴν ρωμαϊκὴν σύγκλητον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκογενειῶν, ὧν μέλη κατεῖχον ἕδραν εἰς τὴν σύγκλητον, ἦτο περιωρισμένος· ὡς ἐκ τούτου, οἱ νέοι συγκλητικοὶ ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἐμυοῦντο εἰς τὴν τέχνην τοῦ διοικεῖν καὶ τοῦ διεξάγειν κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις.

Πᾶσαι αἱ ὑποθέσεις αἱ ἀφορῶσαι τὴν λειτουργίαν τῆς κρατικῆς μηχανῆς ἀπετέλουν ἀντικείμενον τῶν συσκέψεων καὶ ἀποφάσεων τῆς συγκλήτου. Διὰ τοῦ δικαιώματος τῆς διαχειρίσεως τῶν κρατικῶν οἰκονομικῶν ἠδύνατο αὕτη μεγάλως νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων, προσδιορίζουσα τὴν δι' ἑκάστην πολεμικὴν ἐπιχείρησιν δαπάνην, τὴν ἐπιβολὴν φορολογίας καὶ λοιπά. Ἂν καὶ ἡ τελικὴ περὶ εἰρήνης ἢ πολέμου ἀπόφασις λαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ, κατ' οὐσίαν ἡ σύγκλητος εἶναι ἡ ἀποφασίζουσα, διότι κατὰ κανόνα ἡ συνέλευσις τοῦ λαοῦ περιορίζεται εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ ὑπ' ἐκείνης εἰσαγομένου ψηφίσματος. Ἡ σύγκλητος ἐπίσης δέχεται πρεσβευτὰς ξένων κρατῶν, διεξάγει

---

[1] Τὸ δεύτερον κεφάλαιον, τῆς παρούσης ἐργασίας, ὑποβληθὲν ὡς ἐναίσιμος ἐπὶ διδακτορίᾳ διατριβὴ εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐνεκρίθη παρ' αὐτῆς.

[2] Ἀνάλυσιν τῶν συντμήσεων βλ. εἰς τὸ τέλος τοῦ κειμένου. Ἡ μετὰ παραπομπὴν ἐν παρενθέσει μνεία αὐτοκράτορος, δηλοῖ τὸν χρόνον, εἰς ὃν τὸ ἱστορούμενον γεγονὸς ἀνάγεται.

[3] Kübler σ. 101.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μετ᾽ αὐτῶν διαπραγματεύσεις, ὁρίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δυνάμεων τῶν προοριζομένων δι᾽ ἕκαστον στρατιωτικὸν ἡγέτην, ὡς καὶ τὸν τομέα τῆς δράσεως αὐτοῦ. Μόνον ἔμμεσος εἶναι ἡ συμβολὴ τῆς συγκλήτου κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης. Διὰ τῆς auctoritas patrum ἤσκει αὕτη ἐπίδρασιν εἰς τὴν νομοθεσίαν· πρὸς τούτοις εἶχεν ἀνωτέραν, τρόπον τινα, ἐπὶ τῆς λατρείας ἐποπτείαν.

Διὰ τῆς καταλήψεως τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου λαμβάνει τέλος ἡ προέχουσα θέσις τῆς συγκλήτου, ἥτις ἐξακολουθεῖ μὲν νὰ ὑφίσταται ἀλλὰ μὲ δικαιώματα καὶ ἁρμοδιότητας κατὰ πολὺ περιωρισμένας, οὕτως ὥστε ἡ κρατικὴ ἐξουσία εὑρίσκεται νῦν οὐσιαστικῶς εἰς χεῖρας τοῦ ἡγεμόνος. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἡγεμονίας ἡ σύγκλητος ἀπέβαλε τὸ δικαίωμα τῆς διευθύνσεως τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ κατ᾽ οὐσίαν τῆς διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐξηκολούθει νὰ διαχειρίζηται τὸ ærarium. Ἀντιθέτως ὅμως, ἀπέκτησε μεγαλυτέραν νομοθετικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐνεργοτέραν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων (magistratus), ὑφισταμένη ὅμως καὶ εἰς τὰ σημεῖα ταῦτα ἔντονον τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἡγεμόνος.

Ἡ βυζαντινὴ σύγκλητος ἀποτελοῦσα ἄμεσον συνέχειαν τῆς ρωμαϊκῆς—ἥτις ἀπὸ τῆς περιόδου τῆς Μοναρχίας εἶχε μεταβληθῆ καὶ ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν καὶ τὸν τρόπον συγκροτήσεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐπὶ Δημοκρατίας—ἀπέκτησεν ἅμα τῇ ἱδρύσει της τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἁρμοδιότητας τῆς τελευταίας, διεμόρφωσεν ὅμως ἴδιον χαρακτῆρα κατὰ τὴν ἐν Βυζαντίῳ ὑπερχιλιετῆ ἱστορίαν της καὶ δύναται νὰ ἐπιδείξῃ, ἄλλοτε ὀλιγώτερον ἄλλοτε περισσότερον, ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς τὴν διακυβέρνησιν τοῦ Κράτους[1].

Ὁ χαρακτὴρ αὐτῆς εἶναι κυρίως συμβουλευτικὸς καὶ ὁ αὐτοκράτωρ εἰς πᾶσαν σοβαρὰν πρᾶξιν του, εἴτε αὕτη τὴν ἐξωτερικὴν εἴτε τὴν ἐσωτερικὴν εἴτε τὴν στρατιωτικὴν εἴτε τὴν ἐκκλησιαστικὴν πολιτικὴν εἴτε οἱονδήποτε ἄλλον τομέα τῆς κρατικῆς δράσεως ἀφορᾷ, δὲν παραλείπει νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἀπόψεων τῆς συγκλήτου[2]. Βεβαίως ἡ τελικὴ ἀπόφασις ἐναπόκειται εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἀλλ᾽ ἡ συμ-

---

[1] Εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν ἐνδιαφέρομαι διὰ τὰ τὴν σύγκλητον Κωνσταντινουπόλεως ἀφορῶντα προβλήματα, περιλαμβανομένης καὶ τῆς περιόδου, καθ᾽ ἣν ἡ ἕδρα τοῦ βυζαντινοῦ κράτους εἶχε μεταφερθῆ εἰς Νίκαιαν, οὐχὶ δὲ διὰ παρεμφερεῖς θεσμοὺς ἄλλων κρατῶν, ὧν σποραδικὴν μνείαν ποιοῦνται οἱ βυζαντινοὶ χρονογράφοι (π.χ. Μαλ. 472, Θεοφ. 264, Σκυλ.-Κεδρ. II 440: σύγκλητος καὶ συγκλητικοὶ περσικοῦ κράτους, Θεοφ. 175, Σκυλ.-Κεδρ. I 643: Ἐρούλων, Θεοφ. 216, Σκυλ.-Κεδρ. I 650: Ἰβήρων, Θεοφ. Συνεχ. 119: Ἀράβων κλπ.), οὔτε πάλιν δι᾽ ὁμοίους θεσμοὺς ἑλληνικῶν κρατῶν ὡς π.χ. τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος (Νικ. Γρηγ. II 680, 682).

[2] Πρβλ. M. Dendias, Études sur le gouvernement et l'administration à Byzance ἐν Studi bizantini e neoellenici τ. 5 (1939) σ. 124-126.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μετοχὴ τῆς συγκλήτου εἰς τὴν διαμόρφωσιν αὐτῆς οὐδόλως ἦτο ἐστερημένη σημασίας. Κατ' ἐπανάληψιν, αἱ πηγαὶ ἐμφανίζουν τὴν σύγκλητον ἐπὶ ζητημάτων ἐξωτερικῆς ἰδίᾳ πολιτικῆς νὰ διατυπώνῃ ἐλευθέρως τὴν γνώμην της, ἥτις οὐχὶ σπανίως ἦτο διάφορος τῆς τοῦ αὐτοκράτορος[1]. Οὕτως ἡ σύγκλητος δὲν ἀποτελεῖ ἁπλοῦν διακοσμητικὸν στοιχεῖον τοῦ βυζαντινοῦ πολιτεύματος, χρήσιμον μόνον διὰ τὰς ἀνακτορικὰς ἑορτὰς ἀλλ' ἔχει οὐσιαστικωτέραν συμβολὴν εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι ὁσάκις τὸν θρόνον κατεῖχεν ἰσχυρὰ προσωπικότης, ἡ σύγκλητος περιήρχετο εἰς ὑποδεεστέραν μοῖραν καὶ ἡ ἐπιρροή της καθίστατο ἀσθενεστέρα. Ἀντιθέτως, εἰς περιόδους, ἐν αἷς ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο ἔτι ἀνήλικος — παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἀσκῶν τὴν ἀντιβασιλείαν κατὰ θεωρίαν ἔχει τὴν αὐτὴν μὲ τὸν βασιλέα ἐξουσίαν — ἡ σύγκλητος φαίνεται ἔχουσα μεγαλυτέραν ἰσχὺν ἢ συνήθως[2]. Οὐχὶ σπανίως ἄλλωστε παρατηρεῖται, ὡς εὐνόητον, ηὐξημένη ἡ δύναμις τῆς συγκλήτου ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοκρατόρων ἀσθενοῦς χαρακτῆρος ἢ πολιτικῶς ἀνισχύρων.

Διὰ τὴν σημαντικωτέραν ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει πολιτειακὴν πρᾶξιν, τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοκράτορος, ἀπῃτεῖτο ἡ τυπικὴ τουλάχιστον συναίνεσις τῆς συγκλήτου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1 Θεοφ. Σιμ. 178, 218, 224, 272, Θεοφ. 268, 279, Γεωρ. Μον. II 659: *συνελήφθη οὖν λαὸς πολύς. τῆς δὲ συγκλήτου παρακαλεσάσης τὸν βασιλέα τοῦ ἀγορασθῆναι αὐτούς, εἴξας ὁ βασιλεὺς* (sc. Μαυρίκιος) *ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν βαρβάρων, ἵνα τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κρατηθέντας ἀπολύσῃ*, Θεοφ. Συνεχ. 12-13, βλ. καὶ Θεοφ. 498, Ζων. III 315 (Μιχαὴλ Α'), Νικ. Μυστ. Ἐπιστ. ἐν PG. τ. ΡΙΑ' στ. 192, 193 ἀρ. 33 (Κωνσταντῖνος Ζ' ἀνήλικος), Θεοφ. Συνεχ. 474-475 (Ρωμανὸς Β'). Ἐκ τοῦ χωρίου τῶν Ἀνεκδότων 91 συνάγεται ὅτι ὁ Προκόπιος θεωρεῖ ὡς φυσικὴν κατάστασιν τὸ νὰ ἐκφέρῃ ἡ σύγκλητος ἐπὶ δικαστικῶν ἀποφάσεων ἀνεμποδίστως τὴν γνώμην της, μέμφεται δὲ τὸν Ἰουστινιανόν, ἀκριβῶς διότι περιήγαγεν αὐτήν, ἐν ἀντιθέσει προφανῶς πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε συμβαίνοντα, εἰς σκιώδη ὕπαρξιν: *ἡ μὲν γὰρ βουλὴ ὥσπερ ἐν εἰκόνι ἐκάθητο, οὔτε τῆς ψήφου οὔτε τοῦ καλοῦ κυρία οὖσα, σχήματος δὲ μόνον καὶ νόμου ξυνειλεγμένη παλαιοῦ εἵνεκα, ἐπεὶ οὐδὲ φωνὴν ἀφεῖναί τινα ὁτῳοῦν τὸ παράπαν ἐξῆν . . .*

2 Ἐπειδὴ ἀκριβῶς ὁ διάδοχος τοῦ Ρωμανοῦ Β' ἦτο ἀνήλικος, ἡ σύγκλητος ἐκέκτητο τόσην ἰσχὺν ὥστε ἠδυνήθη νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἰδικήν της ἄποψιν ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ θὰ ἀνετίθετο ἡ διεξαγωγὴ τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐλθοῦσα μάλιστα εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν διοικοῦντα τότε τὰ κοινὰ Ἰωσήφ, εὐνοούμενον τῆς αὐτοκρατείρας. Ὁ διηγούμενος τὰ γεγονότα ἱστορικὸς παραδίδει ὅτι ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς ἀνεκηρύχθη *αὐτοκράτωρ στρατηγὸς τῆς Ἀσίας* κατόπιν προτάσεως τοῦ πατριάρχου, ἣν *ἐπεψήφιζέ τε ἡ βουλή, συνῄνει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ παρακοιμώμενος Ἰωσὴφ οὐχ ἑκὼν τῇ δὲ ῥοπῇ τῆς συγκλήτου ἐκβιαζόμενος* (Λέων διάκ. 33 - 34).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ σύγκλητος διετήρησεν ἐπίσης τὴν κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἡγεμονίας ἐπὶ ποινικῶν ὑποθέσεων δικαιοδοσίαν της, ἀπέβαλεν ὅμως πλήρως πᾶσαν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ ϛ´ διὰ τῆς νεαρᾶς 78 καὶ τυπικῶς πλέον καταργεῖ τὴν ἀπὸ μακροῦ εἰς ἀχρησίαν περιελθοῦσαν νομοθετικὴν ἁρμοδιότητα τῆς συγκλήτου [1].

Τὴν αἴγλην τῆς συγκλήτου μαρτυροῦν ἔτι αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν διαφόρων τελετῶν ἐπευφημίαι τῶν δήμων, ἐν αἷς μετὰ τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν εὐφημεῖται πρώτη κατὰ σειρὰν συνήθως ἡ σύγκλητος [2], ὡς καὶ αἱ κατὰ τὰς συνεδριάσεις τῶν συνόδων, ἔνθα κατὰ κανόνα μόνη ἡ σύγκλητος μετὰ τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν ἀνώτατον θρησκευτικὸν ἀρχηγὸν ἐπευφημεῖται [3].

Ἡ σύγκλητος δὲν ἀποτελεῖ μόνον πολιτειακὸν παράγοντα ἀλλ᾽ ἐμφανίζεται πολλάκις ὡς ὁ κυριώτερος φορεὺς ὡρισμένης πολιτικῆς κατευθύνσεως, ἀντιτιθεμένης πρὸς τὸ πρόγραμμα ἢ τὰς ἐνεργείας ἄλλων τάξεων ἢ ὁμάδων. Κατὰ ταῦτα, δυνάμεθα νὰ ὁμιλῶμεν περὶ κόμματος τῆς συγκλήτου χωρὶς δι᾽ αὐτοῦ νὰ ἐννοῶμεν, ὅτι ἡ σύγκλητος ὡς τοιαύτη ἀπετέλει τὴν ὠργανωμένην ἡγεσίαν του ἀλλ᾽ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν πολιτικῆς μερίδος, ἐπιδιωκούσης τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐν τῷ πολιτειακῷ ὀργανισμῷ ἐπιρροῆς τῆς συγκλήτου, ἐκ τῶν μελῶν τῆς ὁποίας ἐστρατολογοῦντο, ὡς φυσικόν, τὰ ἡγετικά της στελέχη, καθ᾽ ὅμοιον τρόπον ὡς ὁμιλοῦμεν περὶ κόμματος τῆς συγκλήτου κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας τῆς ρωμαϊκῆς δημοκρατίας ἢ τοῦ κόμματος τοῦ Parlement κατὰ τοὺς ἀντιστοίχους τῆς γαλλικῆς Μοναρχίας.

Ἐν τῇ παρούσῃ ἐργασίᾳ περιορίζομαι εἰς τὴν ἔρευναν τῆς συγκλήτου ὡς θεσμοῦ καὶ τὴν ἀποκατάστασιν, κατὰ τὸ δυνατόν, τῶν νομικῶν κανόνων, οἵτινες, ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν διεῖπον τὴν συγκρότησιν καὶ λειτουργίαν αὐτῆς, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ καθώριζον τὰς ἁρμοδιότητάς της [4], καταλείπουσα τὴν ἐξέτασιν τῆς δράσεως τοῦ συγκλη-

[1] ... *τὸν εἰσάγοντα νόμον πρὸς νομοθεσίαν τὴν σύγκλητον τῆς ἐν τοῖς νόμοις συμπολιτείας θεσπίζομεν διακρίνεσθαι. τῶν γὰρ πραγμάτων ἀχρηστίαν αὐτοῦ καταγνόντων, ἐξ οὗ τὸ μόναρχον κράτος τὴν τούτων ἀνῆπται διοίκησιν, καὶ ἄκαιρον καὶ μάταιον τὸν ἄχρηστον μετὰ τῶν χρείαν παρεχομένων συντάττεσθαι.* Πρβλ. ZACHARIÄ, Geschichte σ. XIII, H. MONNIER, Les novelles de Léon le Sage, Paris 1923 σ. 10, M. MITARD, Le pouvoir imperial au temps de Léon le Sage ἐν Melanges Ch. Diehl τ. I, Paris 1930 σ. 218-219, C. SPULBER, Les novelles de Léon le Sage, Cernauti 1934 σ. 51, M. DENDIAS ἔνθ᾽ ἀνωτ. σ. 124.

[2] Βασ. Τάξ. 216, 223, 321, 410, 439, 443, 651· βλ. καὶ σ. 295.

[3] ACO τ. II 1.1 (1933) σ. 70, 111, 143, 195 (ἔτ. 451), αὐτ. τ. III (1940) σ. 85, 86 (ἔτ. 518), Mansi τ. XI στ. 345 (ἔτ. 680), τ. XII στ. 1154 (ἔτ. 787), τ. XVI στ. 43, 53, 74, 81, 96, 157 (ἔτ. 869).

[4] Ὑπὸ νεωτέρων μελετητῶν ἠρευνήθησαν κατὰ τρόπον ἱκανοποιοῦντα πάσας τὰς ἐπιστημονικὰς ἀξιώσεις ὀλίγα μόνον ἐκ τῶν πρὸς τὴν σύγκλητον συνδεομένων προβλημάτων

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τικοῦ κόμματος εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντίου[1].

Τὴν μεταξὺ Διοκλητιανοῦ καὶ Ἰουστινιανοῦ Α΄ χρονικὴν περίοδον ἐκθέτω ὀλιγώτερον ἐκτεταμένως, τοῦτο μέν, διότι αὕτη ἐρευνᾶται κατὰ παράδοσιν ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου[2], καὶ ἑπομένως ὑφίσταται ἐπ' αὐτῆς ὁπωσδήποτε

(π.χ. πρόεδρος συγκλήτου, συμβολὴ αὐτῆς κατὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοκράτορος), ἐλλείπει δὲ μέχρι τοῦδε εἰδικὴ περὶ τοῦ θεσμοῦ τούτου πραγματεία, διότι αἱ ἐργασίαι τῶν Ch. Lécrivain καὶ O. Ellissen εἶναι παλαιόταται καὶ πολὺ ἀπέχουν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξαντλοῦν τὰς πηγάς, τὰς ὁποίας ἄλλωστε δὲν κατανοοῦν πάντοτε πλήρως. Ὅθεν ἤδη πρὸ πεντήκοντα καὶ πλέον ἐτῶν ὁ K. J. Neumann γράφει: Eine Monographie über den byzantinischen Senat, deren Schwierigkeit ich sehr wohl kenne, wäre dringend zu wünschen. Was an Litteratur vorhanden ist, taugt nicht. K. J. Neumann, Die Weltstellung des byzantinischen Reiches vor den Kreuzzügen, Habilitationsschrift, Heidelberg 1894 σ. 76 σημ. 1. Ἂς σημειωθῇ πρὸς τούτοις ὅτι νεώτερα ἔργα, εἰδικῶς ἐξετάζοντα τὰ στοιχεῖα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ Βυζαντίου καὶ τὸν ἐν γένει πολιτισμόν του, παρέχουν πολὺ ἀσαφῆ καὶ ἐν πολλοῖς ἐσφαλμένην εἰκόνα τῆς συγκλήτου. Βλ. π.χ. F. W. Bussel, The Roman Empire. Essays on the constitutional history from the accession of Domitian (81 a. D.) to the retirement of Nicephorus III (a.D. 1081) τ. II, London 1910 ἰδίως σ. 11-12, 64-65, 79, 89-90, 134, 141, 178-179, 288, St. Runciman, Byzantine Civilisation, London 1933 σ. 72-74, N. Jorga, Histoire de la vie byzantine τ. I-III, Bucarest 1934 passim.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Τὰ τῆς δράσεως τοῦ κόμματος τούτου ἐκτίθενται εἰς πᾶσαν ὁπωσοῦν ἐκτεταμένην βυζαντινὴν ἱστορίαν, ἔτυχον δὲ ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ch. Diehl συγγραφεῖσαν· Ch. Diehl - G. Marçais κλπ., Le monde oriental καὶ L'Europe orientale, Paris 1936 καὶ 1945. Ὁ τονισμὸς τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου διὰ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τοῦ βυζαντινοῦ κράτους παράγοντος ἀποτελεῖ, ὡς πιστεύω, μίαν τῶν μεγαλυτέρων ἀρετῶν τοῦ καὶ ἄλλως ἐξαιρέτου ἔργου τοῦ γάλλου ἱστορικοῦ.

[2] Περὶ τῆς ρωμαϊκῆς συγκλήτου βλ. τὸ διεξοδικὸν ἄρθρον τοῦ O'Brien Moore ἐν RE συμπλ. τ. VI (1935) στ. 660-800, ἔνθα καὶ ἡ παλαιοτέρα βιβλιογραφία. Τὴν μετὰ τὸν Διοκλητιανὸν περίοδον ἐπραγματεύθη μονογραφικῶς ὁ Ch. Lécrivain, Le sénat romain depuis Dioclétien à Rome et à Constantinople. Thèse, Paris 1888, οὗτινος ἡ ἐργασία δὲν ἀντικατεστάθη εἰσέτι. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὁ Th. Mommsen δὲν περιέλαβε τὴν ἔρευναν καὶ τῆς ἀνωτέρω περιόδου εἰς τὸ μνημειῶδες ἔργον του Römisches Staatsrecht τ. I³, II³, III Leipzig 1887-1888, τῆς παραλείψεως ταύτης ἐν μέρει μόνον δυναμένης νὰ ἀναπληρωθῇ διὰ τῆς πραγματείας αὐτοῦ, Ostgothische Studien (1889) ἐν Gesammelte Schriften τ. VI, Berlin 1910 σ. 362-482. — Ἐκ τῆς ἐν τοῖς ἐγχειριδίοις τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς συγκλήτου ἀναπτύξεως θὰ ἤθελον νὰ ἐξάρω τὴν ὑπὸ τοῦ B. Kübler, παρὰ τὴν συντομίαν της, λίαν σαφῆ καὶ ἐμπεριστατωμένην ἔκθεσιν (σ. 100-109, 205-209, 252, 331-334). Εἰς τὴν παρὰ τῷ O'Brien Moore βιβλιογραφίαν πρόσθες καὶ τὰς ἑξῆς, νεωτέρας τοῦ ἄρθρου του ἐργασίας: J. M. Cobban, Senate and provinces 78-49 b. C., Cambridge 1935, P. Lambrechts, La composition du senat romain de l'accession au trône d'Hadrien à la mort de Commode, Budapest 1936, *τοῦ αὐτοῦ*, La composition du senat romain de

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σχετικὴ βιβλιογραφία, εἰς ἣν πρὸς ἀποφυγὴν ἀσκόπων ἐπαναλήψεων καὶ καθ᾽ ὃ μέτρον οὐδὲν εἶχον νὰ προσθέσω εἰς τὰ ἐπιτεύγματα τῆς μέχρι τοῦδε ἐρεύνης, διὰ τὰ ἐπὶ μέρους παραπέμπεται, τοῦτο δὲ διότι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχομεν πλουσιωτάτας νομοθετικὰς πηγὰς (ἰδία Codex Theodosianus καὶ Codex Justinianus), αἱ ὁποῖαι λύουν ἀπ᾽ εὐθείας τὰ πλεῖστα τῶν τὴν σύγκλητον ἀφορώντων ζητημάτων καὶ ἑπομένως δὲν ἀπαιτεῖται κατὰ τὸ ἴδιον μέτρον, καθ᾽ ὃ γίνεται διὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, ἡ ἐξ ἐπαγωγῆς ἀποκατάστασις τῶν νομικῶν κανόνων διὰ τῆς ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογῆς των, ὡς αὕτη διαπιστοῦται ἐκ τῶν εἰς τὰς ὀλιγώτερον ἀσφαλεῖς φιλολογικὰς πηγὰς κατεσπαρμένων πληροφοριῶν.

Διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς παρούσης ἐργασίας ἐστηρίχθην εἰς τὰς ἀκολούθους πηγάς:

1) Τὰ νομοθετικὰ ἔργα· ἡ ἀξία των ὡς ἱστορικῆς πηγῆς εἶναι κατὰ τοῦτο σχετικῶς μικρά, καθ᾽ ὅσον πολλάκις περιορίζονται καὶ διὰ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα, ὅπως καὶ δι᾽ ἄλλους θεσμοὺς τοῦ βυζαντινοῦ δημοσίου δικαίου εἰς ἁπλῆν μόνον παράφρασιν ἢ περίληψιν παλαιοτέρων κανόνων δικαίου, ὧν ἡ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐκδόσεως τοῦ κωδικοποιητικοῦ ἔργου πρακτικὴ ἰσχὺς εἶναι πολλάκις πλέον ἢ ἀμφίβολος, τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ὅσῳ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εὑρίσκεται ἐνίοτε εἰς εὐθεῖαν ἀντίθεσιν πρὸς ὅσα ἐξ ἄλλων ἀξιοπίστων πηγῶν γνωρίζομεν.

Τὸ αὐτὸ δύναται, κατὰ μείζονα λόγον, νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὰ συμπιληματικὰ ἰδιωτικὰ νομικὰ ἔργα.

2) Τὰ ἔγγραφα, ἀποτελοῦντα ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν τὴν ἀσφαλεστέραν πηγήν.

3) Τὰς σφραγῖδας.

4) Τὰ ἐπισήμου χαρακτῆρος μετέχοντα ἐθιμοτυπικὰ ἔργα (Κλητορολόγιον Φιλοθέου, Βασίλειος Τάξις).

5) Τοὺς ἱστορικοὺς καὶ χρονογράφους· ἡ ἀξιοπιστία ὅμως ἑνὸς ἑκάστου ἐξ αὐτῶν εἶναι, ὡς γνωστόν, διάφορος.

6) Ἐπιστολάς, παραινετικὰ καὶ ῥητορικὰ ἔργα.

7) Ἁγιογραφικὰ κείμενα.

8) Ποιήματα εἴς τε τὴν καθαρεύουσαν καὶ τὴν δημώδη γλῶσσαν.

Septime Sevère à Diocletien, Budapest 1937 (καὶ αἱ τρεῖς ἐργασίαι γνωσταί μοι μόνον ἐκ παραπομπῆς), J. Stroux, Die Versäumnisbusse der Senatoren ἐν Philologus τ. 93 (1938) σ. 85-101, A. Biscardi, Auctoritas patrum ἐν Bullettino dell'Istituto di diritto romano τ. 48 (1941) σ. 403-521, ὡς καὶ τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν ἐκδοθέντα ἢ ἐπανεκδοθέντα ἐγχειρίδια ρωμαϊκοῦ δικαίου, ἐν οἷς ἐξέχουσαν θέσιν κατέχει τὸ νεώτατον τοῦ Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, Ἀθῆναι 1944 παρ᾽ ᾧ σ. XXI ἑπ. παραπομπὴ καὶ εἰς τὰ λοιπά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

I

Ὁρολογικά

Ἀναγκάζομαι διεξοδικώτερόν πως νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς ἐν ταῖς πηγαῖς εἰς τὴν σύγκλητον καὶ τοὺς συγκλητικοὺς ἀναφερομένης ὁρολογίας καὶ νὰ ἐπιμείνω ἐνίοτε εἰς μεμονωμένα χωρία, διότι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ καθορισθῇ, ἐὰν οἱ ἑκάστοτε ἀπαντῶντες ὅροι καὶ ἐκφράσεις δηλοῦν τὴν σύγκλητον καὶ τοὺς μετέχοντας αὐτῆς, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ περαιτέρω χρησιμοποίησις τοῦ χωρίου κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν λοιπῶν προβλημάτων.

Τοὺς κατὰ τοὺς ἑλληνιστικοὺς καὶ ρωμαϊκοὺς χρόνους πρὸς ἀπόδοσιν τῆς λέξεως *senatus* χρησιμοποιουμένους ὅρους συνεκέντρωσεν ὁ D. Magie[1]. Κατὰ ταῦτα, γίνεται χρῆσις συνηθέστερον μὲν τοῦ *σύγκλητος*, εἶτα δὲ τοῦ *βουλή*. Ἀκολουθοῦν οἱ ὅροι *σύγκλητος βουλή*, *γερουσία*, σπανιώτερον δὲ *συνέδριον*, *βουλευτήριον*, ἔτι δὲ σπανιώτερον *τὸ συνέδριον τῆς βουλῆς*. Ἅπαξ ἢ δὶς μαρτυρεῖται *τὸ βουλευτικὸν συνέδριον*, *τὸ βουλευτικὸν τῶν γερόντων συνέδριον*, *τὸ συνέδριον τῆς γερουσίας*.

Εἰς τὴν βυζαντινὴν περίοδον τόσον τὰ ἐπίσημα κείμενα ὅσον καὶ οἱ συγγραφεῖς ἀποδίδουν κατὰ κανόνα τὸν λατινικὸν ὅρον *senatus* διὰ τοῦ *σύγκλητος* ἢ *σύγκλητος βουλή*, προτάσσοντες ἐνίοτε καὶ τὸ ἐπίθετον *ἱερὸς* (π. χ. *ἱερὰ σύγκλητος*). Ἡ προσθήκη αὕτη ἀπαντᾷ ἤδη εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Α΄ μ. Χ. αἰῶνος[2] καὶ ὀφείλεται εἰς τὴν τάσιν τῆς ἐποχῆς, ὅπως περιβληθῇ πᾶν τὸ ἔχον σχέσιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἱερὸν χαρακτῆρα (οὕτω sacrum palatium, sacrum cubiculum, comes sacrarum largitionum κλπ.)[3]. Πολλοὶ ὅμως τῶν ἱστορικῶν, ἐν τῇ προσπαθείᾳ των νὰ μιμηθοῦν ἀρχαῖα πρότυπα καὶ νὰ ἀποδώσουν θεσμοὺς καὶ γεγονότα τῆς ἐποχῆς των δι᾽ ἐκφράσεων εἰλημμένων ἐκ τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος, χρησιμοποιοῦν ὅρους οἷον *γερουσία*, *ἐκκλησία*, *συνέδριον*[4].

---

[1] D. Magie, De romanorum juris publici sacrique vocabulis sollemnibus in graecam sermonem conversis, Lipsiae 1905 σ. 43 - 44.

[2] Βλ. τὰς παρὰ D. Magie αὐτόθι σ. 43 παραπομπάς.

[3] Kübler σ. 309 καὶ διὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον O. Treitinger, Die oströmische Kaiser - und Reichsidee nach ihrer Gestaltung im höfischen Zeremoniell, Jena 1938 σ. 41 - 42.

[4] Βλ. κατωτέρω περὶ τῶν κατ᾽ ἰδίαν πηγῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Παραλλήλως πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν καθαρῶς ἑλληνικῶν τούτων τύπων εὑρίσκομεν κατὰ τοὺς πρωΐμους βυζαντινοὺς χρόνους παραδείγματα μαρτυροῦντα τὴν χρῆσιν καὶ λατινικῶν ὅρων οὐχὶ ἐν μεταφράσει ἀλλὰ μόνον ἑλληνιστὶ μεταγεγραμμένων. Οὕτως ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Α΄ πατρίκιός τις μνημονεύεται ὡς *σενάτωρ* (Προκ. Κτισμ. 21). Ἀνάλογα παραδείγματα παρέχουσιν ἐπιγραφαὶ ἀναγόμεναι εἰς τοὺς προϊουστινιανείους χρόνους [1].

Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου προχωρεῖ καὶ ὁ γλωσσικὸς ἐξελληνισμὸς τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ὥστε ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ ἐκ τῆς λατινικῆς εἰλημμένοι ὅροι ἀντικαθίστανται δι' ἑλληνικῶν [2]. Τὰ τελευταῖα παραδείγματα τοῦ τύπου senator= συγκλητικὸς δὲν εἶναι, καθ' ὅσον γνωρίζω, νεώτερα τῆς ἰουστινιανείου περιόδου [3]. Ἡ εἰς μεταγενέστερα κείμενα σποραδικῶς ἀπαντῶσα μνεία *σινατόρων* δὲν δηλοῖ συγκλητικούς. Οἱ ἐν τῷ Κλητορολογίῳ τοῦ Φιλοθέου μνημονευόμενοι *σινάτορες, σενάτορες* (Κλητ. Φιλ. 746, 752, 767) εἶναι κατώτεροι ἀξιωματικοὶ ὑπὸ τὸν δομέστικον τῶν ἐξκουβίτων [4]. Ἡ παράλληλος μνεία τούτων πρὸς τοὺς σκηπτροφόρους, σιγνοφόρους, εὐτυχοφόρους, δρακοναρίους, δουκινιάτορας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ χωρίον τῆς Βασ. Τάξ. 11 (*τὰ σκεύη τῶν προτικτόρων καὶ σινατόρων*) δεικνύει σαφῶς, ὅτι οὗτοι ἔφερον ὡρισμένα στρατιωτικὰ σύμβολα ἢ ἐμβλήματα. Ἡ λέξις εἶναι προφανῶς μεταγραφὴ τοῦ κατὰ τοὺς ὑστέρους ρωμαϊκοὺς χρόνους ὑπὸ κατωτέρων ἀξιωματικῶν φερομένου ἀξιώματος senator [5]. Τοῦτο δὲ καθίσταται ἔτι σαφέστερον ἐκ τοῦ χωρίου τῶν Βασιλικῶν 6. 1. 59: *οἱ κόμητες τῶν σχολῶν μηκέτι τοὺς σενάτορας ἢ δουκινιάτορας τυπτέσθωσαν ἢ καταβιβαζέσθωσαν,* ἀποδίδοντος τὴν ἐν Cod. Just. I. 31. 3 (ἔτ. 441) διάταξιν: ... viris spectabilibus comitibus scholarum verberandi regrandive senatores ac ducenarios licentiam denegamus [6].

---

[1] *Στέφανος σενατόρου υἱειὸς Ἀνδρέου* A. v. DOMASZEWSKI, Inschriften aus Kleinasien ἐν Archæologisch - Epigraphische Mitteilungen aus Oesterreich τ. 7 (1883) σ. 178 ἀρ. 28· πρβλ. J. H. MORDTMANN, Senator ἐν Hermes τ. 20 (1885) σ. 313· *γυ(νὴ) σενάτορος...* παρὰ J. H. MORDTMANN αὐτ. σ. 311 - 312.

[2] Βλ. ἐπὶ τοῦ θέματος H. ZILLIACUS, Zum Kampf der Weltsprachen im oströmischen Reiche, Helsingfors 1935, ἔνθα καὶ ἡ παλαιοτέρα βιβλιογραφία· πρβλ. F. DÖLGER ἐν BZ. τ. 36 (1936) σ. 108 - 117.

[3] Περὶ τοῦ *σενάτου*, ὡς τοῦ οἰκοδομήματος, ἐν ᾧ ἐστεγάζετο ἡ σύγκλητος, βλ. κατωτέρω κεφ. III.

[4] Περὶ τούτων γίνεται διὰ μακρῶν λόγος εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον.

[5] CIL V 8760, VIII 17414, Ammian. Marc. XXVI 6. Πρβλ. J. KROMAYER-G. VEITH, Heerwesen und Kriegführung der Griechen und Römer, München 1928, σ. 585.

[6] Βλ. καὶ Cod. Just. XII 29 1 (ἔτ. 441).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Θεωρῶ δὲ ὡς λίαν πιθανὸν ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ: *Στεφάνου σινάτορος σχολῆς ἀρματούρω*[1] πρόκειται περὶ τοιούτου κατωτέρου στρατιωτικοῦ.

Ὁ τύπος *Σινάτωρ* ὡς κύριον ὄνομα φαίνεται ὅτι ἐπεχωρίαζεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν ἔτι κατὰ τοὺς ΙΑ´-ΙΓ´ αἰῶνας[2], ἐνῷ τὸ χρονικῶς τελευταῖον ἐξ ἄλλων περιοχῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ γνωστόν μοι παράδειγμα μαρτυρεῖται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου[3]. Μόνον εἰς ἔγγραφον ἐκ Σικελίας τοῦ ἔτους 1270[4] ἡ λέξις *σενάτωρ* διατηρεῖ τὴν ἀρχικήν της σημασίαν (=συγκλητικός)· ἀλλὰ τὸ κείμενον καθιστᾷ πλέον ἢ σαφὲς ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τῆς συγκλήτου Κωνσταντινουπόλεως ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τῇ παπικῇ Ρώμῃ ὑφισταμένης ἔτι καὶ τότε τοιαύτης[5]. Ἴσως δὲν εἶναι τυχαῖον ὅτι εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ἔνθα ἡ λέξις σημαίνει τὸν συγκλητικόν, ἀπαντᾷ ὁ τύπος σενάτωρ ἐνῷ εἰς τὰ λοιπὰ ἔγγραφα, ἔνθα πρόκειται περὶ κυρίου ὀνόματος, φέρεται σινάτωρ.

Ἡ περὶ συγκλήτου ὁρολογία εἰς τὰ καθ' ἕκαστον κείμενα

Αὐθεντικὰ κείμενα (Νόμοι, ἔγγραφα, Βασίλειος Τάξις, Κλητορολόγιον Φιλοθέου). Εἰς τὰ κείμενα ταῦτα πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ ρωμαϊκοῦ senatus γίνεται σχεδὸν πάντοτε χρῆσις τοῦ ὅρου *σύγκλητος*[6]. Καὶ δὴ εἰς τοὺς ***νόμους*** ἀποκαλεῖται αὕτη

---

[1] Παρὰ H. DESSAU, Inscriptiones latinae selectae τ. II 2, Berolini 1906 ἀρ. 8883.

[2] G. SOLA, Una carta greca di Gerace del 1067 ἐν Archivio storico per la Calabria e la Lucania τ. 1 (1931) σ. 534-535, FR. TRINCHERA, Syllabus graecarum membranarum, Neapoli 1865 σ. 56-57 (ἔτ. 1058), σ. 58 (ἔτ. 1059), σ. 141, ἔνθα εἰς Συνάτωρ Μαλένος περὶ τὸ ἔτος 1190 ὑπογράφει ὡς μάρτυς ἀπόγραφον χρυσοβούλλου τοῦ ἔτους 1130. Τὸν τελευταῖον τοῦτον ταυτίζουν ὁ C. E. ZACHARIAE a LINGENTHAL εἰς τὸν πρόλογον τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως τῶν Νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ τ. I, Lipsiae 1881 σ. VIII-IX καὶ οἱ H. MONNIER - G. PLATON, La meditatio de pactis nudis ἐν Nouvelle revue historique de droit français et étranger τ. 37 (1913) σ. 137 πρὸς τὸν μέγαν κριτὴν Σινάτωρα Μαλεῖνον, τὸν δωρητὴν τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος gr. 179, ἐνῷ ἀντιθέτως ὁ G. KROLL, εἰς τὸν πρόλογον τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως τῶν Νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, θεωρεῖ τὸν τελευταῖον τοῦτον μεταγενέστερον τοῦ ὑπογράφοντος τὸ ἀπόγραφον τοῦ χρυσοβούλλου. Τὴν πρώτην ἄποψιν θεωρεῖ πιθανὴν καὶ ὁ P. NOAILLES, Les collections de novelles de l'empereur Justinien, Paris 1914 σ. 8.

[3] ACO τ. II 1.1 (1933) σ. 55, τ. II 1. 2 (1933) σ. 266, 280, 334.

[4] FR. TRINCHERA ἔνθ' ἀνωτ. σ. 475, ὁ Κάρολος τῆς Σικελίας ...*δούκας της πούλλειας καὶ προῖξ τὴς κάπουας αγιας πολεως σενᾶτωρ.*

[5] Περὶ τῆς ρωμαϊκῆς μεσαιωνικῆς συγκλήτου βλ. τὴν παρὰ P. S. LEICHT ἄρθ. Senato ἐν Enciclopedia Italiana τ. XXXI (1936) σ. 336-368, βιβλιογραφίαν.

[6] Εἰς ἃς περιπτώσεις ἀπαντᾷ ὁ αὐτὸς ὅρος πλέον ἢ δὶς εἰς τὸν ἴδιον συγγραφέα ἢ εἰς ὁμάδα ὁμοειδῶν κειμένων (π.χ. ἔγγραφα, βίους ἁγίων) δὲν ἀναγράφω τὴν παραπομπὴν ἐνταῦθα ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν Πίνακα πηγῶν, εἰς ὃν παραπέμπεται δι' ἑνὸς Π.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σύγκλητος (Π), *ἱερὰ (ἱερωτάτη) σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλή*[1]· οἱ μετέχοντες αὐτῆς καλοῦνται *συγκλητικοὶ* (Π)· ἀξιοσημείωτοι εἶναι αἱ ἐν τῇ νεαρᾷ 2 (ἔτ. 1065) τοῦ Κωνσταντίνου Ι΄ ἐκφράσεις: *συγκλητικαὶ τιμαί, συγκλητικὸν ἀξίωμα.*

Εἰς τὰ ***ἰδιωτικὰ νομικὰ ἔργα*** ἀναφέρεται αὕτη ὡς *σύγκλητος* (Π), *ἱερὰ καὶ ὑπερφυὴς σύγκλητος*[2], τὰ δὲ μέλη αὐτῆς ὡς *συγκλητικοὶ* (Π), *ἄρχοντες τῆς συγκλήτου*[3], **πρόκριτοι τῆς συγκλήτου βουλῆς*[4], **λογάδες τῆς ἱερᾶς συγκλήτου*[5], **τὸ ὑπέρτατον τῆς συγκλήτου βουλῆς*[6]· εὕρηται ἐπίσης *συγκλητικὴ* (Πεῖρα ΜΘ΄ 4).

Εἰς τὰ *ἔγγραφα* ἀπαντᾷ *σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλή*[7], *ἱερὰ σύγκλητος*(Π), *ἁγία σύγκλητος*[8], *ἔνδοξος σύγκλητος*[9], *ἱερὰ καὶ ἔνδοξος σύγκλητος*[10], *μεγαλοφυὴς σύγκλητος*[11], *ὑπερφυὴς σύγκλητος* (Π). Διὰ τῆς ἐν ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1388 φράσεως *συγκλητικὴ σύνοδος* δηλοῦται ἡ πατριαρχικὴ σύνοδος, ὡς ἐκ τῶν συμφραζομένων καθίσταται δῆλον: *ὦ παναγιώτατε δέσποτα καὶ ἡ ὑπὸ σὲ θεία τε καὶ συγκλητικὴ σύνοδος...*[12]. Οἱ μετέχοντες αὐτῆς ἀναφέρονται ὡς *συγκλητικοὶ ἄρχοντες* (Π), *συγκλητικοί* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου ἄρχοντες*[13], *βουλευταί*[14], *οἱ τῆς συγκλήτου*[15], *οἱ τῆς συγκλητικῆς ἀξίας*[16].

Εἰς τὴν ἰδίαν κατηγορίαν τῶν αὐθεντικῶν κειμένων ἀνήκει καὶ τὸ περὶ τῆς ***Βασιλείου Τάξεως*** ἔργον Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ὡς ἐκ τοῦ ἐπισήμου αὐτοῦ χαρακτῆρος, σκοποῦντος τὴν ἀναγραφὴν τῆς ἐν τοῖς ἀνακτόροις κρατούσης

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Νεαρὰ Ἰουστινιανοῦ Α΄ 13 κ. 1 (ἔτ. 535), Ρωμανοῦ Α΄ νεαρὰ 5 κ. 1. (ἔτ. 934). Μοναδική, καθ' ὅσον γνωρίζω, εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ὅρου *σύγκλητος βουλὴ* πρὸς δήλωσιν curia πόλεως ἐν νεαρᾷ Ἰουστινιανοῦ 38 πρ. (ἔτ. 536).

[2] Λαυρεωτικὸς κῶδιξ Ι 114 (κεφ. 80), *πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου,* Προνόμια τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἐν Ρωμανὸς ὁ Μελῳδὸς τ. 1 (1932) σ. 321.

[3] Λαυρεωτικὸς κῶδιξ Ι 114 (κεφ. 72) ἔνθ' ἀνωτ. σ. 320.

[4] Βαλσαμὼν ἐν Συντάγματι τ. Α΄ σ. 50. Περὶ τῶν ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν τοῖς ἑπομένοις δι' * σημειουμένων ἐκφράσεων θὰ γίνῃ λόγος εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον.

[5] Βαλσαμὼν ἐν Συντάγματι τ. Α΄ σ. 80.

[6] Βαλσαμὼν αὐτόθι τ. Δ΄ σ. 523.

[7] Mansi τ. XIV στ. 33 (ἔτ. 869), τ. XVIIA στ. 460 (ἔτ. 879), Οὐσπένσκη Δίκη Ἰταλοῦ σ. 42 (ἔτ. 1083).

[8] Mansi τ. XVI στ. 357 (ἔτ. 869).

[9] ACO τ. II 1. 1. (1933) σ. 55, τ. II 1. 2 σ. 266, 280 (ἔτ. 451).

[10] ACO τ. II 1. 2 σ. 208 (ἔτ. 451).

[11] ACO τ. II 1. 2 σ. 310 (ἔτ. 451).

[12] Actes de l'Athos τ. V σ. 336, 337.

[13] AD τ. I σ. 430, 431 (πατρ. Κάλλιστος Α΄).

[14] AD τ. V σ. 294 (ἔτ. 1077).

[15] Mansi τ. XVI στ. 329, 396 (ἔτ. 869).

[16] Mansi τ. XVI στ. 384 (ἔτ. 869).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐθιμοτυπίας. Σχεδὸν ἄνευ ἐξαιρέσεως γίνεται χρῆσις τοῦ ὅρου *σύγκλητος* (Π), *ἱερὰ σύγκλητος* (Π), *ἐνδοξοτάτη σύγκλητος* (424). Σημειωτέον ὅτι ὁ Πορφυρογέννητος πρὸς δήλωσιν τοῦ συμβουλίου τῶν ἡγεμόνων ξένων λαῶν χρησιμοποιεῖ ἀποκλειστικῶς τὸν ὅρον *γερουσία*[1]. Τὰ μέλη τῆς συγκλήτου ἀποκαλοῦνται *συγκλητικοί* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου* (374). Προσέτι ἀναφέρονται *αἱ γυναῖκες τῶν συγκλητικῶν* (504) καὶ *αἱ συγκλητικαί* (Π). Διὰ τῶν ἐκφράσεων *συγκλητικὸν σύστημα* (5), *τὸ σέκρετον τῶν συγκλητικῶν* (616), *συγκλητικὸν πλήρωμα* (405), οὐδὲν ἄλλο δηλοῦται ἢ συγκλητικοὶ (corpus senatorium). Ἡ ἐν τῇ Βασ. Τάξει (ὡς καὶ ἐν τῷ Κλητ. Φιλοθέου 790) φράσις *συγκλητικὴ τάξις* δὲν ὑποδηλοῖ κοινωνικὴν διάκρισιν τῶν συγκλητικῶν ἀλλὰ τὴν ἀφορῶσαν τὴν σύγκλητον ἐθιμοτυπίαν. Ἡ διατύπωσις τοῦ χωρίου *ὁ περὶ τῆς βασιλικῆς καὶ συγκλητικῆς τάξεως λόγος ἐπείπερ πολυσχεδής τις ἔστιν*... (σ. 516), καθιστᾷ ἀσφαλῆ τὴν ἀνωτέρω ἑρμηνείαν. Περὶ τῶν φράσεων *ὁ πρῶτος τῶν συγκλητικῶν* (414), *ἡ πρώτη τῶν συγκλητικῶν* (210), *τῶν μεγιστάνων καὶ οἰκειοτέρων ἀνθρώπων τῆς συγκλήτου* (18) βλ. κατωτέρω τὸ κεφ. III.

Τὸ συγγενὲς πρὸς τὴν Βασ. Τάξιν ὑπὸ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Φιλοθέου (ἐν ἔτει 899) συνταχθὲν ***Κλητορολόγιον*** παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἐν αὐτῷ χρησιμοποιουμένην ὁρολογίαν ὡς καὶ ἐν τῷ τίτλῳ αὐτοῦ δηλοῦται. Ἀπαντᾷ ἄνευ ἐξαιρέσεως ὁ ὅρος *σύγκλητος* (Π), προτασσομένου ἐνίοτε ἐπιθέτου τινος, οἷον *βασιλικὴ σύγκλητος* (741), *λαμπρὰ σύγκλητος* (766), *παράδοξος σύγκλητος* (762), *περιφανὴς σύγκλητος* (761). Οἱ μετέχοντες αὐτῆς φέρονται ὡς *συγκλητικοί* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου* (782), *οἱ ἐκ τῆς συγκλήτου* (780), *συγκλητικοὶ βασιλικοὶ ἄνθρωποι* (780), **οἱ τῆς συγκλήτου πρόκριτοι* (766), *ἄρχοντες τῆς περιφανοῦς συγκλήτου* (761). Μόνον εἰς τὸ κείμενον τοῦτο ἀπαντῶσι, κατ' ἐμὴν γνῶσιν, οἱ ἀκόλουθοι ὅροι: *ἡ ὑπὸ καμπάγιν σύγκλητος* (742, 781), *οἱ ὑπὸ καμπάγιν συγκλητικοί* (752, 759), *οἱ ὑπὸ καμπάγιν ἄρχοντες τῆς συγκλήτου* (757), *οἱ ἐκ τῆς συγκλήτου ὑπὸ καμπάγιν ὄντες* (774· πρβλ. 773)[2].

Ἀφηγηματικὰ ἔργα

Α' Ἱστορικοὶ καὶ χρονογράφοι

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς καὶ χρονογράφοις ὁρολογίαν κρίνω ἀναγκαῖον νὰ προβῶ εἰς τὴν ἑξῆς παρατήρησιν. Οὐχὶ σπανίως ὁ αὐτὸς ἱστο-

---

[1] Βασ. Τάξ. 683: *γερουσία* ἀμηρᾶ Ταρσοῦ, 683: *γερουσία* ἀμηρᾶ ἀδήλου πόλεως, 686: *γερουσία* ἡγεμόνος Αἰγύπτου.

[2] Περὶ τούτων ὁμιλῶ διεξοδικῶς εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ρικὸς ἢ χρονογράφος κατὰ τὴν διήγησιν γεγονότων διαφόρων χρονικῶν περιόδων χρησιμοποιεῖ διὰ τὴν μὲν κατ᾿ ἐξοχὴν τὸν ὅρον σύγκλητος, φέρ᾿ εἰπεῖν, ἐνῷ διὰ τὴν ἄλλην μεταχειρίζεται περισσότερον ἕτερον π.χ. γερουσία. Τοῦτο ὀφείλεται, ὡς νομίζω, εἰς τὴν διαφορὰν τῶν ἑκάστοτε ὑπ᾿ αὐτοῦ χρησιμοποιηθεισῶν πηγῶν· ὁ συγγραφεὺς δηλ. κατὰ τὴν διήγησιν τῶν γεγονότων τῆς πρώτης περιόδου ἤντλησεν ἐκ πηγῆς, ἐν ᾗ γίνεται μεγαλυτέρα χρῆσις τοῦ ὅρου σύγκλητος, ἐνῷ διηγούμενος τὰ γεγονότα τῆς δευτέρας ἔλαβεν ὑπ᾿ ὄψει περισσότερον ἑτέραν πηγήν, εἰς ἣν ἀπαντᾷ συνηθέστερον ὁ ὅρος γερουσία. Τοῦτο δὲ παρατηρεῖται κυρίως εἰς τοὺς χρονογράφους, οἵτινες συνήθως ἀντλοῦν τὰς πληροφορίας των ἀπὸ πλείονας τῆς μιᾶς παλαιοτέρας πηγάς, διαφόρους δὲ δι᾿ ἑκάστην χρονικὴν περίοδον. Οὕτω κείμενα εὑρισκόμενα ἐν ἐξαρτήσει πρὸς ἄλληλα, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἱστορικὸν περιεχόμενον παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν ἐξάρτησιν καὶ κατὰ τὴν χρησιμοποιουμένην ὁρολογίαν.

Οἱ ἱστορικοὶ

Ἡ γνωστὴ πρὸς τὰ κλασσικὰ πρότυπα προσήλωσις καὶ ἡ ἀρχαΐζουσα γλῶσσα τῶν ἱστορικῶν ἰδίᾳ τοῦ ΙΑ΄ καὶ ΙΒ΄ αἰῶνος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς χρονογράφους εὐνοεῖ τὴν ὑπ᾿ ἐκείνων χρῆσιν ἐκφράσεων ἀπομακρυνομένων ἐν πολλοῖς τῆς ἁπλῆς ὁρολογίας τῶν αὐθεντικῶν κειμένων, περὶ ὧν ὡμίλησα ἀμέσως ἀνωτέρω, καὶ τεινουσῶν εἰς τὴν δι᾿ ἄλλων συνωνύμων ἢ περιφράσεων, ἐνίοτε ρητορικῶς πως κεχρωσμένων, ἀπόδοσιν τῆς ἐννοίας σύγκλητος ἢ συγκλητικός.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἰσχύουν κυρίως διὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ ϛ΄ αἰῶνος καὶ ἑξῆς ἱστορικούς, διότι διὰ τοὺς τοῦ Δ΄ καὶ Ε΄ αἰῶνος, λίαν ἀποσπασματικῶς διασωθέντας δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ συναγωγὴ γενικωτέρων συμπερασμάτων· τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἱστορικοὺς τῆς ἰδίας χρονικῆς περιόδου, ἐνδιαφερομένους, ὡς φυσικόν, κυρίως διὰ τὰς τὴν ἐκκλησίαν κατ᾿ ἐκείνους τοὺς χρόνους συνταρασσούσας αἱρέσεις, καὶ ἐν παρόδῳ ποιουμένους μνείαν γεγονότων τῆς πολιτικῆς ἱστορίας, καὶ δὴ καθ᾿ ὅσον ταῦτα συνδέονται πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν πολιτικὴν τῶν ἑκάστοτε αὐτοκρατόρων. Ἐκ τῶν τοῦ Δ΄ καὶ Ε΄ αἰῶνος εἰς μεγαλύτερά πως ἀποσπάσματα διασωθέντων ἱστορικῶν ἀπαντᾷ παρ᾿ **Εὐναπίῳ** *βουλὴ* (= curia πόλεως)[1]· παρ᾿ **Ὀλυμπιοδώρῳ** *συγκλητικός*[2]· παρὰ **Πρίσκῳ** *βουλή*[3], *οἱ ἐν τῇ*

---

[1] FHG τ. IV σ. 55 ἀπ. ἀρ. 106.

[2] Αὐτ. σ. 67-68 ἀπ. ἀρ. 44.

[3] Αὐτ. σ. 72 ἀπ. ἀρ. 1· ἐν σ. 77 ἀπ. ἀρ. 7 *βουλὴ* = σκέψις.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γερουσίᾳ ἀναγεγραμμένοι[1]· παρὰ ***Μάλχῳ*** *βουλή*[2], *γερουσία*[3], *σύγκλητος*[4], *ἄνδρες τῆς βουλῆς*[5], *οἱ ἀπὸ βουλῆς*[6]· παρὰ ***Κανδίδῳ*** *βουλή*[7]· παρ' ***Εὐσταθίῳ*** *γερουσία*[8]· παρ' ***Ἡσυχίῳ Μιλησίῳ*** *συγκλητικός*[9], *σύγκλητος βουλή*[10].

Τὸ εἰς συνεχῆ διήγησιν διασωθὲν ἔργον τοῦ ***Ζωσίμου*** παραδίδει τοὺς ἀκολούθους ὅρους: *γερουσία* (Π), *οἱ ἀπὸ (ἐκ) τῆς γερουσίας* (Π), *οἱ τὴν γερουσίαν πληροῦντες* (261 - 262), *οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (115)· διὰ τοῦ *βουλὴ* (224) καὶ *βουλευταὶ* (140) δηλοῦται ἡ curia καὶ οἱ decuriones Ἀντιοχείας.

Ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν παρὰ μὲν τῷ ***Φιλοστοργίῳ*** εὕρηται *σύγκλητος* (206, 216), *βουλὴ σύγκλητος* (22, 153), *γερουσία* (31), *βουλευτὴς* (πόλεως, 82), *συγκλητικὰ ἀξιώματα* (233), παρὰ δὲ τῷ ***Σωκράτει*** *σύγκλητος γερουσία* (στ. 721), *ἡ τῆς συγκλήτου βουλὴ* (στ. 380), *συγκλητικοὶ* (στ. 457), *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (στ. 293, 756), *οἱ τῆς γερουσίας συγκλητικοὶ* (στ. 840), *πρῶτος τῆς* (ἐν Ῥώμῃ) *συγκλήτου* (στ. 601), *πρῶτοι τῆς συγκλήτου* (στ. 676 - 677), *συγκλητικὸν γένος* (στ. 577), *βουλευτήρια* (τῶν πόλεων στ. 348) καὶ τέλος παρὰ τῷ ***Σωζομενῷ*** *σύγκλητος* (Π), *γερουσία* (στ. 1612), *μεγάλη βουλὴ* (στ. 1568), *βουλὴ* (στ. 1032), *μέγα βουλευτήριον* (στ. 937 - 940) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ *βουλευτήρια* τῶν πόλεων (στ. 877, 1324), ὧν τὰ μέλη καλεῖ *βουλευτὰς* (στ. 877)· τὰ μέλη τῆς συγκλήτου χαρακτηρίζει ὡς *τοὺς τῆς συγκλήτου* (στ. 1124), *τοὺς ἀπὸ τῆς μεγάλης βουλῆς* (στ. 1185), *τὸ λαμπρότατον τάγμα τῆς συγκλήτου* (στ. 1433).

Ἐκ τῶν ἱστορικῶν τοῦ ϛ' αἰῶνος, ὁ ***Προκόπιος*** οὐδαμοῦ χρησιμοποιεῖ τὸν ὅρον σύγκλητος μόνον ἀλλὰ πάντοτε ὡς *σύγκλητος βουλὴ* (Π), *ξύγκλητος βουλὴ* (Πολ. II 666 - 667), *Ῥωμαίων ξύγκλητος βουλὴ* (Πολ. II 666 - 667), *Ῥωμαίων βουλὴ σύγκλητος* (Κτισμ. 39, 41), *βουλὴ* (Πολ. I 123, Ἀνεκδ. 11), *Ῥωμαίων βουλὴ*[11]. Ὁμοίως πρὸς δήλωσιν τῶν μελῶν αὐτῆς οὐδαμοῦ ἀπαντᾷ *συγκλητικὸς*

1 Αὐτ. σ. 74 ἀπ. ἀρ. 5. Εἰς τὸ ἐν σ. 74 ἀπ. ἀρ. 4 διὰ τοῦ *Σηνάτωρ* δηλοῦται πιθανῶς τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου καὶ οὐχὶ ἡ ἰδιότης αὐτοῦ ὡς συγκλητικοῦ.

2 Αὐτ. σ. 114 ἀπ. ἀρ. 3, σ. 119 ἀπ. ἀρ. 10· ἐν σ. 113 ἀπ. ἀρ. 1 δηλοῦται πιθανῶς ἡ συνεδρίασις τῆς συγκλήτου.

3 Αὐτ. σ. 113 ἀπ. ἀρ. 1.

4 Αὐτ. σ. 122 ἀπ. ἀρ. 15.

5 Αὐτ. σ. 119 ἀπ. ἀρ. 10.

6 Αὐτ. σ. 119 ἀπ. ἀρ. 10, σ. 122 ἀπ. ἀρ. 15.

7 Αὐτ. σ. 136.

8 Αὐτ. σ. 141 ἀπ. ἀρ. 5.

9 Αὐτ. σ. 154 ἀπ. ἀρ. 4=Scr. orig. Const. I 17.

10 FHG τ. IV σ. 154 ἀπ. ἀρ. 4=Scr. orig. Const. I 17.

11 Πολ. I 315, 332, Ἀνεκδ. 78· τὰ δύο πρῶτα χωρία ἀναφέρονται ἀσφαλῶς εἰς τὴν σύγκλητον Ῥώμης, πιθανῶς δὲ καὶ τὸ τρίτον.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀλλ' ἐκφράσεις, οἷον *ἀνὴρ ἐκ βουλῆς* (Π), *ἀνὴρ ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (Π), *οἱ ἐκ βουλῆς* (Π), σπανιώτερον δὲ *Ρωμαῖοι οἱ ἐκ βουλῆς* (Πολ. II 102), *οἱ ἀπὸ βουλῆς* (Πολ. I 125), *οἱ ἀπὸ τῆς ξυγκλήτου βουλῆς* (Πολ. II 666 - 667), *ἀνὴρ ἐκ γερουσίας* (Πολ. I 327, 336), *οἱ ἐκ τῆς συγκλήτου βουλῆς* ('Ανεκδ. 77). Τέλος παρὰ Προκοπίῳ εἶναι συνήθεις αἱ φράσεις *βουλῆς ἀξίωμα λαβεῖν, ἄγειν, αἴρειν, ἥκειν*, κλπ. (Π).

Παρὰ τῷ ***Ἀγαθίᾳ*** εὕρηται *σύγκλητος βουλὴ* (Π), **ἕνα τῶν πρῶτα λαχόντων τῇ συγκλήτῳ βουλῇ* (170).

Εἰς τὰ ὀλίγα διασωθέντα ἀποσπάσματα τοῦ ***Πέτρου πατρικίου*** ἀναγράφεται ἅπαξ ὁ τύπος *συγκλητικός*[1].

Εἰς τὸ Περὶ ἀρχῶν ἔργον τοῦ ***Ἰωάννου Λυδοῦ*** γίνεται χρῆσις συχνότερον μὲν τοῦ *βουλὴ* (Π), σπανιώτερον δὲ τοῦ *γερουσία* (63 - 64, 166), *σύγκλητος* (115). Διὰ τῶν ὅρων *βουλευτικὰ συστήματα* (135) καὶ *βουλευτήρια τῶν πόλεων* (135) δηλοῦνται αἱ curiae τῶν κατ' ἰδίαν πόλεων. Τὰ μέλη τῆς συγκλήτου καλοῦνται *βουλευταὶ* (138, 153)· οἱ πατρίκιοι ὀνομάζονται ἐν σ. 164 - 165 *πατέρες τῆς βασιλείας*[2].

Ὁ ***Εὐάγριος***[3] χρησιμοποιεῖ τοὺς ὅρους *σύγκλητος* (Π), *γερουσία* (Π), *ἱερὰ γερουσία* (226), *σύγκλητος βουλὴ* (124, 197) καὶ διὰ τοὺς μετέχοντας αὐτῆς τοὺς *συγκλητικοὶ* (73), *οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (44), *ἀνὴρ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (197, 208), **ἐπίσημος τῆς γερουσίας* (54 - 55), **οἱ τὰ κορυφαῖα τῆς ὑπερφυοῦς γερουσίας ἔχοντες* (42, 67)· ἐν σ. 144 μνημονεύονται *βουλευτήρια* τῶν πόλεων. Περὶ τῆς φράσεως *οἱ ἐν ἀξιώσεσι τελοῦντες* (146, 208 - 209) βλ. εἰς τὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου.

Εἰς τὸ ἀποσπασματικῶς διασωθὲν ἔργον τοῦ ***Μενάνδρου*** οὐδεμία τῶν συνήθων περὶ συγκλήτου ἐκφράσεων μνημονεύεται. Νομίζω ὅμως ὅτι διὰ τῆς λέξεως *ἐκκλησία*[4] καὶ *ἱερὸς ξύλλογος*[5] δηλοῦται ἡ σύγκλητος. Ὀρθὴν θεωρῶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ *ἐν τοῖς βασιλείοις πατράσι τελῶν* διὰ τοῦ πατρίκιος[6].

Εἰς τὰ ὀλίγα περισωθέντα ἀποσπάσματα τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ ***Ἰωάννου***

---

[1] FHG τ. IV σ. 190 ἀπ. ἀρ. 16.

[2] Βλ. Μένανδρον FHG τ. IV σ. 204 ἀπ. ἀρ. 8, σ. 241 ἀπ. ἀρ. 39, σ. 253 ἀπ. ἀρ. 49· πρβλ. REISKE σ. 68 - 69.

[3] Ἐνταῦθα ἀναγράφω μόνον τὰς εἰς τὸ διηγηματικὸν μέρος τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου παραπομπάς, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς εἰς τὰ αὐτόθι παρατιθέμενα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα, χρησιμοποιηθέντα εἰς τὸ προηγούμενον τμῆμα τοῦ παρόντος κεφαλαίου (αὐθεντικὰ κείμενα).

[4] FHG τ. IV σ. 222 - 223 ἀπ. ἀρ. 17.

[5] Αὐτ. σ. 203 ἀπ. ἀρ. 5.

[6] Αὐτ. σ. 204 ἀπ. ἀρ. 8, σ. 241 ἀπ. ἀρ. 39, σ. 253 ἀπ. ἀρ. 49.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἐπιφανέως εὕρηται *σύγκλητος βουλή*[1], *ἀνὴρ τῆς συγκλήτου βουλῆς*[2], *πατρίκιοι τῆς συγκλήτου βουλῆς*[3].

Παρὰ τῷ ***Θεοφυλάκτῳ Σιμοκάττῃ*** ἀπαντᾷ *σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλὴ* (Π), ἅπαξ δὲ *βουλὴ* (178) καὶ *ὁ τῶν ἱερῶν ἀξιωμάτων σύλλογος* (39)[4]. Ἐπίσης οἱ εἰς τὸ χωρίον σ. 173 - 174 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἑπόμενον σ. 178 ἀναγραφόμενοι ὅροι *ἐκκλησία, συνέδριον* δηλοῦν τὴν σύγκλητον· διότι ἡ ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὡς *ἐκκλησία, συνέδριον* χαρακτηριζομένη συγκέντρωσις, ἀποκαλεῖται εἰς τὸ δεύτερον *βουλή*. Ἀντιθέτως ἡ ἐν σ. 296 μνημονευομένη *ἐκκλησία* δὲν συνδέεται, νομίζω, πρὸς τὴν σύγκλητον ἀλλὰ δηλοῖ εὐρυτέραν συνάθροισιν λαοῦ. Μέλη τῆς συγκλήτου δηλοῦν αἱ φράσεις **ἐς σύγκλητον βουλὴν ἐν τοῖς κορυφαιοτέροις προλάμποντα* (126) καὶ **οἱ ἐντιμότεροι τῶν ἐς σύγκλητον βουλὴν* (218).

Τὴν ἁπλουστέραν ὁρολογίαν τοῦ ***Γενεσίου*** δεικνύουν οἱ παρ' αὐτῷ ἐν χρήσει ὅροι *σύγκλητος* (Π), *ἱερὰ σύγκλητος* (51 - 52), *γερουσία* (6), *γερούσιος βουλή* (100), *συγκλητικοί* (Π).

Εἰς τὸ ἔργον τοῦ ***Λέοντος διακόνου*** πολλάκις ἀναγράφεται ὁ τύπος *σύγκλητος* (Π), ἐνῷ ὅλως σπανίως ὁ ὅρος *βουλὴ* (34), *σύγκλητος βουλή* (31) καὶ *συγκλητικός* (33). Συνεδρίασις τῆς συγκλήτου φέρεται παρὰ τῷ ἱστορικῷ τούτῳ ὡς *σύλλογος* (34).

Εἰς τὸ ἱστορικὸν πόνημα τοῦ ***Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου*** ἀπαντοῦν οἱ ὅροι: *σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλή* (71, 298, 314), *ἱερὰ σύγκλητος* (293), *γερουσία* (99, 192, 308), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *συγκλητικοί* (122, 319), *βουλευταί*[5]. Ἀπὸ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου καθίσταται συχνοτέρα ἡ χρῆσις ποικιλωτέρων καὶ μᾶλλον περιπλόκων ἐκφράσεων οἷον **οἱ πρῶτοι τῶν συγκλητικῶν* (304), **οἱ πρῶτοι τῆς συγκλήτου βουλῆς* (98, 167), **οἱ μεγιστᾶνες τῆς βουλῆς* (143), **οἱ τῆς πρώτης βουλῆς* (100), **τὸ ἔκκριτον τῆς συγκλήτου βουλῆς* (308), **οἱ τοῦ βουλευτηρίου προϊστάμενοι* (101)[6], δι' ὧν δηλοῦνται μέλη τῆς συγκλήτου.

---

[1] Αὐτ. σ. 274 § 3, σ. 276 § 5.

[2] Αὐτ. σ. 274 § 2.

[3] Αὐτ. σ. 274 § 3, σ. 276 § 5.

[4] Τὸ χωρίον περιγράφει τὴν εἰς αὐτοκράτορα ἀναγόρευσιν τοῦ Μαυρικίου, εἰς ἣν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοφάνους (252), τοῦ Σκυλίτση (παρὰ Κεδρηνῷ I 691), καὶ τοῦ Ζωναρᾶ (III 182), παρίσταντο ὁ πατριάρχης, ἡ σύγκλητος καὶ ἐκπρόσωποι τοῦ στρατοῦ· ὁ Θεοφύλακτος Σιμοκάττης μνημονεύει, παραλλήλως πρὸς τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς στρατιωτικοὺς *τὸν σύλλογον τῶν ἱερῶν ἀξιωμάτων*, ὅστις, κατὰ συνέπειαν, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν σύγκλητον τῶν λοιπῶν πηγῶν.

[5] Ἀτταλ. 319· βλ. τοῦ αὐτοῦ καὶ τυπικὸν ἐν AD τ. V σ. 294.

[6] Ὑπενθυμίζω ὅτι περὶ τῶν ἐνταῦθα ὡς καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἑπομένοις ἱστορικοῖς, δι' ἀστερίσκου σημειουμένων ἐκφράσεων θὰ γίνῃ λόγος εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Παρὰ τῷ ***Μιχαὴλ Ψελλῷ***[1], ἐκ τῶν τυπικωτέρων ἐκπροσώπων τῆς, περὶ ἧς ἀνωτέρω σ. 16 ὁ λόγος, ἀρχαΐζούσης τάσεως, εὕρηνται οἱ ὅροι *σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλή* (Π), *γερουσία* (Π), *βουλὴ* (Χρον. Ι κ. XLVI Μιχαὴλ Δ΄), **ἔκκριτος βουλή*[2], **ἡ πρώτη βουλή*[3], **ἡ ἄνω βουλή*[4], **ἡ ἀρίστη βουλή*[5], *συγκλητικὴ βουλή*[6], *Ρωμαϊκὴ σύγκλητος*[7], *συγκλητικοί* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου*[8], *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς*[9], *οἱ ἀπὸ τῆς βουλῆς*[10], **οἱ τῆς πρώτης βουλῆς* (Π), *οἱ τῆς γερουσίας*[11], **οἱ πρῶτοι τῆς γερουσίας*[12], *βουλευτὴς* (Scr. Min. I 22), *βουληφόρος* (αὐτ. 111), **μοῖρα τῆς συγκλήτου βουλῆς ἔκκριτος*[13], **τὰ πρῶτα τῆς συγκλήτου*[14], **τὰ πρῶτα Ρωμαίων κορυφαῖον τῆς συγκλήτου βουλῆς*[15], **τὰ πρῶτα τῆς συγκλήτου βουλῆς* (Scr. Min. I 153), **τὰ πρῶτα τῆς γερουσίας*[16], *συγκλητικὴ τάξις* (Π). Αἱ ἐκφράσεις *συγκλητικὸν γένος*[17], καὶ *συγκλητικὸς κατάλογος*[18], δηλοῦν ἐπίσης τὴν συγκλητικὴν τάξιν. Προσέτι ἀπαντοῦν αἱ φράσεις *συγκλητικοὶ θρόνοι*[19], *συγκλητικὴ κρίσις* (=ἀπόφασις τῆς συγκλήτου· Scr. Min. I 251-252), *συγκλητικὴ ψῆφος* (Μεσ. Βιβλ. V 388), *συγκλητικὸν βῆμα* (Μεσ. Βιβλ. IV 393), *συγκλητικὸν μέρος* (αὐτ. 431). Ὀρθῶς, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἑρμηνεύει ὁ ἐκδότης τὴν φράσιν *οἱ τῆς βουλῆς πρῶτοι*[20] = οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐπιτελείου τοῦ στρατηγοῦ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1 Πρβλ. καὶ E. RENAULD, Étude de la langue et du style de Michel Psellos, Paris 1920.

2 Χρον. Ι κ. XVIII (Ζωὴ - Θεοδώρα), Scr. Min. I 244.

3 Χρον. Ι κ. III (Ζωὴ - Θεοδώρα), II κ. CIV (Κωνσταντῖνος Θ΄).

4 Χρον. II κ. XVIII (Μιχαὴλ ϛ΄).

5 Αὐτ. II κ. XI (Κωνσταντῖνος Ι΄).

6 Αὐτ. II κ. XXXVI (Μιχαὴλ ϛ΄), Μεσ. Βιβλ. IV 430.

7 Scr. Min. I 22.

8 Χρον. Ι κ. IX (Κωνσταντῖνος Η΄), Scr. Min. I 246-247.

9 Χρον. Ι κ. III (Μιχαὴλ Δ΄), Scr. Min. I 276.

10 Χρον. II κ. VI (Θεοδώρα).

11 Αὐτ. Ι κ. X, XLVII (Μιχαὴλ Ε΄).

12 Αὐτ. Ι κ. XXII (Κωνσταντῖνος Θ΄).

13 Αὐτ. II κ. XCIII (Κωνσταντῖνος Θ΄).

14 Αὐτ. Ι κ. X (Κωνσταντῖνος Θ΄).

15 Αὐτ. II κ. XVIII (Μιχαὴλ ϛ΄).

16 Αὐτ. II κ. CLXXVII (Κωνσταντῖνος Θ΄).

17 Αὐτ. II κ. XV (Κωνσταντῖνος Ι΄).

18 Αὐτ. II κ. XLVII (Ἰσαάκιος Α΄ Κομνηνός).

19 Αὐτ. Ι κ. XI (Ζωὴ - Θεοδώρα).

20 Αὐτ. II κ. XXII (Μιχαὴλ ϛ΄).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ὁ ***Νικηφόρος Βρυέννιος*** χρησιμοποιεῖ ἁπλουστάτην ὁρολογίαν: *σύγκλητος* (122 - 123), *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (Π), * *οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες* (48).

Ἡ ***Ἄννα Κομνηνὴ*** μεταχειρίζεται ἀποκλειστικῶς τὸν τύπον *σύγκλητος* (Π), ἐνῷ πρὸς δήλωσιν τῶν μελῶν της προτιμᾷ συνθετωτέρας ἐκφράσεις, ὡς * *οἱ λογάδες τῆς συγκλήτου* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (II 229), * *τῆς συγκλήτου λογάδος τὰ πρῶτα φέρων* (II 158), *οἱ τῇ συγκλήτῳ κατειλεγμένοι πρόκριτοι ἄνδρες* (II 44). Αἱ ἐκφράσεις *συγκλητικὸς κατάλογος* (I 109) καὶ τὸ *συγκλητικὸν* (II 297), εἶναι ταυτόσημοι πρὸς τὸ σύγκλητος. Αἱ λέξεις *ἐκκλησία* καὶ *συνέδριον* εἰς τὸ χωρίον I 189: *ἔνθεν τοι καὶ ἐκκλησίαν κηρύττει* (sc. ὁ Ἀλέξιος Α΄) *καὶ συνέδριον μέγιστον εἰς τὰ ἐν Βλαχέρναις ἀνάκτορα* δὲν δηλοῦν τὴν σύγκλητον ἀλλ' εὐρυτέραν συνάθροισιν λαοῦ ὡς ἐκ τῶν ἑπομένων δεικνύεται, ἔνθα διευκρινίζεται ὅτι εἰς τὸ ἀνωτέρω *συνέδριον* ἔλαβον μέρος *. . . ἡ σύγκλητος ἅπασα καὶ τὸ στρατιωτικὸν καὶ ὅσον τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου*.

Ἐνῷ ὁ ὅρος *συγκλητικὸς* οὐδαμοῦ εὕρηται παρὰ τῷ ***Κιννάμῳ,*** ἀπαντοῦν παρ' αὐτῷ οἱ: *σύγκλητος βουλὴ* (99, 100), *Ρωμαίων γερουσία* (31), *Ρωμαίων γερούσιον* (277 - 278), *Ρωμαίων βουλὴ* (18 - 19, 184 - 185), *ἀνὴρ τῆς Ρωμαίων βουλῆς* (136 - 137). Προσέτι κατ' ἐπανάληψιν μνημονεύονται ὑπ' αὐτοῦ *ἄνδρες τῶν ἐπὶ δόξης*[1]. Ἐξ αὐτῶν, τοὺς εἰς τὰ χωρία 135 καὶ 210 ἀναφερομένους, δυνάμεθα νὰ ταυτίσωμεν ἀσφαλῶς, κατὰ τὴν γνώμην μου, πρὸς συγκλητικοὺς διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους. Ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος χαρακτηρίζεται ἐν μὲν τῇ σελ. 135 ὡς *ἀνὴρ τῶν ἐπὶ δόξης*[2], ἐνῷ εἰς τὴν ἑπομένην σελίδα (136 - 137) ὡς *ἀνὴρ τῆς Ρωμαίων βουλῆς*[3], εἰς ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις φέρει τὸν τίτλον τοῦ σεβαστοῦ. Τὸ ἕτερον χωρίον τοῦ Κιννάμου (210) πρέπει νὰ ἑρμηνευθῇ ἐν συνδυασμῷ πρὸς μαρτυρίαν τοῦ Νικήτα Χωνιάτη (151). Ἀμφότεροι ὁμιλοῦν περὶ ἀποστολῆς πρέσβεων ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Α΄ Κομνηνοῦ πρὸς τὸν ῥῆγα Ἀντιοχείας πρὸς σύναψιν μεταξὺ τῶν δύο ἡγεμόνων ἐπιγαμίας. Τοὺς πρέσβεις τούτους ὁ μὲν Κίνναμος χαρακτηρίζει ὡς *ἄνδρας τῶν ἐπὶ δόξης* (παραθέτων τὸ ὄνομα, τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα συγγένειαν ἑνὸς ἑκάστου), ὁ δὲ Νικήτας Χωνιάτης ἀποκαλεῖ *. . . ἐκ τῶν τῆς γερουσίας καὶ τὸ γένος ἐπισήμους ἄνδρας*. Ἐὰν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων χωρίων τοῦ Κιννάμου ἡ ἔκφρασις *ἄνδρες τῶν ἐπὶ δόξης* δύναται νὰ θεωρηθῇ ταυτόσημος πρὸς συγκλητικὸς ἢ ὡς χαρακτηρισμὸς σημαινόντων προσ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Κίνν. 135, 185, 7-8, 185, 14-15, 210, 269, 287.

[2] *. . . ἄνδρες τῶν ἐπὶ δόξης ἐσαῦθις ἐστέλλοντο Μιχαὴλ τε ὁ Παλαιολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Δούκας ἄμφω εἰς τὸ τῶν σεβαστῶν ἀξίωμα ἥκοντε . . .*

[3] *. . . ἀνὴρ βουλῆς μὲν τῆς Ρωμαίων ὢν* (Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος), *εἰς δὲ τὸ τῶν σεβαστῶν ἀξίωμα . . .*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ώπων δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω. Ἐν σ. 242 - 243 ἡ φράσις *βουλὴν σὺν τοῖς μεγιστᾶσι καθίζει* (sc. ὁ βασιλεὺς) δὲν δηλοῖ συνεδρίασιν τῆς συγκλήτου ἀλλά, ὡς ἐκ τῶν συμφραζομένων καθίσταται δῆλον, σύσκεψιν τοῦ βασιλέως μετ' ἀνωτέρων στρατιωτικῶν. (Σημειωτέον ὅτι ἡ σύσκεψις αὕτη ἔλαβε χώραν μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ἐκστρατείᾳ).

Παρὰ τῷ ***Νεοφύτῳ Ἐγκλείστῳ*** γίνεται μνεία τῆς *συγκλήτου βουλῆς*[1].

Συνήθης εἶναι παρὰ τῷ ***Νικήτᾳ Χωνιάτῃ*** ἡ χρῆσις τῶν ὅρων *σύγκλητος* (Π), *γερουσία* (Π), σπανιωτέρα δὲ ἡ τῶν *γερούσιον* (424), *τὸ τῆς πολιτείας γερούσιον* (574), *τὸ γερουσιάζον* (631), *τὸ τῆς συγκλήτου μέρος* (600). Οἱ μετέχοντες αὐτῆς καλοῦνται *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (Π), *οἱ τῆς γερουσίας* (151), *οἱ γερουσιάζοντες* (206), * *οἱ ἀπὸ τῆς βουλῆς ἄριστοι* (429), * *ὅσοι τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τῆς γερουσίας ἦσαν κεφάλαιον* (279 - 280). Πρὸς τούτοις σημειῶ καὶ τὰς ἑξῆς ἐκφράσεις: *ἐπὶ τοῦ ἄκρου στῆσαι τῆς συγκλήτου βατῆρος* (749), *εἰς βουλῆς ἀξίωμα ἤρθη* (593 - 594), *συγκλητικῶς* (351). Παρὰ τῷ Νικήτᾳ Χωνιάτῃ, ὡς καὶ παρὰ τοῖς συγχρόνοις ἢ μεταγενεστέροις αὐτοῦ ἱστορικοῖς, ἀπαντοῦν ἐκφράσεις, αἵτινες δὲν δύνανται ἀνεπιφυλάκτως νὰ ἑρμηνευθοῦν ὡς δηλοῦσαι συγκλητικούς. Βέβαιον εἶναι ὅτι ἐμφαίνουν ἀνωτέρους ἀξιωματούχους καὶ ἐν γένει πρόσωπα κατέχοντα ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἱεραρχίαν. Παραδειγματικῶς ἀναφέρω: *τὸ συγγενὲς* (sc. τοῦ βασιλέως) *καὶ φίλιον καὶ ὁπόσον ἐν ὑπεροχαῖς τε καὶ ἀξιώμασιν ἦν* (56), *...οἱ δὲ τῷ γένει λαμπροὶ καὶ ἐπίσημοι δι' ἡγεμονίαν ἢ ἀρχηγίαν* (508), *τινὰς τῶν κατ' ἀξίωσιν καὶ γένος περιφανῶν...* (551), *...οἱ λαμπροὶ τοῖς ἀξιώμασι καὶ τῇ τοῦ βασιλέως εὐνοίᾳ περίκλυτοι...* (206). Διὰ τοῦ ἐν σ. 349 *συνεδρίου* νοεῖται πιθανῶς συνεδρίασις τῆς συγκλήτου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐνῷ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ σύγχρονοι τῷ ***Γεωργίῳ Ἀκροπολίτῃ*** πηγαὶ ποιοῦνται, ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἐλέχθη, μνείαν συγκλήτου καὶ συγκλητικῶν, ὁ συγγραφεὺς οὗτος, καὶ κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν αὐτῶν μὲ ἐκείνας γεγονότων, ὁμιλεῖ μόνον περὶ *προυχόντων* (Π), καὶ *ἐν τέλει* (Π). Παρὰ τὴν ὁρολογικὴν ταύτην διαφοράν, νομίζω ὅτι εἰς τὰς περισσοτέρας τοὐλάχιστον τῶν περιπτώσεων οὐδὲν ἄλλο καὶ οὗτος νοεῖ ἢ συγκλητικούς. Ἄνδρας κατέχοντας ἐξέχουσαν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν θέσιν χαρακτηρίζει ὁ Γ. Ἀκροπολίτης ὡς *περιφανεῖς* (Ι 11 = 202), *ἐκκρίτους* (Ι 140 = 242 βλ. καὶ 66), *ἐπιφανεῖς* (Ι 36 — 37 = 225), *τῶν ἀρχόντων οἱ πρόκριτοι* (Ι 188) κλπ. Ἀλλ' εἶναι ἀμφίβολον ἐάν, πάντες οὗτοι ἦσαν μέλη τῆς συγκλήτου.

Παρὰ τῷ ***Γεωργίῳ Παχυμέρῃ*** ἀπαντᾷ κατ' ἐξοχὴν ὁ ὅρος *σύγκλητος* (Π),

---

[1] Νεοφύτου τὸ πρότερον μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου Περὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν Κύπρον σκαιῶν παρὰ Κ. ΣΑΘΑ, Μεσαιων. Βιβλιοθήκη τ. ΙΙ Ἐν Βενετίᾳ 1873, σ. 3.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σπανιώτερον δὲ *γερουσία* (II 498, 504), *ἡ περὶ τὸν βασιλέα βουλὴ* (II 68-69) καὶ ἐν I 160 ἡ φράσις *συνάμα τῇ γερουσίᾳ πάσῃ καὶ τῇ συγκλήτῳ*.... Οἱ μετέχοντες τῆς συγκλήτου καλοῦνται *συγκλητικοί* (Π), *συγκλητικοὶ ἄρχοντες* (I 377), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *τὸ τῆς συγκλήτου* (I 260), *οἱ τῆς γερουσίας* (Π), *τὸ τῆς γερουσίας* (I 40-41, 135-136), **οἱ πρώτιστοι τῆς γερουσίας* (II 498), **τὸ τῆς συγκλήτου ἅπαν περιφανὲς* (II 90). Οἱ ἐν τ. II 499 *βουληφόροι* ταυτίζονται πρὸς συγκλητικούς[1], πιθανῶς δὲ καὶ οἱ ἐν τ. II 70 *βασιλικοὶ ἄρχοντες καὶ βουληφόροι.*

Ὁ Παχυμέρης κατ' ἐπανάληψιν μεταχειρίζεται τὴν λέξιν *μεγιστᾶνες* ὡς δηλωτικὴν ἀνωτέρων ἀξιωματούχων, στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν, εἰς οὓς περιλαμβάνονται, ὡς εὐνόητον, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν συγκλητικοί, ὡς ἐνίοτε ρητῶς ἐν ταῖς πηγαῖς μαρτυρεῖται. Οὕτως ἐν τ. I 41 1-3 λέγεται περὶ τοῦ Γεωργίου Μουζάλωνος, ἐπιτρόπου τοῦ ἀνηλίκου Ἰωάννου Δ΄: *ἔγνω συνετὸς ὢν πείρᾳ τὸ στράτευμα δοκιμάσαι, ἅμα δὲ καὶ τοὺς μεγιστᾶνας γνωρίσαι ὅπως ἔχοιεν ἐκείνῳ διαθέσεως*.., εὐθὺς δὲ ἀμέσως (I 41 5-7): *τότε τοίνυν συγκαλεσάμενος* (sc. ὁ Μουζάλων) *ὅσον ἦν τὸ τῆς γερουσίας καὶ ὅσον τοῦ βασιλείου γένους ὅσον τε τῶν ἀρχόντων καὶ ὅσον τῆς στρατιωτικῆς τάξεως*... Ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ φράσει διατυποῦται ἀναλυτικώτερον ὅ,τι ἐν τῇ προηγουμένῃ διὰ τοῦ *μεγιστᾶνες* νοεῖται. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἱστορικὸς διηγούμενος τὰ τῆς ἀνωτέρω συνεδρίας, ἐπανειλημμένως πρὸς δήλωσιν τῶν μετεχόντων ταύτης χρησιμοποιεῖ τὴν λέξιν *μεγιστᾶνες* (I 48, 53). Ἐξ ἴσου χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ Γεωργίου Ἀκροπολίτου, ὅστις ἐν I 377 φέρεται ὡς *εἷς τῶν συγκλητικῶν ἀρχόντων*, ἀκολούθως δὲ (I 521) ὡς ἀνήκων εἰς τοὺς *μεγιστᾶνας*, εἰς ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις φέρει οὗτος τὸ ἀξίωμα τοῦ μεγάλου λογοθέτου. Ἀλλαχοῦ μνημονεύονται παραλλήλως *μεγιστᾶνες* καὶ *συγκλητικοί*, δηλουμένου οὕτως, ὡς πιστεύω, ὅτι κατὰ τὴν δεδομένην περίπτωσιν συμπράττουν μετὰ τῶν ἀνωτάτων ἀξιωματούχων καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς συγκλήτου. Π.χ. *συγκαθέζοντο δὲ καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ ὅσον ἐν ἀξιώμασιν ἦν, συνεδρίαζον δ' οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ πᾶν τὸ τῆς συγκλήτου παρίσταντο* (I 210)· *προὐκάθητο βασιλεὺς καὶ ἀμφ' ἐκεῖνον ἦσαν ὅσοι τῶν μεγιστάνων καὶ τὸ τῆς συγκλήτου ἅπαν περιφανές*... (II 90)[2].

Παρὰ Παχυμέρῃ ἀπαντοῦν φράσεις οἷαι: *τῶν τῆς πολιτείας ὅσον περιφανές τε καὶ ἔκκριτον* (II 188), *τὸ τῆς πολιτείας ὅσον καθαρόν τε καὶ ἔκκριτον* (II 197, 366), *τὸ περιφανὲς μέρος τῆς πόλεως* (II 290-291), *τὸ τῆς πολιτείας ὅσον ἦν ἔκκριτον* (II 405) κλπ. Περὶ αὐτῶν ἰσχύουν ὅσα περὶ τῶν ἀντιστοίχων

---

[1] Ὁ εἰς τὸ χωρίον τοῦτο *πρῶτος τῶν βουληφόρων* ἀναφέρεται προηγουμένως ὡς εἷς *τῆς γερουσίας* (II 498).

[2] *Μεγιστάνων* γίνεται μνεία καὶ ἐν I 158, II 154, 162, 267, 378, 432, 533.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

παρὰ Νικ. Χωνιάτη, Γεωργ. Ἀκροπολίτη ἐκφράσεων, ἀνωτέρω ἐλέχθησαν. Μεταξὺ τῶν ἐν II 381, 12 ὡς *προεχόντων ἐν ἀξιώμασιν* χαρακτηριζομένων, περιλαμβάνονται καὶ συγκλητικοί, ὡς ἐκ τοῦ χωρίου II 381, 4-5 δεικνύεται (*θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος ἥ τε σύγκλητος*...). Ἡ φράσις *κοινὴ βουλὴ* (I 66) σημαίνει κοινὴ σκέψις καὶ ἀπόφασις.

Ὑπὸ τοῦ ***Νικηφόρου Γρηγορᾶ*** χρησιμοποιεῖται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ὁ ὅρος *σύγκλητος* (Π), ἀνὰ μίαν δὲ φορὰν *βασίλειος σύγκλητος καὶ βουλὴ* (II 696-697), *γερουσία* (II 761: *καὶ συγκλήτῳ πάσῃ καὶ γερουσίᾳ τοσαύτῃ*). Τὰ μέλη αὐτῆς ἀποκαλοῦνται *συγκλητικοὶ* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *οἱ τῆς βασιλικῆς γερουσίας* (II 598), *εἷς τῶν εὐγενῶν τῆς συγκλήτου* (I 263), *ἄνδρες τῆς συγκλήτου καὶ εὐγενῶν* (II 1038), **οἱ τῆς συγκλήτου λαμπροὶ* (I 72), **οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες* (I 557, II 604), **οἱ τῆς συγκλήτου προύχοντες* (III 242). Πρὸς τὴν σύγκλητον συνδέονται καὶ αἱ ἀκόλουθοι ἐκφράσεις: *τὸ τῆς βουλῆς ἀξίωμα* (II 606-607), *τὸ τῆς βουλῆς συγκλητικὸν ἀξίωμα* (II 606), *τὸ τῆς συγκλήτου βῆμα* (II 701-702), *συγκλητικαὶ ἀρχαὶ* (I 291), *τὰ βουλευτήρια τῆς συγκλητικῆς ἐργασίας* (III 64). Ὀρθωτέραν θεωρῶ τὴν ἑρμηνείαν τῆς λέξεως *βουλευτήριον* ἐν τ. I 60 καὶ I 70 διὰ τοῦ σύσκεψις.

Καὶ παρὰ Νικηφόρῳ Γρηγορᾷ ἀπαντῶσιν παρόμοιαι πρὸς τὰς λοιπὰς ὡς ἄνω πηγὰς ἐκφράσεις, δηλοῦσαι ἀορίστως εὐγενεῖς καὶ ἐν γένει ἀνωτέρους τιτλούχους καὶ ἀξιωματούχους, ὧν τὴν σχέσιν πρὸς τὴν σύγκλητον δὲν δύναμαι ἐπακριβῶς νὰ καθορίσω ὡς *ὁπόσοι τῶν ἐνδόξων καὶ εὐγενῶν* (I 53, III 507), *οἱ γένει καὶ δόξῃ προύχοντες* (II 578, 607, 614 καὶ passim), *οἱ γένει καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ τῶν πολλῶν ὑπερέχοντες* (II 613), *τὰ τῶν εὖ γεγονότων συστήματα* (I 405) κλπ.

Παρὰ τῷ ***Ἰωάννῃ Καντακουζηνῷ*** εὕρηται ἁπλουστέρα ὁρολογία: *σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλὴ* (Π), *συγκλητικοὶ* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π) καὶ σπανιώτερον αἱ ἐκφράσεις **οἱ προύχοντες τῆς συγκλήτου* (I 392-393), **οἱ τῆς συγκλήτου προέχοντες* (I 156), **τῶν συγκλητικῶν οἱ μάλιστα ἐπιφανεῖς* (III 23). Παρὰ τῷ ἱστορικῷ τούτῳ ἡ λέξις *βουλὴ* σημαίνει τρία τινά: α') τὴν σύγκλητον (II 218 8, II 218 23), β') συνεδρίασιν (II 145), γ') τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ζήτημα (II 20, 546). Εἰς τὸ χωρίον II 21 2-3: *οὗτος γὰρ* (sc. ὁ πατριάρχης) *ἤδη προΐστατο τῆς βουλῆς*, ἡ λέξις δυνατὸν νὰ δηλοῖ τὴν σύγκλητον (ἤτοι ὁ πατριάρχης προΐστατο τῆς συγκλήτου), ἢ ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον, τὴν συνεδρίασιν (ἤτοι ὁ πατριάρχης προΐστατο ἐκείνης τῆς συνεδριάσεως). Ἀντιθέτως ἐν II 211 διὰ τοῦ *βουλὴ* νοεῖται, ὡς νομίζω, ἡ σύγκλητος.

Ὡς οἱ λοιποὶ τῶν τελευταίων αἰώνων ἱστορικοί, οὕτω καὶ ὁ Καντακουζηνὸς χρησιμοποιεῖ πρὸς δήλωσιν σημαινόντων προσώπων ἀορίστους ἐκφράσεις, ὡς *ἐπιφανεῖς* (I 162-163, 166 καὶ passim), *εὐγενεῖς* (I 357 καὶ passim), περὶ ὧν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

βλ. ὅσα ὀλίγον προηγουμένως ἐλέχθησαν. Εἴς τινας περιπτώσεις ἐκ τῆς διατυπώσεως τοῦ κειμένου εἶναι δυνατὴ ἡ ταύτισις τούτων πρὸς συγκλητικούς, ὡς εἰς τὰ χωρία I 181-182, III 256-258, ἐνῷ ἀλλαχοῦ εἶναι σαφὴς ἡ ἀντιδιαστολὴ τῶν μὲν ἀπὸ τῶν δέ. Π. χ. *τῶν τε συγκλητικῶν καθ' ἕνα καὶ τῶν ἄλλως εὐγενείᾳ διαφερόντων* (II 63-64), *μετὰ τῶν συγκλητικῶν καὶ τῶν εὐγενεστέρων καὶ ὅσοι τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου ἦσαν* (III 260), *μετὰ πάντων τῶν συγκλητικῶν καὶ τῶν ἐπ' εὐγενείᾳ λαμπρυνομένων* (III 295).

Ἐκ τῶν ἰδιαιτέρως παρὰ τῷ Καντακουζηνῷ ἐν χρήσει ὅρων *σύλλογος* καὶ *ἐκκλησία*, δηλοῦται διὰ μὲν τοῦ πρώτου συνεδρίασις τῆς συγκλήτου (II 25, III 295), διὰ δὲ τοῦ δευτέρου δύο τινα α΄) σύσκεψις συγκλητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως εὑρισκομένων (I 430-431, II 79, 173, 237 καὶ passim), β΄) συγκέντρωσις εὐρυτέρου χαρακτῆρος, τῇ συμμετοχῇ τοῦ κλήρου καὶ λαϊκῶν στοιχείων ἀλλ' ἄνευ ἰδιαιτέρας μνείας τῆς συγκλήτου· παραδειγματικῶς σημειῶ: *πατριάρχης τε ἐκκλησίαν ἀπὸ πάντων Βυζαντίων ποιησάμενος* (II 420), ...*κοινὴν ἐκκλησίαν ἐκ πάσης ἰδέας βίου συναθροίσας* (sc. ὁ Καντακουζηνὸς) *ἐκ τῶν Βυζαντίων πολιτῶν* (III 34), *ἐκκλησίαν αὖθις πάνδημον συναγαγὼν* ... (sc. ὁ Καντακουζηνὸς) (III 80).

Ἐνῷ παρὰ τῷ ***Λαονίκῳ Χαλκοκονδύλῃ*** οὐδεὶς περὶ συγκλήτου γίνεται λόγος, παρὰ τῷ ***Δούκᾳ*** μνημονεύεται αὕτη, συνήθως μὲν ὡς *σύγκλητος* (Π), οἱ δὲ μετέχοντες αὐτῆς ὡς *οἱ τῆς συγκλήτου* (20), *ὅσοι τῆς γερουσίας* (21).

Παρὰ τῷ ***Γεωργίῳ Φραντζῇ*** κατ' ἐξοχὴν ἐν χρήσει εἶναι ὁ τύπος *σύγκλητος* (Π), ἅπαξ δὲ μόνον *βουλὴ* (67)· τὰ μέλη αὐτῆς ἀποκαλοῦνται *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (32), *ἄρχοντες τῆς συγκλήτου* (176-177), * *οἱ τῆς συγκλήτου ἔγκριτοι ἄρχοντες* (206), *οἱ τῆς βουλῆς τοῦ βασιλέως... ἄρχοντες* (111), *ἄρχοντες τῆς βασιλικῆς αὐλῆς καὶ βουλῆς καὶ τῆς συγκλήτου* (67). Παρ' αὐτῷ ἀπαντοῦν ἐπίσης αἱ ἀνωτέρους ἀξιωματούχους δηλοῦσαι ἐκφράσεις ὡς: *τινὲς τῶν ἐν ἀξιώματι καὶ λαμπρότητι*... (12-13), *τινὲς τῶν ἐν δόξῃ καὶ γένους καὶ λαμπρότητι ὑπερέχοντες* (16).

Εἰς τὸ ἔργον ***Κριτοβούλου τοῦ Ἰμβρίου*** οὐδαμοῦ γίνεται μνεία συγκλήτου.

Οἱ χρονογράφοι[1]

Παρὰ τῷ ***Ἰωάννῃ Μαλάλᾳ*** ἀπαντᾷ *σύγκλητος* (Π), *συγκλητικὸς* (Π), *συγκλητικὴ* (384), *πρῶτος τῆς συγκλήτου* (371).[2] Διὰ τοῦ *πολιτευόμενοι τῆς βουλῆς*

[1] Διὰ τὴν παρὰ τοῖς χρονογράφοις ὁρολογίαν λαμβάνω ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ ἑξῆς τμῆμα τοῦ ἔργου των.

[2] Βλ. περὶ αὐτοῦ κεφ. III.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(400) δηλοῦνται βουλευταὶ πόλεων (decuriones) καὶ διὰ τοῦ *συγκλητικὸν αἷμα* (352-353) νοεῖται ἡ ἐκ συγκλητικῶν καταγωγή.

Τὸ ἰσχυρὰν ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Μαλάλα δεχθὲν ἐπίδρασιν ***Πασχάλιον Χρονικὸν*** ἐμφανίζει, ὡς ἑπόμενον, καὶ τὴν αὐτὴν σχεδὸν περὶ συγκλήτου ὁρολογίαν. Οἱ κυρίως ἐν χρήσει ὅροι εἶναι *σύγκλητος* (Π) καὶ *συγκλητικοὶ* (Π), ὅλως δὲ σπανίως *συγκλητικὴ* (604), *οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (521), **ὁ πρῶτος τῆς συγκλήτου* (596), **ὁ πρῶτος συγκλητικὸς* (587)[1].

Παρὰ τῷ ***Ἰωάννῃ Ἀντιοχεῖ*** μνημονεύεται *σύγκλητος βουλή*[2], *γερουσία*[3], *συγκλητικός*[4], *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς*[5], *τὸ τῆς βουλῆς τάγμα*, (=συγκλητικὴ τάξις)[6], **προεστῶτες τῆς συγκλήτου*[7].

Ὁ ***Θεοφάνης ὁμολογητὴς*** χρησιμοποιεῖ κυρίως τὸν τύπον *σύγκλητος* (Π) καὶ ἐν ἥσσονι μοίρᾳ *σύγκλητος βουλὴ* (Π), ἅπαξ δὲ *ἱερὰ σύγκλητος* (384)· τὰ μέλη αὐτῆς καλεῖ *συγκλητικοὺς* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π). Περὶ τοῦ *ἡγουμένου πάσης τῆς συγκλήτου βουλῆς* (135-136) βλ. τὰ ἀμέσως ἑπόμενα δύο κεφάλαια. Συγκέντρωσις τῆς συγκλήτου, τοῦ πατριάρχου, ἱερέων καὶ *πολιτευομένων* χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους ὡς *σύλλογος* (248-249). Ὀρθῶς ἑρμηνεύει ὁ ἐκδότης τοὺς ἐν σ. 104, 105[8] *πατέρας* διὰ τοῦ *πατρίκιοι*[9].

Οἱ παρὰ τοῖς ***Συνεχισταῖς τοῦ Θεοφάνους*** κυρίως ἐν χρήσει ὅροι εἶναι *σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλὴ* (Π), *συγκλητικοὶ* (Π). Λόγῳ τῆς ὑπὸ πλειόνων προσώπων συγγραφῆς τῆς χρονογραφίας ταύτης εἶναι εὐεξήγητοι αἱ μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτῆς τμημάτων ὁρολογικαί, ὡς πρὸς τὴν σύγκλητον, διαφοραί. Ἐνῷ δὲ εἰς τὸ πρῶτον τμῆμα ἀπαντῶσι προσέτι οἱ τύποι *γερουσία* (Π), *οἱ ἐκ τῆς συγκλήτου* (199), εἰς τὸ δεύτερον - ἐκ τῶν δύο τελευταίων βιβλίων ἀποτελούμενον - παρουσιάζεται μεγαλυτέρα ποικιλία: *ἔντιμος βουλὴ* (255), **οἱ μείζονες τῆς συγκλήτου* (229), **οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς* (350-351), **οἱ ὑπερέχοντες τῆς γερουσίας* (350), **οἱ πρῶτοι τῆς συγκλήτου* (469-470), **οἱ πρόκριτοι τῆς γερουσίας καὶ ἐν ἀξιώμασι προύχοντες* (255-256). Ἐν σ. 79 *συγκλητικῷ προστάγματι*=τῇ προτροπῇ τῆς συγ-

[1] Περὶ τῶν δύο τελευταίων ἐκφράσεων βλ. κατωτέρω κεφ. III.

[2] FHG τ. IV σ. 605 ἀπ. ἀρ. 179.

[3] Αὐτ. σ. 615 ἀπ. ἀρ. 201, σ. 616-617 ἀπ. ἀρ. 206.

[4] Αὐτ. σ. 614 ἀπ. ἀρ. 200.

[5] Αὐτ. σ. 610 ἀπ. ἀρ. 189.

[6] Αὐτ. σ. 608 ἀπ. ἀρ. 186.

[7] Αὐτ. σ. 611 ἀπ. ἀρ. 190.

[8] Θεοφ. 104, 105=Σκυλ.—Κεδρ. I 604 2-3, 604 7-9, Συν. Σάθα 79-80, 80.

[9] Θεοφ. τ. II σ. 765 s.v.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κλήτου. Τὸ χωρίον σ. 447: *συναγαγὼν* (sc. ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Ζ΄) *τῇ ὑπὸ χεῖρα βουλευτικῇ ποεῖται μεθόδῳ*, κακῶς ἴσως παραδοθέν, δὲν μοῦ εἶναι κατανοητόν [1].

Ἐν ταῖς χρονογραφίαις τοῦ ***πατριάρχου Νικηφόρου, Γεωργίου Μοναχοῦ, Ψευδο-Συμεῶνος Μαγίστρου***[2]***, Λέοντος Γραμματικοῦ, Θεοδοσίου Μελιτηνοῦ, Συνεχιστοῦ Γεωργίου Μοναχοῦ,*** εὕρηνται οἱ ὅροι: *σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλή*[3], *βουλὴ* (Γεωρ. Μον. ΙΙ 518), *ἱερὰ σύγκλητος*[4], *συγκλητικοί*[5], *οἱ τῆς συγκλήτου*[6], *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς*[7], * *οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς* (ΨΣυμ. Μαγ. 698), **πρῶτοι τῆς συγκλήτου* (αὐτ. 757). Ἡ παρὰ ΨΣυμ. Μαγ. 612 λέξις *βουλὴ* δηλοῖ σύσκεψιν. Οἱ ὑπὸ τοῦ Λέοντος Γραμματικοῦ 128 - 129 (=Σκυλ. - Κεδρ. Ι 645 - 646) μνημονευόμενοι *συγκλητικοὶ* φέρονται εἰς τὸ ἀντίστοιχον χωρίον τοῦ Γεωρ. Μοναχοῦ ΙΙ 645 (=Μιχ. Γλυκ. 501) ὡς *μεγιστᾶνες*. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἀποκαλεῖ τοὺς μετασχόντας συνεδριάσεως τῆς συγκλήτου *μεγιστᾶνας* (Γεωρ. Μον. ΙΙ 778), ὁ δὲ Συν. Γ. Μον. τὰ αὐτὰ πρόσωπα χαρακτηρίζει *σύγκλητον* (766, 14) καὶ ἀκολούθως *μεγιστᾶνας* (766, 19).

Κατ᾽ ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς λοιποὺς χρονογράφους ἡ παρὰ ***Σκυλίτσῃ (-Κεδρηνῷ)*** καὶ ***Ζωναρᾷ*** ὁρολογία χαρακτηρίζεται ἀπὸ ποικιλίαν ἐκφράσεων· ἰδιαιτέρως παρατηρεῖται τοῦτο εἰς τὸ τὰ γεγονότα τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος πραγματευόμενον τμῆμα τῆς χρονογραφίας των.

Ὁ παρὰ ***Σκυλίτσῃ (-Κεδρηνῷ)*** συνηθέστερον ἐν χρήσει ὅρος εἶναι *σύγκλητος* (Π), καὶ σπανιώτερον *σύγκλητος βουλὴ* (Π), *γερουσία* (Π), ἅπαξ δὲ *ὕπατος βουλὴ* (Ι 610)· τὰ μέλη αὐτῆς φέρονται ὡς *συγκλητικοί* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου ἄρχοντες* (ΙΙ 563), *βουληφόρος* (Ι 563,)*οἱ τῆς γερουσίας* (Ι 314), *ἡ λογὰς τῶν συγκλητικῶν ἀρχόντων* (ΙΙ 726), * *οἱ προύχοντες τῆς συγκλήτου* (Π), * *οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς* (ΙΙ 247), * *οἱ τῆς συγκλήτου ἔξοχοι* (ΙΙ

---

[1] Ἡ πληροφορία ἀναφέρεται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Ζ΄ διὰ τὴν προστασίαν τῆς μικρᾶς ἰδιοκτησίας ληφθέντα νομοθετικὰ μέτρα· πρβλ. τὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐν ἔτει 947 ἐκδοθεῖσαν νεαρὰν ἀρ. 6 ἰδίᾳ κ. 1.

[2] Τὸ γνήσιον κείμενον τοῦ Συμεὼν μαγίστρου καὶ λογοθέτου, ἐξ οὗ ἤντλησαν οἱ Λέων Γραμματικὸς καὶ Θεοδόσιος Μελιτηνὸς παραμένει εἰσέτι ἀνέκδοτον. Εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς Βόννης ἐξεδόθη ὁ λεγόμενος Ψευδο - Συμεών.

[3] Γεωργ. Μον. ΙΙ 563, Θεοδ. Μελ. 221.

[4] Λέων Γραμμ. 171, Θεοδ. Μελ. 118.

[5] Νικηφ. πατρ. 48, Γεωρ. Μον. ΙΙ 562, 575, Συν. Γ. Μον. 847, 879, ΨΣυμ. Μαγ. 700. Θεοδ. Μελ. 183, Λέων Γραμ. (Π).

[6] Γεωρ. Μον. ΙΙ 624, ΨΣυμ. Μαγ. 697, Λέων Γραμμ. 217.

[7] ΨΣυμ. Μαγ. 737, Λέων Γραμμ. 311 - 312, Συν. Γ. Μον. 900.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

265), * *οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες* (Π), * *τῆς συγκλήτου ὅσον ἐπίσημον* (ΙΙ 335), * *οἱ ἐξοχώτεροι τῆς συγκλήτου* (ΙΙ 743). Προσέτι γίνεται μνεία *συγκλητικῶν ἀξιωμάτων* (ΙΙ 656 - 657). Τέλος ἡ φράσις *πάντας προσκαλεσάμενος* (sc. ὁ βασιλεὺς) *ἐπὶ συγκλήτου* σημαίνει: ὁ βασιλεὺς συνεκάλεσεν συνεδρίασιν τῆς συγκλήτου.

Ὁ **Ζωναρᾶς** περισσότερον ἢ οἱ λοιποὶ ἱστορικοὶ καὶ χρονογράφοι χρησιμοποιεῖ τὸν τύπον *γερουσία* (Π) καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ ἐκφράσεις. Πρὸς τούτοις ἀναφέρεται *σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλὴ* (Π), *βουλὴ* (ΙΙΙ 113), τὰ δὲ μέλη της μνημονεύονται ὡς *συγκλητικοὶ* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (Π), *οἱ τῆς βουλῆς* (ΙΙΙ 392, 611), *οἱ τῆς γερουσίας* (Π), * *λογάδες τῆς γερουσίας* (ΙΙΙ 10, 506), * *ἔξοχοι τῆς γερουσίας* (ΙΙΙ 349), * *τῆς γερουσίας τὸ ἔκκριτον* (ΙΙΙ 651), * *τὸ ἔξοχον τῆς γερουσίας* (ΙΙΙ 613), * *προύχοντες τῆς συγκλήτου* (ΙΙΙ 385, 438), * *οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες* (ΙΙΙ 418), * *οἱ προύχοντες τῆς βουλῆς* (ΙΙΙ 600), * *οἱ τῆς πρώτης βουλῆς* (ΙΙΙ 613 - 614), * *κορυφαιότατος τῶν τῆς βουλῆς* (ΙΙΙ 649), * *οἱ ἔκκριτοι τῆς συγκλήτου βουλῆς* (ΙΙΙ 661), * *οἱ ἔξοχοι τῆς συγκλήτου* (ΙΙΙ 680). Τέλος ἀπαντῶσιν αἱ ἐκφράσεις *συγκλητικὴ κορυφὴ* (ΙΙΙ 645) καὶ *συγκλητικὴ ἀξία* (ΙΙΙ 458).

Παρὰ τοῖς χρονογράφοις ***Κωνσταντίνῳ Μανασσῆ, Μιχαὴλ Γλυκᾶ, Ἰωὴλ*** ἀπαντᾷ κυρίως ὁ ὅρος *σύγκλητος* (Π), σπανιώτερον δὲ *βουλὴ* (Μανασ. 110), *γερουσία* (Μιχ. Γλυκ. 545, 547) καὶ διὰ τὰ μέλη της *συγκλητικοὶ* (Μιχ. Γλυκ. Π), *οἱ τῆς συγκλήτου*[1], *οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου* (Μανασ. 167, 194), * *λογάδες τῆς συγκλήτου* (αὐτ. 271), * *προύχοντες τῆς συγκλήτου* (αὐτ. 111), *τὸ συγκλητικὸν* (Μιχ. Γλυκ. 622 = οἱ συγκλητικοί).

Εἰς τὴν ***Σύνοψιν Σάθα***[2] εὕρηνται οἱ ὅροι *σύγκλητος* (Π), *γερουσία* (92), *βουλὴ* (413)· πιθανῶς ἐν σ. 333 *τὴν φίλιον ἀθροίζει* (sc. ὁ Ἀνδρόνικος Α΄) *βουλὴν τὴν ἐκείνῳ συμπράττουσαν τὰ ἀνόσια* νοεῖται ἡ σύγκλητος ἢ τουλάχιστον τὰ ἐκ τῶν μελῶν της πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον εὐμενῶς διακείμενα. Οἱ μετέχοντες τῆς συγκλήτου καλοῦνται *συγκλητικοὶ* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *συγκλητικὸς ἄρχων* (64), *οἱ τῆς συγκλήτου ἄρχοντες* (117, 171), *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (218, 327),

---

[1] Μανασ. 129, 257, Μιχ. Γλυκ. 580.

[2] Ὡς ἔδειξεν ὁ A. HEISENBERG, συγγραφεὺς τῆς Συνόψεως Σάθα, οὕτω κληθείσης ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐκδόντος ταύτην, εἶναι ὁ Θεόδωρος Σκουταριώτης, ὁ κατόπιν μητροπολίτης Κυζίκου. A. HEISENBERG, Analecta. Mitteilungen aus italienischen Handschriften byzantinischer Chronographen, München 1901 σ. 3 - 18. Πρβλ. τὰς προσθήκας εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Γεωργ. Ἀκροπολίτου, Georgii Acropolitae, Opera τ. I (1903). σ. XIV, ὡς καὶ τὰς τοῦ Ι. ΣΥΚΟΥΤΡΗ, Περὶ τὸ σχίσμα τῶν Ἀρσενιατῶν ἐν Ἑλληνικὰ τ. 2 (1929) σ. 267 σημ. 2.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

οἱ τῆς γερουσίας (232, 248), * *πρῶτοι συγκλητικοὶ* (53), * *οἱ ἀπὸ τῆς βουλῆς ἄριστοι* (351). Πρὸς τούτοις ἀπαντῶσιν ἐν αὐτῇ ἐκφράσεις, παρόμοιαι πρὸς τάς, περὶ ὧν ἀνωτέρω [1] ὁ λόγος, τῶν συγχρόνων ἱστορικῶν (Νικήτα Χωνιάτη, Γεωργ. Ἀκροπολίτη κλπ.), οἷον *ἄνδρες τῶν ἐπιφανῶν καὶ πρώτων τοῦ παλατίου* (181), *τὸ συγγενὲς καὶ φίλιον καὶ ὅσον ἐν ὑπεροχαῖς τε καὶ ἀξιώμασι* (212), *οἱ δὲ τὸ γένος λαμπροὶ καὶ δι' ἡγεμονίαν ἢ ἀρχηγίαν ἐπίσημοι* (382) κλπ.

Εἰς τὸ περὶ Ὀφφικιαλίων ἔργον τοῦ **Ψευδο-Κωδινοῦ** ἀναφέρονται *συγκλητικοὶ* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (98), *αἱ γυναῖκες τῶν συγκλητικῶν* (107) καὶ εἰς τὰ σχόλια τοῦ ἐκδότου ἐξ ἀδεσπότου κειμένου * *ὁ πανυπερσέβαστος συγκλήτου πρῶτος* (216).

Ἐπιστολαί, παραινετικὰ καὶ ρητορικὰ ἔργα

Ἡ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, παραινετικοῖς καὶ ρητορικοῖς κειμένοις περίτεχνος ὁρολογία εἶναι εὐεξήγητος ἐκ τοῦ ρητορικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἔργων τούτων. Γίνεται λόγος κυρίως περὶ *συγκλήτου* (Π), *συγκλήτου βουλῆς* (Π), *γερουσίας* (Π), σπανιώτερον δὲ περὶ *βουλῆς* [2], *ἱερᾶς συγκλήτου* [3], *καλῆς συγκλήτου βουλῆς* [4], *συγκλήτου λογάδος* [5], *γερουσίου* [6] (οὐδετ.). Οἱ μετέχοντες αὐτῆς καλοῦνται *συγκλητικοί* [7], *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* [8], *συγκλητικοὶ ἄρχοντες* [9], *οἱ τῆς συγκλήτου* [10], * *οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες* [11], * *οἱ τῆς συγκλήτου προέχοντες* [12], *οἱ τῆς βουλῆς* [13], *οἱ τῆς γερουσίας* [14],

---

[1] Βλ. ἀνωτ. σ. 22 ἑπ.

[2] Κυδώνη ἐπιστ. ἀρ. 30 σ. 84. Διὰ τῆς ἐν ἐπιστολῇ τοῦ πατρ. Νικολάου Μυστικοῦ λέξεως *βουλὴ* (PG τ. ΡΙΑ' στ. 72) δηλοῦται, νομίζω, σύσκεψις.

[3] Ρωμανοῦ Α' ἐπιστ. ἐν ΔΙΕΕ τ. 2 (1885-1889) σ. 398.

[4] Εὐστάθιος ἐν PG τ. ΡΛϚ' στ. 45.

[5] Αὐτ. στ. 33.

[6] Γρηγ. Ἀντίοχος ἐν BZ τ. 40 (1940) σ. 382.

[7] Χοιροσφάκτης σ. 129, Πρὸς υἱὸν Ρωμανὸν 234, Στρατηγικὸν Κεκαυμένου σ. 98.

[8] Δημ. Χωματιανὸς στ. 488-490, Εὐστάθιος ἐν PG τ. ΡΛϚ' στ. 28.

[9] Ρωμανοῦ Α' ἐπιστ. ἔνθ' ἀνωτ. σ. 398-399.

[10] Πρὸς υἱὸν Ρωμανὸν σ. 112, Εὐστάθιος ἔνθ' ἀνωτ. στ. 44, Θεόδωρος Ὑρτακηνὸς παρὰ Fr. Boissonade, Anecdota graeca, τ. I Paris 1829 σ. 290· ὑπ' αὐτοῦ παραλλήλως πρὸς *τοὺς τῆς συγκλήτου* ἀναγράφονται *μεγιστᾶνες*.

[11] Νικ. Μυστ. ἐπιστ. ἐν PG τ. ΡΙΑ' στ. 53.

[12] Αὐτ. στ. 53.

[13] Θεόδωρος Ὑρτακηνὸς ἔνθ' ἀνωτ. σ. 290.

[14] Γεώρ. Κύπριος ἐν PG τ. ΡΜΒ' στ. 364.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

**τὸ ἔγκριτον τῆς συγκλήτου βουλῆς*[1], **τὰ πρῶτα τῆς βουλῆς φέρων*[2], **τῆς μεγάλης συγκλήτου κορυφή*[3], *τὸ γερουσιάζον πλήρωμα*[4], *συγκλητικὸν βουλευτήριον*[5]. Παρὰ Μιχαὴλ Χωνιάτη[6] ἡ λέξις *βουλὴ* σημαίνει σκέψιν, ὡς αἱ τελευταῖαι λέξεις τοῦ χωρίου *τὸν πολυειδήμονα Ἰωάννην, τὸν μέγαν ἐν βουλῇ καὶ ἐν συνέσει πολύν*, ὑποδηλοῦν.

Βίοι Ἁγίων

Ἡ εἰς τοὺς Βίους τῶν Ἁγίων ἁπλουστέρα γλωσσικὴ διατύπωσις εἶναι ἔκδηλος καὶ εἰς τὴν περὶ συγκλήτου ὁρολογίαν, χρησιμοποιουμένων τῶν τύπων *σύγκλητος* (Π), *σύγκλητος βουλὴ* (Π), *ἱερὰ σύγκλητος* (Π), *ἡ τοῦ παλατίου σύγκλητος*[7], *ἡ περὶ τὸν βασιλέα βουλή*[8], *γερουσία*[9]. Οἱ μετέχοντες αὐτῆς φέρονται ὡς *συγκλητικοὶ* (Π), *οἱ τῆς συγκλήτου* (Π), *οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου* (Π), *οἱ περὶ τὴν σύγκλητον ἄνδρες*[10], *ἄρχοντες τῆς συγκλήτου βουλῆς*[11], **τὸ πρωτεῦον τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐπιφερόμενος*[12], **τῆς συγκλήτου βουλῆς ὅσον ἔγκριτον καὶ προῦχον*[13], **πρῶτος τῆς συγκλήτου βουλῆς*[14]. Τέλος εὕρηται εἰς τὸν βίον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰσιδώρου ἡ ἔκφρασις *συγκλητικὰ βάρη* (130).

Ποιητικὰ ἔργα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐλάχιστα εἶναι τὰ ποιητικὰ ἔργα, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ τῆς συγκλήτου. Ἀπαντᾷ *σύγκλητος* παρὰ τῷ Συμεὼν Μεταφράστῃ[15], *σύγκλητοι* παρὰ τῷ Ἰωάννῃ

---

[1] Ἀνέκδοτος μονῳδία Ρωμανοῦ Β΄ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου Βέρθας ἐκδ. ὑπὸ Σπ. ΛΑΜΠΡΟΥ ἐν Bulletin de Correspondance hellénique τ. 2 (1878) σ. 271.

[2] Ἰωάννης Δοκειανὸς παρὰ CH. HOPF, Chroniques greco-romanes, Berlin 1874 σ. 250-251.

[3] Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Α΄ σ. 314.

[4] Νικήτας Χωνιάτης παρὰ Κ. ΣΑΘΑ, Μεσ. Βιβλ. τ. Ι΄ σ. 85.

[5] Γεωρ. Βαρδάνη ἐπιστολὴ παρὰ [A. MOUSTOXIDI], Delle cose corciresi τ. I, Corfu 1848 App. LIII.

[6] Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Α΄ σ. 356.

[7] Β. Γρηγ. Ἀκραγ. ἐν PG τ. ϞΗ΄ στ. 612-613.

[8] Αὐτ. στ. 220-221.

[9] Β. Φιλαρέτου ἐν Byzantion τ. 9 (1934) σ. 149.

[10] Β. Συμεὼν νέου σ. 144 (κ. 104).

[11] Β. Μιχαὴλ συγκ. σ. 241.

[12] Β. Ἰωσὴφ ἐν PG τ. ΡΕ΄ στ. 968-969. [13] Β. Νικηφόρου σ. 154.

[14] Β. Νίκωνος Μετανοεῖτε ἔκδ. Σπ. ΛΑΜΠΡΟΥ ἐν ΝΕ τ. 3 (1906) σ. 178.

[15] Β. ΒΑΣΙΛΙΕΦΣΚΗ, Δύο ἐπιτύμβια Συμεῶνος λογοθέτου ἐν Βυζαντινὰ Χρονικὰ τ. 3 (1896) σ. 578.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Μαυρόποδι [1], *συγκλητικοὶ* παρὰ τῷ Χριστοφόρῳ Μυτιληναίῳ [2]. Προσέτι εἰς τὰ ἐν δημώδει γλώσσῃ ποιήματα εὕρηται ὡς *βουλή* [3], *γερουσία* [4], *οἱ τῆς συγκλήτου* [5].

Πρὸς τούτοις δέον ἐνταῦθα νὰ ἐξετασθῇ ποία ἡ σχέσις τῶν κατ' ἐπανάληψιν ἐν ταῖς πηγαῖς ἀπαντώντων ὅρων *ἐν τέλει, ἄρχοντες* πρὸς τὴν σύγκλητον.

Κατὰ κανόνα εἰς τὰ κείμενα ἀντιδιαστέλλονται *οἱ ἐν τέλει* πρὸς τοὺς στρατιωτικούς, τῆς λέξεως *τέλος* δηλούσης ἀξίωμα καὶ δὴ πολιτικόν [6].

Ὡς θὰ δειχθῇ εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον, τὴν βυζαντινὴν σύγκλητον ἀπετέλουν αὐτοδικαίως οἱ περιβεβλημένοι ἀνωτέρους τίτλους καὶ ἀξιώματα· ὡς ἐκ τούτου θὰ πρέπῃ οἱ ὡς *οἱ ἐν τέλει* (σπανιώτερον *οἱ ἐν ἀξιώσεσι τελοῦντες*) χαρακτηριζόμενοι ἐν ταῖς πηγαῖς νὰ συμπίπτουν κατὰ μέγα μέρος πρὸς τοὺς συγκλητικούς. Καὶ ἐπὶ τῆς de facto ταύτης συμπτώσεως τῶν πρώτων πρὸς τοὺς δευτέρους, στηρίζεται ἡ ἐνίοτε ἐν τοῖς φιλολογικοῖς κειμένοις παρατηρουμένη σύγχυσις μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐννοιῶν. Διὰ τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, ἥτις ἀντανακλᾶται ἐνταῦθα, ἤρκει βεβαίως ἡ κατὰ μέγιστον μέρος ταυτότης τῶν *ἐν τέλει* πρὸς τοὺς *συγκλητικούς*, διὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν παρὰ στερουμένοις νομικῆς σκέψεως καὶ νομικὴν κυριολεξίαν μὴ ἐπιδιώκουσι, οὐχὶ δύσκολον ἐννοιολογικὴν ἐξίσωσιν τῶν πρώτων πρὸς τοὺς τελευταίους. Ὥστε δὲν εἶναι σπάνιον ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς ἀναγράφων γεγονός τι νὰ ἀποκαλῇ *σύγκλητον, συγκλητικοὺς κλπ.* τὰ αὐτὰ πρόσωπα, ἅτινα μετά τινας στίχους ὀνομάζει *ἐν τέλει* [7]. Σύνηθες εἶναι ἐπίσης πλείονες τοῦ ἑνὸς ἱστο-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] P. DE LAGARDE, Johannis Euchaitorum metropolitae quae supersunt ἐν Abhandlungen der Göttinger Gesellschaft d. Wissens. Hist.-phil. Classe τ. 28 (1881) σ. 15.

[2] Die Gedichte des Christophoros Mitylenaios ἔκδ. ED. KURTZ, Leipzig 1903 σ. 15.

[3] Διήγησις παιδιόφραστος τῶν τετραπόδων ζώων παρὰ WAGNER σ. 141-148, στ. 78, 109, στ. 504· ἐν στ. 21 *βουλὴ*=ἀπόφασις.

[4] Αὐτ. στ. 111.

[5] Πουλολόγος παρὰ WAGNER σ. 179 στ. 259.

[6] Οὕτω Θεοφ. 443: *τοὺς δὲ τὸν μοναχικὸν βίον ἀναλαβέσθαι ἐπιτηδεύσαντας ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐν στρατείᾳ ἢ ἐν τέλει*, Νικηφ. Ἱστ. 72-73: *πλείστους τῶν τε ἐν τέλει καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ*, Ἀκροπ. Ι 156-157 *οἵ τε τῶν ἐν τέλει καὶ οἱ τῶν στρατιωτικῶν*· βλ. ἀκόμη μεταξὺ ἄλλων Ζωναρᾶν III 310, Λεοντ. Γραμμ. 196, Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 24, Ἀκροπ. Ι 159, Νικ. Γρηγ. Ι 186, Κανταχ. Ι 97, 110, 113 καὶ passim, Συν. Σάθα 538-539 *κλπ.*

[7] Οὕτω Λέων Γραμ. 278-279 (=Συν. Γ. Μον. 864): *παρεγγύησεν* (sc. Λέων ὁ ϛ') *τῷ Δουκὶ μὴ εἰπεῖν τοῦτο* ***ἐνώπιον τῆς συγκλήτου*** *ὅτε παρ' αὐτοῦ ἐρωτηθῇ ... προσκαλεσάμενος* (sc. Λέων ὁ ϛ') *οὖν Κωνσταντῖνον τοῦ Δουκὸς* ***ἔμπροσθεν τῶν ἐν τέλει*** *ἔφη ...* Ὁ Σκυλίτσης (παρὰ Κεδρηνῷ ΙΙ 304) μαρτυρεῖ ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων *ἐπεζήτησεν ἀποσταλῆναι αὐτῷ τὸν πατριάρχην Νικόλαον καί τινας* ***τῶν ἐν τέλει*** *ὥστε περὶ εἰρήνης διαλεχθῆναι ...* κατόπιν τούτου οἱ ἐν Βυζαντίῳ ἰθύνοντες συνεζήτουν *ὁποίους δεῖ τῶν* ***συγκλητικῶν*** *τούτῳ* (sc. τῷ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ρικοὶ διηγούμενοι τὸ αὐτὸ γεγονός, νὰ ἀποκαλοῦν τὰ ἴδια πρόσωπα, οἱ μὲν σύγκλητον, οἱ δὲ *ἐν τέλει*[1]. Σημειωτέον ὅτι ἐνῷ εἰς τὰς φιλολογικὰς πηγὰς ἡ χρῆσις τοῦ ὅρου *οἱ ἐν τέλει* εἶναι συνήθης, εἰς τὰ ἔγγραφα, νομικὰ κείμενα καὶ λοιπὰ αὐθεντικὰ ἔργα ἀπαντᾷ, καθ' ὅσον βλέπω, μόνον ἅπαξ καὶ δὴ ἐν ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1347, ἔνθα *οἱ ἐν τέλει* ἀντιδιαστέλλονται πρὸς τὴν *σύγκλητον*[2]. Ἐννοιολογικῶς ὅμως, πιστεύω ὅτι οἱ δύο ὅροι δὲν ταυτίζονται καὶ συνεπῶς δὲν δικαιούμεθα νὰ ὑποκαθιστῶμεν παντοῦ ὅπου τοὺς συναντῶμεν τὸν μὲν εἰς τὸν δὲ καὶ δὴ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ δὲν γνωρίζομεν ἐπακριβῶς, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ποῖοι τίτλοι καὶ ἀξιώματα ἤνοιγον εἰς τοὺς κατόχους των τὰς πύλας τῆς συγκλήτου. Δυνατὸν νὰ ὑπῆρχαν ἀξιωματοῦχοι (*ἐν τέλει*) οἵτινες δὲν ἦσαν μέλη τῆς συγκλήτου, θὰ ὑπῆρχον δὲ καὶ συγκλητικοί, οἵτινες δὲν θὰ κατεῖχον ἀξίωμα, εἴτε ὡς ἀποβαλόντες τὸ ὅπερ ποτε ἐκέκτηντο τοιοῦτο, εἴτε ὡς περιβεβλημένοι μόνον ἀνώτερον τίτλον. Ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι σπάνιαι ἐν ταῖς πηγαῖς μαρτυρίαι ἀντιδιαστέλλουσαι σαφῶς τοὺς ἐν τέλει πρὸς τὴν σύγκλητον[3].

πατριάρχῃ) *συνεξελθεῖν*. Ἡ ἀδιάφορος χρῆσις τῶν ὅρων τούτων εἶναι συνηθεστέρα παρὰ τῷ Καντακουζηνῷ, ἐξ οὗ παραθέτω χαρακτηριστικάς τινας μαρτυρίας: *ἔδοξε* **τοῖς ἐν τέλει πᾶσι** *καὶ τοῖς ἡγεμόσι τῆς στρατιᾶς συνελθοῦσι πρεσβείαν ὡς βασιλέα τὸν πρεσβύτερον ἀποστεῖλαι* (I 126), καὶ μετ' ὀλίγον: *τοιαῦτα πρὸς βασιλέα τὸν πρεσβύτερον* **οἱ τῆς συγκλήτου πάντες** *καὶ οἱ τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνες ἐγγράφως διαπρεσβευσάμενοι...* (I 128), ὁμιλῶν δὲ περαιτέρω περὶ τῶν ἰδίων προσώπων ἀποκαλεῖ αὐτοὺς *συγκλητικούς* (I 130-131, 133)· ἕτερον παράδειγμα Καντακ. I 154 καὶ 157-158.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Οὕτως ἀφ' ἑνὸς μὲν Εὐάγριος 208-209: *οἱ ἐν ἀξιώσεσι τελοῦντες*, ἀφ' ἑτέρου δὲ Θεοφ. Σιμ. 132-133, Θεοφ. 248-249, Λέων Γραμμ. 135-136, Σκυλ.-Κεδρ. I 685-686, Ζωναρᾶς III 178: *σύγκλητος*. — Ἀφ' ἑνὸς Θεοφ. 297, Ζωναρᾶς III 202: *σύγκλητος*, ἀφ' ἑτέρου δὲ Μιχ. Γλυκ. 511: *οἱ ἐν τέλει*. — Θεοφ. 454, Λέων Γραμ. 192: *τινὲς τῶν ἐν τέλει* ἀφ' ἑνός, Σκυλ.-Κεδρ. II 20: *τινὲς τῆς συγκλήτου* ἀφ' ἑτέρου. — Μιχ. Γλυκ. 551: *οἱ ἐν τέλει* ἀφ' ἑνός, Θεοφ. Συν. 350-351, καὶ ΨΣυμ. Μαγ. 698, Σκυλ.-Κεδρ. II 247: *οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς* ἀφ' ἑτέρου.—Ἀφ' ἑνὸς μὲν Θεοφ. Συν. 364, Λέων Γραμμ. 273, Θεοδ. Μελ. 191: *οἱ ἐν τέλει*, ἀφ' ἑτέρου δὲ Σκυλ.-Κεδρ. II 259: *σύγκλητος*. — Θεοφ. Συν. 370, Λέων Γραμμ. 279, Θεοδ. Μελ. 195: *οἱ ἐν τέλει* ἀφ' ἑνός, Σκυλ.-Κεδρ. II 265: *ἔξοχοι τῆς συγκλήτου* ἀφ' ἑτέρου. — Σκυλ.-Κεδρ. II 281: *πολλοί... τῶν συγκλητικῶν* ἀφ' ἑνός, Θεοφ. Συν. 384: *πολλοὶ τῶν ἐν τέλει* ἀφ' ἑτέρου. — Θεοφ. Συνεχ. 407, Λέων Γραμμ. 311-312, καὶ ΨΣυμ. Μαγ. 737, Θεοδ. Μελ. 221: *οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς* ἀφ' ἑνός, Σκυλ.-Κεδρ. II 305: *οἱ ἐν τέλει* ἀφ' ἑτέρου. — Ψελλ. Χρον. I κ. XXIII (Μιχαὴλ Δ'): *οἱ ἐν τέλει* ἀφ' ἑνός, Ζωναρᾶς III 597-598: *γερουσία* ἀφ' ἑτέρου. — Ἀφ' ἑνὸς μὲν Σκυλ.-Κεδρ. II 743: *οἱ ἐξοχώτεροι τῆς συγκλήτου*, ἀφ' ἑτέρου δὲ Ζωναρᾶς II 725: *οἱ ἐν τέλει*.

[2] AD τ. I 245.

[3] Οὕτω Ζωναρᾶς III 275: *πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς*, Θεοφ. Συνεχ. 149: *ἡ τῶν πολλῶν συγκλητικῶν καὶ τῶν ἐν τέλει... πληθύς*, αὐτόθι 254: *συμ-*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἡ Ἐπαναγωγὴ ς′ 1 καὶ τὰ Βασιλικὰ ς′ 1. 35 μεταφράζουν διὰ τῆς λέξεως *ἄρχων* τὸν praeses provinciae τῶν μετακλασσικῶν καὶ ἰουστινιανείων πηγῶν καὶ ἀποδίδουν τὸ ἀσφαλῶς παρεμβεβλημένον χωρίον τοῦ Macer Dig. I. 18. 1[1], ὡς ἑξῆς: *Τὸ τοῦ ἄρχοντος ὄνομα, γενικόν ἐστι καὶ σημαίνει καὶ στρατηγὸν καὶ ἀνθύπατον καὶ πάντας τοὺς ἐπαρχιῶν διοικητάς, εἰ καὶ συγκλητικοὶ ὦσιν.* Εἰς πολλὰ χωρία ὁ ὅρος λαμβάνει γενικωτέραν σημασίαν δηλῶν ἀνωτέρους στρατιωτικοὺς καὶ πολιτικοὺς ὑπαλλήλους, ἐν οἷς καὶ συγκλητικούς[2]. Ἐνίοτε ὅμως ἀναγράφονται ῥητῶς *συγκλητικοὶ ἄρχοντες, οἱ τῆς συγκλήτου ἄρχοντες*[3], ὁπότε νοοῦνται προφανῶς μόνον μέλη τῆς συγκλήτου. Σπανιώτερον διοικηταὶ μεγάλων στρατιωτικῶν μονάδων χαρακτηρίζονται ὡς *ἄρχοντες*[4].

Ἐν ταῖς φιλολογικαῖς πηγαῖς παρατηροῦμεν ἐνίοτε μεταξὺ *συγκλητικῶν* καὶ *ἀρχόντων* τὴν αὐτὴν καὶ διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους σύγχυσιν ἐννοιῶν πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν μεταξὺ *ἐν τέλει* καὶ συγκλητικῶν. Ἐντεῦθεν ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἀδιάκριτος χρῆσις ἀμφοτέρων τῶν ὅρων ἐπὶ τῶν ἰδίων προσώπων[5], ὡς καὶ ὁ κατὰ τὴν ὑπὸ διαφόρων πηγῶν διήγησιν τοῦ αὐτοῦ γεγονότος χαρακτηρισμὸς τῶν αὐτῶν προσώπων ὑπὸ τῆς μὲν ὡς συγκλητικῶν καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ὡς ἀρχόντων[6].

Δὲν εἶναι συγκλητικοὶ οἱ εἰς πολλὰ ἔγγραφα ἀπαντῶντες *θεοφιλέστατοι δεσποτικοὶ ἄρχοντες*, περὶ ὧν θὰ ὁμιλήσω ἐκτενέστερον εἰς τὸ κεφάλαιον IV.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

φρονήσαντες τῶν ἐν τέλει οἱ δοκιμώτατοι καὶ τὸ ἔμφρον τῆς συγκλήτου βουλῆς..., Ψελλ. Χρον. I. κ. XXII (Ζωὴ-Θεοδώρα): *οὐ τῶν ἐν τέλει μόνον καὶ τῶν πρώτων τῆς γερουσίας...* Ὡσαύτως Συν. Σάθα 46, Ζωναρᾶς III 613-614, Ψελλ. Χρον. II κ. CIV (Κωνσταντῖνος Θ′), αὐτ. κ. XI (Κωνσταντῖνος Ι′), Νικ. Χων. 82, Παχυμ. I 135-136, Κανταχ. I 42-43, 53-54, 100, 551, καὶ ἀλλαχοῦ.

[1] *Praesidis nomen generale est eoque et proconsules et legati Caesaris et omnes provincias regentes licet senatores sint praesides appellantur: proconsulis appellatio specialis est.*

[2] Π. χ. *πολλοί... τῶν συγκλητικῶν καὶ λοιπῶν ἀρχόντων*, Λέων Γραμμ. 261, Θεοδ. Μελ. 182. Ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν κεῖται, νομίζω, ἡ λέξις παρὰ Κωνσταντίνῳ Πορφυρογεννήτῳ, Πρὸς υἱὸν Ρωμανὸν 234· βλ. καὶ Νικηφ. Ἱστ. 52: *οἵ τε στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἄρχοντες.*

[3] Πλείονας παραπομπὰς βλ. ἀνωτέρω εἰς τὰ κατ' ἰδίαν κείμενα.

[4] Θεοφ. 160, 474, Γεωρ. Μον. II 776.

[5] Οὕτως ἐν Συν. Σάθα οἱ ἀπὸ Ρώμης μετοικήσαντες χαρακτηρίζονται ἐν σ. 53 ὡς *συγκλητικοί*, ἐνῷ ἐν σ. 136 ὡς *ἄρχοντες*. Οἱ παρὰ Παχυμ. I 377 *συγκλητικοὶ ἄρχοντες* ἀποκαλοῦνται μετ' ὀλίγους στίχους ἁπλῶς *ἄρχοντες*.

[6] Οὕτω Νικηφ. Ἱστ. 52: *οἵ τε στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἄρχοντες* ἀφ' ἑνός, Θεοφ. 390: *ἡ σύγκλητος* ἀφ' ἑτέρου.— Ζωναρᾶς III 719: *τὸ ὑπερέχον ἐν ἄρχουσιν* ἀφ' ἑνός, Ἀτταλ. 270: *οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες* ἀφ' ἑτέρου.— Δούκας 212: *ἄρχοντες* ἀφ' ἑνός, Φραντζῆς 176-177: *ἄρχοντες τῆς συγκλήτου* ἀφ' ἑτέρου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

II

Συγκρότησις τῆς συγκλήτου

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἱδρύων τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπιθυμῶν νὰ τὴν ἐξομοιώσῃ ὡς πρωτεύουσαν πρὸς τὴν Ρώμην, εἰσήγαγεν εἰς αὐτὴν πολλοὺς τῶν ρωμαϊκῶν θεσμῶν, ἐν οἷς καὶ τὸν τῆς συγκλήτου [1]. Κατὰ τοὺς μεταδιοκλητιανείους χρόνους ὁλοκληροῦται ἡ ἐντὸς τῆς συγκλητικῆς τάξεως διαμόρφωσις διακεκριμένων ἀπ' ἀλλήλων τάξεων εὐγενείας· εἶναι δὲ αὗται κατὰ σειρὰν αἱ τῶν illustres, spectabiles καὶ clarissimi, ἐνῷ οἱ perspectissimi καὶ οἱ egregii δὲν μετεῖχον τῆς συγκλήτου. Ἡ συγκλητικὴ ἰδιότης ἦτο διὰ τοὺς υἱοὺς τῶν συγκλητικῶν κληρονομητή· οὗτοι ὅμως ὑπεχρεοῦντο, ὅπως πρὸ τῆς εἰσόδου των εἰς τὴν σύγκλητον ἀσκήσουν τὸ λειτούργημα τοῦ κοιαίστωρος, μετὰ δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Δ΄ αἰῶνος ἐν τῇ πράξει ἐξάλειψιν αὐτοῦ τὸ τοῦ πραίτωρος [2]. Οἱ μὴ ἐκ συγκλητικῶν γεννηθέντες ἠδύναντο νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν συγκλητικὴν τάξιν δι' ἑνὸς τῶν ἑξῆς τρόπων: 1) δι' ἀτομικῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος παρεχομένων codicilli clarissimatus, 2) δι' ἀποφάσεως τῆς συγκλήτου κατόπιν ὑποδείξεως τοῦ αὐτοκράτορος ἢ διὰ συγκλητικῆς ἀποφάσεως ἐπικυρουμένης ἀκολούθως ὑπ' αὐτοῦ, 3) δι' ἀνυψώσεως εἰς ἓν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Εὐσεβίου, Βίος Κωνσταντίνου IV 67, Φιλοστόργιος 22 καὶ 206, Σωζομενὸς PG τ. ΞΖ΄ στ. 937-940 καὶ 1032, Θεμίστιος IV 66. 4, Πασχ. Χρον. 529, Anon. Vales. 6. 30, Mamert. gratiar. actio Juliano c. 24· βλ. καὶ Ammian. Marc. XXII 2.4. Χαρακτηριστικὰ εἶναι καὶ τὰ σχόλια ἐπὶ τοῦ 28ου κανόνος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου (451), ἐξαίροντος τὸ γεγονὸς τῆς ἱδρύσεως συγκλήτου ἐν τῇ νέᾳ πρωτευούσῃ, *διὰ τὸ εἶναι ταύτην* (sc. τὴν Κωνσταντινούπολιν) *Νέαν Ρώμην καὶ τιμηθῆναι βασιλείᾳ τε καὶ συγκλήτῳ*... Σύνταγμα τ. Β΄ σ. 174, 176, 281· βλ. καὶ AD τ. I σ. 437. Πρβλ. O. Karlowa, Römische Rechtsgeschichte τ. I, Leipzig 1885 σ. 888, Lécrivain σ. 217-218, Mommsen, Ostgothische Studien σ. 428, τοῦ αὐτοῦ, Strafrecht σ. 255 καὶ σημ. 4, 5, O. Seeck, Geschichte des Untergangs der antiken Welt τ. IV² σ. 68, 274, Kübler σ. 332, Stein, Geschichte τ. I, σ. 194, O'Brien Moore στ. 796 καὶ 800, Ostrogorsky, Geschichte σ. 26. Ὁ J. B. Bury εἰς τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου του: History of the Later Roman Empire from the death of Theodosius I to the death of Justinian (A.D. 395 to A.D. 565) τ. I, London 1923 σ. 18 ἐγκατέλιπε τὴν εἰς τὴν πρώτην: A History of the Later Roman Empire from Arcadius to Irene τ. I, London 1889 σ. 39 σημ. 1 διατυπουμένην ἄποψιν, ἣν ἐστήριζεν εἰς τὴν μεμονωμένην μαρτυρίαν τοῦ Ζωσίμου 139 καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἵδρυσις τῆς συγκλήτου Κωνσταντινουπόλεως ὀφείλεται εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανόν.

[2] Lécrivain σ. 12.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν ἀξιωμάτων, ἅτινα αὐτοδικαίως συνεπήγοντο τὸν τίτλον τοῦ illustris, spectabilis ἢ clarissimus καὶ 4) διὰ γενικῆς διατάξεως, παρεχούσης εἰς κατηγορίαν ὅλην ἀξιωματούχων τὸν τίτλον τοῦ illustris, spectabilis, clarissimus κατὰ τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἢ ὡς ἀνταμοιβὴν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ὡρισμένων ἐτῶν εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν ὑπηρεσίαν [1]. Ὁ δι' ἑνὸς τῶν ἀνωτέρω τρόπων εἰσελθὼν εἰς τὴν συγκλητικὴν τάξιν, ἵνα καταστῇ ἐνεργὸν μέλος τῆς συγκλήτου, ἔδει νὰ ἀσκήσῃ τὸ λειτούργημα τοῦ πραίτωρος, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ τὴν πρόσκτησιν τῆς συγκλητικῆς ἰδιότητος ἀπηλλάγη εἰδικῶς τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης (adlectio) [2]. Ὑπὸ ὡρισμένας προϋποθέσεις ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν σύγκλητον decuriones καὶ γενικώτερον ὄργανα τῆς ὑφισταμένης ἔτι τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν πόλεων [3]. Ἀπὸ τοῦ ϛ' ὅμως αἰῶνος τὸ ἀργότερον ἐνεργὰ μέλη τῆς συγκλήτου μὲ δικαίωμα ψήφου εἶναι μόνον οἱ illustres [4].

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω τρόπων εἰσόδου εἰς τὴν σύγκλητον ἀπαντᾷ κατὰ τοὺς μεταϊουστινιανείους χρόνους, καθ' ὅσον βλέπω, ὁ ὑπ' ἀριθ. 3 ἤτοι ὁ πρὸς ὡρισμένους τίτλους καὶ ἀξιώματα ipso jure σύνδεσμος τῆς συγκλητικῆς ἰδιότητος [5], ὅστις καίπερ οὐδαμοῦ ῥητῶς μαρτυρούμενος, συνάγεται ἐν τούτοις ἐξ οὐχὶ εὐαρίθμων ἐν ταῖς φιλολογικαῖς κυρίως πηγαῖς κατεσπαρμένων ἐνδείξεων, αἵτινες ἐν τῷ συνόλῳ των καὶ ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἀλλήλας καθιστῶσι τὴν ὕπαρξίν του σχεδὸν βεβαίαν. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν μαρτυριῶν τούτων χρονολογικῶς κατατασσόμεναι, εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Lécrivain σ. 16 - 19.

[2] Lécrivain σ. 22 - 23 καὶ 62 - 63, J. Schmidt, ἄρθρ. adlectio ἐν RE τ. I 1894 ἰδίᾳ στ. 368· πρβλ. O' Brien Moore στ. 797.

[3] Lécrivain σ. 37 - 43.

[4] Dig. I 9. 12 § 1. = Βασιλ. ϛ' 1. 12, νεαρὰ Ἰουστινιανοῦ 62 (ἔτ. 537) κ. 2. Περὶ πάντων τῶν ἀνωτέρω βλ. E. Kuhn, Die städtische und bürgerliche Verfassung des römischen Reichs bis auf die Zeit Justinians, I Theil Leipzig 1864 σ. 197, H. Schiller, Geschichte der römischen Kaiserzeit τ. II Gotha 1887 σ. 41, Lécrivain σ. 63 - 65, Mommsen, Ostgothische Studien σ. 423 - 426, τοῦ αὐτοῦ: Album ordinis Thamugadensis ἐν Gesammelte Schriften τ. VIII, Berlin 1913 σ. 315, Kübler σ. 332 - 333, Stein, Geschichte τ. I σ. 388, O'Brien Moore στ. 797 καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς.

[5] Εἰς τὸ Βυζάντιον ὑφίσταται μὲν συγκλητικὴ τάξις ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι οἱ ἐγγύτατοι συγγενεῖς τοῦ συγκλητικοῦ λέγονται ἐπίσης συγκλητικοὶ (βλ. ἀνωτ. σ. 14, 15, 29, καὶ κατωτ. κεφ. V), ἀλλ' οὐδαμοῦ συνήντησα τὸ κληρονομητὸν τῆς ἰδιότητος τοῦ μέλους τῆς συγκλήτου.— Μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Ζ' πιθανώτατα αἰῶνος κατάργησιν τοῦ θεσμοῦ τῶν βουλῶν τῶν πόλεων, ἑπομένως καὶ τῶν decuriones, ἐκλείπει αὐτομάτως εἷς ἀκόμη τρόπος προσκτήσεως τῆς συγκλητικῆς ἰδιότητος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Θεοφ. Σιμ. 141: *κεχειροτονηκὼς* (sc. ὁ Τιβέριος) *πρεσβευτὰς Ἰωάννην καὶ Πέτρον, ἐν τῇ κορυφαίᾳ τῆς συγκλήτου βουλῆς τελοῦντας ἀξίᾳ (πατρίκιοι δ' ἄρα ὄντες ἐτύγχανον).*

Βίος ὁσίου Μιχαὴλ Μαλεΐνου: *ἀδελφὸν ἔσχε Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν, βουλῆς τε συγκλήτου μετέχοντα (ἐν* **γὰρ** *τοῖς πατρικίοις καὶ αὐτὸς κατηρίθμητο...)* [1].

Ἐν τῇ ἱδρυτικῇ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως νεαρᾷ τοῦ Κωνσταντίνου Θ΄, ἐν ᾗ τὸ πρῶτον θεσπίζεται τὸ ἀξίωμα τοῦ νομοφύλακος, ὁρίζεται ὅτι ὁ κατέχων τοῦτο καθίσταται συγκλητικός: *τοιούτοις δὲ χρήσεται δικαίοις καὶ προνομίοις* (sc. *ὁ νομοφύλαξ*)· *ἐναριθμηθήσεται μὲν τοῖς μεγαλοδόξοις συγκλητικοῖς, ἕξει δὲ καὶ καθέδραν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐπὶ τῶν κρίσεων...* [2].

Εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀνάγεται μαρτυρία τοῦ Ψελλοῦ· οὗτος δέχεται ὅτι ἐνῷ μέχρι τοῦδε ἐτηρεῖτο ποιά τις τάξις καὶ κλιμάκωσις κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν ἀξιωμάτων καὶ τὴν προαγωγὴν εἰς αὐτὰ *(τάξιν ἐχούσης τῆς τιμῆς ἐν τῷ πολιτικῷ δήμῳ, καὶ ὅρου τινος ἐπικειμένου ἀμεταθέτου τῆς ἀναβάσεως)*, ὁ Κωνσταντῖνος Θ΄ ἔπαυσε νὰ συμμορφῶται πρὸς τὴν συνήθειαν ταύτην καὶ ἀνύψου εἰς τὰ ὕψιστα τῶν ἀξιωμάτων (*τὰς ὑπερηφάνους ἀρχὰς*) πρόσωπα μὴ προϋπηρετήσαντα εἰς κατώτερα ἀξιώματα καὶ οὕτω *μικροῦ δεῖν τὸν ἀγοραῖον καὶ ἀγύρτην δῆμον ξύμπαντα κοινωνοὺς τῆς γερουσίας πεποίηκε* [3]. Διὰ τὸν Ψελλὸν οὕτως, ἡ πρόσκτησις ἀνωτέρων ἀξιωμάτων συνεπάγεται καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν σύγκλητον.

Νικ. Χων. 749: *τὸν κηδεστὴν Φιλοκάλλιον, ὃν οὐχ ἑτέρως ἔχων* (sc. ὁ Ἀλέξιος Ε΄) *ἐπὶ τοῦ ἄκρου στῆσαι τῆς συγκλήτου βαθμοῦ, ἡμᾶς μὲν ἀπ' οὐδεμιᾶς εὐσχήμονος προφάσεως τοῦ τοῖς σεκρέτοις λογοθετεῖν παραλέλυκεν, ἐκεῖνον δ' ἀντιπροβέβληκεν.*

Ἐν ἐγγράφῳ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Η΄ ἀπονέμεται εἰς τὸν *ἐντιμότατον*

---

[1] Παρὰ L. Petit, Vie de Saint Michael Maleinos ἐν Revue de l'Orient Chretien τ. 7 (1902) σ. 556 (Νικηφόρος Φωκᾶς). Πρβλ. τὰ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀναφερόμενα χωρία τοῦ Προκοπίου: *καὶ μὴν λέγουσιν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ βουλομένῳ εἶναι ἔς τε βουλὴν ἀνάγραπτόν σε ποιήσασθαι τιμῆς μεταλαχόντα τῆς ἀνωτάτω, ἣν δὴ πατρικίων καλοῦσιν* (Πολ. I 446) καὶ ... *ἢν δὲ γέ τινας τῶν ὑπηκόων ἔς τε τῶν πατρικίων ἢ ἄλλο βουλῆς ἀξίωμα ἀγαγεῖν βούληται...* (Πολ. II 28).

[2] Νεαρὰ ἔτ. 1045 παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 5 § 11. Ἀνάλυσιν τῆς νεαρᾶς βλ. παρὰ Κ. Μπονη, Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος ὁ νομοφύλαξ, ὁ μοναχός, ὁ πατριάρχης καὶ ἡ ἐποχὴ αὐτοῦ, Ἀθῆναι 1938 σ. 52-54, ἔνθα καὶ παραπομπαὶ εἰς τὴν παλαιοτέραν βιβλιογραφίαν.

[3] Ψελλ. Χρον. I κ. XXIX (Κωνσταντῖνος Θ΄). Ἀνάλογα, γράφει ὁ συντάκτης τῆς Συνόψεως Σάθα, συνέβησαν ἐπὶ Νικηφόρου Γ' Βοτανειάτου· Συν. Σάθα 171 ἐπ.: *ἀνθρώπων τῶν χθὲς δούλων... αἴφνης συγκλητικῶν σχεδιαζομένων καὶ ὑπάτου ἢ πατρικίου ἀξιώματι τετιμημένων σὺν οὐδενὶ λόγῳ καὶ ἀφορμῇ· ὃ μᾶλλον ὕβρις ἦν τῆς συγκλήτου...*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκ πατριαρχικοῖς ἄρχουσιν ἐπὶ τῶν δεήσεων[1] *κὺρ Θεόδωρον τὸν Σκουταριώτην* τὸ ἀξίωμα τοῦ δικαιοφύλακος[2], ὁρίζεται δὲ περὶ αὐτοῦ ἐν ἐπακολουθοῦντι ἑτέρῳ ἐγγράφῳ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος *τιμῆς καταξιοῦσθαι τῆς κρείττονος* τόσῳ ἐκ μέρους τοῦ πατριάρχου ὅσῳ καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν, διότι ὡς συγκλητικὸς ὀρθὸν εἶναι ...*καὶ τῆς τῶν συγκλητικῶν ἀρχόντων αὐτὸν* (sc. τὸν Σκουταριώτην) *ἀναλόγως μετέχειν τιμῆς τε καὶ τάξεως ἔν τε τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀφφικίῳ κἂν ταῖς καθέδραις καὶ στάσεσι*[3]. Τὰ κείμενα ταῦτα εἶναι ἰδιαιτέρως σημαντικά, τοῦτο μὲν ὡς προερχόμενα ἐξ αὐτῆς τῆς αὐτοκρατορικῆς γραμματείας, τοῦτο δέ, διότι εἰς τὸ δεύτερον ὁ Σκουταριώτης φέρεται ὡς συγκλητικός, ἐνῷ οὐδὲν ἕτερον ἐμεσολάβησε δικαιολογοῦν τὴν νέαν του ἰδιότητα, εἰμὴ ὁ διὰ τοῦ πρώτου ἐγγράφου διορισμός του εἰς δικαιοφύλακα. Καθίσταται οὕτω σαφὲς ὅτι ὁ νεωστὶ τιμηθεὶς διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ δικαιοφύλακος ἐγένετο αὐτομάτως συγκλητικὸς[4].

Ὁ Ἀτταλειάτης 87 (Κωνσταντῖνος Ι΄), 122 (Ρωμανὸς Δ΄), ὁ Σκυλίτσης παρὰ Κεδρηνῷ II 656 - 657 (Κωνσταντῖνος Ι΄) καὶ νεαρὰ τοῦ Κωνσταντίνου Ι΄ ἀρ. 2 (ἔτ. 1065) ὁμιλοῦν περὶ *συγκλητικῶν ἀξιωμάτων*, ἤτοι περὶ ἀξιωμάτων, ἅτινα προσδίδουν εἰς τοὺς δι᾽ αὐτῶν τιμωμένους τὴν ἰδιότητα μέλους τῆς συγκλήτου[5]· ἡ διατύπωσις αὕτη συνᾴδει πρὸς τὴν ἐν τῷ Κλητορολογίῳ τοῦ Φιλοθέου (716) γινομένην ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀξιωμάτων διάκρισιν εἰς *ταγματικούς, θεματικοὺς* καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Δὲν πρέπει νὰ γίνῃ σύγχυσις τοῦ πολιτικοῦ ἀξιώματος τοῦ *ἐπὶ τῶν δεήσεων*, ὅπερ ἔδιδε δικαίωμα εἰσόδου εἰς τὴν σύγκλητον (βλ. κατωτέρω), πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν τοιοῦτο, ὅπερ ἐκέκτητο ὁ ἡμέτερος Σκουταριώτης· βλ. Ψευδο - Κωδινὸν σ. 5, ἔνθα μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων τῆς τρίτης πεντάδος καταλέγεται καὶ τὸ τοῦ ἐπὶ τῶν δεήσεων.

[2] Zachariae JGR τ. III Coll. V ἀρ. 8 = AD τ. V σ. 246 - 247 (Μάϊος 1270).

[3] Zachariae JGR τ. III Coll. V ἀρ. 9 = AD τ. V σ. 247 - 248 (Μάϊος 1270).

[4] Βλ. πρὸς τούτοις τὰς ἀκολούθους ἀναλόγους μαρτυρίας: Περὶ πρωτοσπαθαρίου ἐξ ἐπιστολῆς Θεοδώρου μητρ. Κυζίκου (Ι΄ αἰών) παρὰ ΣΠ. ΛΑΜΠΡΩ, Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ Βιενναίου κώδ Phil. gr. 342 ἐν ΝΕ τ. 19 (1925) σ. 277, περὶ σπαθαροκουβικουλαρίου ἐκ τοῦ βίου Συμεὼν νέου σ 4 κ. 3 (Ι΄ αἰών), περὶ πρωτοσπαθαρίου, μικροῦ βασιλικοῦ νοταρίου εἰς τὸ τοῦ ἀντιφωνητοῦ σέκρετον, κριτοῦ τοῦ ἱπποδρόμου, τιμηθέντος ἀκολούθως κριτοῦ τοῦ βήλου, θεσμογράφου, μυστογράφου, πατρικίου ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως παρὰ Κ. ΣΑΘΑ, Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 205 καὶ 209 (ἔτ. 1056).

[5] Παραβλητέα καί τινα χωρία τῶν Βασιλικῶν ἐκ τῶν Πανδεκτῶν εἰλημμένα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ὅρος senator τοῦ λατινικοῦ κειμένου ἀποδίδεται ἐνίοτε διὰ τοῦ *ἀξιωματικός*: Dig. I 9.6 § 1 = Βασιλ. Ϛ΄ 1.6· Dig. I 9.7 §§ 1 καὶ 2 = Βασιλ. Ϛ΄ 1.7· Dig. I 9.9 = Βασιλ. Ϛ΄ 1.9· Dig. I 9.11 = Βασιλ. Ϛ΄ 1.11· Dig. V 1.36 § 1. = Βασιλ. Ζ΄ 5.35· Dig. XI 4.3 = Βασιλ. Ξ΄ 7.3· Dig. XXIII 2.42 § 1 = Βασιλ. ΚΗ΄ 5.6· Dig. XXVII 1.43 = Βασιλ. ΛΗ΄ 1.42· Dig. L 16.238 = Βασιλ. Β΄ 2.229.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

συγκλητικούς. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχει καὶ τὸ χωρίον τοῦ Θεοφ. Σιμ. 39: *ὁ ξύλλογος τῶν ἱερῶν ἀξιωμάτων* (Τιβέριος), ὡς καὶ ἡ ἔκφρασις *εἰς βουλῆς ἀξίωμα ἤρθη*[1].

Ἀξιοσημείωτον εἶναι ἐπίσης ὅτι ἐπὶ τῶν εἰς χιλιάδας ἀριθμουμένων βυζαντινῶν σφραγίδων ἀναγράφονται τὰ ἀξιώματα καὶ οἱ τίτλοι τῶν κατόχων των, οὐδέποτε ὅμως καὶ ἡ συγκλητικὴ ἰδιότης [2]. Τοῦτο ἐξηγεῖται μόνον, ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι ἡ μνεία τῆς τελευταίας ταύτης ἦτο περιττή, ἀφοῦ πᾶς τις ἐγνώριζεν ὅτι δὲν εἶχε κατὰ νόμον αὐθύπαρκτον ὑπόστασιν ἀλλ' ἀπετέλει ἀναγκαῖον παρακολούθημα τοῦ ἐπὶ τῆς σφραγῖδος τίτλου ἢ ἀξιώματος. Ὅ,τι ἰσχύει διὰ τὰς σφραγῖδας δύναται, νομίζω, νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὰς ἐπιγραφάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων, καθ' ὅσον κατώρθωσα νὰ ἐξακριβώσω, οὐδαμοῦ μνημονεύονται συγκλητικοί. Τὰ τελευταῖα χρονικῶς παραδείγματα ἐπιγραφῶν ποιουμένων μνείαν συγκλητικῶν εἶναι τὰ ἐν σ. 12 σημειωθέντα, ὧν οὐδὲν φαίνεται νεώτερον τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α΄[3].

Ἐὰν ἡ ἀπονομὴ ὡρισμένων τίτλων ἢ ἀξιωμάτων δὲν συνεπήγετο τὴν αὐτόματον πρόσκτησιν τῆς συγκλητικῆς ἰδιότητος, ἀλλ' ἔδει αὕτη νὰ ἀπονεμηθῇ ἰδιαιτέρως, θεωρῶ σφόδρα πιθανόν, ὅσον καὶ ἂν τὸ argumentum a silentio εἶναι ἐπικίνδυνον, ὅτι θὰ ὑπῆρχεν εἰς τὴν Βασίλειον Τάξιν — ἐν ᾗ σειρὰ ὅλη κεφαλαίων περιγράφει τὰ τῆς *προαγωγῆς εἰς πλείστους* τίτλους ἢ ἀξιώματα [4] — ἴδιον κεφάλαιον πραγματευόμενον τὰ τῆς προβλήσεως συγκλητικοῦ, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ διὰ τὴν *προαγωγὴν προέδρου τῆς ἁπάσης συγκλήτου*, — τίτλου δημιουργηθέντος μετὰ τὴν

[1] Νικ. Χων. 594, Συν. Σάθα 413 (Ἀλέξιος Γ'), Νικ. Γρηγ. II 606-607: *τὸ τῆς βουλῆς ... διοικεῖν ἀξίωμα* (Ἰωάννης Ε΄ ἀνήλικος). Πρβλ. τὰς παρὰ Προκοπίῳ ἀναλόγους ἐκφράσεις: *βουλῆς ἀξίωμα κομισάμενος* (Πολ. II 15), *εἰς βουλῆς ἀξίωμα ἀγαγεῖν* (Πολ. II 28), *ἐς ἀξίωμα βουλῆς ἥκων* (Ἀνέκδ. 21, 65), *ἐς βουλῆς ἀξίωμα ἦλθε* (Ἀνέκδ. 167, 170-171), ὡς καὶ ἐν νεαρᾷ Ἰουστινιανοῦ Α΄ 74 κ. 4 (ἔτ. 538): *ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μειζόνων ἀξιωμάτων καὶ ὅσα μέχρι τῶν ἡμετέρων ἐστὶ συγκλητικῶν...*

[2] Εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ V. Laurent, Sceaux byzantins inédits ἐν Échos d' Orient τ. 32 (1933) σ. 49 δημοσιευθεῖσαν σφραγῖδα:

[+Κύ(ρι)ε β(οή)θ]ει τῷ σῷ δ(ούλῳ)+
Συνκ[λη]τικ(ῷ) β[ασιλικῷ πρωτο)[σ]παθ(αρίῳ) κ(αὶ) ἐπ[ὶ]
[τ(οῦ)] χρυσο[(τρι)]κλή[νου]

εἶναι προφανὲς ὅτι Συγκλητικὸς εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου τῆς σφραγῖδος, οὗτινος ἀκολούθως ἀναγράφονται ὁ τίτλος καὶ τὸ ἀξίωμα.

[3] Εἰς τὴν ἐκ Μεσσήνης τῆς Ἰταλίας ἐπιγραφὴν τοῦ ἔτους 1198 CIG τ. IV ἀρ. 9540 στ. 4-6: *ἐκ μὲν γένους γὰρ οὗτος εὐκλεοῦς ἔφυ τῆς π(ατ)ρικίων εὐφυοῦς ῥί[ζ]ης κλάδος συγκλητικῶν τε π(ατέ)ρων καὶ πλουσίων* δηλοῦται ὅτι ὁ νεκρὸς κατάγεται ἐκ συγκλητικῶν. Ἄλλωστε εἶναι ἀμφίβολον, ἐὰν πρόκειται περὶ προσώπου ἀνήκοντος εἰς τὴν βυζαντινὴν σύγκλητον, δεδομένου ὅτι ἡ Σικελία ἀπὸ μακροῦ εἶχε παύσει νὰ ἀποτελῇ τμῆμα τοῦ βυζαντινοῦ κράτους.

[4] Βασ. Τάξ. 229-275, 525-532, 622-627.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σύνταξιν τῆς Βασιλείου Τάξεως—προσετέθη ἰδιαίτερον κεφάλαιον ἐν αὐτῇ [1]. Ἡ ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἔλλειψις ἀναλόγου διὰ τὸν διορισμὸν συγκλητικοῦ κεφαλαίου ὀφείλεται ὅθεν εἰς τὸ ὅτι δὲν θὰ ἐλάμβανε χώραν τοιαύτη πρόβλησις.

Δεδομένου ὅμως ὅτι μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος, οὐ μόνον ἡ ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου τοσαύτην σημασίαν ἔχουσα διάκρισις εἰς τάξεις εὐγενείας (illustres, spectabiles, clarissimi κλπ.) ἐκλείπει[2], ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν παλαιῶν ρωμαϊκῶν ἀξιωμάτων καταργοῦνται ἀντικαθιστάμενα διὰ νέων[3], δέον νὰ ἐρευνηθῇ, ποῖοι εἶναι οἱ τίτλοι καὶ τὰ ἀξιώματα, ἅτινα κατὰ τὴν περίοδον ταύτην προσδίδουν τὴν συγκλητικὴν ἰδιότητα.

Ἀφετηρίαν λαμβάνω τὸ Κλητορολόγιον τοῦ Φιλοθέου, διότι τοῦτο λόγῳ τοῦ κανονιστικοῦ του χαρακτῆρος παρέχει σαφεστέρας πληροφορίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς λοιπὰς πηγάς, ἐν αἷς αἱ περὶ συγκλητικῶν ἀξιωμάτων μαρτυρίαι μόνον ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἀπαντῶσι. Ἐν τῷ Κλητορολογίῳ γίνεται διάκρισις εἰς *ἀξίας διὰ βραβείων* ἤτοι τίτλους τιμητικούς, μὴ ἀνταποκρινομένους εἰς ὑπηρεσίας καὶ λειτουργήματα καὶ *ἀξίας διὰ λόγου* ἤτοι ἀξιώματα πραγματικά, καθιστῶντα τὸν κάτοχον αὐτῶν ὑπάλληλον τοῦ κράτους εἴτε ἐν τῇ πολιτικῇ εἴτε ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ.

Αἱ πρῶται πάλιν διακρίνονται εἰς *συγκλητικοὺς* καὶ εἰς *προελευσιμαίους* (Κλητ. 707) καὶ δὴ *αἱ μὲν πέντε ἀξίαι τῇ συγκλήτῳ ἁρμόζονται, οἷον ἡ ἀπὸ ἐπάρχων, ἡ τῶν σιλεντιαρίων, ἡ τῶν βεστητόρων* [4], *ἡ τῶν ὑπάτων καὶ δισυπάτων* (712). Αἱ ἀνώτεραι διὰ βραβείων ἀξίαι: πατρίκιος, ἀνθύπατος, μάγιστρος, ζωστὴ πατρικία, κουροπαλάτης, νωβελήσσιμος, καῖσαρ εἶναι δυνατὸν νὰ κατέχωνται ὑπὸ προσώπων ἀνηκόντων τόσον εἰς τὸν συγκλητικὸν ὅσον καὶ τὸν στρατιωτικὸν κλάδον [5].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Βασ. Τάξ. 440-443. Ἐκτενέστερον περὶ τοῦ προέδρου τῆς συγκλήτου εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον.

[2] Ἡ εἰς νομικὰ καὶ νομοθετικὰ ἔργα ἀπὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς μνεία illustres εἶναι εἰλημμένη ἀπ' εὐθείας ἐξ ἀρχαιοτέρων πηγῶν. Π.χ. Βασιλ. Ϛ' 1. 12: *ἰλλούστριοι*=Dig. I 9. 12 § 1: illustres· Βασιλ. ΝϚ' 17. 53: *ἰλλούστριοι*=Cod. Just. XII 60. 2: illustres. Ἄλλαι πάλιν μεταϊουστινιάνειοι πηγαὶ ἀποδίδουν τοὺς illustres τοῦ Corpus Juris Civilis διὰ τοῦ ὅρου *συγκλητικοί*· διότι ὁ πρῶτος τίτλος ἦτο πλέον ἄγνωστος εἰς τὴν βυζαντινὴν κοινωνίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεδόθη μὲ τὸν ἐγγύτερον πρὸς αὐτὴν κείμενον, τοῦ συγκλητικοῦ. Οὕτω Βαλσαμὼν ἐν Συντάγματι τ. Δ' σ. 451-452 ἐν σχέσει πρὸς Cod. Just. IV 32. 26=Βασιλ. ΚΓ' 3. 74.

[3] Περὶ τῆς προσκτήσεως καὶ τῆς ἀπωλείας τῶν βυζαντινῶν τίτλων ἐν γένει βλ. τὴν πρόσφατον ἐργασίαν τοῦ R. GUILLAND, La collation et la perte ou la décheance des titres nobiliaires à Byzance ἐν Revue des Études byzantines τ. 4 (1946) σ. 24-69.

[4] Περὶ τούτων βλ. REISKE σ. 833.

[5] Πρβλ. BURY, Adm. system σ. 22-23. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ εἰς πολλὰ χωρία τῆς Βασ. Τάξεως διαστολὴ τῶν πατρικίων, μαγίστρων ἀπὸ τῶν (λοιπῶν) συγκλητικῶν π.χ.: *οἱ δὲ*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Αἱ ἀξίαι διὰ λόγου διακρινόμεναι εἰς *ταγματικούς, εἰς θεματικοὺς καὶ συγκλητικοὺς* (Κλητ. 716) διαιροῦνται εἰς 7 κατηγορίας: Ι. στρατηγοί, ΙΙ. δομέστικοι, ΙΙΙ. κριταί, IV. σεκρετικοί, V. δημοκράται, VI. στρατάρχαι, VII. εἰδικαὶ μόναι ἀξίαι. Ἐκ τούτων ὡς ταγματικοὶ χαρακτηρίζονται οἱ ὑπὸ τοὺς δομεστίκους ὑπαγόμενοι ἀξιωματοῦχοι, ὡς θεματικοὶ οἱ ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς τοιοῦτοι καὶ κατὰ συνέπειαν οἱ ὑπόλοιποι, ἀνήκοντες εἰς τὰς κατηγορίας III-VII (κριταί, σεκρετικοί, δημοκράται, στρατάρχαι, εἰδικαὶ μόναι ἀξίαι) εἶναι οἱ συγκλητικοί [1]. Οὗτοι εἶναι οἱ ἑξῆς[2]:

ΙΙΙ. ***Κριταὶ*** ἤτοι

1) ὁ ἔπαρχος τῆς πόλεως καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: σύμπονος, λογοθέτης τοῦ πραιτωρίου, κριταὶ τῶν ρεγεώνων, ἐπισκεπτῆται, πρωτοκαγκελλάριοι, κεντυρίων, ἐπόπται τῆς πόλεως, ἔξαρχοι, γειτονιάρχαι, νομικοί, βουλλωταί, προστάται, καγκελλάριοι, ὁ παραθαλασσίτης

2) ὁ κυέστωρ καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: ἀντιγραφεῖς, σκρίβας, σκέπτωρ, λιβελίσσιος, πρωτοκαγκελλάριος, καγκελλάριοι

3) ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων.

IV. ***Σεκρετικοὶ*** ἤτοι

1) ὁ σακελλάριος

2) ὁ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: χαρτουλάριοι μεγάλοι τοῦ σεκρέτου, χαρτουλάριοι τῶν ἀρκλῶν, ἐπόπται τῶν θεμάτων, κόμητες ὑδάτων, ὁ οἰκιστικός, κουμερκιάριοι, ὁ τῆς κουρατωρίας, ὁ κόμης τῆς λαμίας, διοικηταί, κομεντιανός, πρωτοκαγκελλάριος, καγκελλάριοι

3) ὁ λογοθέτης τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: χαρτουλάριοι τοῦ σεκρέ-

---

πατρίκιοι καὶ ἡ σύγκλητος (150, 164, 174 καὶ passim), *οἱ δὲ μάγιστροι καὶ πατρίκιοι καὶ ἡ σύγκλητος ἅπασα* (542), *προσκαλεῖται βῆλον α΄ μαγίστρους, βῆλον β΄ πατρικίους, βῆλον γ΄ συγκλητικοὺς ὑπάτους κόμητας* (258 - 259· βλ. καὶ 193, 202, 235 καὶ passim). Ἐπίσης ὁ Θεοφάνης 457 (Εἰρήνη) καὶ 494 (Μιχαὴλ Α΄) φαίνεται διαστέλλων τρόπον τινὰ τοὺς πατρικίους τῶν συγκλητικῶν· βλ. καὶ Μαλ. 361 (Θεοδόσιος Β΄). Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας νοοῦνται πάντες οἱ φέροντες τὸν τίτλον τοῦ πατρικίου, μαγίστρου, ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ἀνῆκον εἰς τὸν στρατιωτικὸν ἢ τὸν συγκλητικὸν κλάδον, τῶν δύο τούτων διακρινομένων, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, αὐστηρῶς ἀπ᾽ ἀλλήλων· ὡς ἐκ τούτου, μέρος μόνον τῶν μαγίστρων, πατρικίων ἦσαν συγκλητικοὶ καὶ ἐντεῦθεν ἡ διάκρισις αὐτῶν ὡς συνόλου ἀπὸ τῶν λοιπῶν συγκλητικῶν.

[1] Πρβλ. Bury, Adm. system σ. 37 - 38. Ὀρθῶς λέγει οὗτος ὅτι συγκλητικοὶ δύνανται ἐπίσης νὰ εἶναι πρόσωπα ἔχοντα συγχρόνως *ἀξίας διὰ βραβείων βασιλικὰς* καὶ ἓν τῶν εἰς τὰς κατηγορίας III - VII ὑπαγομένων ἀξιωμάτων. Βλ. καὶ τὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἑρμηνείαν τοῦ χωρίου τῆς Βασ. Τάξ. 61 22.

[2] Κλητ. Φιλ. 716 - 720.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

του, χαρτουλάριοι τῶν θεμάτων, χαρτουλάριοι τῶν ταγμάτων, λεγατάριοι, ὀπτίονες, πρωτοκαγκελλάριος, μανδάτορες

4) ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: πρωτονοτάριος τοῦ δρόμου, χαρτουλάριοι τοῦ δρόμου, ἐπισκεπτῆται, ἑρμηνευταί, ὁ κουράτωρ τοῦ ἀποκρισιαρείου, διατρέχοντες, μανδάτορες

5) ὁ χαρτουλάριος τοῦ σακελλίου καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: νοτάριοι βασιλικοὶ τοῦ σεκρέτου, πρωτονοτάριοι τῶν θεμάτων, ξενοδόχοι, ὁ ζυγοστάτης, μετρηταί, γηροκόμοι, χαρτουλάριοι τῶν οἴκων, πρωτοκαγκελλάριος, καγκελλάριοι, δομέστικος τῆς θυμέλης

6) ὁ χαρτουλάριος τοῦ βεστιαρίου καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: βασιλικοὶ νοτάριοι τοῦ σεκρέτου, κένταρχος, λεγατάριος, ἄρχων τῆς χαραγῆς, ἐξαρτιστής, χαρτουλάριος, κουράτορες, χοσβαῆται, πρωτομανδάτωρ, μανδάτορες

7) ὁ πρωτασηκρήτης καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: ἀσηκρῆται, νοτάριοι βασιλικοί, ὁ δεκανός

8) ὁ ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: βασιλικοὶ νοτάριοι τοῦ σεκρέτου, ἄρχοντες τῶν ἐργοδοσίων, ἑβδομάριοι, μειζότεροι τῶν ἐργοδοσίων

9) ὁ μέγας κουράτωρ καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: πρωτονοτάριος, βασιλικοὶ νοτάριοι, κουράτορες τῶν παλατίων, κουράτορες τῶν κτημάτων, μειζότερος τῶν Ἐλευθερίου, ὁ ξενοδόχος τοῦ Σαγγάρου, ὁ ξενοδόχος Πυλῶν, ὁ ξενοδόχος Νικομηδείας, ἐπισκεπτῆται

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

10) ὁ κουράτωρ τῶν Μαγγάνων καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: πρωτονοτάριος, βασιλικοὶ νοτάριοι, κουράτορες τῶν παλατίων, κουράτορες τῶν κτημάτων, μειζότερος τῶν Ἐλευθερίου (;), ἐπισκεπτῆται

11) ὁ ὀρφανοτρόφος καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: χαρτουλάριοι τοῦ οἴκου, χαρτουλάριοι τοῦ ὁσίου, ἀρκάριος, κουράτορες.

V. ***Δημοκράται*** ἤτοι

1) ὁ δήμαρχος τῶν Βενέτων }
2) ὁ δήμαρχος τῶν Πρασίνων } ἑκάστῳ ὑποτέτακται ἀνά:

δευτερεύοντες, χαρτουλάριος, ποιητής, ἄρχοντες, γειτονιάρχαι, μελισταί, νοτάριοι τῶν μερῶν, ἡνίοχοι, πρωτεῖα, δημῶται.

VI. ***Στρατάρχαι*** ἤτοι

1) ὁ ἑταιρειάρχης

2) ὁ δρουγγάριος τοῦ πλοΐμου καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: τοποτηρητής, χαρτουλάριος, πρωτομανδάτωρ, κόμητες, κένταρχοι, κόμης τῆς ἑταιρείας, μανδάτορες

3) ὁ λογοθέτης τῶν ἀγελῶν καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτόν: ὁ πρωτονοτάριος Ἀσίας, ὁ πρωτονοτάριος Φρυγίας, διοικηταὶ τῶν μητάτων, κόμητες, ἐπισκεπτῆται

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

4) πρωτοσπαθάριος τῶν βασιλικῶν καὶ οἱ ὑπ' αὐτόν: δομέστικος τῶν βασιλικῶν, σπαθάριοι τοῦ σπαθαρικίου ἤτοι τοῦ ἱπποδρόμου, κανδιδάτοι ὁμοίως, βασιλικοὶ μανδάτορες

5) ὁ κόμης τοῦ σταύλου καὶ οἱ ὑπ' αὐτόν: ὁ χαρτουλάριος, ὁ ἐπείκτης, ὁ χαρτουλάριος τῶν Μαλαγίνων, ὁ σαφραμεντάριος, οἱ δ' κόμητες τῶν Μαλαγίνων, οἱ μ' σύντροφοι τῶν σελλαρίων, ὁ κελλάριος, ὁ ἀποθέτης.

VII. ***Αἱ εἰδικαὶ ἀξίαι*** ἤτοι

1) ὁ βασιλεοπάτωρ

2) ὁ ραίκτωρ

3) ὁ σύγκελλος

4) ὁ χαρτουλάριος τοῦ κανικλείου

5) ὁ πρωτοστράτωρ καὶ οἱ ὑπ' αὐτόν: στράτωρες, ἁρμοφύλακες, σταβλοκόμητες

6) ὁ ἐπὶ τῆς καταστάσεως καὶ οἱ ὑπ' αὐτόν: ὕπατοι, βεστήτορες, σιλεντιάριοι, ἀποεπάρχοντες, στρατηλάται (ὡς ὀρθῶς διορθώνει ὁ J. B. Bury τὸ *συγκλητικοὶ* τοῦ κειμένου).

Κατὰ τὸν J. B. Bury ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην σημασίαν τοῦ ὅρου *συγκλητικοὶ* νοοῦνται:

1) ὑψηλοὶ τιτλοῦχοι, μάγιστροι καὶ πατρίκιοι εἴτε κατεῖχον ἀξίωμα εἴτε οὔ

2) οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματοῦχοι οἱ λαμβάνοντες τὸ ἀξίωμά των διὰ λόγου (ἴσως ἐξαιροῦνταί τινες τῶν εὐνούχων), συμπεριλαμβανομένων στρατηγῶν καὶ δομεστίκων [1]

3) οἱ ἀξιωματικοὶ οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς κατηγορίας III-VII

4) οἱ συγκλητικοὶ ἀξιωματοῦχοι διὰ βραβείων, ὕπατοι, δισύπατοι, σιλεντιάριοι, βεστήτορες, ἀπὸ ἐπάρχων καὶ 5) «πιθανῶς μία ἀκαθόριστος τάξις ἥτις δὲν ἔχει τοιαῦτα ἀξιώματα» (an obscure class who had not such dignities) [2].

Τὰ συμπεράσματα ταῦτα μὲ εὑρίσκουν σύμφωνον, διατηρῶ μόνον ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 3 ὁμάδα. Ἡ διατύπωσις τοῦ χωρίου [3], ἐφ' οὗ στηρί-

---

[1] Βλ. κατωτέρω τὸν πίνακα τῶν ἀξιωμάτων, ἔνθα μνεία δομεστίκων ὡς *συγκλητικῶν*: Ὑπ' ἀρ. 33: Βαρδάνιος πατρίκιος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὑπ' ἀρ. 39: Θεοφιλίτζης πατρίκιος καὶ τειχιώτης=δομέστικος τῶν τειχέων, ὑπ' ἀρ. 47 καὶ 60: Λέων, Παλατῖνος πατρίκιοι καὶ δομέστικοι τῶν ἐξκουβίτων, ὑπ' ἀρ. 52: Ὀρέστης πρωτοσπαθάριος καὶ δομέστικος τῶν ἱκανάτων, ὑπ' ἀρ. 130: Βάρδας ἱκανάτος=δομέστικος τῶν ἱκανάτων.

[2] BURY, Adm. system σ. 38. Τὴν τελευταίαν ταύτην ὑποδιαίρεσιν δὲν κατανοῶ.

[3] *Ὑποπέπτωκεν δ' ἑκάστῃ τούτων ἀξιωμάτων ἀρχῇ εἴδη ἀξιωμάτων διάφορα κατὰ ἀναλογίαν καὶ τάξιν καὶ τῆς ἑκάστου προελεύσεως, ἃ καὶ αὐτὰ ὀφφίκια ὀνομάζονται. Διαιροῦνται δὲ καὶ αὐτὰ εἰς μέρη τρία· εἰς ταγματικούς, εἰς θεματικοὺς καὶ συγκλητικοὺς* (Κλητ. 716).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ζεται ὁ Bury, εὐνοεῖ πράγματι τὴν ἑρμηνείαν ταύτην, ἤτοι τὴν ἀπόδοσιν τῆς λέξεως συγκλητικοὶ εἰς πάντας τοὺς ἐνταῦθα εἰς τὰς κατηγορίας III - VII ὑπαγομένους ἀξιωματούχους. Διερωτῶμαι ὅμως, μήπως πρέπει νὰ περιορίσωμεν τὸν ὅρον συγκλητικοὶ διὰ τοὺς εἰς τὰς ἀνωτέρας βαθμῖδας τῆς κλίμακος ἱσταμένους ἀξιωματούχους ἑκάστης τῶν κατηγοριῶν III - VII· διότι μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρονται κατώτερα ἀξιώματα (ὡς π. χ. καγκελλάριοι, ὀπτίονες, μανδάτορες, διατρέχοντες κλπ.), οὐχὶ εὐκόλως συμβιβαζόμενα πρὸς τὴν ὑψηλὴν θέσιν καὶ τὸ γόητρον τοῦ συγκλητικοῦ. Ἴσως δὲ δὲν εἶναι ὅλως τυχαῖον ὅτι ἐκ τῶν ὑπὸ τὰς κατηγορίας III - VII ὑπαλλήλων μόνον τοὺς κατέχοντας ἀνώτερα ἀξιώματα ἀναφέρουν ῥητῶς αἱ λοιπαὶ σύγχρονοι ἢ μὴ πηγαὶ ὡς συγκλητικούς. Εἶναι δὲ οἱ λογοθέτης τοῦ γενικοῦ, λογοθέτης τοῦ εἰδικοῦ, λογοθέτης τοῦ δρόμου, λογοθέτης τῶν στρατιωτικῶν, ἔπαρχος, ἐπὶ τῶν δεήσεων, δρουγγάριος τῶν πλωΐμων, ἀσηκρήτης, μέγας ἑταιρειάρχης, σακελλάριος, ὀρφανοτρόφος, πρωτοασηκρήτης, πρωτονοτάριος, πρωτονοτάριος τοῦ δρόμου, πρωτοστράτωρ, ἐπὶ τοῦ κανικλείου, κοιαίστωρ, κόμης τοῦ στάβλου, κουράτωρ (τῶν οἰκιῶν), σύγκελλος [1].

Προσέτι, οἱ περιβεβλημένοι ἓν τῶν κάτωθι ἐκ τῶν ἀνωτέρων εἰς τὰς κατηγορίας III - VII ἀνηκόντων ἀξιωμάτων ῥητῶς μνημονεύονται εἰς ἕτερα χωρία τοῦ Κλητορολογίου ὡς συγκλητικοί: χαρτουλάριοι τῶν μεγάλων σεκρέτων (742, 757 - 758), χαρτουλάριοι τοῦ γενικοῦ λογοθέτου (752), χαρτουλάριοι τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθέτου (752), ἀσηκρῆται (742, 752, 757 - 758), ἀντιγραφεῖς τοῦ κυέστορος (752, 757 - 758), βασιλικοὶ νοτάριοι (742) καὶ εἰδικώτερον, νοτάριοι τοῦ σακελλίου (752), νοτάριοι τοῦ βεστιαρίου (752), νοτάριοι τοῦ εἰδικοῦ (752), σύμπονος (752), λογοθέτης (752), κριταὶ (752), χαρτουλάριος τῶν ἐξκουβίτων (759), πρωτασηκρήτης (759).

Ὡς ἐκ τῶν καταλόγων τούτων καθίσταται δῆλον, ῥητὰς καὶ ἐξ ἑτέρων κειμένων ἐπιβεβαιουμένας πληροφορίας κατέχομεν διὰ τὰ ἀνώτερα μόνον τῶν ἀξιωμάτων τῶν κατηγοριῶν III - VII.

Τέλος, εἰς τὸ Κλητορολόγιον μαρτυρεῖται ὅτι δικαίωμα εἰσόδου εἰς τὴν σύγκλητον ἔδιδον οἱ κάτωθι τίτλοι: μάγιστρος (741, 757, 769), πατρίκιος (741, 757 καὶ passim), ἀνθύπατος (741, 757, 758 καὶ passim), πραιπόσιτος (741, 758, 759), βασιλικοὶ πρωτοσπαθάριοι (758 καὶ passim) καὶ ἀξιώματα: στρατηγὸς (741), πριμμικήριος (758), ὀστιάριος (758), ἀκτουάριος (758), δεκσογράφος (758) [2], παραστάται τοῦ ἡλιακοῦ (758).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Βλ. κατωτέρω τὸν πίνακα τῶν ἀξιωμάτων: ἀρ. 32, 96, 34, 27, 36, 46, 81, 101, 66, 118, 141, 1, 23, 48, 76, 96, 97, 107, 116, 140, 112, 142, 70, 94, 127, 91, 87, 67, 95, 24, 56, 96, 105, 115, 57, 131, 143, 134, 164, 166, 36, 165, 102, 107, 14, 5, 69.

[2] Πρβλ. Bury, Adm. system σ. 77 - 78.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἡ ἐν Κλητ. 712 μὴ ἀναγραφὴ τῶν πρωτοσπαθαρίων μεταξὺ τῶν συγκλητικῶν δὲν πρέπει νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὸ συμπέρασμα, εἰς ὃ καταλήγει ὁ Bury[1], ὅτι οἱ πρωτοσπαθάριοι ἦσαν μέλη τῆς συγκλήτου, μόνον ἐὰν κατεῖχον πρὸς τούτοις ἀξίωμά τι τῶν κατηγοριῶν III-VII, διότι ρητῶς εἰς ἕτερα χωρία τοῦ αὐτοῦ κειμένου μνημονεύονται οὗτοι ὡς συγκλητικοὶ (758 1, 758 19, 759, 764). Διὰ δὲ τὸν Ι´ καὶ ΙΑ´ αἰῶνα ἔχομεν ἀσφαλεῖς μαρτυρίας περὶ τῶν πρωτοσπαθαρίων, ὡς ἀνηκόντων εἰς τὴν σύγκλητον[2].

Μεταξὺ τῶν ἀξιωμάτων, ἅτινα ὑπόκεινται τοῖς δομεστίκοις ἀναφέρει ὁ Φιλόθεος καὶ τὰ ἑξῆς:

Δομέστικος Σχολῶν	Δομέστ. Ἐξκουβίτων	Δομέστ. Ἀριθμῶν	Δομέστ. Ἱκανάτων
προτίκτορες	δρακονάριοι	βανδοφόροι	βανδοφόροι
εὐτυχιοφόροι	σκευοφόροι	λαβουρήσιοι	
σκηπτροφόροι	σιγνοφόροι	σημειοφόροι	σημειοφόροι
ἀξιωματικοὶ	σινάτορες	δουκινιάτορες	δουκινιάτορες[3].

Ἐνῷ κατὰ τὴν διάκρισιν τῶν *ἀξιῶν διὰ λόγου* οἱ ἀνωτέρω ἀξιωματοῦχοι ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ταγματικῶν ἀρχόντων, ἐν τούτοις εἴς τινα χωρία τοῦ Κλητορολογίου (ἀναφερομένων ἁπάντων εἰς τὸν κύκλον τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων) φέρονται ὡς ἀνήκοντες εἰς τὴν *ὑπὸ καμπάγιν σύγκλητον*[4]. Ὡς ὁ Bury

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Bury, Adm. system σ. 22-23, 38.

[2] Ἐν ἐπιστολῇ Θεοδώρου μητρ. Κυζίκου παρὰ Σπ. Λάμπρῳ, Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ βιενν. κώδικος ἐν ΝΕ τ. 19 (1925) σ. 277, Πεῖρα ΚΕ´ 17: *ὅτι συγκλητικοῦ γυνὴ τουτέστι τοῦ πρωτοσπαθαρίου καὶ ἐπάνω*, Πεῖρα ΜΘ´ 4: *τὸν πρωτοσπαθάριον Τειχιώτην συγκλητικόν.*

[3] Κλητ. 716, 717, 718-719· πρβλ. Bury, Adm. system σ. 56.

[4] *...δεῖ ὑμᾶς καλεῖν... τὴν ὑπὸ καμπάγιν σύγκλητον πᾶσαν, οἷον ἀσηκρήτας, χαρτουλαρίους τῶν μεγάλων σεκρέτων, βασιλικοὺς νοταρίους τῶν λεχθέντων σεκρέτων, οἷον ἀπό τε σπαθαροκανδιδάτων καὶ κατωτέρω, ὑπάτων, δισυπάτων, κομήτων τῶν σχολῶν, σιλεντιαρίων, προτικτόρων, εὐτυχοφόρων, σκηπτροφόρων, ἀξιωματικῶν τῶν διαφόρων ταγμάτων τὸν ἀριθμὸν ρξη´, Ἀγαρηνῶν τοῦ πραιτωρίου κδ´... τοὺς μὲν συγκλητικοὺς κατὰ τὰς οἰκείας αὐτῶν ἀξίας καὶ τὰς τῶν ὀφφικίων αὐτῶν διαφορὰς διαστελλόμενος ἔνθεν κἀκεῖθεν· τοὺς δὲ Ἀγαρηνοὺς κατέναντι τῆς ὄψεως τῶν βασιλέων* (742-743)· *...δεῖ ὑμᾶς καλεῖν κατὰ τὸν ὅρον τῆς πρώτης ἡμέρας τοὺς ὑπὸ καμπάγιν συγκλητικοὺς ἅπαντας, οἷον ἀσηκρήτας... βεστήτορας καὶ μικροὺς ἄρχοντας τῶν ταγμάτων, οἷον σκηπτροφόρους, σιγνοφόρους, εὐτυχοφόρους, δρακοναρίους, σινάτορας καὶ δουκινιάτορας καὶ τοὺς ἑκατέρων μερῶν δρομεῖς ἅπαντας. δεῖ δὲ εἰσάγειν τοὺς μὲν συγκλητικοὺς ἅπαντας μετὰ τῶν οἰκείων ἀλλαξημάτων καὶ καμπαγίων, τοὺς δὲ δρομεῖς πάντας μετὰ τῶν αὐτῶν ποδέων* (751-752)· *...τοὺς ὑπὸ καμπάγιν ἅπαντας ἄρχοντας τῆς συγκλήτου, ἀπό τε μαγίστρων... σκηπτροφόρων, σιγνοφόρων, σενατόρων καὶ λοιπῶν ἀρχόντων τῶν δ´ ταγμάτων* (757-758). Σημειωτέον ὅτι εἰς τὸ πρῶτον τῶν ἀνωτέρω χωρίων (742-743) φέρονται ὡς συγκλητικοὶ καὶ οἱ κόμητες τῶν σχολῶν, ἐνῷ οὗτοι ὡς ὑπαγόμενοι ὑπὸ τὸν δομέστικον τῶν σχολῶν (716) καταλέγονται εἰς τοὺς ταγματικοὺς ἄρχοντας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

οὕτω καὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ εὕρω εὔλογον ἐξήγησιν καὶ περιορίζομαι εἰς τὴν διαπίστωσιν τοῦ γεγονότος.

Δὲν εἶναι ἀπολύτως σαφὴς ἡ σημασία τῆς ἐν μόνῳ τῷ Κλητορολογίῳ ἐξ ὅλων τῶν ὑπ' ἐμοῦ χρησιμοποιηθέντων κειμένων ἀπαντώσης ἐκφράσεως οἱ *ὑπὸ καμπάγιν συγκλητικοί*[1]. Καμπάγια (campagia militum) ἦσαν εἶδος ὑποδήματος[2], ἅτινα ἔφερον, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω χωρίων, ὡρισμέναι κατηγορίαι συγκλητικῶν, λαβοῦσαι ἐκ τούτου τὴν ὀνομασίαν οἱ *ὑπὸ καμπάγιν συγκλητικοί, σύγκλητος* κλπ. Μαρτυρίας ἔχομεν περὶ τῶν ἑξῆς ἀξιωματούχων:

1) οἱ περιβεβλημένοι διάφορα ἀξιώματα τῶν κατηγοριῶν III - VII καὶ δὴ οἱ ἐκ τῶν *σεκρετικῶν* ἀσηκρῆται, χαρτουλάριοι τῶν μεγάλων σεκρέτων, βασιλικοὶ νοτάριοι (α΄, β΄, γ΄, ζ΄: *καὶ ἀπὸ τῶν σεκρετικῶν τῶν ὑπὸ καμπάγιν πάντων*), οἱ κριταί, ὁ σύμπονος, ὁ λογοθέτης (β΄), οἱ ἀντιγραφεῖς τοῦ κυέστορος (β΄, γ΄), ὁ πρωτασηκρήτης, ὁ χαρτουλάριος τῶν ἐξκουβίτων (δ΄)·

2) οἱ ταγματικοὶ ἄρχοντες σκηπτροφόροι, σιγνοφόροι, εὐτυχιοφόροι κλπ. (α΄, β΄, γ΄, δ΄), περὶ ὧν ὡμίλησα εὐθὺς προηγουμένως·

3) οἱ σιλεντιάριοι, ὕπατοι (α΄,β΄,γ΄,δ΄), δισύπατοι (α΄), βεστήτορες (β΄,γ΄,δ΄), ἀπὸ ἐπάρχων (δ΄)·

4) οἱ πρωτοσπαθάριοι (γ΄, δ΄), οἱ κόμητες τῶν σχολῶν (α΄).

Εἰς τὰ ὑπ' ἀριθμὸν γ΄ καὶ δ΄ χωρία φέρονται μεταξὺ τῶν ὑπὸ καμπάγιν καὶ οἱ μάγιστροι, ἀνθύπατοι, πατρίκιοι[3] καὶ πραιπόσιτοι, ἐνῷ εἰς τὰ ὑπ' ἀρ. ς΄, ζ΄, η΄, θ΄, ι΄ οὗτοι ἀντιδιαστέλλονται τρόπον τινὰ πρὸς τοὺς ὑπὸ καμπάγιν[4].

Τὸ χωρίον τοῦ Κλητορολογίου 789: *καὶ ἐπὶ τῶν σεκρετικῶν ἤγουν συγκλητικοῦ τιμωμένου αὐτοῦ ἐν ἀξιώμασιν, δίδοται ἐξ ἑκάστου αὐτῶν κατὰ τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα, οἱ μὲν τῇ τῶν πρωτοσπαθαρίων ἀνὰ (νομισμ.) η΄, οἱ δὲ τῇ τῶν σπαθαροκανδιδάτων ἢ σπαθαρίων ἀνὰ (νομ.) ς΄, οἱ δὲ τῇ τῶν στρατώρων ἢ ὑπάτων ἢ κανδιδάτων ἢ μανδατόρων ἢ βεστητόρων ἢ σιλεντιαρίων ἀνὰ νομισμ. δ΄, ἀπράτων δὲ σεκρετικῶν γενομένων ἀνὰ (νομ.) γ΄* δέον νὰ ἑρμηνευθῇ οὕτως. Ὁ διοριζόμενος εἰς ἓν τῶν σεκρετικῶν ἀξιω-

---

[1] Οὗτοι μνημονεύονται εἰς τὰ ἀκόλουθα χωρία τοῦ Κλητορολογίου:
α΄) 742 18.—β΄) 752 1. — γ΄) 757 19. — δ΄) 759 9. — ε΄) 769 10.
ς΄) 774 15. — ζ΄) 777 22. — η΄) 779 10.— θ΄) 780 2. — ι΄) 781 4. Ἐν τῷ κειμένῳ παραπέμπω μόνον εἰς τὸν αὔξοντα ἀριθμόν.

[2] Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Περὶ τῆς ὑποδέσεως τῶν Βυζαντινῶν ἐν Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 1935 - 1936 σ. 123.

[3] Ὁ Λυδὸς 21 - 22 περιγράφει λεπτομερῶς τὰ καμπάγια τῶν πατρικίων τῆς ἐποχῆς του.

[4] Πρβλ. BURY, Adm. system σ. 38 καὶ A. E. R. BOACK - J. E. DUNLAP, Two Studies in Later Roman and Byzantine Administration, New York 1924 σ. 118 - 119.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μάτων (ἤτοι τὸ τοῦ σακελλαρίου, λογοθέτου τοῦ γενικοῦ, λογοθέτου τοῦ στρατιωτικοῦ, λογοθέτου τοῦ δρόμου, χαρτουλαρίου τοῦ σακελλίου, χαρτουλαρίου τοῦ βεστιαρίου, πρωτασηκρῆτου, ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ, μεγάλου κουράτωρος, κουράτωρος τῶν Μαγγάνων, ὀρφανοτρόφου καὶ τῶν ὑπ᾽ αὐτοὺς[1], ἔχων δὲ συγχρόνως ἕνα τῶν μνημονευομένων τίτλων, ὀφείλει νὰ καταβάλῃ ὡς δῶρον εἰς τοὺς ἀτρικλίνας ἀναλόγως τοῦ τίτλου του ὡρισμένον χρηματικὸν ποσόν. Εἰς ἣν ὅμως περίπτωσιν ὁ νεωστὶ διοριζόμενος εἰς ἓν τῶν σεκρετικῶν ἀξιωμάτων οὐδένα τῶν ἀνωτέρω τίτλων (πρωτοσπαθάριος, σπαθαροκανδιδᾶτος κλπ.) φέρει, τότε καταβάλλει μικρότερον χρηματικὸν ποσὸν[2]·

Ἐπειδὴ ὅμως τὰ ἀνωτέρω ἐκ τοῦ Κλητορολογίου διδάγματα δὲν ἔχουν, ὡς εὐνόητον, ἀπεριόριστον χρονικὴν ἰσχύν, ἄλλοι δὲ κανόνες θὰ ἐκράτουν κατὰ τὸ μεταξὺ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α´ καὶ Λέοντος ς´ σχετικῶς μακρὸν χρονικὸν διάστημα, ἄλλοι δὲ κατὰ τὸ ἔτι μακρότερον μεταξὺ τοῦ τελευταίου τούτου αὐτοκράτορος καὶ τῆς τελικῆς πτώσεως τοῦ Κράτους, καθ᾽ ὅσον ἀφορᾷ τὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν σύγκλητον συνεπάγοντα ἀξιώματα καὶ τίτλους[3], διὰ τοῦτο ἐπεχείρησα τὴν κατάρτισιν πίνακος, κατὰ τὸ δυνατὸν πλήρους, τῶν προσώπων, ἅτινα καθ᾽ ἣν στιγμὴν φέρουσιν ὡρισμένους τίτλους ἢ ἀξιώματα χαρακτηρίζονται ἐν ταῖς πηγαῖς ὡς συγκλητικοί, διὰ νὰ φανῇ, ποῖα ἦσαν ἑκάστοτε τὰ τὴν συγκλητικὴν ἰδιότητα συνεπιφέροντα ἀξιώματα καὶ τίτλοι. Δεδομένου ὅθεν ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ἐν προκειμένῳ δὲν εἶναι, ποῖαι κατὰ καιροὺς προσωπικότητες ὑπῆρξαν μέλη τῆς συγκλήτου, ἀλλὰ τὸ ἀξίωμα ἢ ὁ τίτλος, ὃν ἔφερον ***καθ᾽ ὃν χρόνον*** εἶχον τὴν συγκλητικὴν ἰδιότητα, περιωρίσθην εἰς ἐκείνας μόνον τὰς περιπτώσεις, καθ᾽ ἃς ἐν ἑκάστῃ πηγῇ συμπαρατίθεται τὸ ἀξίωμα ἢ ὁ τίτλος μετὰ μνείας τῆς συγκλητικῆς ἰδιότητος, παρέλιπον δὲ τὴν ἀναγραφὴν προσώπων, ἐφ᾽ ὧν δὲν ὑφίστανται αἱ προϋποθέσεις αὗται καὶ ὅταν

---

[1] Καθίστατο δὲ οὗτος κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον συγκλητικός: *καὶ ἐπὶ τῶν σεκρετικῶν ἤγουν συγκλητικοῦ τιμωμένου αὐτοῦ . . .*· βλ. ἀνωτ. σ. 35 ἑπ.

[2] Πρβλ. καὶ R. Guilland, Études sur l' histoire administrative de Byzance ἐν Βυζαντινὰ-Μεταβυζαντινὰ τ. 1 (1946) σ. 174-175 διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς σημασίας τοῦ *ἄπρατος*.

[3] Οὕτω γνωρίζομεν ὅτι οἱ σιλεντιάριοι ἐνῷ περὶ τὴν καμπὴν τοῦ Θ´ πρὸς τὸν Ι´ αἰῶνα ἦσαν συγκλητικοὶ (Κλητ. 712), λήγοντος τοῦ Ε´ αἰῶνος δὲν κατελέγοντο ἔτι εἰς τὴν σύγκλητον (Εὐστάθιος ἐν FHG τ. IV σ. 141 ἀπ. 5=Εὐάγριος 125: *ἡ γὰρ Ἀριάδνη Ἀναστασίῳ τὸν στέφανον περιτίθησιν οὔπω μὲν ἥκοντι εἰς γερουσίαν, ἐν δὲ τῇ λεγομένῃ τῶν σιλεντιαρίων σχολῇ καταλεγομένῳ)* ὡς καὶ αὐτοκρατορικὴ διάταξις ἐπιβεβαιοῖ. Cod. Theod. VI. 23. 4 (ἔτ. 437), Cod. Just. XII. 16. 3. 3: ... His (sc. silentiariis) addimus, ut, cum optatam quietem acceperint et inter viros illustros senatores cœperint numerari ...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀκόμη ἡ ἰδιότης των ὡς συγκλητικῶν εἶναι δυνατὸν μετά τινος πιθανότητος νὰ γίνῃ δεκτή [1].

1) Σύμμαχος ἔπαρχος καὶ *χορηγὸς τῆς δαπάνης τῆς στρατιᾶς*. Προκ. Πολ. I 497 (Ἰουστινιανός Α΄).

2) Δόμνικος *τῷ πεζῷ στρατῷ ἐπιστατήσων*. Προκ. Πολ. I 497 (Ἰουστινιανὸς Α΄).

3) Ἀρεόβινδος στρατηγός. Προκ. Πολ. I 529 - 530 (Ἰουστινιανὸς Α΄).

4) Φαυστῖνος διοικητὴς ἐπαρχίας Παλαιστίνης (;) Προκ. Ἀνεκδ. 170 - 171: *τῆς χώρας τὴν ἀρχὴν ἔσχεν καὶ ... ἐπίτροπός τε καταστὰς τῶν ἐν Παλαιστίνῃ τε καὶ Φοινίκῃ βασιλικῶν χωρίων* (Ἰουστινιανὸς Α΄).

5) Ἀνατόλιος ὕπατος *φροντίδα τε τίθεσθαι καὶ ἐπιμέλειαν τῶν βασιλικῶν οἴκων τε καὶ κτημάτων ἀρχὴν εἰληχότα* = κουράτωρ τῶν οἰκιῶν [2]. Ἀγαθίας 284 (Ἰουστινιανὸς Α΄)

6) Ζήνων ῥήτωρ. Ἀγαθίας 291 - 294 (Ἰουστινιανὸς Α΄). Ὁ Ἀγαθίας δὲν λέγει ῥητῶς ὅτι ὁ Ζήνων ἦτο συγκλητικὸς (*Ζήνων ὄνομα τῷ μὲν τῶν ῥητόρων καταλόγῳ ἀναγεγραμμένος ἄλλως δὲ διαφανὴς καὶ βασιλεῖ γνωριμώτατος*) (291), ἀλλ' ἐμφανίζει αὐτὸν ὁμιλοῦντα ἐν τῇ συγκλήτῳ: *ἀνεβόα ἐπὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς* (294). Εἶναι ἀπίθανον ὅτι τὸ λειτούργημα τοῦτο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ προσέδιδε τὴν συγκλητικὴν ἰδιότητα ὁ Ζήνων ἢ εἶχεν αὐτὴν ἐπὶ τῇ βάσει ἄλλου ἀξιώματος, ἢ τιμητικοῦ τίτλου.

7) Ἰωάννης πατρίκιος. Θεοφ. 188 (Ἰουστινιανὸς Α΄).

8) Πλάτων πατρίκιος
9) Θεόδωρος πατρίκιος } Μαλ. 442 (Ἰουστινιανὸς Α΄).
10) Ἀλέξανδρος πατρίκιος

11) Ζήνων ἄρχων Αἰγύπτου. Προκ. Ἀνεκδ. 77 (Ἰουστινιανὸς Α΄).

---

[1] Οὕτω περιέλαβον εἰς τὸν πίνακα τοὺς μετασχόντας τῆς συνόδου τοῦ ἔτους 869 κοσμικοὺς ἄρχοντας, ῥητῶς μνημονευομένους ὡς συγκλητικοὺς (Mansi τ. XVI στ. 37, 44, 75, 81, passim), ἐνῷ παρέλιπον τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ ἔτους 680 παρευρεθέντων λαϊκῶν (Mansi τ. XI στ. 209, 217, 221, 229, passim), ἐπίσης ἀνωτάτων ἀξιωματούχων, ἀντιστοιχούντων προφανῶς πρὸς τοὺς συγκλητικοὺς τῆς προμνημονευθείσης συνόδου, διότι οἱ λαϊκοὶ οὗτοι δὲν ἀναγράφονται ῥητῶς εἰς τὰ πρακτικὰ ὡς συγκλητικοί. — Δι' οὓς λόγους ἐκθέτω ἀνωτέρω σ. 9 - 10 δὲν περιέλαβον εἰς τὸν πίνακα τοὺς πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α΄ ἀξιωματούχους.

[2] F. Dölger, Beiträge zur Geschichte der byzantinischen Finanzverwaltung besonders des 10. und 11. Jahrhunderts, (Byz. Archiv τεῦχ. 9) Leipzig - Berlin 1927 σ. 39.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

12) Μαρκιανὸς πατρίκιος. Ἰωάν. Ἐπιφ. FHG τ. IV 274 § 3 |
13) Ἰουστινιανὸς πατρίκιος. Ἰωάν. Ἐπιφ. αὐτ. 276 § 5 | (Ἰουστῖνος Β΄)

14) Βαδουάρις κόμης τῶν βασιλικῶν σταύλων. Θεοφ. 246 (Ἰουστῖνος Β΄).

15) Ἰωάννης πατρίκιος |
16) Πέτρος πατρίκιος | Θεοφ. Σιμ. 141 (Τιβέριος).

17) Ἐλπίδιος *τῆς τε Σικελίας ἡγεμονεύσαντα καὶ τῶν τοῦ πραίτωρος ἐπιβάντα βημάτων*. Θεοφ. Σιμ. 47 (Μαυρίκιος).

18) Κωνσταντῖνος Λάρδυς πατρίκιος, ἔπαρχος πραιτωρίων. Θεοφ. Σιμ. 300 (Μαυρίκιος).

19) Πέτρος πατρίκιος καὶ τελώνης. Β. Ἰωάν. Ἐλεήμονος († 619) ἐν Anal. Boll. τ. 45 (1927) σ. 49 - 50.

20) — — — κουβικουλάριος. Αὐτ. σ. 56.

21) Τρωΐλος πατρίκιος. Μάξιμος († 662) PG τ. ϟ΄ στ. 120, 128.

22) Ἐπιφάνιος πατρίκιος. Αὐτόθι στ. 113.

23) — — — ἔπαρχος. Αὐτόθι στ. 128.

24) — — — σακελλάριος. Αὐτόθι στ. 88, 109.

25 - 26) Παῦλος, Θεοδόσιος ὕπατοι. Αὐτόθι στ. 137, 140.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

27) Γρηγόριος λογοθέτης τοῦ δρόμου |
28) Βάρδας ὅ ποτε στρατηγὸς τῶν Ἀρμενιάκων |
29) Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ βικαρίου σπαθάριος καὶ δομέστικος τῶν ἐξκουβιτόρων |
30) Θεοφύλακτος ὁ τοῦ Ραγγαβὲ δρουγγάριος τῆς Δωδεκαννήσου | Θεοφ. 454 ἐν συνδυασμῷ πρὸς Σκυλ.- Κεδρ. II 20 (Εἰρήνη).

31) Λεόντιος (ὁ κατόπιν αὐτοκράτωρ) πατρίκιος. Μαν. 127.

32) Νικηφόρος πατρίκιος ἀπὸ γενικῶν (ὁ κατόπιν Νικηφόρος Α΄). Γλυκᾶς 530· βλ. Μανασ. 194.

33) Βαρδάνιος ὁ καὶ Τοῦρκος πατρίκιος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς. Σκυλ. - Κεδρ. II 48 - 49 (Νικηφόρος Α΄).

34) Ἰωάννης *τὴν τοῦ ἰδικοῦ λεγομένην διέπων ἀξίαν*. Β. Εὐαρέστου (Θ΄ αἰὼν) ἐν Anal. Boll. τ. 41 (1923) σ. 316.

35) Μανουὴλ μάγιστρος. Γενέσ. 83 (Θεοδώρα - Μιχαὴλ Γ΄).

36) Θεόκτιστος πατρίκιος ἐπὶ τοῦ κανικλείου καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου. Γενέσ. 83 (Θεοδώρα - Μιχαὴλ Γ΄).

37) Λέων ὁ Κρητικὸς πατρίκιος |
38) Θεοδοτάκιος πατρίκιος | Β. Ἰγνατίου ἐν PG τ. ΡΕ΄ στ. 517 - 520 (Μιχαὴλ Γ΄).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

39) Θεοφιλίτζης πατρίκιος καὶ τειχιώτης. Συν. Σάθα 139-140 (Μιχαὴλ Γ΄).

40) Στέφανος μάγιστρος. Ἐπιστολὴ Θεοδώρου Στουδίτου ἐν PG τ. ϞΘ΄ στ. 1313, 1316 (περὶ τὰ 821).

41) Θεόδωρος ἀνθύπατος καὶ μάγιστρος. Mansi τ. XVI στ. 37, 44, 309 (ἔτ. 869).

42) Βαάνης πατρίκιος καὶ πραιπόσιτος. Αὐτ. στ. 37, 44, 75, 143, 158, 309.

43-45) Ἱμέριος, Θεόφιλος, Λέων ἀνθύπατοι καὶ πατρίκιοι. Αὐτ. στ. 37, 44, 81, 96, 134, 158, 309.

46) Ἰωάννης πατρίκιος καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου. Αὐτ. στ. 37, 44, 75, 309.

47) Λέων πατρίκιος καὶ δομέστικος τῶν ἐξκουβίτων. Αὐτ. στ. 37, 44, 75, 81, 96, 134, 309.

48) Παῦλος πατρίκιος καὶ ἔπαρχος[1]. Αὐτ. στ. 44, 81, 96, 134, 143, 158.

49-51) Μανουήλ, Θεοφύλακτος, Πετρωνᾶς πατρίκιοι. Αὐτ. στ. 37, 44, 75, 81, 96, 134, 143, 158, 309.

52) Ὀρέστης πρωτοσπαθάριος καὶ δομέστικος τῶν ἱκανάτων. Αὐτ. στ. 37, 44, 75, 309.

53) Σισίνιος σπαθάριος. Αὐτ. στ. 44.

54) Θεόδωρος πατρίκιος καὶ μάγιστρος. Αὐτ. στ. 81, 96, 134, 143, 158· ἐν στ. 75 καὶ πραιπόσιτος.

55) Χριστόφορος πατρίκιος καὶ μάγιστρος. Αὐτ. στ. 81, 96, 134, 143, 158.

56) Στέφανος πατρίκιος καὶ σακελλάριος. Αὐτ. στ. 81, 96, 134, 158.

57) Μαρῖνος ἀνθύπατος, πατρίκιος καὶ πρωτασηκρήτης. Αὐτ. στ. 81, 96, 134.

58-59) Ταράσιος, Μιχαὴλ πατρίκιοι καὶ ἀνθύπατοι. Αὐτ. στ. 81, 96, 134, 158.

60) Παλατῖνος πατρίκιος καὶ δομέστικος ἐξκουβίτων. Αὐτ. στ. 158.

61-64) Βαρβάτιος, Κωνσταντῖνος, Μιχαήλ, Θεόδωρος πατρίκιοι. Αὐτ. στ. 81, 96, 134, 143, 158.

65) Ἰωάννης πατρίκιος καὶ πρωτοσπαθάριος. Αὐτ. στ. 158.

66) Μαρῖνος πατρίκιος καὶ λογοθέτης τοῦ στρατιωτικοῦ. Αὐτ. στ. 158[2].

---

[1] Ἐν στ. 37 ἀπαντᾷ ὁ αὐτὸς ἀξιωματοῦχος ὡς praefectus praetoriorum (ὡς καὶ ἐν στ. 309, ἔνθα τὸ ἑλληνικὸν κείμενον τῶν πρακτικῶν: *Παῦλος ὕπαρχος τῶν πραιτώρων)*. Ἐὰν ἡ ἀνάγνωσις αὕτη εἶναι ὀρθή, ἡ ἀνωτέρω μνεία ἐπάρχου πραιτωρίων θὰ εἶναι ἀπὸ τὰς τελευταίας χρονικῶς. Πρβλ. ZACHARIÄ, Geschichte σ. 365, G. OSTROGORSKY, Geschichte σ. 58, 87 καὶ 133. Ἄλλως E. STEIN, Ein Kapitel vom persischen und vom byzantinischen Staate ἐν BNJ τ. 1 (1920) σ. 71 σημ. 3.

[2] Τῆς ἐν ἔτει 869 εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν συγκροτηθείσης συνόδου μετέσχον καὶ συγκλητικοὶ (οἱ ὑπ' ἀρ. 41-66), ὧν τὰ ὀνόματα καὶ τὸν πλήρη τίτλον παραδίδουν τὰ λατινιστὶ διασωθέντα πρακτικά, ἐνῷ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, ἀποτελοῦν ἐπιτομὴν ἐκείνων, ἀναφέρει ὀνομαστικῶς μόνον τοὺς εἰς τὴν πρώτην συνεδρίαν παρευρεθέντας (τ. XVI στ. 309).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

67) Μιχαὴλ ἑταιρειάρχης. Λέων Γραμ. 261 (Βασίλειος Α΄).

68) Γρηγόριος σπαθαροκουβικουλάριος. Mansi τ. XVI στ. 329 (ἔτ. 869).

69) Εὐθύμιος (βασιλικὸς) σύγκελλος. Β. Εὐθυμίου 11 (Λέων ϛ΄).

70) Ἱμέριος δρουγγάριος τῶν πλωΐμων
71) Νικόλαος πατρίκιος
} Β. Εὐθυμίου 58 (Λέων ϛ΄).

72) Στέφανος μάγιστρος
73) Ἀνδρέας δομέστικος
74) Γοῦμερ πατρίκιος
75) Κρατερὸς πατρίκιος
} Θεοφ. Συν. 355 - 356, Λέων Γραμ. 264 - 265, Συν. Γ. Μον. 850 - 851 ἐν συνδυασμῷ πρὸς ΨΣυμ. Μαγ. 701.

76) Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθάριος, μυστικὸς καὶ καθηγητὴς τῶν φιλοσόφων προεχειρίσθη εἰς ἔπαρχον. Θεοφ. Συν. 444 (Ἀλέξανδρος).

77) Βασιλίτζης πατρίκιος
78) Γαβριηλόπουλος πατρίκιος
} Ζωναρᾶς III 457 - 458 (Ἀλέξανδρος).

79) Κωνσταντῖνος πατρίκιος παρὰ L. Petit, Vie de Saint Michael Maleinos ἐν Revue de l'Orient chrétien τ. 7 (1902) σ. 551 (Ι΄ αἰών).

80) Δισίνιος μάγιστρος παρὰ Β. Βασιλιέφσκη, Δύο ἐπιτύμβια Συμεῶνος λογοθέτου ἐν Βυζαντινὰ Χρονικὰ τ. 3 (1896) σ. 578.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

81) Συμεὼν [μάγιστρος καὶ] λογοθέτης. Ψελλ. Scr. Min. I 110 - 111 (Ι΄ αἰών).

82) Γρηγορᾶς μάγιστρος
83) Λέων Χοιροσφάκτης πατρίκιος
84) Λέων Κατακαλίτζης πατρίκιος
85) Κωνσταντῖνος ὁ Ἑλαδικὸς πατρίκιος
86) Ἀβεσσαλὼμ ὁ τοῦ Ἀροτρᾶ πατρίκιος
87) Νικήτας ἀσηκρήτης
88) Αἰγίδης πατρίκιος
} Σκυλ. - Κεδρ. II 281 (Κωνσταντῖνος Ζ΄ ἀνήλικος).

89) Μιχαὴλ Στυπειώτης πατρίκιος. Σκυλ. - Κεδρ. II 304 (Ρωμανὸς Α΄).

90) Ἰωάννης ὁ μυστικός. Σκυλ. - Κεδρ. II 303 - 304, Θεοδ. Μελιτ. 219 (Ρωμανὸς Α΄).

91) Ἀναστάσιος πρωτοσπαθάριος καὶ ἀσηκρήτης. Ρωμανοῦ Α΄ ἐπιστολὴ ἐν ΔΙΕΕ τ. 2 (1885 - 1889) σ. 398.

92) Βασίλειος πρωτοβεστιάριος προεχειρίσθη εἰς *πατρίκιον καὶ παρακοιμώμενον καὶ παραδυναστεύοντα*[1] *τῆς συγκλήτου*. Θεοφ. Συν. 442, ΨΣυμ. Μαγ. 754 (Κωνσταντῖνος Ζ΄).

---

[1] Περὶ τοῦ ὅρου *παραδυναστεύων* βλ. τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

93) — — — πρωτοσπαθάριος. Ἐπιστολαὶ Βιεν. Κωδ. ἐν ΝΕ τ. 19 (1925) σ. 277 (Ι΄ αἰών).

94) Ἰωσὴφ πατρίκιος, πραιπόσιτος καὶ δρουγγάριος τῶν πλωΐμων προεχειρίσθη εἰς παρακοιμώμενον. Θεοφ. Συν. 469 - 470· βλ. καὶ ΨΣυμ. Μαγ. 757, Συν. Σάθα 153 - 154 (Ρωμανὸς Β΄).

95) Ἰωάννης ὁ Χοίρινος πρωτοσπαθάριος προεχειρίσθη εἰς πατρίκιον καὶ μέγαν ἑταιρειάρχην. Θεοφ. Συν. 469 - 470· βλ. καὶ ΨΣυμ. Μαγ. 757 (Ρωμανὸς Β΄).

96) Σισίνιος πρωτοσπαθάριος ὁ ἀπὸ τοῦ σακελλίου προεχειρίσθη εἰς ἔπαρχον πόλεως εἶτα πατρίκιον καὶ γενικὸν λογοθέτην. Θεοφ. Συν. 469 - 470· βλ. καὶ ΨΣυμ. Μαγ. 757 (Ρωμανὸς Β΄).

97) Θεόδωρος Δαφνοπάτης ὁ ἀπὸ στρατιωτικῶν, πατρίκιος προεχειρίσθη εἰς ἔπαρχον πόλεως. Θεοφ. Συν. 469 - 470 (Ρωμανὸς Β΄).

98) Ἰωσὴφ Βρίγγας παρακοιμώμενος. Λέων διακ. 33 - 34, Συν. Σάθα 153 (ἔτ. 963).

99) Συμεὼν σπαθαροκουβικουλάριος. Β. Συμεὼν νέου σ. 4 (κ. 3) (περὶ τὰ 970).

100) Τειχιώτης πρωτοσπαθάριος. Πεῖρα ΜΘ΄ 4 (περὶ τὰ 1020).

101) Εὐστάθιος ἀνθύπατος, πατρίκιος, βέστης καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου. Παρὰ Ficker, Erlasse σ. 11 28 καὶ σ. 19 3 - 4 (ἔτ. 1030).

102) Πέτρος ἀνθύπατος, πατρίκιος καὶ κοιαίστωρ	
103) Ἀναστάσιος πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τῆς βίγλας	Ficker, Erlasse
104) Νικόλαος πατρίκιος καὶ νουμεράριος	σ. 19 (ἔτ. 1030)
105) Μελίας πατρίκιος καὶ ὀρφανοτρόφος	

106) Ἀβράμιος πρωτοσπαθάριος ἐπὶ τοῦ θεοφυλάκτου κοιτῶνος καὶ μυστικός. Αὐτόθι σ. 20.

107) Σέργιος πρωτοσπαθάριος *τηνικαῦτα μὲν κοιαίστωρ νυνὶ δὲ ἔπαρχος*. Αὐτόθι σ. 20.

108) Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθάριος κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου καὶ ὕπατος. Αὐτόθι σ. 20.

109) Ρωμανὸς πρωτοσπαθάριος ἐπὶ τοῦ θεοφυλάκτου κοιτῶνος καὶ κένσωρ. Αὐτόθι σ. 20.

110) Μιχαὴλ πρωτοσπαθάριος, κριτὴς τοῦ βήλου καὶ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν. Αὐτόθι σ. 20.

111) Νικηφόρος πρωτοσπαθάριος, κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου καὶ μυστογράφος. Αὐτόθι σ. 21.

112) Λέων πρωτοσπαθάριος, κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου καὶ ἐπὶ τῶν δεήσεων. Αὐτόθι σ. 21.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

113) Θεόγνωστος ὀστιάριος, κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου. Αὐτ. σ. 21.

114) Θεόδωρος πρωτοσπαθάριος, κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου ὁ Ραδηνός. Αὐτόθι σ. 21 [1].

115) Ἰωάννης ὀρφανοτρόφος. Συν. Σάθα 160-161 (Μιχαὴλ Δ΄).

116) Ρωμανὸς Ἀργυρὸς (ὁ κατόπιν αὐτοκράτωρ) ἔπαρχος. Ψελλ. Χρον. Ι κ. Χ (Κωνσταντῖνος Ι΄)· βλ. καὶ Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 124, Συν. Σάθα 159, Μιχ. Γλυκ. 580, Μανασ. 257.

117) Ἐλπίδιος Κεγχρῆς πρωτοσπαθάριος, μικρὸς βασιλικὸς νοτάριος εἰς τὸ τοῦ ἀντιφωνητοῦ σέκρετον, κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου, προήχθη βραδύτερον εἰς κριτὴν τοῦ βήλου, θεσμογράφον, μυστογράφον, πατρίκιον. Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 205 καὶ 209 (ἔτ. 1056).

118) Ἰωάννης λογοθέτης. Ζωναρᾶς ΙΙΙ 649-650, Ψελλ. Χρον. ΙΙ κ. CLXXVII· βλ. καὶ Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 610 (Κωνσταντῖνος Θ΄).

119) Μιχαὴλ Ψελλὸς βεστάρχης. Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 204 (Κωνσταντῖνος Θ΄).

120) Ἰωάννης Ξιφιλῖνος μάγιστρος καὶ δρουγγάριος τῆς βίγλας. Συν. Σάθα 165. Ἐν τῇ περὶ ἱδρύσεως πανεπιστημίου νεαρᾷ τοῦ Κωνσταντίνου Θ΄ [2] μνημονεύεται ὡς ἰλλούστριος κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου καὶ ἐξάκτωρ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

121) — — — νομοφύλαξ (ἔτ. 1045) [3].

122) Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης πατρίκιος, ἀνθύπατος, κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου καὶ τοῦ βήλου. AD τ. V 293, 321· πρὸς τούτοις ἐν σ. 322 φέρει τὸν τίτλον τοῦ προέδρου (ἔτ. 1077).

123) Κωνσταντῖνος Λειχούδης πρωτοπρόεδρος τῆς συγκλήτου καὶ πρωτοβεστιάριος. Συν. Σάθα 165· βλ. καὶ Ψελλ. Χρον. ΙΙ κ. XVIII (Μιχαὴλ ϛ΄), Ζωναρᾶς ΙΙΙ 661· πρβλ. καὶ τὸν κατάλογον τῶν προέδρων εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον.

---

[1] Οἱ ὑπ' ἀριθ. 101-114 μνημονεύονται ἐν ἐγγράφῳ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξίου Α΄, ἐν ἀρχῇ τοῦ ὁποίου λέγεται: *Προκαθεσθείσης τῆς ἡμῶν μετριότητος ἐν τῷ μεγάλῳ σεκρέτῳ καὶ συνεδρευσάντων ἡμῖν καὶ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ κατὰ βασιλικὴν κέλευσιν τῶν τε ὁσιωτάτων μητροπολιτῶν καὶ συγκέλλων Δημητρίου Κυζίκου, Μιχαὴλ Εὐχαΐτων, Εὐσταθίου τοῦ περιβλέπτου ἀνθυπάτου, πατρικίου, βέστου καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου καὶ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων ἀνθυπάτων πατρικίων καὶ πάσης σχεδὸν τῆς ἱερᾶς συγκλήτου, ἔτι δὲ πολιτικῶν δικαστῶν* (σ. 11 28 - 12 1). Μετὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν τῇ συνεδρίᾳ λεχθέντων παρατίθενται ἀναλυτικῶς τὰ ὀνόματα τῶν μετασχόντων κληρικῶν, πατρικίων καὶ τῶν ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 101-114 ἀξιωματούχων, ἐν τέλει δὲ προστίθεται *καὶ τῆς λοιπῆς συγκλήτου καὶ πολιτικῶν δικαστῶν* (σ. 21 8), καθισταμένου οὕτω δῆλου ὅτι καὶ οἱ ἀνωτέρω ὀνομαστικῶς μνημονευόμενοι ἀνώτατοι ἄρχοντες ἦσαν μέλη τῆς συγκλήτου.

[2] Παρὰ Ζέπῳ JGR τ. Ι App. ἀρ. 5 §§ 8, 9, 11· βλ. καὶ Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. τ. IV σ. 393 (ἔτ. 1045).

[3] Ἐν τῇ αὐτῇ νεαρᾷ αὐτόθι ἀρ. 5 §§ 8, 9, 11.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

124) Ἰσαάκιος Κομνηνὸς μάγιστρος 125) Κατακαλὼν Κεκαυμένος μάγιστρος, δοὺξ Ἀντιοχείας 126) Μιχαὴλ Βούρτζης βεστάρχης	Σκυλ. - Κεδρ. II 614 - 615 (Μιχαὴλ ϛ´).

127) Κωνσταντῖνος δρουγγάριος. Νικ. Βρυέν. 101 (Μιχαὴλ Ζ´).

128) Ἰσαάκιος Κομνηνὸς σεβαστός. Συν. Σάθα 172 (Νικηφόρος Γ´).

129) Σέργιος λογοθέτης τῶν σεκρέτων 130) Βάρδας ἱκανάτος 131) Ἰωάννης πρωτασηκρήτης 132) Ἰωάννης Ξιφιλῖνος βεστάρχης 133) Νικήτας Ξιφιλῖνος πρωτοβέστης	Οὐσπένσκη, δίκη Ἰταλοῦ σ. 42 (ἔτ. 1083).

134) Κωνσταντῖνος Χοιροσφάκτης πρωτοπρόεδρος καὶ πρωτονοτάριος τοῦ δρόμου. Αὐτόθι σ. 42 (ἔτ. 1083).

135) Ἀλέξιος Κομνηνὸς (ὁ κατόπιν αὐτοκράτωρ) σεβαστός, μέγας δομέστικος τῆς Δύσεως. Συν. Σάθα 172· πρβλ. Ἀλεξιὰς Ι 109.

136) Θεοφάνης ὁ Πυρρὸς ἀνθύπατος. Νεαρὰ Ἀλεξίου Α´ παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 23.

137) Παλαιολόγος σεβαστός. Κίνν. 135, 136 - 137 (Μανουὴλ Α´).

138) Ἀλέξιος μέγας δοὺξ 139) Νικηφόρος Βρυέννιος σεβαστὸς 140) Ἀνδρόνικος Καματηρὸς ἔπαρχος καὶ σεβαστὸς	Κίνν. 210 ἐν συνδυασμῷ πρὸς Νικ. Χων. 151 (Μανουὴλ Α´)[1].

141) Βασίλειος Καματηρὸς λογοθέτης. Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Α´ σ. 314· βλ. καὶ 322 (Μανουὴλ Α´).

142) — — —κριτὴς τοῦ βήλου καὶ κατὰ προαγωγὴν ἐπὶ τῶν δεήσεων. Νικ. Χων. 350 - 351, Συν. Σάθα 332 (Ἀνδρόνικος Α´).

143) — — —πρωτονοτάριος. Νικ. Χων. 350 - 351, Συν. Σάθα 332. (Ἀνδρόν. Α´).

144) Δημήτριος Δριμὺς πραίτωρ. Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Α´ σ. 162 [2].

145) Κωνσταντῖνος Ἄγγελος σεβαστοκράτωρ (ἀδελφὸς Ἰσαακίου Β´ Ἀγγέλου). Γρηγ. Ἀντίοχος ἐν BZ τ. 40 (1940) σ. 354.

146) Γρηγόριος Ἀντίοχος μέγας δρουγγάριος. Αὐτόθι σ. 382 (Ἰσαάκιος Β´).

147) Κωνσταντῖνος Μεσοποταμίτης ἐπὶ τῆς ἱερᾶς σακέλλης. Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Β´ 117· βλ. καὶ Νικ. Χων. 648 ἑπ. (Ἰσαάκιος Β´).

---

[1] Βλ. ἀνωτ. σ. 21.

[2] Ὁ ἐκδότης παραθέτει τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ λόγου ἐκ τοῦ ἐσκουριαλείου κώδικος: *λόγος πρὸς τὸν πρωτασηκρήτης κὺρ δημήτριον τὸν δρίμινον ἀναγραφέα ἀφικόμενον ἀθήναζε*. Αὐτόθι σ. 157 σημ. (ἔτ. 1183 ἢ 1184).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

148) Νικήτας Χωνιάτης λογοθέτης τῶν σεκρέτων
149) Φιλοκάλιος λογοθέτης τῶν σεκρέτων
} Νικ. Χων. 749 (Ἀλέξιος Ε΄).

150) Κωνσταντῖνος καῖσαρ (ἀδελφὸς Μιχαὴλ Η΄)
151) Ἀλέξιος Στρατηγόπουλος μέγας δομέστικος
152) Κωνσταντῖνος Τορνίκης μέγας πριμικήριος
} Νικ. Γρηγ. I 72 (Ἰωάννης Δ΄).

153) Γεώργιος Ἀκροπολίτης μέγας λογοθέτης
154) Ἰατρόπουλος λογοθέτης τῶν οἰκειακῶν
} Παχυμ. I 377 (Μιχαὴλ Η΄).

155) Πανάρετος προκαθήμενος τοῦ βεστιαρίου
156) Βερροιώτης μέγας διερμηνευτὴς
} Παχυμ. I 384 (Μιχαὴλ Η΄).

157) Θεόδωρος Σκουταριώτης ἐπὶ τῶν δεήσεων, διάκονος καὶ δικαιοφύλαξ. Παρὰ Zachariae JGR τ. III Coll. V ἀρ. 8 καὶ 9 = AD τ. V σ. 246-248 (ἔτ. 1270).

158) Μιχαὴλ Δούκας ὁ Φιλανθρωπηνὸς ἐπὶ τῆς τραπέζης
159) Ριμψᾶς πανσέβαστος πραίτωρ τοῦ δήμου
} AD τ. IV 276 (ἔτ. 1286).

160) Μπυριγέριος Τέντζας μέγας δούξ. Παχυμ. II 498· βλ. καὶ Νικ. Γρηγ. I 220 (Ἀνδρόνικος Β΄).

161) Μετοχίτης μέγας λογοθέτης
162) Κωνσταντῖνος Ἀκροπολίτης μέγας λογοθέτης
} Κανταχ. I 67 (Ἀνδρόνικος Β΄).

163) Μανουὴλ Τάγαρις μέγας στρατοπεδάρχης. Κανταχ. I 91 (Ἀνδρόνικος Β΄).

164) Φιλῆς Παλαιολόγος πρωτοστράτωρ. Νικ. Γρηγ. I 263 (Ἀνδρόνικος Β΄).

165) Νικηφόρος Χοῦμνος ἐπὶ τοῦ κανικλείου. Κανταχ. I 67 καὶ παρὰ Fr. Boissonade, Anecdota graeca τ. I 290 (Ἀνδρόνικος Β΄).

166) Συναδηνὸς πρωτοστράτωρ
167) Καντακουζηνὸς μέγας δομέστικος
} Κανταχ. I 71 - 72 (Ἀνδρόνικος Β΄).

168) Κωκαλᾶς μέγας λογαριαστής. Κανταχ. I 232 ἐν συνδυασμῷ πρὸς I 225-226 (Ἀνδρόνικος Β΄).

169) Θεόδωρος ὁ Καβάσιλας λογοθέτης τοῦ στρατιωτικοῦ. Κανταχ. I 240 ἐν συνδυασμῷ πρὸς I 225 - 226 (Ἀνδρόνικος Β΄).

170) Σφραντζῆς Παλαιολόγος μέγας στρατοπεδάρχης. Κανταχ. I 451, 457· βλ. καὶ Νικ. Γρηγ. I 497 (Ἀνδρόνικος Γ΄).

171) Γεώργιος Χοῦμνος ἐπὶ τῆς τραπέζης. AD τ. I 176 (ἔτ. 1334 - 1347) καὶ Κανταχ. II 20 - 21 (Ἰωάννης Ε΄ ἀνήλικος).

172) Τορνίκης μέγας δρουγγάριος
173) — — — πρωτοαλλαγάτωρ
} AD τ. I 176 (ἔτ. 1334 - 1347).

174) Ἀπόκαυκος μέγας δούξ. Κανταχ. II 218 - 219, 420 - 421 (Ἰωάννης Ε΄).

175) Ἰωάννης ὁ Ἀδηνιώτης *παπᾶς καὶ διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου*. AD II 172, 173 - 174 (Μανουὴλ Β΄).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

176) Γεώργιος ὁ σχολάριος καὶ καθολικὸς κριτής. Δούκας 213-214 (Ἰωάννης Η').

177) Λουκᾶς Νοταρᾶς πρῶτος μεσάζων καὶ μέγας δούξ. Δούκας 264 (Κωνσταντῖνος ΙΑ').

178) *Πανυπερσέβαστος συγκλήτου πρῶτος*· παρατίθεται εἰς τὰ σχόλια εἰς τὸ Περὶ ὀφφικιαλίων ἔργον τοῦ Ψευδο-Κωδινοῦ σ. 216.

Εἰς ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1170, εἰς τὴν καταδίκην τοῦ μητροπολίτου Κερκύρας ἀναφερόμενον, μνημονεύονται ὡς συνεδριάζοντες μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ Α', τοῦ πατριάρχου, τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων σειρὰ ὅλη κοσμικῶν ἀρχόντων, ὧν οἱ πλεῖστοι συγγενεῖς τοῦ βασιλέως, περιβεβλημένοι ὑψηλοὺς τίτλους καὶ ἀξιώματα [1]. Μετὰ τὴν ἀναγραφὴν πάντων τούτων ἀκολουθεῖ *συμπαρισταμένης καὶ τῆς συγκλήτου* [2]. Θὰ ἦτο λίαν τολμηρὸν ἐκ τῆς φράσεως ταύτης τὸ ἐξ ἀντιδιαστολῆς συμπέρασμα ὅτι ἅπαντες οὗτοι, κάτοχοι τόσον ὑψηλῶν τίτλων καὶ ἀξιωμάτων, δὲν μετεῖχον τῆς συγκλήτου, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ τινὰ ἐξ αὐτῶν φέρονται ἐν ἑτέραις συγχρόνοις πηγαῖς ὡς δίδοντα δικαίωμα εἰσόδου εἰς τὴν σύγκλητον [3]. Ἴσως τὸ *συμπαρισταμένης καὶ τῆς συγκλήτου* κεῖται ἀντὶ τοῦ *συμπαρισταμένης καὶ τῆς λοιπῆς συγκλήτου*. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐνισχύεται, νομίζω, ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χρησιμοποιηθέντος ἐγγράφου τοῦ πατριάρχου Ἀλεξίου Α', ἔνθα μετὰ τὴν ἀναγραφὴν σειρᾶς ὅλης ἀναλόγων τίτλων καὶ ἀξιωμάτων σημειοῦται *καὶ τῆς λοιπῆς συγκλήτου καὶ πολιτικῶν δικαστῶν* [4].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εἰς ἔγγραφον τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου (ἔτ. 1365) καὶ εἰς ἕτερον τῆς μονῆς Χιλανδαρίου (ἔτ. 1366) μνημονεύονται συγκλητικοὶ συνεδριάζοντες μετὰ τοῦ μητροπολίτου Σερρῶν, παρατίθενται δὲ καὶ τὰ ἀξιώματά τινων ἐξ αὐτῶν. Εἶναι δέ:

καθολικὸς κριτής. Actes de l'Athos τ. III 38, 40 (ἔτ. 1365), τ. V 318 (ἔτ. 1366)·

ἐπὶ τοῦ στρατοῦ. Αὐτόθι τ. III 38, 40 καὶ τ. V 318 (ἐπὶ τοῦ κάστρου)·

μέγας τσαούσιος. Αὐτόθι τ. III 38.

Δυνατὸν τὰ ἀξιώματα ταῦτα νὰ εἶχον ἀπονεμηθῆ εἰς τοὺς ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ

---

[1] Οὗτοι φέρουν τοὺς κάτωθι τίτλους καὶ ἀξιώματα: ἔπαρχος, ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν, κοιαίστωρ, λογοθέτης τοῦ δρόμου, μέγας δρουγγάριος, μέγας ἑταιρειάρχης, μέγας λογαριαστής, μεγαλεπιφανέστατος, νοβελήσιμος, ὀρφανοτρόφος, πριμικήριος τῶν Βαρδαρειωτῶν, πρωτοβεστιάριος, πρωτονοβελήσιμος, πρωτονοτάριος, πρῶτος δικαιοδότης, πρωτοσέβαστος, σεβαστός, ὑπέρτατος.

[2] L. Petit, Documents inédits sur le concile de 1066 et ses derniers adversaires ἐν Βυζαντινὰ Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 479.

[3] Βλ. τοὺς ἀριθμοὺς 140, 141, 146, 143, 137, 139, 140 τοῦ πίνακος.

[4] Ficker, Erlasse σ. 11 (ἔτ. 1030)· βλ. ἀνωτ. σ. 52 σημ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου εἰς χρόνους, καθ' οὓς ἡ περιοχὴ τῶν Σερρῶν — διατελοῦσα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συντάξεως τῶν ἐγγράφων ὑπὸ σερβικὴν κυριαρχίαν — ἀπετέλει ἔτι τμῆμα τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ὁπότε καὶ οὗτοι θὰ ἦσαν μέλη τῆς βυζαντινῆς συγκλήτου.

Εἰς τὸν Πωρικολόγον[1] παρῳδοῦντα, ὡς φαίνεται, συνεδρίαν τῆς συγκλήτου συσκεπτομένης μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος, παρουσιάζονται ὑπὸ μορφὴν λαχάνων καὶ ὀπωρῶν ὄργανα τοῦ κράτους περιβεβλημένα ἀξιώματα καὶ τίτλους ἐκ τῶν ἀνωτάτων ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ (ἔπαρχος, ἐπικέρνης, καῖσαρ, κοντόσταυλος, κουροπαλάτης, λογοθέτης, μέγας δρουγγάριος, προκαθήμενος τοῦ βεστιαρίου, πρωτοβεστιάριος, πρωτο(νο)βελήσιμος, πρωτονοτάριος, πρωτοσπαθάριος, πρωτοστράτωρ) καὶ κατὰ μέγα μέρος γνωστῶν ἐξ ἑτέρων πηγῶν ὡς συνεπιφερόντων τὴν συγκλητικὴν ἰδιότητα. Ὁ ποιητὴς τῆς παρῳδίας εἶχεν ὑπ' ὄψει προφανῶς πραγματικὴν κατάστασιν καὶ περιέλαβε τοιούτους ἀξιωματούχους, οἷοι κατὰ κανόνα μετεῖχον τῶν συνεδριάσεων τῆς συγκλήτου, ὥστε δὲν εἶναι τολμηρὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι οἱ ἐν τῷ κειμένῳ τούτῳ ἀπαντῶντες ἀνώτεροι τίτλοι καὶ ἀξιώματα ἔδιδον, καθ' ὃν χρόνον συνετάχθη ὁ Πωρικολόγος, δικαίωμα εἰσόδου εἰς αὐτήν.

Ὡς φαίνεται, οἱ στρατιωτικοὶ δὲν ἦσαν μέλη τῆς συγκλήτου. Εἰς τὰς πηγὰς ἀπαντοῦν μαρτυρίαι διαστέλλουσαι τούτους τῶν συγκλητικῶν, ὡς ἐν νεαρᾷ 64 τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ Α΄ Κομνηνοῦ (ἔτ. 1144 ἢ 1159) ἔνθα λέγεται: ... *εἰ μὴ εἰς πρόσωπα ἀπὸ τῆς συγκλήτου ἢ ἀπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου τυγχάνοντα*[2]... Ἡ αὐτὴ διαστολὴ ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὴν Βασίλειον Τάξιν, ἔνθα κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς τελετῆς τῆς εἰς πατρίκιον προαγωγῆς ἐξετάζεται ἡ τυχὸν ἐκ συγκλητικῶν ἢ στρατιωτικῶν προέλευσις τοῦ μέλλοντος πατρικίου καὶ διάφοροι κανόνες διέπουν τὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ τίτλου τούτου εἰς ἑκατέραν περίπτωσιν. Εἰς τὴν δευτέραν ἤτοι ὁσάκις ὁ μέλλων πατρίκιος ἀνήκῃ εἰς τὸν στρατιωτικὸν κλάδον (*εἰ δὲ οὐκ ἔστι συγκλητικὸς ὁ προβληθεὶς πατρίκιος ἀλλ' ἔστιν ἀπὸ σπαθίου*... Βασ. Τάξ. 242), μετὰ τὴν περιβολὴν τῶν σχετικῶν διασήμων εὐχαριστοῦν τὸν αὐτοκράτορα *πατρίκιοι καὶ μόνον· οἱ δὲ λοιποὶ συγκλητικοὶ*[3] *οὐ πίπτουσιν ὡς μὴ γενομένου συγκλητικοῦ* (243).

---

[1] Παρὰ Wagner σ. 199-202. Περὶ τοῦ κειμένου τούτου βλ. καὶ τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον.

[2] Ἀνάλογοι πληροφορίαι παρὰ Ψελλ. Χρον. I κ. XI (Ζωὴ - Θεοδώρα): .. *ὁ καὶ τῷ γένει λαμπρότερος καὶ τὴν τύχην ἐπισημότερος, εἴτε ἐκ τῶν συγκλητικῶν θρόνων οὗτος εἴη, εἴτε τῶν στρατιωτικῶν καταλόγων*..., Ψελλ. Χρον. II κ. XIV (Κωνσταντῖνος Ι΄): *καὶ τὴν γερουσίαν εἰσκαλεσάμενος καὶ ὅσοι τοῦ στρατιωτικοῦ γένους, ἐτύγχανον ὄντες,* Ἀλεξιὰς II 229, 297 (Ἀλέξιος Α΄), Κανταχ. I 99, 133, 158 (Ἀνδρόνικος Β΄), II 14 (Ἰωάννης Ε΄.)

[3] Νοοῦνται οἱ ἐν τῇ τελετῇ παρευρισκόμενοι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Καθ' ὅλας τὰς ὑπαρχούσας ἐνδείξεις ὁ πατριάρχης δὲν ἦτο μέλος τῆς συγκλήτου. Ἐν τούτοις εἰς περιόδους, ἐν αἷς τὸν βασίλειον θρόνον κατεῖχεν ἀνήλικος ἔτι αὐτοκράτωρ, μαρτυρεῖται ἡ εἰς συνεδρίας τῆς συγκλήτου συμμετοχὴ τοῦ πατριάρχου, ἥτις δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ κῦρος καὶ τὴν ἐν τῇ βυζαντινῇ πολιτείᾳ θέσιν αὐτοῦ, ἑπομένου ἀμέσως τοῦ αὐτοκράτορος. Οὕτω κατὰ τὴν ἀνηλικότητα τῶν τέκνων τοῦ Ρωμανοῦ Β΄, ὁ πατριάρχης Πολύευκτος συγκαλεῖ τὴν σύγκλητον καὶ συμμετέχει εἰς συνεδρίαν αὐτῆς· τὸ αὐτὸ πράττει καὶ ὁ πατριάρχης Ἰωάννης ΙΔ΄, τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Ε΄ ὄντος ἀνηλίκου [1]. Προφανῶς ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ὡς ἀνωτάτου ἱεράρχου μετέχει ὁ πατριάρχης συνεδριῶν τῆς συγκλήτου, συνερχομένης ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς πατριαρχικῆς συνόδου ἢ σπανιώτερον μετὰ μεμονωμένων κληρικῶν [2]. Εἰς ἔγγραφον ἐκ τῆς πατριαρχίας τοῦ Καλλίστου Α΄ μαρτυρεῖται συνεδρία τῆς συγκλήτου παρουσίᾳ τῆς βασιλίσσης καὶ τοῦ πατριάρχου, παρισταμένου κατόπιν εἰδικῆς ἐντολῆς τοῦ αὐτοκράτορος (τοῦ τελευταίου εὑρισκομένου προφανῶς μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως), εἰς ἣν πλὴν ἄλλων συζητοῦνται καὶ ζητήματα ἀφορῶντα τὴν ἐκκλησίαν [3].

Ἄλλως ἔχει τὸ ζήτημα διὰ τοὺς λοιποὺς κληρικούς. Ἐνῷ διὰ τοὺς παλαιοτέρους αἰῶνας αἱ μαρτυρίαι περὶ κληρικῶν μελῶν τῆς συγκλήτου ἐλλείπουν σχεδὸν παντελῶς, κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους, καθ' οὓς ὁ κλῆρος ἐνεργότερον συμμετέχει εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν, περιβάλλονται φαίνεται συχνότερον μέλη του μὲ τίτλους καὶ ἀξιώματα ἐκ τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω συνεπαγόντων τὴν εἰς τὴν σύγκλητον εἴσοδον, εἰς τρόπον ὥστε αἱ μαρτυρίαι περὶ κληρικῶν συγκλητικῶν εἶναι ὀλιγώτερον σπάνιαι. Κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ ὡς μέλη τῆς συγκλήτου ἀναφέρονται ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Λέοντος ς΄ [4], Μιχαὴλ Δ΄ [5], Ἰσαακίου Β΄ Ἀγγέλου [6], Θεοδώρου Α΄ Λασκάρεως [7], Μιχαὴλ Η΄ [8], Μανουὴλ Β΄ [9]. Ἡ μαρτυρία τοῦ Φραντζῆ 16: *βουλευ-*

---

[1] Λέων διακ. 33 - 34· πρβλ. Συν. Σάθα 154· Καντακ. ΙΙ 20 - 21.

[2] Βλ. περὶ τούτου κατωτέρω κεφ. IV.

[3] AD τ. I 430 - 431 (1350 - 1354, 1355 - 1363).

[4] B. Εὐθυμίου 11: ὁ σύγκελλος Εὐθύμιος.

[5] Ψελλ. Χρον. Ι κ. XIV (Μιχαὴλ Δ΄), Συν. Σάθα 160: ὁ μοναχὸς Ἰωάννης ὀρφανοτρόφος.

[6] Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Β΄ 117: ὁ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς σακέλλης Κωνσταντῖνος ὁ Μεσοποταμίτης, περὶ οὗ λέγεται: *λίθον ἀκρόγωνον δυοῖν βημάτοιν, ἱεροῦ καὶ βασιλείου μεσιτεύοντα καὶ συνόδῳ συνάπτοντα σύγκλητον.* Πρβλ. τὰ σχόλια τοῦ ἐκδότου αὐτόθι σ. 590 - 591.

[7] Αὐτ. 307: Εὐθύμιος Τορνίκης· δὲν ἀναφέρεται ποῖον ἀξίωμα ἦτο περιβεβλημένος.

[8] Zachariae JGR τ. III Coll. V ἀρ. 8 καὶ 9 (= AD τ. V σ. 246 - 248): ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων διάκονος καὶ δικαιοφύλαξ Θεόδωρος ὁ Σκουταριώτης.

[9] AD τ. II 174 (ἔτ. 1393).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σάμενος (sc. ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος) *ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ μετά τινων τῆς συγκλήτου ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν* φαίνεται ὅτι δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ πράγματα εὑρίσκεται δὲ ἐν ἀσυμφωνίᾳ πρὸς πληροφορίαν τοῦ Νικ. Γρηγορᾶ I 79 — ἐφ' οὗ ἄλλωστε στηρίζεται, ὡς φαίνεται, καὶ ὁ Φραντζῆς— διαστέλλοντος σαφῶς ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν αὐτῶν γεγονότων τὴν σύγκλητον ἀπὸ τῶν κληρικῶν: *ταῖς γνώμαις τῶν ἄλλων ὅσοι τῆς συγκλήτου καὶ ὅσοι τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου συγκαθελκυσθεὶς καὶ αὐτὸς* (sc. ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος). Ἀσφαλεστέρα φαίνεται ἑτέρα πληροφορία τοῦ ἰδίου Φραντζῆ 233 περὶ συμμετοχῆς καὶ κληρικῶν διὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κωνσταντίνου ΙΑ΄, οὗτινος εἶναι σύγχρονος.

Νεαρὰ τοῦ Κωνσταντίνου Ι΄ ρυθμίζει ζήτημα προκύψαν ἐκ τῆς στάσεως τῶν μητροπολιτῶν τῶν φερόντων τὸν τίτλον τοῦ συγκέλλου ἢ πρωτοσυγκέλλου, οἵτινες στηριζόμενοι εἰς τὴν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς συγκλητικῶν, ἠξίουν ἑαυτοὺς ἀνωτέρους τῶν ὁμοβάθμων των ἁπλῶν μητροπολιτῶν (*. . . οἱ μητροπολῖται σύγκελλοι καὶ πρωτοσύγκελλοι πειρῶνται διὰ τῶν συγκλητικῶν τιμῶν ἀλλάξαι τοὺς σεβασμίους θρόνους*). Ἐν τῇ νεαρᾷ ὁρίζεται ὅτι ἕκαστος κληρικὸς ὀφείλει νὰ κατέχῃ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱεραρχίᾳ τὴν θέσιν, ἥτις ἀρχῆθεν ὡρίσθη αὐτῷ ἀνεξαρτήτως τῆς τυχὸν συγκλητικῆς ἰδιότητος, τῆς τελευταίας ἐχούσης σημασίαν μόνον διὰ τὴν ἐν τοῖς ἀνακτόροις θέσιν του: *ἐν μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ . . . ἕξει τὸν θρόνον ἕκαστος, ὃν δέδωκεν αὐτῷ ἡ ἁγία σοφία ἥτις ἐστιν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ . . . ἐν δὲ τῷ παλατίῳ ἕξει τὴν τιμὴν ἕκαστος τὴν ἐν τῇ συγκλήτῳ τυπωθεῖσαν αὐτῷ*[1].

Διάφορον λύσιν προετίμησεν ἐπὶ εἰδικῆς τινος περιπτώσεως —ἄγνωστον ἂν κατ' ἐφαρμογὴν γενικώτερον ἰσχυούσης ἀρχῆς— δύο αἰῶνας βραδύτερον ὁ Μιχαὴλ Η΄. Διὰ προστάγματος παραγγέλλει εἰς τὸν πατριάρχην νὰ τιμᾷ τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ τὸν διάκονον καὶ ἐπὶ τῶν δεήσεων Θεόδωρον Σκουταριώτην διορισθέντα δικαιοφύλακα ὡς ἁρμόζει εἰς τὸ νέον του ἀξίωμα καὶ τὴν συγκλητικήν του ἰδιότητα· *ἐπεὶ οὖν οὕτως αὐτὸν ἀνεδέξατο καὶ οὕτως ἔχει τοῦτον ἡ βασιλεία μου καὶ τοιούτῳ ἀξιώματι κατεκόσμησεν, οὐ δέον πάντως τὸ μὴ καὶ παρὰ τῆς ἁγιωσύνης σου, καὶ τῆς τῶν συγκλητικῶν ἀρχόντων αὐτὸν ἀναλόγως μετέχειν τιμῆς τε καὶ τάξεως ἔν τε τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀφφικίῳ κἂν ταῖς καθέδραις καὶ στάσεσι· χρεὼν γὰρ τόν, ὃν ἡ βασιλεία μου κατὰ λόγον τιμᾷ καὶ παρὰ τῆς ἁγιωσύνης σου κατ' ἴσον τιμᾶσθαι καὶ τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κἂν τῇ συγκλήτῳ τίμιον καὶ παρὰ τῇ*

---

[1] Νεαρὰ 2 (ἔτ. 1065). Πρβλ. Β. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ, Αἱ ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει σχέσεις ἐκκλησίας καὶ πολιτείας καὶ ἡ νεαρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Δούκα (1065) ἐν BZ τ. 30 (1929-1930) σ. 420-424, V. GRUMEL, Titulature de métropolites byzantins. I. Les métropolites synkelles ἐν Études byzantines τ. 3 (1945) ἰδίᾳ σ. 96-103.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκκλησίᾳ σου καὶ τῷ κλήρῳ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας τιμῆς καταξιοῦσθαι τῆς κρείττονος [1].

Ὡς παρατηρεῖ ὁ Bury [2], ἐν τῷ Κλητορολογίῳ τοῦ Φιλοθέου εὐνοῦχοι κατέχοντες ἀξιώματα δὲν ἀναφέρονται ὡς μέλη τῆς συγκλήτου, ἀλλ᾽ ὡς ἐξ ἄλλων πηγῶν γνωρίζομεν τινὲς τούτων ὑπῆρξαν συγκλητικοί, ὡς ὁ παρακοιμώμενος Ἰωσὴφ Βρίγγας [3], ὁ παρακοιμώμενος καὶ πρόεδρος τῆς συγκλήτου Βασίλειος [4], ὁ Ἰωάννης ὀρφανοτρόφος [5], ὁ λογοθέτης Ἰωάννης [6], Θεόδωρός τις τιμηθεὶς πρόεδρος ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας Θεοδώρας [7], ὁ πρωτοπρόεδρος τῆς συγκλήτου καὶ πρωτοβεστιάριος Κωνσταντῖνος ὁ Λειχούδης [8].

Θεωρῶ αὐτονόητον ὅτι γυναῖκες δὲν ἠδύναντο νὰ καταστοῦν μέλη τῆς συγκλήτου· εἰς ὅσας δὲ περιπτώσεις ἀναφέρονται *συγκλητικαὶ* πρόκειται περὶ συζύγων ἢ θυγατέρων συγκλητικῶν. Οὕτω Βασ. Τάξις 504, Ψευδο - Κωδινὸς 107: *αἱ γυναῖκες τῶν συγκλητικῶν*· ἐν τῇ Πείρᾳ Εὐσταθίου τοῦ Ρωμαίου γίνεται λόγος περὶ *συγκλητικῆς θυγατρὸς τοῦ πρωτοσπαθαρίου Τειχιώτου* καὶ *ἐνταῦθα δὲ συγκλητικοῦ θυγατέρα* [9].

Νοεῖται ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ὅτι μόνον Χριστιανοὶ καὶ δὴ ὀρθόδοξοι ἠδύναντο νὰ γίνουν συγκλητικοί [10].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Zachariæ JGR τ. III Coll. V ἀρ. 8 καὶ 9 (= AD τ. V 246-248, ἔτ. 1270).

[2] Bury, Adm. system σ. 38. Περὶ τῆς θέσεως τῶν εὐνούχων ἐν τῇ βυζαντινῇ πολιτείᾳ βλ. τὰς νεωτέρας ἐργασίας τοῦ R. Guilland, Les eunuques dans l'empire byzantin. Étude de titulature et de prosopographie byzantines ἐν Études byzantines τ. 1 (1943) σ. 197-238, τοῦ αὐτοῦ, Fonctions et dignités des eunuques αὐτόθι τ. 2 (1944) σ. 185-225 τ. 3 (1945) σ. 179 - 214.

[3] Λέων διακ. 33-34, Συν. Σάθα 153-154 (ἔτ. 963).

[4] Λέων διακ. 49 (Νικηφόρος Φωκᾶς).

[5] Συν. Σάθα 160-161, Ψελλ. Χρον. I κ. II (Μιχαὴλ Δ΄), κ. II (Μιχαὴλ Ε΄).

[6] Ψελλ. Χρον. II κ. CLXXVII, Ζωναρᾶς III 649-650 (Κωνσταντῖνος Θ΄).

[7] Ψελλ. Χρον. II κ. XIV (Μιχαὴλ Ϛ΄).

[8] Συν. Σάθα 165 (Ἰσαάκιος Α΄ Κομνηνός).

[9] Πεῖρα ΜΘ΄ 4. Οὕτω καὶ Βασιλ. Ϛ΄ 1. 8 (= Dig. I 9. 8), ΚΗ΄ 5. 16 (= Dig. XXIII 2. 16), Λ΄ 1. 3 (= Dig. XXIV 1. 3 § 1).

[10] Προκ. Ἀνέκδ. 167 βλ. καὶ 170 (Ἰουστινιανὸς Α΄). Ὁ Γελίμερ δὲν ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ πατρικίου *ἐπεὶ οὐ μετατίθεσθαι τῆς Ἀρείου δόξης ἤθελεν*. Προκ. Πολ. I 458. Ὡσαύτως ὁ ἀμηρᾶς τῆς Κρήτης καὶ τὰ τέκνα του δὲν ἐγένοντο συγκλητικοὶ *διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτοὺς βαπτισθῆναι*. ΨΣυμ. Μαγ. 760 (Ρωμανὸς Β΄).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀλλοδαποὶ ἐγκαθιστάμενοι ἐν τῷ κράτει καὶ γινόμενοι ὑπήκοοι αὐτοῦ δὲν συνήντων ἐμπόδια διὰ τὴν εἴσοδόν των εἰς τὴν σύγκλητον [1].

Ὡς μαρτυρεῖται ἐν ταῖς πηγαῖς, εἰς τὴν σύγκλητον εἰσήρχοντο πρόσωπα ἐκ τῶν ἀνωτέρων κοινωνικῶν τάξεων προερχόμενα· τοῦτο ὅμως δὲν ἀπετέλει νομικὸν κανόνα ἀλλ' ἁπλῶς τὸ συνήθως συμβαῖνον, ἡ ἀπὸ τοῦ ὁποίου παρέκκλισις ἀποκειμένη εἰς τὴν βούλησιν τοῦ αὐτοκράτορος οὔτε ἀδύνατος ἦτο οὔτε λίαν σπανία. Τοιαύτην τάσιν ἐξεδήλωσεν ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Θ΄ πρεσβεύων ὅτι ὡς πᾶς τις ἀνεξαρτήτως κοινωνικῆς προελεύσεως ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, οὕτω θὰ ἔδει νὰ εἶναι εἰς πάντα κατάλληλον κρινόμενον δυνατὴ ἡ εἴσοδος εἰς τὴν σύγκλητον καὶ ...*μὴ κατὰ γενεαλογίαν τοὺς ἐν τέλει προϊέναι καὶ ὅσοι τῷ βήματι πλησιάζουσι μὴ δ' ἀπὸ τῶν πρώτων μόνον γενῶν τὴν συγκλητικὴν πληροῦσθαι βουλὴν καὶ τὰ τῶν δημοσίων ἀρχεῖα καὶ ὅσα περὶ νόμους τε καὶ ψηφίσματα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἑτέρας μερίδος εἴ τινες δὴ καὶ ἀπὸ ταύτης εὐδόκιμοι πρὸς ταῦτα φανεῖεν καὶ τῶν ἄλλων καταλληλότεροι*... [2].

Ἐπειδὴ δὲ ἀκριβῶς ἐπεκράτει ἡ συνήθεια τῆς ἐξ ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως καταγωγῆς τῶν μελῶν τῆς συγκλήτου, ὁσάκις συνέβη νὰ ὑψωθῇ τις ἐκ κατωτέρων κοινωνικῶν στρωμάτων καταγόμενος εἰς συγκλητικόν, τονίζεται μετ' ἐμφάσεως ὑπὸ τῶν πηγῶν ἡ τοιαύτη προέλευσίς του. Οὕτω περὶ δύο τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Κωνσταντίνου Ζ΄, τοῦ πατρικίου Βασιλίτζη καὶ τοῦ πατρικίου Γαβριηλοπούλου [3], περί τινος Ρωμανοῦ Βοΐλα ἐπὶ Κωνσταντίνου Θ΄ [4], περὶ τοῦ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ περὶ αὐτοῦ [5], περὶ τοῦ μεγάλου στρατοπεδάρχου Μανουὴλ Τάγαρι [6].

Σχετικῶς πρὸς τὴν διάρθρωσιν τῆς συγκλήτου, ὁ O. Ellissen διετύπωσε τὴν ἑξῆς θεωρίαν. Διὰ τοῦ ὅρου *συγκλητικοὶ* δηλοῦνται οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν συγκλητικὴν τάξιν. Ἐξ αὐτῶν ἐσχηματίσθη ἓν τμῆμα, ἓν σῶμα (ein Ausschuss, eine

---

[1] Ἀτταλ. 87, Σκυλ.-Κεδρ. II 656-657 (Κωνσταντῖνος Ι΄), Παχυμ. II 498 (Ἀνδρόνικος Β΄), Καντακ. I 387 (Ἀνδρόνικος Γ΄).

[2] Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. τ. IV σ. 430-431. Βλ. ἐπίσης Ψελλ. Χρον. I κ. XXIX, τ. II κ. CXXXVI, Scr. Min. I 22 (Κωνσταντῖνος Θ΄). Ἀνάλογα διηγεῖται ὁ Ψελλὸς περὶ τοῦ Κωνσταντίνου Ι΄ Δούκα, Χρον. II κ. XV καὶ ὁ συντάκτης τῆς Συνόψεως Σάθα περὶ τοῦ Νικηφόρου Γ΄ Βοτανειάτου, Συν. Σάθα 171.

[3] Ζωναρᾶς III 457 - 458.

[4] Ζωναρᾶς III 645.

[5] AD τ. V 294 (ἔτ. 1077).

[6] Καντακ. I 90 - 91 (Ἀνδρόνικος Β΄).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

berathende Versammlung) καὶ εἰς τὸ ἑξῆς διὰ τοῦ συγκλητικὸς νοεῖται ὁτὲ μὲν ὁ μετέχων τῆς συγκλητικῆς τάξεως, ὁτὲ δὲ τὸ μέλος τοῦ νέου τούτου σώματος. Τοῦτο πλὴν τοῦ *σύγκλητος* φέρεται ὡς *βουλὴ* ἢ *γερουσία*. Παραλλήλως πρὸς τὴν σύγκλητον, κυρίως εἰπεῖν ἐντὸς αὐτῆς, ὑπῆρχε πάλιν ἕτερον μικρότερον σῶμα λειτουργοῦν ὡς συμβούλιον τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁσάκις εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων, προσθέτει ὁ Ellissen, γίνεται λόγος περὶ πάσης τῆς συγκλήτου, ὁ ὅρος ἢ κεῖται καθ' ὑπερβολὴν ἢ χρησιμοποιεῖται ἀνακριβῶς καὶ διὰ τὸ στενώτερον τοῦτο ἀνακτορικὸν συμβούλιον [1].

Ὁ Bury διακρίνει τὴν σύγκλητον ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν ὡς συμβούλιον ἐξ ἀνωτέρων ἀξιωματούχων, ἀπὸ τοῦ συνόλου τῶν συγκλητικῶν, προσώπων δικαιουμένων νὰ λάβουν μέρος εἰς τὰς τελετὰς καὶ νὰ γίνουν δεκτὰ εἰς τὰ ἀνάκτορα [2]. Καὶ ἂν μὲν ὁ Ellissen, ὅστις οὐχὶ πάντοτε ὀρθῶς κατανοεῖ τὰς πηγὰς [3], ἐννοῇ ὅτι ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν συγκλητικῶν καὶ τῆς ἀπαιτουμένης ἐχεμυθείας ἐκ μέρους τῶν συνεδριαζόντων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ λαμβάνουν ἑκάστοτε μέρος εἰς τὰς συνεδρίας τῆς συγκλήτου ἰδίᾳ ὡς συμβουλευτικοῦ σώματος ὅλοι οἱ συγκλητικοὶ καὶ ὅτι εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἑκάστοτε συγκαλοῦντος αὐτοκράτορος ἐναπέκειτο νὰ προσδιορίζῃ κατὰ τὴν πρόσκλησιν πόσοι καὶ ποῖοι θὰ μετεῖχον τῆς συνεδρίας [4], ἐκτὸς εὐαρίθμων ἀνωτάτων ἀξιωματούχων, οἵτινες ἴσως μετεῖχον αὐτοδικαίως, ἐὰν τοῦτο ἐννοῇ ὁ Ellissen, εἶμαι καὶ ἐγὼ σύμφωνος καὶ τὸ θεωρῶ σφόδρα πιθανὸν [5].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] ELLISSEN σ. 29-31.

[2] BURY, Adm. system σ. 37· οὕτω καὶ A. E. R. BOACK - J. E. DUNLAP, Two Studies in Later Roman and Byzantine Administration, New York 1924 σ. 118.

[3] Βλ. τὰς ἐπὶ τῆς Βασ. Τάξεως κρίσεις αὐτοῦ.

[4] Εὐθέως γνωρίζομεν ὅτι ὁ Δημήτριος Κυδώνης διὰ λόγους προσωπικοὺς ἀπεκλείσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος συνεδρίας τῆς συγκλήτου, μελλούσης νὰ ἐπιληφθῇ τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἐν διαστάσει πρὸς τὸν πατέρα του Ἰωάννην Ε΄ διατελοῦντος βασιλόπαιδος Μανουὴλ Παλαιολόγου, μεθ' οὗ στενῶς συνεδέετο ὁ Κυδώνης. Κυδώνη Ἐπιστολαὶ σ. 84 (ἔτ. 1383).

[5] Οὕτως ἐξηγεῖται τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ὅταν ὁμιλοῦν περὶ τῆς συγκλήτου ἢ καὶ περὶ τῆς συγκλήτου πάσης δὲν ἐννοοῦν ὅτι μετέσχον τῆς συνεδρίας πάντες οἱ ἔχοντες τὸν συγκλητικὸν τίτλον ἀλλ' οἱ ἐκ τῶν συγκλητικῶν ἑκάστοτε κληθέντες· οὕτως ὥστε προκειμένου περὶ τοῦ ἐκ συγκλητικῶν συγκεκροτημένου καὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἐπιληφθέντος δικαστηρίου, ἡ μὲν μία πηγὴ ὁμιλεῖ περὶ συγκλήτου, ἐνῷ ἄλλη ἢ ἄλλαι περὶ ἀριθμοῦ τινος συγκλητικῶν. Π. χ. AD τ. I 174-175: *παρὰ τῶν συγκλητικῶν ἀρχόντων* = AD τ. I 177 6-7: *ἐνώπιον τῆς συγκλήτου*. — AD τ. I 249-250: *καὶ τῆς συγκλήτου πάσης* = Κανταχ. III 23: *καὶ τῶν συγκλητικῶν οἱ μάλιστα ἐπιφανεῖς*.— AD τ. I 203: *ἡ σύγκλητος* = AD τ. I 238: *ἡ σύγκλητος* = AD τ. I 245: *ἡ σύγκλητος* = Κανταχ. I 551: *τῶν ἐν τέλει πολλῶν καὶ συγκλητικῶν συνεδριαζόντων* = Νικ. Γρηγ. I 557-558: *οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες*.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ὅτι ὅμως ὑφίστατο νομοθετικῶς ἐρρυθμισμένη διάκρισις τῶν συγκλητικῶν εἰς τάξεις μὲ διάφορον δι᾽ ἑκάστην συνταγματικὴν θέσιν — τῶν μὲν μὲ ηὐξημένα, τῶν δὲ μὲ ἠλαττωμένα δικαιώματα, — ὡς συνέβαινεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α΄, καθ᾽ ἣν μόνον οἱ illustres ἀπέλαυον πάντων τῶν τοῦ συγκλητικοῦ δικαιωμάτων συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ψήφου, δὲν δύναται ἐπὶ τῶν παρὰ τοῦ Ellissen προσαγομένων χωρίων ἐπαρκῶς νὰ στηριχθῇ. Τὰ χωρία, τὰ ὁποῖα ἐπικαλεῖται ὁ Ellissen [1] ὡς καὶ ἄλλα παρεμφερῆ, ἅτινα παραλείπει [2], δὲν ἀρκοῦν ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ Μ. Δένδιας [3] νὰ στηρίξουν τὴν ἀντίθετον ἐκδοχήν· διότι ἡ συμπαράθεσις τῶν δύο ὅρων *(γερουσία, σύγκλητος βουλή)* σκοπεῖ ἁπλῶς νὰ προσδώσῃ μεγαλυτέραν ἐνάργειαν εἰς τὴν φράσιν καὶ οὐδόλως ὑποδηλοῖ τὴν ὕπαρξιν δύο διαφόρων σωμάτων ἢ διακεκριμένων τμημάτων τοῦ αὐτοῦ σώματος. Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις, ἣν ὁ ἀναγνώστης ἀποκομίζει ἐκ τῶν βυζαντινῶν πηγῶν, ἔνθα ἡ μνεία συγκλήτου εἶναι συχνοτάτη — εἰς χιλιάδας ὅλας ἀνέρχονται τὰ χωρία, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ αὐτῆς — δὲν εὐνοεῖ τοιαύτην ἐκδοχήν, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ, ὡς ὁ ἴδιος ὁ Ellissen παραδέχεται [4], αἱ μὲν φιλολογικαὶ πηγαὶ ὁμιλοῦν ἀδιαφόρως περὶ *συγκλήτου, βουλῆς, γερουσίας* κλπ. χωρὶς νὰ συνδέουν ἕκαστον τῶν ὅρων τούτων πρὸς ἰδιαίτερον σῶμα,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Ἀτταλ. 308: *δημοτικὴν δὲ ἀλυαρίαν καὶ μειρακιῶδες ἄθυρμα λογισαμένου τοῦ βασιλέως τὸ γεγονός, συνήχθη πᾶσα ἡ γερουσία καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς τὸ ἔκκριτον τὴν πίστιν αὐτῶν ἐπιβεβαιοῦντες τῷ βασιλεῖ καὶ πληροφοροῦντες μέχρις ὀστέων καὶ μυελῶν κινδυνεύσειν ὑπὲρ αὐτοῦ...* (Νικηφόρος Γ΄), Καντακ. ΙΙ 218: *ἐν τῇ ἑορτῇ δὲ καὶ τῶν τῆς συγκλήτου πλὴν ὀλίγων ἀξιωμάτων πάντες ἔτυχον, ὡς ἂν ἕκαστος παρὰ βασιλίδος καὶ πατριάρχου καὶ τῆς βουλῆς ἄξιος ἐκρίθη...* (Ἰωάννης Ε΄ ἀνήλικος).

[2] Παχυμ. ΙΙ 160: *συνάμα τῇ γερουσίᾳ πάσῃ καὶ τῇ συγκλήτῳ τὴν ἐπὶ τῆς πόλεως ὥδευε..* (sc. ὁ Μιχαὴλ Η΄), Νικ. Γρηγ. ΙΙ 696 - 697: *ὃς* (sc. ὁ Ἰωάννης Γαβαλᾶς) *γλωττοδαίδαλόν τινα πρὸς τῆς φύσεως κτησάμενος εὐστομίαν μάλα τοι πιθανὸς ἐδόκει τοῖς ἀκούουσι, τοῖς τε ἄλλοις καὶ ὅσοι τὴν βασίλειον συνεκρότουν σύγκλητον καὶ βουλὴν* (ἔτ. 1344), Φραντζῆς 67: *τὰ δὲ ὑπὸ ἀρχόντων τῆς βασιλικῆς αὐλῆς καὶ βουλῆς καὶ τῆς συγκλήτου σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ γηραιῶν ἀκούσαμεν* (ΙΕ΄ αἰών). Βλ. καὶ Νικ. Χων. 280, Νικ. Γρηγ. ΙΙ 761 - 762.

[3] M. Dendias, Études sur le gouvernement et l'administration à Byzance ἐν Studi bizantini e neoellenici τ. 5 (1939) σ. 126. Ἡ διὰ βραχυτάτων διατυπουμένη ἄποψις τοῦ Μ. Δένδια «l'empereur demandât conseil en telle où telle circonstance à un où plusieurs sénateurs où même à l'ensemble de l'ἁγιωτάτη σύγκλητος» εὑρίσκεται πλησιέστατα πρὸς τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ὑπ᾽ ἐμοῦ ἐκτιθέμενα.

[4] Ellissen σ. 31 «Wo bei Schriftstellern dieser spätern Zeit von der ganzen Synkletos die Rede ist, ist der Ausdruck gewiss entweder übertrieben oder das Wort ist eben ungenau für diesen engen Staatsrath gebraucht».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὰ δὲ αὐθεντικὰ κείμενα χρησιμοποιοῦν ἀποκλειστικῶς τὸν ὅρον *σύγκλητος* καὶ *σύγκλητος βουλή*[1].

Ἡ ὑπὸ τοῦ Bury[2] εἰ καὶ μετ' ἐπιφυλάξεως δοθεῖσα ἑρμηνεία τῶν χωρίων τῆς Βασ. Τάξεως 87 2: *ἑνωθέντες δὲ οἱ πατρίκιοι καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐκεῖσε καὶ ἡ λοιπὴ σύγκλητος*, 150 16: *οἱ δὲ πατρίκιοι καὶ ἡ σύγκλητος*, καθ' ἣν ἐν αὐτοῖς νοεῖται ἡ σύγκλητος ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν, δὲν εὐσταθεῖ. Ὡς ἐν σ. 39 σημ. 5 ἀνέπτυξα, ἡ σύγκλητος διαστέλλεται ἐνταῦθα πρὸς τὸ σύνολον τῶν μαγίστρων, πατρικίων εἴτε ἐκ συγκλητικῶν εἴτε ἐκ στρατιωτικῶν προερχομένων. Θὰ ἦτο δὲ ἀληθῶς παράδοξον, ἐὰν ἀκριβῶς οἱ μάγιστροι καὶ οἱ πατρίκιοι ἤτοι οἱ ἀνώτεροι τιτλοῦχοι τοῦ Κράτους—κατὰ κανόνα δὲ οὗτοι δὲν ἔφερον μόνον τὸν τίτλον ἀλλὰ κατεῖχον καὶ ἓν τῶν ὑψηλοτέρων ἀξιωμάτων—ἀπεκλείοντο τοῦ στενωτέρου τούτου συμβουλίου τοῦ αὐτοκράτορος, ἐὰν δεχθῶμεν ὡς ὀρθὸν ὅτι εἰς τὰ ἀνωτέρω χωρία ἀντιδιαστέλλονται οἱ πατρίκιοι καὶ οἱ μάγιστροι πρὸς τὴν σύγκλητον ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν λαμβανομένην.

Πιθανὴν ὕπαρξιν τῆς αὐτῆς διακρίσεως εὑρίσκει καὶ ὁ R. Guilland εἰς χωρίον ἐκ τοῦ περιγράφοντος τὴν βάπτισιν βασιλόπαιδος κεφαλαίου τῆς Βασ. Τάξεως 619 19 - 620 6: *Κελεύσει τοῦ βασιλέως ὁρίζονται μάγιστροι, ἀνθύπατοι, πατρίκιοι, στρατηγοί, στρατάρχαι, τουρμάρχαι, οἱ ἄρχοντες τῶν ταγμάτων, οἱ ὀφφικιάλιοι καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος, καὶ εἰσέρχονται εἰς τὸν μέγαν βαπτιστῆρα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. οἱ δὲ δεσπόται προέρχονται μετὰ τῶν ἀλλαξίμων, καθὼς ἔχει ἡ συνήθεια τῶν μεγάλων ἑορτῶν. τὰ δὲ σκῆπτρα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη μένουσιν ἐν τῷ ναῷ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καθὼς καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις προελεύσεσιν, καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ συγκλητικοί.* Οἱ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὁριζόμενοι *μάγιστροι, ἀνθύπατοι, πατρίκιοι, στρατηγοί, στρατάρχαι, τουρμάρχαι, οἱ ἄρχοντες τῶν ταγμάτων, οἱ ὀφφικιάλιοι καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος* συγκεντροῦνται εἰς τὸν μέγαν βαπτιστῆρα τῆς ἐκκλησίας. Ἀκολούθως προσέρχονται οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ προμνημονευθέντες ἄρχοντες λαμβάνουν θέσιν εἰς τὸν *ναὸν* κατὰ τὸ τυπικὸν τῶν ἐπισήμων ἑορτῶν. Δὲν πρόκειται δηλαδὴ ἐνταῦθα περὶ δύο διαφόρων ὁμάδων προσώπων, ὡς φαίνεται δεχόμενος ὁ R. Guilland[3], ἀλλὰ προφανῶς διὰ τοῦ ἐν σ. 620 6 *ἀξιωματικοὶ καὶ συγκλητικοὶ* νοοῦνται οἱ ἀμέσως προηγουμένως ἐν σ. 619 19-21 ἀναλυτικώτερον

---

[1] Βλ. ἀνωτ. σ. 13 - 15. Ὡς ἤδη ἀνέφερα, εἰς τὴν Βασ. Τάξιν τοῦ ὅρου *γερουσία* γίνεται ἀποκλειστικὴ χρῆσις πρὸς δήλωσιν τοῦ συμβουλίου ξένων ἡγεμόνων.

[2] Bury, Adm. system σ. 37 σημ. 4.

[3] R. Guilland, Études sur l' histoire administrative de Byzance ἐν Βυζαντινὰ — Μεταβυζαντινὰ τ. 1 (1946) σ. 178-179 «Il s'agit probablement du sénat assemblé opposé à l'ordre sénatorial et des certains dignitaires opposés à d' autres de rang inferieur».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μνημονευθέντες *μάγιστροι, ἀνθύπατοι, πατρίκιοι... καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος*, ὧν ὁρίζεται ἡ περαιτέρω θέσις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν πορείαν τῆς τελετῆς· ὥστε ἡ ἐν σ. 619 21 *σύγκλητος* εἶναι ἀπολύτως ταυτόσημος πρὸς τοὺς ἐν σ. 620 6 *συγκλητικούς*. Εἰς τὴν προτίμησιν τῆς ἑρμηνείας ταύτης ὁδηγοῦν δύο τινά. Ἐν σ. 620 3-5 λέγεται: *τὰ δὲ σκῆπτρα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη μένουσιν ἐν τῷ ναῷ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καθὼς καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις προελεύσεσιν...*, εἰς δὲ τὸ κεφάλαιον περὶ *τῶν εὐσήμων καὶ περιφανῶν προελεύσεων* καθορίζονται ἐπακριβέστερον τίνα ἦσαν ταῦτα καὶ τίνες οἱ φέροντες ἤτοι ... *ἵστανται στιχηδὸν δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ κατὰ τὰς οἰκείας τάξεις, τοὺς δεσπότας ἐκδεχόμενα, τά τε Ρωμαϊκὰ σκῆπτρα τὰ λεγόμενα βῆλα, ὁμοίως καὶ τὰ εὐτύχια καὶ τὰ ἕτερα σκῆπτρα, πρὸς τούτοις τὰ σκεύη τῶν προτικτόρων καὶ σινατόρων, καὶ τὰ σκεύη τῶν δρακοναρίων, λάβουρά τε καὶ καμπηδηκτόρια, μετὰ καὶ τῶν βάνδων, τοῦ συμπορεύεσθαι τοῖς δεσπόταις*[1]. Ἀλλ' οἱ φέροντες τὰ σκεύη καὶ σκῆπτρα ταῦτα σκηπτροφόροι, εὐτυχοφόροι, δρακονάριοι, προτίκτορες, σινάτορες κλπ. ἀναγράφονται εἰς τὸ Κλητορολόγιον τοῦ Φιλοθέου ὡς *ἄρχοντες τῶν ταγμάτων* καὶ ὡς ἀνήκοντες εἰς τὴν *ὑπὸ καμπάγιν σύγκλητον*[2]. Ὥστε τὰ ἐν τῇ Βασ. Τάξει σ. 620 3-4 *σκεύη καὶ σκῆπτρα* οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ οἱ ἐν σ. 619 20 *ἄρχοντες τῶν ταγμάτων*. Ἑπομένως, ἀφ' οὗ τὰ πρόσωπα ταῦτα ταυτίζονται δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρίσκωνται ταυτοχρόνως καὶ εἰς τὸν *μέγαν βαπτιστῆρα* ὡς ἄρχοντες τῶν ταγμάτων καὶ εἰς τὸν *ναὸν* ὡς φέροντες τὰ σκεύη καὶ τὰ σκῆπτρα, ὡς θὰ πρέπει νὰ δεχθῶμεν, ἐὰν θεωρηθῇ ὀρθὴ ἡ ὑπὸ τοῦ R. Guilland προτεινομένη ἑρμηνεία. Δεδομένης δὲ τῆς συγκλητικῆς ἰδιότητος τῶν σκηπτροφόρων, σιγνοφόρων, προτικτόρων κλπ.[3] εἶναι εὐνόητος ἡ ἀκολουθοῦσα φράσις *καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ καὶ συγκλητικοί*, τῆς λέξεως *λοιποὶ* νοουμένης ὡς πρὸς τούτους καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν ἐν σ. 619 21 ἀπαντῶσαν *πᾶσαν σύγκλητον*. Κατὰ συνέπειαν, ἀφ' οὗ οἱ ἄρχοντες τῶν ταγμάτων καὶ οἱ φέροντες τὰ σκῆπτρα καὶ τὰ σκεύη ταυτίζονται πρὸς ἀλλήλους, ἕπεται ὅτι καὶ οἱ παραλλήλως πρὸς αὐτοὺς μνημονευόμενοι *μάγιστροι, ἀνθύπατοι, πατρί-*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Βασ. Τάξις σ. 11 16-22. Ἀκολουθεῖ ἡ περιγραφὴ τῆς πορείας τῆς πομπῆς, ἕως οὗ αὕτη ἀφικνεῖται εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ δηλοῦται ἡ θέσις, ἣν τὰ προμνημονευθέντα σκεύη καὶ σκῆπτρα λαμβάνουν εἰς τὸν ναόν: *τὰ δὲ σκῆπτρα καὶ πάντα τὰ προγεγραμμένα σκεύη εἰσέρχονται, καὶ ἵστανται εἰς τὴν ἐκκλησίαν δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ εἰς τοὺς ἰδίους τόπους· τὰ δὲ Ρωμαῖα βῆλα καὶ τὰ πτυχία ἵστανται ἔνθεν κἀκεῖθεν τῆς σωλέας, ὁ δὲ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου σταυρὸς εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ βήματος· οἱ δὲ μάγιστροι καὶ ἀνθύπατοι καὶ οἱ λοιποὶ συγκλητικοί, μετὰ καὶ τῶν βασιλικῶν ἀνθρώπων, ἵστανται καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς ἐκκλησίας εἰς τοὺς ἰδίους τόπους, ἔνθα καὶ οἱ δεσπόται διέρχονται.* Βασ. Τάξ. σ. 15 1-10.

[2] Κλητ. Φιλ. 742-743, 753· βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 44-45, ἔνθα παρατίθενται καὶ τὰ χωρία.

[3] Πρβλ. τὴν ἀμέσως προηγουμένην σημείωσιν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κιοι... καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος ταυτίζονται ἀπολύτως πρὸς τοὺς ἐν σ. 620 5-6 *ἀξιωματικοὺς καὶ συγκλητικούς*. Πρὸς τούτοις ἐξ ἑτέρων χωρίων τῆς Βασ. Τάξεως, ἔνθα περὶ τῶν αὐτῶν προσώπων ἐναλλάσσονται οἱ ὅροι *σύγκλητος, συγκλητικοί*, ἐπιβεβαιοῦται τὸ ἀδιάφορον τῆς χρήσεως τῶν ὅρων τούτων. Οὕτω κατὰ τὴν γέννησιν βασιλόπαιδος: *Δίδονται μανδάτα εἰς ὅλην τὴν σύγκλητον ἀλλαξίμων, καὶ τῇ ἑξῆς προέρχονται πάντες οἱ συγκλητικοὶ καὶ ἀλλάσσωσιν* (615)· κατὰ τὸ κούρευμα βασιλόπαιδος: *Δίδονται μανδάτα εἰς ὅλην τὴν σύγκλητον ἀλλαξίμων καὶ τῇ ἑξῆς προέρχεται πάντες οἱ συγκλητικοί...* (620)· χαρακτηριστικώτερον δὲ εἰς τὸ ἐπανειλημμένως μνημονευθὲν κεφάλαιον περὶ *τῶν εὐσήμων καὶ περιφανῶν προελεύσεων*, ἔνθα λέγεται: *ἐν δὲ τῷ γυναικίτῃ ἐναπομένει πᾶσα ἡ σύγκλητος, ἐπευχόμενοι τοῖς δεσπόταις... Καὶ εἶθ' οὕτως ἐξέρχονται οἱ δεσπόται, καὶ γίνεται δοχὴ ἐν αὐτῷ τῷ γυναικίτῃ τῆς ἐκκλησίας παρά τε τῶν μαγίστρων ἀνθυπάτων τε καὶ πατρικίων καὶ λοιπῶν ὀφφικιαλίων, καὶ διὰ νεύματος τοῦ πραιποσίτου λέγει ὁ τῆς καταστάσεως τὸ «κελεύσατε». καὶ δὴ τῶν συγκλητικῶν ἐξιόντων, συνεξέρχονται καὶ οἱ δεσπόται...* (Βασ. Τάξ. σ. 31 5-32 4). Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ ἐν σ. 31 6 *σύγκλητος*, ἥτις ἐκφράζει τὰς εὐχάς της πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας, εἶναι τὰ αὐτὰ πρόσωπα πρὸς τοὺς *μαγίστρους, ἀνθυπάτους, πατρικίους καὶ λοιποὺς ὀφφικιαλίους* τῆς σ. 31 25-32 2, οἱ ὁποῖοι ἀκολούθως ἐν τέλει τοῦ τμήματος τούτου τῆς τελετῆς χαρακτηρίζονται ὡς *συγκλητικοί* (σ. 32 3).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δεδομένης λοιπὸν τῆς ἀδιαφόρου ταύτης χρήσεως τῶν ὅρων διὰ τὰς φιλολογικὰς πηγὰς καὶ τῆς ὁρολογικῆς ὁμοιομορφίας διὰ τὰ αὐθεντικὰ κείμενα καθίσταται πλέον ἢ ἐπισφαλής, νομίζω, ἡ ἐπὶ ὁρολογικῶν μόνον διακρίσεων στηριζομένη ὑπόθεσις τοῦ Ellissen. Ἐπὶ πλέον κατὰ ταύτης μάχεται εὐθέως ἡ παρατήρησις ὅτι πολλάκις οἱ ὅροι *γερουσία* καὶ *βουλή*, οἵτινες κατὰ τὸν Ellissen σημαίνουν τὸ στενότερον συμβουλευτικὸν σῶμα οὐχὶ δὲ τὸ σύνολον τῶν συγκλητικῶν χρησιμοποιοῦνται πρὸς δήλωσιν τοῦ τελευταίου τούτου. Ἀναφέρω ὡς παραδείγματα εὐκόλως δυνάμενα νὰ πολλαπλασιασθοῦν. Ζωναρᾶς III 164: *εἶτα καὶ θρίαμβον ἐπὶ τῇ νίκῃ κατήγαγε* (sc. ὁ Βελισάριος), *τελουμένης ἁμίλλης ἵππων ἐν τῷ θεάτρῳ, αὐτοῦ τε τοῦ κρατοῦντος, ὡς ἔθος, προκαθημένου καὶ τῆς γερουσίας παρούσης καὶ τοῦ δήμου παντός*· Ζωναρᾶς III 212: *μετ' εὐφημίας καὶ κρότων δεχθεὶς καὶ λαμπρότητος παρά τε τῆς γερουσίας καὶ τοῦ πλήθους τῆς πόλεως...* ὁ Ἡράκλειος ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου· Ψελλ. Χρον. I κ. XXIX (Κωνσταντῖνος Θ΄): *τάξιν ἐχούσης τῆς τιμῆς ἐν τῷ πολιτικῷ δήμῳ καὶ ὅρου τινος ἐπικειμένου ἀμεταθέτου τῆς ἀναβάσεως οὗτος ἐκείνην μὲν συγχέας τοῦτον δὲ ἀφελών, μικροῦ δεῖν τὸν ἀγοραῖον καὶ ἀγύρτην δῆμον ξύμπαντα κοινωνοὺς τῆς γερουσίας πεποίηκε*· Ζωναρᾶς III 653: *Ὁ Μιχαὴλ ϛ' αὐτοκράτωρ ἀναρρηθεὶς τοῖς μὲν τῆς γερουσίας καὶ τῷ δημώδει πλήθει καὶ παρὰ τὸ προσῆκον ὤπτο φιλοτιμότατος*· Κίνν. 31:

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

αἱ δὲ τριήρεις ἐς Βυζάντιον ἀναχθεῖσαι τὴν βασιλέως (sc. Ἰωάννου Β΄) *κόνιν τῇ χέρσῳ ἀπέδοσαν, ἣν ἡ Ρωμαίων γερουσία μεγαλοπρεπῶς ἀπολαβοῦσα εἰς τὸ ἱερὸν παρέπεμψε φροντιστήριον*· Κίνν. 277 - 278: *πομπὴ τοῦτον ἐκ Βυζαντίου διαδέχεται λαμπρά. ἐπλήρου δὲ ταύτην τὸ Ρωμαίων τε γερούσιον ἅπαν καὶ ὅσον ἐν ἱεροπόλοις καὶ ἐν μοναστaῖς ἦν* (Μανουὴλ Α΄)· Νικ. Χων. 574: *οἱ δέ γε λαοὶ καὶ τὸ τῆς πολιτείας γερούσιον καὶ ὅσοι τῷ βασιλεῖ καθ᾿ αἷμα συνήπτοντο εἵποντο ἐκείνῳ*... (παρηκολούθουν τὴν κηδείαν τοῦ Κασταμονίτου, θείου τοῦ βασιλεύοντος Ἰσαακίου Β΄ Ἀγγέλου)· Νικ. Χων. 631: *καὶ τὸ τῆς πολιτείας ἐκκλησιάσας πλήρωμα τό τε γερουσιάζον καὶ ὅσον τοῦ βήματος τρόφιμον καὶ ὅσον εἰς διαφόρους τέχνας καὶ ἐπιστήμας μερίζεται* (ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος Γ΄ Ἄγγελος)· Παχυμ. Ι 41: *τότε τοίνυν συγκαλεσάμενος* (sc. ὁ Μουζάλων) *ὅσον ἦν τὸ τῆς γερουσίας καὶ ὅσον τοῦ βασιλείου γένους ὅσον τε τῶν ἀρχόντων καὶ ὅσον τῆς στρατιωτικῆς τάξεως*· Παχ. Ι 97: *καὶ τοὺς μὲν τῆς γερουσίας οὕτω μεγαλοπρεπῶς ἐθεράπευε... τὸ δὲ στρατιωτικόν τε καὶ τὴν πληθύν, τοὺς μὲν καθημεριναῖς φιλοτιμίαις ὤφελλε*... (sc. ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος γενόμενος συμβασιλεύς)· Δούκας 21: *καὶ γὰρ τὸ πλεῖστον τῆς πόλεως μέρος, ὅσον τῆς γερουσίας, ὅσον τὸ συρφετόν, ἐσέβετο τὸν Καντακουζηνόν*. Τέλος ἡ νεαρὰ 5 τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ Α΄ (ἔτ. 934) λέγει: *μήτε μὴν ὅλως τῶν εἰς συγκλήτου βουλὴν ἀπηριθμημένων*, ἐνῷ πρόκειται περὶ τοῦ συνόλου τῶν συγκλητικῶν καὶ οὐχὶ περὶ μελῶν τοιούτου στενοτέρου σώματος, ὡς δέχεται καὶ ὁ G. Testaud, ὅστις ὅμως ἐπηρεαζόμενος ἀπὸ τὴν θεωρίαν τοῦ Ellissen ἀναγκάζεται διὰ νὰ συμβιβάσῃ πρὸς αὐτὴν τὸ κείμενον τῆς νεαρᾶς νὰ καταφύγῃ εἰς διόρθωσιν τοῦ τελευταίου τούτου[1].

Τὴν ἐκδοχὴν ὅτι εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς συγκλήτου ἐλάμβανον κατὰ κανόνα μέρος οὐχὶ οἱ ἐκ τῶν συγκλητικῶν ἐκ τῶν προτέρων καὶ γενικῶς ὡρισμένοι ἀλλ᾿ οἱ ἑκάστοτε πρὸς τοῦτο καλούμενοι ἐνισχύουν αἱ ἑξῆς μαρτυρίαι. Ἐπιστολὴ τοῦ Δημητρίου Κυδώνη πρὸς τὸν Μανουὴλ Παλαιολόγον, ἐν ᾗ λέγεται: *οὐ γὰρ μόνον τῇ συγκλήτῳ βουλῇ μελλούσῃ περὶ τῶν σῶν ὁρίζειν αὐτὸς οὐ παρῆν, καίτοι οὐ τῶν ἐννέα μόνον ἀρχόντων*[2], *ἀλλὰ καὶ τῶν οὐδεπώποτε βουλῆς μετασχόντων ἐπὶ ταύτην τότε κληθέντων*[3]. Εἰς τὰ λατινιστὶ διασωθέντα πρακτικὰ τῆς συνόδου τοῦ ἔτους 869

---

[1] G. Testaud, Des rapports des puissants et des petits propriétaires ruraux dans l'empire byzantin au Xe siècle, Bordeaux 1898 σ. 24. Συγκεχυμένα πως εἶναι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ H. Monnier, Études de droit byzantin. Méditation sur la constitution ἑκατέρῳ et le jus poenitendi ἐν Nouvelle revue historique de droit français et étranger τ. 24 (1900) σ. 73 - 75 περὶ συγκλήτου λεγόμενα.

[2] Ἡ φράσις ἀποτελεῖ ὑπαινιγμὸν εἰς τὸ πολίτευμα τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

[3] Κυδώνη ἐπιστ. σ. 84 (ἔτ. 1383).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κατ' ἐπανάληψιν μαρτυρεῖται ἡ παρουσία *τῆς ἱερᾶς συγκλήτου*[1] ἀκολούθως δὲ παρατίθενται τὰ ὀνόματα καὶ οἱ τίτλοι τῶν παρευρεθέντων συγκλητικῶν, τῶν ὁποίων ὅμως ὁ ἀριθμὸς εἰς ἑκάστην τῶν δέκα συνεδριάσεων ποικίλλει, προστιθεμένων ἢ παραλειπομένων ἑκάστοτε ἄλλων προσώπων. Ἐὰν λοιπὸν δεχθῶμεν ὅτι ἐνταῦθα νοεῖται ἡ σύγκλητος ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν καθίσταται ἀπορίας ἄξιον, πῶς ἐντὸς τόσον βραχέος διαστήματος μεταβάλλει σύνθεσιν. Διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι διὰ τοῦ sacer senatus νοοῦνται οἱ συγκλητικοὶ τοὺς ὁποίους ὁ αὐτοκράτωρ ὁρίζει ἵνα μετάσχουν ἑκάστης συνεδρίας[2].

Εἰς τὰς βυζαντινὰς φιλολογικὰς πηγὰς ἐπανειλημμένως εὕρηνται φράσεις ὡς αἱ ἑξῆς: *προύχοντες τῆς συγκλήτου βουλῆς, οἱ ἀπὸ τῆς βουλῆς ἄριστοι, μοῖρα τῆς συγκλήτου βουλῆς ἔκκριτος, ἡ ἀρίστη βουλή, ἔκκριτος βουλὴ* κλπ.[3]. Ἡ διατύπωσις αὕτη, κατὰ τὴν γνώμην μου, δὲν ἐνέχει νομικὴν σημασίαν οὔτε ἡ ἐνταῦθα διατυπουμένη ἔννοια τῶν πρώτων ἢ ἀρίστων κλπ. εἶναι αὐστηρῶς διαγεγραμμένη. Ὑποθέτω ὅτι πρόκειται περὶ προσώπων τὰ ὁποῖα εἴτε λόγῳ τῶν τίτλων καὶ ἀξιωμάτων ἅτινα περιεβέβληντο — ὡς γνωστὸν δὲ ἡ μεταξὺ τῶν ἀξιωμάτων ἱεραρχία[4] ἦτο αὐστηρῶς καθωρισμένη, ὥστε νὰ καθίσταται εὐνόητος ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν κατεχόντων τοιαῦτα ἀνώτερα ἀξιώματα ὡς προυχόντων τῆς συγκλήτου, πρώτων συγκλητικῶν κλπ. — εἴτε λόγῳ τῆς κοινωνικῆς των θέσεως εἴτε λόγῳ τῆς προσωπικῆς των ἀξίας εἴτε λόγῳ ἰδιαιτέρας εὐνοίας τοῦ αὐτοκράτορος ἀπέλαυον μεγαλυτέρου κύρους ἢ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς συγκλήτου[5].

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι οὔτε εἰς τὰ σχετικῶς πολυάριθμα περὶ συγκλήτου ὁμιλοῦντα ἔγγραφα οὔτε εἰς τοὺς βυζαντινοὺς νόμους, ἔνθα κατὰ πρῶτον λόγον θὰ εἶχε θέσιν τοιαύτη διάκρισις, ἀπαντοῦν ἐκφράσεις οἷαι αἱ ἀνωτέρω. Εἰς τὰ

---

[1] Mansi τ. XVI στ. 37 praesente quoque sacro senatu, videlicet κλπ., στ. 75: praesente quoque sacro senatu, dicimus autem· οὕτω καὶ ἐν στ. 44, 81, 96, 134, 143, 158.

[2] Mansi τ. XVI στ. 344 (ἔτ. 869)· πρβλ. τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, περιληπτικώτερον τοῦ λατινικοῦ, ἔνθα εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἕκτης συνεδρίας ἀναγράφεται: *συμπαρούσης καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου ἤγουν τῶν πατρικίων καὶ μαγίστρων πέντε πρὸς τοῖς δέκα.*

[3] Βλ. τὰς δι' ἀστερίσκου ἐν τῷ προηγηθέντι κεφαλαίῳ σημειωθείσας ἐκφράσεις.

[4] Εἰς χρυσόβουλλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' ἀπαντᾷ ἡ διάκρισις τῶν ἀξιωμάτων εἰς *μέγιστα, μέσα καὶ ἐλάχιστα*. Ἀλεξιὰς Ι 110.

[5] Βλ. Βασ. Τάξ. 18: *καὶ κραματίζουσιν* (sc. οἱ βασιλεῖς) *ἐκεῖσε μετὰ τῶν μεγιστάνων καὶ οἰκειοτέρων ἀνθρώπων τῆς συγκλήτου* ... Ἡ προφανῶς οἱασδήποτε νομικῆς σημασίας ἐστερημένη διάκρισις *οἰκειότεροι ἄνθρωποι τῆς συγκλήτου* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς ἀλλαχοῦ ἀπαντώσας *πρόκριτοι, ἔξοχοι τῆς συγκλήτου,* κλπ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐξ ἴσου αὐθεντικὰ κείμενα Βασίλειον Τάξιν καὶ Κλητορολόγιον Φιλοθέου, ἐν οἷς πολὺς περὶ συγκλήτου γίνεται λόγος, εὕρηται εἰς μὲν τὸ πρῶτον *ὁ πρῶτος συγκλητικὸς* (414 16), καὶ *ἡ πρώτη τῶν συγκλητικῶν* (210 1), εἰς τὸ ἕτερον δὲ ἅπαξ *οἱ τῆς συγκλήτου πρόκριτοι* (Κλητ. Φιλ. 766). Ἐξ αὐτῶν ἡ πρώτη ἔκφρασις—ἐφ᾽ ἧς ὡς καὶ τῆς ἑπομένης ἐπανέρχομαι εἰς τὸ ἀκόλουθον κεφάλαιον—ὑποδηλοῖ πράγματι νομικὴν διάκρισιν ἀλλὰ πρόκειται περὶ ἑνὸς μόνον προσώπου, ἐνῷ αἱ ὑπὸ συζήτησιν ἐκφράσεις πρόκριτοι, ἄριστοι, ἔξοχοι τῆς συγκλήτου κλπ. δηλοῦν ὁλόκληρον ὁμάδα προσώπων. Τέλος εἰς τὴν παρὰ Φιλοθέῳ μαρτυρίαν[1] οἱ ἐν στ. 12-13 *πρόκριτοι τῆς συγκλήτου* εἶναι οἱ αὐτοὶ πρὸς τοὺς ἐν στ. 16-18 *μαγίστρους, ἀνθυπάτους, πατρικίους* κλπ., οἵτινες ἐπανειλημμένως μνημονεύονται ἐν τῷ Κλητορολογίῳ ὡς συγκλητικοὶ ἄνευ οὐδενὸς ἑτέρου προσδιορισμοῦ ὡς ἀρίστων, προκρίτων κλπ.

Ὁ G. Ostrogorsky ὁμιλεῖ περὶ διαφοροποιήσεως τῆς συγκλητικῆς τάξεως κατὰ τὸν ΙΑ´ αἰῶνα, διακρίνων ἐπὶ τῇ βάσει μαρτυρίας τοῦ Ψελλοῦ: *μεθ᾽ οὓς ἡ πρώτη βουλὴ καὶ ἡ τάξις ἡ ἔκκριτος καὶ ἐφεξῆς οἱ τὰ δευτερεῖα λαχόντες καὶ αἱ τριττύες στιχηδὸν πάντες καὶ συνηρμοσμένοι ἐκ διαστήματος…*[2] τρεῖς κατηγορίας συγκλητικῶν. «Ἡ ἐξουσία» λέγει, «εὑρίσκετο εἰς χεῖρας τῆς πρώτης τάξεως (*ἡ τάξις ἡ ἔκκριτος, οἱ μεγαλόδοξοι συγκλητικοί*). Ἀλλὰ καὶ οἱ κατώτεροι συγκλητικοὶ ἀπέλαυον τῶν ὠφελημάτων ἤτοι τῆς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἰσχύος τῆς συγκλήτου»[3]. Ἡ γλωσσικὴ διατύπωσις τοῦ χωρίου δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀποδοχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ G. Ostrogorsky δοθείσης ἑρμηνείας· ἕτερον δὲ χωρίον τοῦ αὐτοῦ ἱστορικοῦ: *χιλιάδες παρειστήκεισαν,* ***ὅσοι τε τῆς ἐκκρίτου βουλῆς, ἣν δὴ γερουσίαν ἡ Ρωμαίων φωνὴ καλεῖν εἴωθε,*** *καὶ ὅσοι τὰ δεύτερα μετ᾽ ἐκείνους εἰλήχασι καὶ οἱ μετὰ τούτους, καὶ ἄχρι τῶν ἐσχάτων ὁ κατάλογος τοῦ χοροῦ…*[4] αἴρει πᾶσαν περὶ τούτου ἀμφιβολίαν. Διότι ἐκ τοῦ δευτέρου τούτου χωρίου προκύπτει α´) ὅτι ἡ χρῆσις ὅρων ὡς *πρώτη βουλή, ἔκκριτος βουλὴ* εἶναι καὶ παρ᾽ αὐτῷ ἀκόμη τῷ Ψελλῷ ταυτόσημος πρὸς τὸ *σύγκλητος, γερουσία,* κατὰ συνέπειαν ἡ διάκρισις στερεῖται νομικῆς σημασίας· β´) ὅτι

---

[1] *…πρὸς σεμνὸν κρᾶμα τοὺς τῆς συγκλήτου προκρίτους, ὡς κοινωνοὺς τῆς χάριτος, ἐμφανῶς προσλαμβάνονται* (sc. οἱ βασιλεῖς). *καὶ δεῖ ἡμᾶς εὐτρεπίζειν ἐν τῇ αὐτῇ κλήσει… ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν μαγίστρων, ἀνθυπάτων, πατρικίων, στρατηγῶν τε καὶ ὀφφικιαλίων τὸν ἀριθμὸν ιδ´.* Κλητ. Φιλ. 766 12-18.

[2] Ψελλ. Χρον. Ι κ. ΙΙΙ (Ζωὴ - Θεοδώρα)· βλ. περὶ τῶν αὐτῶν προσώπων τὴν παρὰ Ζωναρᾷ μαρτυρίαν ΙΙΙ 613 - 614: *καὶ οἱ τῆς πρώτης βουλῆς καὶ οἱ ἐν τέλει σὺν αἰδοῖ παρειστήκεισαν ξύμπαντες…*

[3] OSTROGORSKY, Geschichte σ. 231.

[4] Ψελλ. Scr. Min. Ι 244 (Μιχαὴλ Ϛ´).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

οἱ *ὅσοι τὰ δεύτερα μετ᾽ ἐκείνους εἰλήχασι καὶ οἱ μετὰ τούτους*, φράσις ἀντιστοιχοῦσα προφανῶς πρὸς τὴν ἐν τῷ προηγουμένῳ χωρίῳ *οἱ τὰ δευτερεῖα λαχόντες καὶ αἱ τριττύες*, ἐφ᾽ ἧς καὶ ἐστηρίχθη ὁ Ostrogorsky, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν σύγκλητον οὐδὲ ἐννοεῖ ὑποδιαίρεσιν αὐτῆς ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἐκτὸς αὐτῆς κατώτερα ὡς πρὸς ἐκείνην κοινωνικὰ στρώματα.

Πρὸς τούτοις ὁ Ostrogorsky ὁμιλεῖ περὶ τῆς εἰς τρεῖς τάξεις διακρίσεως τῶν συγκλητικῶν μόνον ἀπὸ τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς συνδυάζων τὴν δημιουργίαν αὐτῶν πρὸς τὴν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην μεγαλυτέραν ἰσχὺν τῆς συγκλήτου καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Θ΄ αὔξησιν τῶν μελῶν της. Ἐν τούτοις ἀνάλογοι ἐκφράσεις εὕρηνται εἰς κείμενα συνταχθέντα πολὺ πρὸ τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος· π.χ. *οἱ τὰ κορυφαῖα τῆς ὑπερφυοῦς γερουσίας ἔχοντες* (Εὐάγριος 42, 67), *οἱ ἐντιμότεροι τῶν ἐς σύγκλητον βουλὴν* (Θεοφ. Σιμ. 218), *οἱ μείζονες τῆς συγκλήτου* (Θεοφ. Συν. 229), *οἱ ὑπερέχοντες τῆς γερουσίας* (Θεοφ. Συν. 350), *ἡ περιφανὴς σύγκλητος* (Κλητ. Φιλ. 761)[1]. Ὥστε καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν εὐσταθεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς ἱστορικοῦ διατυπωθεῖσα ἄποψις.

Ὅλως ἐπιβοηθητικῶς σημειῶ καὶ τὴν ἑξῆς παρατήρησιν. Πλείονες τοῦ ἑνὸς συγγραφεῖς διηγούμενοι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γεγονὸς χρησιμοποιοῦν πρὸς δήλωσιν τῶν αὐτῶν προσώπων, οἱ μὲν τὸν γενικώτατον καὶ ὅλως ἀόριστον ὅρον *οἱ ἐν τέλει*[2], οἱ δὲ τύπους *ὡς οἱ ἐξοχώτεροι τῆς συγκλήτου, οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς* κλπ.[3]. Καὶ δὲν φημίζονται βεβαίως δι᾽ ἀκριβολογίαν καὶ νομικὴν κυριολεξίαν οἱ βυζαντινοὶ ἱστοριογράφοι, οὐχ ἧττον ὅμως ἡ ὅλως ἀδιάφορος χρῆσις τῶν ἀνωτέρω ὅρων δὲν εἶναι νομίζω ἄνευ σημασίας.

Αἱ μέχρι τοῦδε πληροφορίαι δὲν καθιστοῦν εἰς ἡμᾶς γνωστὴν τὴν ἡλικίαν ἀφ᾽ ἧς ἐπετρέπετο ἡ εἰς τὴν βυζαντινὴν σύγκλητον εἴσοδος, ἀγνοοῦμεν δὲ καὶ τὴν ἀκριβῆ ἡλικίαν, καθ᾽ ἣν εἰσήρχετό τις εἰς τὴν σύγκλητον τῶν ὑστέρων ρωμαϊκῶν χρόνων.

Ἀπὸ τοῦ Δ΄ αἰῶνος τὸ δέκατον ὄγδοον θεωρεῖται ὡς τὸ νόμιμον ἔτος διὰ

---

[1] Πλείονα παραδείγματα βλ. εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον.

[2] Βλ. ἀνωτέρω σ. 31-32.

[3] Οὕτω Θεοφ. Συν. 350-351, ΨΣυμ. Μαγ. 698, Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 247: *οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς* = Μιχ. Γλυκ. 551: *οἱ ἐν τέλει*.— Θεοφ. Συν. 370, Λέων Γραμ. 279, Θεοδ. Μελ. 195: *οἱ ἐν τέλει* = Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 265: *οἱ ἔξοχοι τῆς συγκλήτου*.— Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 743: *οἱ ἐξοχώτεροι τῆς συγκλήτου* = Ζωναρᾶς ΙΙΙ 725: *οἱ ἐν τέλει*.— Βλ. καὶ Ψελλ. Χρον. Ι κ. LI (Θεοδώρα): *οἱ δὲ τῆς πρώτης βουλῆς* = Ζωναρᾶς ΙΙΙ 613: *ἀλλ᾽ οἱ τῆς γερουσίας*. Σημειωτέον ὅτι ὁ Σκυλίτσης-Κεδρηνὸς καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἔχουν ὡς κυρίαν πηγὴν διὰ τὸν ΙΑ΄ αἰῶνα τὸν Ψελλόν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὴν πρόσκτησιν τοῦ ἀξιώματος τοῦ κοιαίστωρος [1]. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀξίωμα τοῦ πραίτωρος συνέβαινε πολλάκις οἱ υἱοὶ συγκλητικῶν νὰ ὑποδεικνύωνται διὰ τοῦτο εἰς πολὺ νεαρὰν ἡλικίαν, ἐνίοτε καὶ δέκα ἔτη πρὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ὤφειλον νὰ τελέσουν τοὺς ἀγῶνας, ἵνα προετοιμασθοῦν διὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὴν τέλεσίν των χρηματικοῦ ποσοῦ. Κατὰ συνέπειαν μόνον τὸ γεγονὸς τῆς ὑποδείξεως τοῦ νέου διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ πραίτωρος δὲν εἶναι δυνατόν, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ Lécrivain, νὰ καθίστα αὐτὸν ἐνεργὸν μέλος τῆς συγκλήτου. Οὐχὶ σπανίως ἡ εἴσοδος εἰς αὐτὴν συνέπιπτε μὲ τὸν χρόνον τῆς professio, ἥτις διὰ τοὺς υἱοὺς συγκλητικῶν ἐλάμβανε χώραν εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας των [2].

Ἐλάχισται εἶναι αἱ πληροφορίαι τῶν βυζαντινῶν κειμένων περὶ τῆς ἡλικίας ἀφ' ἧς ἠδύνατό τις νὰ περιβληθῇ ἀξίωμα ἢ τίτλον ἐκ τῶν συνεπαγομένων τὴν συγκλητικὴν ἰδιότητα. Ἐν τῷ βίῳ Συμεὼν νέου παραδίδεται ὅτι ὁ Συμεὼν τιμηθεὶς διὰ τοῦ τίτλου τοῦ σπαθαροκουβικουλαρίου ἐγένετο μέλος τῆς συγκλήτου [3]. Τοῦτο δὲν ἔλαβε χώραν πρὸ τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας του, ὅπως φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκ τῆς συγκεχυμένης πως διηγήσεως τοῦ βίου [4] ἀλλ', ὡς ὀρθῶς νομίζω δέχεται ὁ Hausherr, ἀρκετὰ ἔτη μετὰ ταῦτα ἤτοι τοῦ Συμεὼν ἄγοντος τὸ εἰκοστὸν ἢ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος [5].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] J. B. Mispoulet, Les institutions politiques des Romains τ. I, Paris 1882 σ. 343 ἑπ., R. Cagnat, Cours d'épigraphie latine [3], Paris 1898 σ. 128. Τὴν ἐν ἔτει 1910 ἐκδοθεῖσαν τετάρτην ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τοῦ Cagnat εἰς οὐδεμίαν τῶν ἐν Ἀθήναις δημοσίων Βιβλιοθηκῶν ἠδυνήθην νὰ εὕρω.

[2] Lécrivain σ. 13-15 ἔνθα καὶ αἱ εἰς τὰς πηγὰς παραπομπαί.

[3] Β. Συμεὼν νέου σ. 6 κ. 4.

[4] Β. Συμεὼν νέου σ. 6 κ. 4.

[5] Βλ. τὰς κατὰ βάσιν μὲν ὀρθὰς ἀλλ' εἴς τινα ὀλιγώτερον οὐσιώδη σημεῖα οὐχὶ ἀπολύτως πειστικὰς ἀπόψεις τοῦ ἐκδότου (σ. LXXX - XCI ἰδίᾳ σ. LXXXVIII - XC), εἰς ἃς προσθετέα καὶ ἡ ἑξῆς σκέψις. Ἡ διατύπωσις τοῦ χωρίου: *ὁ τοίνυν πρὸς πατρὸς αὐτοῦ θεῖος ὡς ἑώρα κάλλει σώματος καὶ ὡραιότητι τῶν πολλῶν αὐτὸν διαφέροντα, ἐπεὶ πολλὴ παρρησία εἰς τοὺς τότε τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας κατέχοντας ἦν αὐτῷ (Βασίλειος δ' ἦσαν καὶ Κωνσταντῖνος οἱ ἐκ τῆς πορφύρας ὁμόστεφοι καὶ αὐτάδελφοι) τὰ τῶν κοιτωνιτῶν διαπρέποντι σκέπτεται τῷ αὐτοκράτορι αὐτὸν δοῦναι καὶ οἰκειώσασθαι*... ἀφήνει νὰ νοηθῇ ὅτι οἱ αὐτοκράτορες Βασίλειος Β' καὶ Κωνσταντῖνος Η' εἶχον ἐγγίσει τοὐλάχιστον τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ὅτε καὶ μόνον θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ὕπαρξις *παρρησίας* τοῦ θείου τοῦ Συμεὼν πρὸς αὐτούς. Λαμβανομένου ὅμως ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ ἐξ αὐτῶν πρεσβύτερος Βασίλειος ἐγεννήθη ἐν ἔτει 958 ἡ εἴσοδος τοῦ Συμεὼν εἰς τὴν σύγκλητον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔλαβε χώραν πρὸ τοῦ ἔτους 970, ὅτε οὗτος, γεννηθεὶς κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Hausherr τῷ 949, διῆγε τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α΄ γνωρίζομεν ὅτι εἰς λίαν νεαρὰν ἡλικίαν ἔλαβε τὸν δίδοντα δικαίωμα εἰσόδου εἰς τὴν σύγκλητον τίτλον τοῦ προέδρου. Τὸ γεγονὸς ἔλαβε χώραν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Μιχαὴλ Ζ΄ ἤτοι περὶ τὰ 1073 - 1074. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ Ζωναρᾶ παρεχομένων χρονολογικῶν δεδομένων ὁ Ἀλέξιος πρέπει νὰ ἐγεννήθη τῷ 1048· ἀντιθέτως ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς παραδίδεται ὡς ἔτος γεννήσεως τοῦ πατρός της τὸ 1056[1], ὁπότε συμφώνως πρὸς τὴν πρώτην μὲν ἐκδοχὴν θὰ ἦτο 26, πρὸς δὲ τὴν δευτέραν 18 ἐτῶν ὅτε ἐτιμήθη διὰ τοῦ προεδρικοῦ τίτλου. Πρὸς τὴν τελευταίαν χρονολογίαν ἁρμόζει ἡ τῆς Ἄννης περιγραφή: *κἂν οὔπω τὸν ἴουλον ἐπανθοῦντα εἶχεν, ἐν πᾶσιν εὐδοκιμοῦντα ὁρῶν ὁ βασιλεὺς στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῆς ἑσπέρας ἀναδείκνυσι τῷ τῶν προέδρων τετιμηκὼς ἀξιώματι*[2].

Ὡς γνωστὸν οἱ συγκλητικοὶ κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν περίοδον ἔφερον ἐν τῇ ἐνδυμασίᾳ διακριτικὰ τῆς ἰδιότητός των γνωρίσματα[3]. Παρόμοιόν τι συνέβαινε καὶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους αἰῶνας εἰς τὴν σύγκλητον Κωνσταντινουπόλεως, ὡς δεικνύουν αἱ ἐλάχισται διασωθεῖσαι συναφεῖς μαρτυρίαι. Ὁ Ψελλὸς λέγει: ...*καί μοι συνῆκται τοιαῦτα σανίδια πλείω ἄχρυσα καὶ ἀνάργυρα, ὥσπερ ἔνιοι τῶν νέων συγκλητικῶν ἄσταυροί τε καὶ ἄβλαττοι*[4]. Ἀγνοῶ διὰ ποίους λόγους οἱ νέοι οὗτοι συγκλητικοὶ ἦσαν *ἄσταυροι καὶ ἄβλαττοι*. Ἴσως λόγῳ τῆς προσφάτου κτήσεως τῆς συγκλητικῆς ἰδιότητος δὲν εἶχον λάβει καιρὸν νὰ διευθετήσωσι τὰ ἐνδύματά των καθ' ὃν τρόπον ὤφειλον νὰ εἶναι τὰ τῶν συγκλητικῶν. Εἶναι προφανὲς ὅτι οὗτοι ἔδει νὰ φέρουν τὰ κεκανονισμένα βλαττία καὶ σταυρούς[5].

Χωρίον τοῦ Νικ. Χωνιάτη ἀναφέρει λεπτομερείας τινὰς τῆς ἐνδυμασίας δύο συγκλητικῶν, ὧν ὁ εἷς ἦτο κριτὴς τοῦ βήλου καὶ ὁ ἕτερος πρωτονοτάριος ...*τὰ συγκλητικῶς ἐξυφασμένα τῶν κεφαλῶν ἐξενεγκόντες καλύμματα καὶ τῶν κατὰ νώτου*

---

1 Βλ. Fr. Chalandon, Essai sur le règne d'Alexis Ier Comnène (1081 - 1118), Paris 1900 σ. 23. Οὗτος θεωρεῖ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ζωναρᾶ ὡς μᾶλλον πρὸς τὰ πράγματα ἀνταποκρινομένην.

2 Ἀλεξιὰς I 59.

3 J. Marquart - A. Mau, Das Privatleben der Römer, Leipzig 1886 σ. 545, 589 ἑπ., Mommsen, Staatsrecht τ. I³ σ. 423, τ. III σ. 470 καὶ 887 ἑπ. καὶ διὰ τὴν ἡγεμονίαν λήγουσαν Stein, Geschichte σ. 33.

4 Ψελλ. Scr. Min. II 152 (ΙΑ΄ αἰών).

5 Περὶ βλαττίων βλ. Du Cange, Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis τ. I Lugduni 1688 s.v., A. Vogt, Constantin Porphyrogénète, Le livre des Cérémonies. Commentaire τ. I, Paris 1935 σ. 53, Κ. Μπόνη, Ἰωάννης Ξιφιλῖνος κλπ. σ. 54, ἔνθα καὶ παραπομπαὶ εἰς τὴν λοιπὴν ἐπὶ τοῦ θέματος βιβλιογραφίαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κεχυμένων λευκολίνων λαβόμενοι διείλουν αὐτὰ ὡς σφαίρας...[1]. Περὶ λευκῶν ἐπὶ τῶν ὤμων φερομένων ταινιῶν (;) ὁμιλεῖ καὶ ὁ Γρηγόριος Ἀντίοχος εἰς τὸν λόγον του πρὸς τὸν σεβαστοκράτορα Κωνσταντῖνον Ἄγγελον. Τὸ χωρίον, τὸ ὁποῖον, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἐκδότης, λόγῳ τῶν ἀσυνήθων καὶ ποικίλης σημασίας λέξεων δὲν εἶναι ἀπολύτως κατανοητόν, ἔχει ὡς ἑξῆς: *εἰσέπειτα πάλιν τίμησιν αὐχοῦντες φιλελεύθερον καὶ σύνθημα ταύτης ἐπὶ κοινοῦ πᾶσι πρόοπτον ἐξημμένοι λευκοὺς ἀμφοῖν ἁρπεδόνων τοῦ μεταφρένου κατασοβοῦντας ὁλκούς...*[2]. Τόσον ἐνταῦθα ὅσον καὶ εἰς τὸ προηγούμενον χωρίον τοῦ Νικ. Χωνιάτη (Συν. Σάθα) εἶναι καταφανεῖς αἱ ὁμοιότητες, ἃς παρουσιάζει ἡ περιγραφὴ τοῦ ἰδιαιτέρου τούτου γνωρίσματος τῆς περιβολῆς τῶν ἐν αὐτοῖς μνημονευομένων προσώπων, ἁπάντων συγκλητικῶν[3]. Θεωρῶ λοιπὸν ὡς λίαν πιθανὸν ὅτι τὰ ἰδιαίτερα ταῦτα γνωρίσματα τῆς ἐνδυμασίας των συνδέονται πρὸς τὴν συγκλητικὴν αὐτῶν ἰδιότητα. Πιθανῶς τὴν ὕπαρξιν ἰδιαιτέρου γνωρίσματος τοῦ καλύμματος τῶν συγκλητικῶν ὑπαινίσσεται καὶ τὸ ἑξῆς χωρίον: *προβαλλόμενος εἰς ἰδίαν βοήθειαν ὡς συγκλητικός ἐστιν* (sc. *ὁ παπᾶς καὶ διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου Ἰωάννης ὁ Ἀθηνιώτης*), *καὶ οὐκ ἔχουσιν ἄδειαν* (sc. ἡ πατριαρχικὴ σύνοδος) *αὐτὸν κρίνειν τοιοῦτον ὄντα, μεγαλαυχῶν ἐφ' ὃν ἐπὶ κεφαλῆς ἐφόρει σταυρόν*[4].

Ἡ ὕπαρξις ἰδιαιτέρων στολῶν προσοριζομένων διὰ τὴν σύγκλητον καὶ φυλασσομένων ἐν τῷ εἰδικῷ μαρτυρεῖται διὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μιχαὴλ Γ´[5]. Ἀλλὰ τίνες τῶν συγκλητικῶν καὶ εἰς ποίας περιστάσεις ἐφόρουν τὰς στολὰς ταύτας δὲν εἶναι γνωστόν.

Ἡ ἰδιότης τοῦ συγκλητικοῦ ἀποβάλλεται διὰ τῆς διαγραφῆς αὐτοῦ λόγῳ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Νικ. Χων. 350-351. Περὶ τῶν ἰδίων ἀξιωματούχων ὁμιλεῖ καὶ ὁ συντάκτης τῆς Συν. Σάθα ἀποκαλῶν τὰ καλύμματα ταῦτα τῆς κεφαλῆς *περιπτάρια*. Συν. Σάθα 332.

[2] Γρηγ. Ἀντίοχος ἐν BZ τ. 40 (1940) σ. 393 (Ἰσαάκιος Β´). Διὰ τὴν καλυτέραν κατανόησιν τοῦ δυσκόλου τούτου χωρίου παραθέτω τὴν γερμανικὴν μετάφρασιν τοῦ ἐκδότου: und mich dann wieder einer freiheitliebenden Würde rühmend, während ich als Abzeichen für diese, allen öffentlich sichtbar, die weissen, von den beiden Riemen der Schulter niederwallenden Schnüre (?) an mir herabhängen liess. Αὐτόθι σ. 393-394. Πρβλ. τὰ σχόλια τοῦ ἐκδότου αὐτόθι σ. 393.

[3] Βλ. τοὺς ἀριθμοὺς 142, 143 καὶ 146 τοῦ πίνακος.

[4] AD τ. II 174 (ἔτ. 1393).

[5] *...καὶ στολάς δέ τινας βασιλικὰς καὶ αὐγουστιακάς, ἀλλὰ καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς, τὰς μὲν ὁλοχρύσους τὰς δὲ χρυσοϋφάντους οὔσας ἐν τῷ εἰδικῷ...* Θεοφ. Συν. 173· βλ. καὶ ΨΣυμ. Μαγ. 659. Πρβλ. καὶ F. Dölger, Beiträge zur byzantinischen Finanzverwaltung κλπ. σ. 37.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κρινῆς ἐκ τῆς συγκλήτου [1]. Τὰς προϋποθέσεις καὶ τὴν διαδικασίαν τῆς διαγραφῆς ἀγνοοῦμεν. Ὁ Λέων Χοιροσφάκτης εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολήν του ἀπευθύνεται πρὸς τὸν «Στέφανον μάγιστρον, ἀνθύπατον καὶ πατρίκιον» ζητῶν τὴν διαγραφὴν τῶν ἐχθρῶν του ἐκ τῆς συγκλήτου. Δὲν πιστεύω ὅμως ὅτι ὁ ἀποδέκτης τῆς ἐπιστολῆς ἦτο καὶ ὁ κατὰ δίκαιον ἁρμόδιος νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν διαγραφήν· ὡς θεωρῶ πιθανώτερον, ἁρμόδιος ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὁ Χοιροσφάκτης ζητεῖ ἀπὸ τὸν Στέφανον ἁπλῶς νὰ μεσολαβήσῃ καὶ νὰ εἰσηγηθῇ παρὰ τῷ βασιλεῖ τὴν ἀποδοχὴν τῆς παρακλήσεώς του.

Διὰ τῆς νεαρᾶς 62 τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α΄ καθορίζεται ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος ἀπόλυσις δὲν συνεπάγεται καὶ τὴν αὐτοδικαίαν ἀπώλειαν τῆς συγκλητικῆς ἰδιότητος [2]. Τὸ αὐτὸ φαίνεται ἰσχῦον καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αἰῶνας. Τὸ παράδειγμα τοὐλάχιστον τοῦ Νικ. Χωνιάτη, ὅστις, καίπερ ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Ε΄ τῆς θέσεως τοῦ λογοθέτου τῶν σεκρέτων, ἥτις, ὡς ρητῶς λέγει, καθίστα τινὰ μέλος τῆς συγκλήτου [3], καταλέγει ἑαυτὸν καὶ μετὰ ταῦτα μεταξὺ τῶν συγκλητικῶν [4], στηρίζει νομίζω ἐπαρκῶς τοιαύτην ἄποψιν.

Δεδομένου ὅτι ὡς ἐδέχθην ὅλοι οἱ περιβεβλημένοι ἀνώτερα ὁπωσοῦν ἀξιώματα ὡς καὶ οἱ τετιμημένοι δι᾿ ἀνωτέρων τίτλων εἴτε ἐν ἐνεργείᾳ εἴτε μὴ καθίσταντο αὐτοδικαίως μέλη τῆς συγκλήτου, ἕπεται ἀναγκαίως ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν της θὰ ἦτο μέγας. Ἤδη κατὰ τὸν Γ΄ πρὸς Δ΄ αἰῶνα ὁ ἀριθμὸς τῶν συγκλητικῶν εἶχε τοσοῦτον αὐξηθῆ ὥστε οὔτε σκόπιμος οὔτε δυνατὴ ἦτο ἡ συμμετοχὴ ὅλων εἰς τὰς συνεδρίας τῆς συγκλήτου. Ἐν ἔτει 359 τὰ μέλη τῆς συγκλήτου Κωνσταντινουπόλεως ηὐξήθησαν, ὡς λέγει ὁ Θεμίστιος, ἀπὸ 300 εἰς 2000 [5].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Χοιροσφάκτου ἐπιστ. ΚϚ΄ σ. 129 (Λέων Ϛ΄). Τὴν ἐκ τῆς συγκλήτου διαγραφὴν συγκλητικῶν στασιασάντων κατὰ τῆς αὐτοκρατείρας Εἰρήνης δηλοῖ, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ φράσις *τοὺς δ᾿ ἐκ τῆς συγκλήτου ἀτιμίᾳ περιβαλοῦσα* (sc. ἡ αὐτοκράτειρα). Ζωναρᾶς III 291. Τὸ γεγονὸς δὲν θὰ ἦτο σπάνιον εἰς τὴν βυζαντινὴν πολιτικὴν ἱστορίαν, ὡς ἑτέρα ἐκ τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος διασωθεῖσα μαρτυρία δεικνύει· ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Θ΄ συνεχώρησε συγκλητικοὺς μετασχόντας συνωμοσίας κατ᾿ αὐτοῦ καὶ ἀποκατέστησεν εἰς τὴν προτέραν τάξιν: *τὸ πεπτωκὸς μέρος πρὸς τὴν συγκλητικὴν τάξιν ἀποκαθίσταται*. Ψελλ. Scr. Min. I 22· βλ. καὶ Ψελλ. Χρον. II κ. CXXXVII (Κωνσταντῖνος Θ΄).

[2] Νεαρὰ 62 κ. 2 (ἔτ. 537). Si quem autem utentem cingulo ex nostra iussione deponere cingulum contigerit... sed suam tenere etiam in amplissimo senatu praerogativam, quam antea cum cingulo uteretur habuisse noscebatur...

[3] Νικ. Χων. 749.

[4] Νικ. Χων. 850.

[5] Θεμίστιος XXXIV σ. 456 (ἔκδ. Dindorf). Πρβλ. Kübler σ. 333 καὶ Stein, Geschichte σ. 224.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐκ τῶν μαρτυριῶν τῶν βυζαντινῶν πηγῶν οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν δυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν τῆς συγκλήτου. Ἡ πληροφορία τοῦ Ἀτταλειάτου ἀναβιβάζοντος αὐτοὺς ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Νικηφόρου Γ΄ Βοτανειάτου εἰς μυριάδας [1], ἐκτὸς τοῦ ὅτι καὶ καθ' ἑαυτὴν φαίνεται ὑπερβολική, ὀλίγον μόνον χρησιμεύει διὰ τὴν γνῶσιν τῶν πρὸ τοῦ Βοτανειάτου συμβαινόντων, δεδομένου ὅτι ὡς ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν πηγῶν μαρτυρεῖται, πρόκειται περὶ ἐξαιρετικῆς καὶ ἀήθους αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συγκλητικῶν, τῶν ἱστορικῶν ἐκφραζομένων μετ' ἀγανακτήσεως κατὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης τοῦ αὐτοκράτορος. Μαρτυρία δὲ τοῦ Ψελλοῦ καθιστᾷ φανερὸν ὅτι ἡ σύγκλητος δὲν ἀπετελεῖτο ἐκ τοσούτου πλήθους, *...χιλιάδες παρειστήκεισαν, ὅσοι τε τῆς ἐκκρίτου βουλῆς, ἣν δὴ γερουσίαν ἡ Ρωμαίων φωνὴ καλεῖν εἴωθε, καὶ ὅσοι τὰ δεύτερα μετ' ἐκείνους εἰλήχασι καὶ οἱ μετὰ τούτους, καὶ ἄχρι τῶν ἐσχάτων ὁ κατάλογος τοῦ χοροῦ· ἐπὶ τούτοις καὶ ὅσον οἰκεῖον Θεῷ, οἱ τῶν τῇδε ἀπάραντες πρὸ τῆς φυσικῆς μεταθέσεως μονασταὶ καὶ οἱ τούτων καθηγεμόνες· οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἀρχιερέων...* [2]. Εἶναι προφανὲς ὅτι διὰ τοῦ *χιλιάδες* νοοῦνται ἅπαντες οἱ συγκεντρωθέντες, ὧν μικρὸν μόνον τμῆμα ἀπετέλουν βεβαίως οἱ συγκλητικοί. Χωρίον τοῦ Φιλοθέου ἀναβιβάζει τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς βασιλικὰ συμπόσια καλουμένων ὑπὸ καμπάγιν συγκλητικῶν εἰς 168 [3].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Ἀτταλ. 275· οὕτω καὶ Συν. Σάθα 171-172.

[2] Ψελλ. Scr. Min. τ. I 244 (Μιχαὴλ Ϛ΄).

[3] *δεῖ ὑμᾶς καλεῖν... τὴν ὑπὸ καμπάγιν σύγκλητον πᾶσαν, οἷον ἀσηκρῆτας, χαρτουλαρίους τῶν μεγάλων σεκρέτων, βασιλικοὺς νοταρίους τῶν λεχθέντων σεκρέτων, οἷον ἀπό τε σπαθαροκανδιδάτων καὶ κατωτέρω, ὑπάτων, δισυπάτων, κομήτων τῶν σχολῶν, σιλεντιαρίων, προτικτόρων, εὐτυχοφόρων, σκηπτροφόρων, ἀξιωματικῶν τῶν διαφόρων ταγμάτων τὸν ἀριθμὸν ρξη΄.* Κλητ. Φιλ. 742-743. Περὶ τοῦ χωρίου βλ. ἀνωτέρω σ. 45.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

III

Λειτουργία τῆς συγκλήτου

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Δημοκρατίας τὴν σύγκλητον συνεκάλουν ὡρισμένοι τῶν ἀνωτάτων ἀρχόντων. Μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Ἡγεμονίας ἠδύνατο καὶ ὁ Ἡγεμών, ὡς ἐνασκῶν τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν, νὰ συγκαλέσῃ τὴν σύγκλητον καὶ νὰ προεδρεύσῃ αὐτῆς[1].

Κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον ἡ σύγκλητος κατὰ κανόνα συγκαλεῖται ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις καὶ προΐσταται τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν καθηκόντων της ὡς συμβουλευτικοῦ σώματος[2]. Ὁσάκις ὁ αὐτοκράτωρ εἶναι ἀνήλικος ἢ ἀπὼν τὴν σύγκλητον συγκαλεῖ καὶ προεδρεύει ὁ ἀντ' αὐτοῦ ἐνασκῶν τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν ἢ ὁ πατριάρχης — ἔστω καὶ ἂν δὲν ἦτο μέλος τῆς ἀντιβασιλείας — ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου ἠθικοῦ κύρους αὐτοῦ[3].

Βασιλικὴ πρόσκλησις δὲν εἶναι νοητὴ εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς μὴ ὑπόντος, συνεπείᾳ θανάτου ἢ ἄλλως πως, αὐτοκράτορος ἡ σύγκλητος συμμετέχει εἰς τὴν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] KÜBLER σ. 104, 202, STEIN, Geschichte σ. 48-49.

[2] Βλ. παραδείγματα εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον. Ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς εὐνόητον, ἔχει τὸ δικαίωμα, οὗ οὐχὶ σπανίως καὶ δὴ κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας κάμνει χρῆσιν, νὰ συγκαλῇ χωρὶς τὴν αὐτοπρόσωπον παρουσίαν του τὴν σύγκλητον, ἵνα ἀποφανθῇ ἢ γνωματεύσῃ ἐπὶ τοῦ προτιθεμένου ζητήματος· βλ. παραδείγματα εἰς τὸ κεφάλαιον IV. Πρβλ. ἐπὶ ζητήματος ἐξωτερικῆς πολιτικῆς Κανταχ. I 182 ἑπ. (Ἀνδρόνικος Β΄).

[3] Λέων διακ. 33-34 (ἔτ. 963), Κανταχ. II 20-21, 218 (Ἰωάννης Ε΄ ἀνήλικος), AD τ. I 430-431 (ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Καλλίστου Α΄, τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Ε΄ ἀπουσιάζοντος, ὡς φαίνεται, τῆς πρωτευούσης), Παχυμ. I 40-41, πρβλ. Νικ. Γρηγ. I 64 (Ἰωάννης Δ΄ ἀνήλικος). Ἡ πληροφορία τῶν μεταγενεστέρων ἱστορικῶν Νικ. Γρηγ. I 62 καὶ Φραντζῇ 12-13, καθ' ἣν ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου Ἰωάννου Δ΄ ἦτο ὁμοῦ μετὰ τοῦ Γεωργίου Μουζάλωνος καὶ ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος, δὲν εἶναι ἀκριβὴς ἀντικειμένη εἰς τὰς ἀσφαλεῖς περὶ τούτου μαρτυρίας τῶν συγχρόνων ἱστορικῶν Ἀκροπολίτου, Παχυμέρη καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ ἐνδιαφερομένου Ἀρσενίου (ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ἐν PG τ. ΡΜ΄ στ. 949), καθ' ἃς ἐπίτροπος ἦτο μόνος ὁ Μουζάλων. Οὕτω καὶ Ι. ΣΥΚΟΥΤΡΗΣ, Περὶ τὸ σχίσμα τῶν Ἀρσενιατῶν ἐν Ἑλληνικὰ τ. 2 (1929) σ. 277. Βλ. ἐπίσης τὰ χωρία Σκυλ.-Κεδρ. II 290, Θεοφ. Συν. 387-388, Λέοντ. Γραμμ. 298 (Κωνσταντῖνος Ζ΄ ἀνήλικος), Κανταχ. II 20 ἑπ., 211, 218 (Ἰωάννης Ε΄ ἀνήλικος) μαρτυροῦντα τὴν εἰς συνεδρίας τῆς συγκλήτου παρουσίαν τῆς βασιλομήτορος συμμετεχούσης τῆς ἀντιβασιλείας· βλ. ἐπίσης Νικ. Γρηγ. II 846 (Εἰρήνη σύζυγος Ἰωάννου ϛ΄ Κανταχουζηνοῦ).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκλογὴν νέου τοιούτου. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ ὑφίσταταί τις ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων ὑπάρχουν παραδείγματα μέχρι τοῦ Ζ΄ αἰῶνος ἱκνούμενα παρουσιάζοντα τὴν σύγκλητον ὡς συνεδριάζουσαν μόνην, δὲν καθιστοῦν ὅμως γνωστὸν τὶς ἦτο ὁ συγκαλέσας αὐτήν. Οὕτως ἡ σύγκλητος συνεδριάσασα ἔλαβε μέτρα πρὸς διάψευσιν τῶν περὶ θανάτου τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α΄ κυκλοφορησασῶν φημῶν καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς τάξεως [1]. Ὀλίγας δεκαετηρίδας βραδύτερον ἡ σύγκλητος ὑποβάλλει εἰς τὸν ἐν ἐκστρατείᾳ εὑρισκόμενον Μαυρίκιον τὴν παράκλησιν ὅπως ἐπιστρέψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν [2].

Μοναδικὴ εἶναι ἡ ἐκ τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος μαρτυρία, ἐξ ἧς ὅμως δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ συναγωγὴ γενικωτέρων συμπερασμάτων, διότι ἀναφέρεται εἰς πρᾶξιν ἐπαναστατικήν. Οἱ ὑπὲρ τοῦ Νικηφόρου Βοτανειάτου—ἐπαναστατήσαντος κατὰ τοῦ νομίμου αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Ζ΄—ταχθέντες συγκλητικοὶ παρήγγελλον δι᾽ ἐπιστολῶν, ἃς ἐπέγραφον *οἱ ἁγιώτατοι πατριάρχαι, ἡ σύνοδος καὶ ἡ σύγκλητος συγκαλοῦσιν ὑμᾶς περὶ τὸν περιώνυμον τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας* (sc. ναόν) [3], πρὸς τοὺς ἐκ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων μὴ λαβόντας μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν, ἵνα συνέλθουν καὶ συσκεφθοῦν περὶ τοῦ πρακτέου.

Εἰς ποίαν σχέσιν διετέλει ὁ κατὰ τοὺς ὑστέρους ρωμαϊκοὺς χρόνους ἀπαντῶν caput ἢ prior senatus πρὸς τὸν ἔπαρχον τῆς πόλεως, ὅστις κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἐποχὴν προΐστατο τῶν συνεδριῶν τῆς συγκλήτου, δὲν γνωρίζομεν [4]. Πρὸς ἐκεῖνον φαίνεται ἀντιστοιχεῖ ὁ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς κειμένοις κατὰ τὴν διήγησιν γεγονότων τῆς προϊουστινιανείου περιόδου μνημονευόμενος *πρῶτος συγκλητικὸς* ἢ *πρῶτος τῆς συγκλήτου*. Οὕτως ἐξηγεῖται, νομίζω, ἡ παράλληλος μνεία ἐπάρχου τῆς πόλεως καὶ πρώτου συγκλητικοῦ κατὰ τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ Λέοντος Α΄ [5]. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν τῇ νεαρᾷ 62 (ἔτ. 537) κ. 2 ὁρίζει διὰ τὸν ἔπαρχον τῆς πόλεως τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ συγκλήτῳ οὐδὲν λέγων περὶ τοῦ caput senatus τῶν προγενεστέρων αἰώνων.

Δὲν κρίνω ἐπαρκῶς δικαιολογουμένην τὴν ἄποψιν τοῦ Bury, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστολῆς τοῦ Θεοδώρου Στουδίτου ἀποκαλοῦντος τὸν μάγιστρον Στέφανον

---

1 Θεοφ. 234: *περὶ ὥραν δὲ ἐννάτην συμβούλιον ἐποίησεν ἡ σύγκλητος...*

2 Θεοφ. Σιμ. 224.

3 Νικ. Βρυεν. 122-123.

4 MOMMSEN, Ostgothische Studien σ. 428-430, KÜBLER σ. 334 καὶ O'BRIEN MOORE στ. 795 ἑπ.

5 Βασ. Τάξ. 414 16-17. *Πρῶτος τῆς συγκλήτου* διετέλεσεν ὁ Ἀέτιος (Πασχ. Χρον. 587· Θεοδόσιος Β΄) καὶ ὁ Ἄσπαρ (Πασχ. Χρον. 596, Μαλ. 371· δεύτερον ἥμισυ τοῦ Ε΄ αἰῶνος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῆς *συγκλήτου πρωτόβαθρον*[1] δέχεται ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁ μάγιστρος εἶχε τὴν ἡγεσίαν τῆς συγκλήτου (πρωτομάγιστρος), δεδομένου ὅτι ἀνάλογοι ἐκφράσεις ἀπαντοῦν ἐπανειλημμένως καὶ δι' ἄλλα πρόσωπα, ἅτινα δὲν φέρουν ἀναγκαίως τὸν τίτλον τοῦ μαγίστρου, ὡς π.χ. τὸν Φώτιον πρὸ τῆς εἰς πατριάρχην χειροτονίας του *τὸ πρωτεῦον τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐπιφερόμενον*[2], τὸν Ἰωάννην Μαλακηνόν, ὅστις *εἰς μέγα ἤρθη δόξης τε καὶ τιμῆς καὶ πολλῆς ὅσης τῆς εὐκληρίας ὡς καὶ πρῶτος γενέσθαι τῆς συγκλήτου βουλῆς*[3], συγκλητικόν τινα, ὅστις *ἐκ τῶν τριόδων ἁρπασθεὶς εἰς αὐτὴν ἀνήχθη τὴν συγκλητικὴν κορυφήν*[4], ἕτερον κατέχοντα τὸ ἀξίωμα τοῦ λογοθέτου ὡς *κορυφαιότατον τῶν τῆς βουλῆς*[5] χαρακτηριζόμενον καὶ τὸν πρωτοβεστιάριον καὶ (πρωτο)πρόεδρον Κωνσταντῖνον Λειχούδην *τὰ πρῶτα Ρωμαίων κορυφαῖον τῆς συγκλήτου βουλῆς*[6]. Αἱ ἐκφράσεις αὗται, ὅταν δὲν εἶναι ἁπλῶς ρητορικαί, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον, δὲν ἔχουν τὴν ἀρχήν των εἰς κατὰ νόμον ἐξέχουσαν θέσιν τοῦ μνημονευομένου προσώπου, ὡς κατέχοντος ἰδιαίτερον λειτούργημα ἐν τῇ συγκλήτῳ (ὡς συμβαίνει σήμερον διὰ τὴν θέσιν τοῦ προέδρου πολιτειακοῦ τινος σώματος) ἀλλὰ στηρίζονται εἰς τὴν ἀτομικὴν τοῦ γράφοντος ἢ ἐν τῇ κοινωνίᾳ περὶ αὐτοῦ ἐκτίμησιν.

Εἴς τινα χωρία, ἔνθα πρόσωπα εἴτε ρητῶς μαρτυρούμενα ὡς μέλη τῆς συγκλήτου εἴτε οὐ χαρακτηρίζονται ὡς *πρῶτοι καὶ παραδυναστεύοντες*[7], ἡ λέξις *πρῶτοι* εἶναι ταυτόσημος τοῦ *παραδυναστεύοντες*. Ὡς ἤδη παρετήρησεν ὁ F. Dölger «κατὰ τὸν Ι΄ καὶ ΙΑ΄ αἰῶνα ὁ ἐκ μὴ βασιλικῆς οἰκογενείας καταγόμενος καὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὸν αὐτοκράτορα κατέχων ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ θέσιν (ὁσάκις

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Bury, Adm. system σ. 30· ἡ ἐπιστολὴ ἐν PG τ. ϞΘ΄ στ. 1313, 1316 (περὶ τὰ 821).

[2] Β. Ἰωσὴφ ἐν PG τ. ΡΕ΄ στ. 968, 969. Οὕτω καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου ἔτ. 879 παρὰ Mansi τ. XVIIA στ. 460: *ἐν τοῖς πρώτοις μὲν κατελέγετο τῆς συγκλήτου βουλῆς* (sc. ὁ Φώτιος).

[3] Β. Νίκωνος Μετανοεῖτε ἐκδ. Σπ. ΛΑΜΠΡΟΥ ἐν ΝΕ τ. 3 (1906) σ. 178 (Βασίλειος Β΄).

[4] Ζωναρᾶς III 645 (Κωνσταντῖνος Θ΄).

[5] Ζωναρᾶς III 649 (Κωνσταντῖνος Θ΄).

[6] Ψελλ. Χρον. II κ. XVIII (Μιχαὴλ Ϛ΄).

[7] Οὕτως *ἐξελέξατο δὲ καὶ προέκρινεν* (sc. ὁ Ρωμανὸς Β΄) *παραδυναστεύοντας καὶ πρώτους τοὺς τῆς συγκλήτου Ἰωσὴφ πατρίκιον πραιπόσιτον καὶ δρουγγάριον τῶν πλωΐμων*, Θεοφ. Συν. 469· πρβλ. ΨΣυμ. Μαγ. 757, Συν. Σάθα 153-154. *Ἀπεστάλη οὖν ὁ πατρίκιος Θεοφάνης πρωτοβεστιάριος καὶ παραδυναστεύων*, Λέων Γραμμ. 322. Ἕτεραι μαρτυρίαι παρὰ Σκυλ.-Κεδρ. II 304 (Ρωμανὸς Α΄), ΨΣυμ. Μάγ. 754, Θεοφ. Συν. 442 (Κωνσταντῖνος Ζ΄), Σκυλ.-Κεδρ. II 610 (Μιχαὴλ Ϛ΄), Βαλσαμῶνι ἐν Συντάγματι τ. Δ΄ σ. 493.—Ὁ παρὰ Ζωναρᾷ III 650, Ἀτταλ. 51 (βλ. καὶ Σκυλ.-Κεδρ. II 610, Μιχ. Γλυκ. 599) Πρωτεύων εἶναι κύριον ὄνομα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

βεβαίως γίνεται λόγος περὶ αὐτῆς) ἀποκαλεῖται παραδυναστεύων ἢ μεσιτεύων ἢ παρεμφερῶς »[1].

Ἡ φράσις τῆς Βασ. Τάξεως 209-210 *εἰσάγει ὁ τῆς καταστάσεως μετὰ καὶ ἑτέρου σιλεντιαρίου κρατοῦντες* ***τὴν πρώτην τῶν συγκλητικῶν*** *καὶ ὄπισθεν αἱ λοιπαὶ ἀκολουθοῦσαι*... δυνατὸν νὰ δηλοῖ ὡρισμένην συγκλητικήν, ἀδυνατῶ ὅμως νὰ προσδιορίσω ἐπὶ τῇ βάσει ποίου κριτηρίου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ παρὰ τὴν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἐπανειλημμένην μνείαν γυναικῶν συγκλητικῶν οὐδεὶς γίνεται λόγος περὶ ἐξεχούσης θέσεως τῆς ἐν τῷ μοναδικῷ τούτῳ χωρίῳ μνημονευομένης *πρώτης τῶν συγκλητικῶν*. Μήπως πάλιν ἡ λέξις *πρώτη* κεῖται ἀντὶ τοῦ μία (κρατοῦντες τὴν μίαν ἤτοι τὴν προπορευομένην, τὴν προβαδίζουσαν καὶ ἑπομένως πρώτην);[2]

Ρητῶς μαρτυροῦν οἱ βυζαντινοὶ ἱστοριογράφοι ὅτι ὁ τίτλος τοῦ *προέδρου* ἐθεσπίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Φωκᾶ χάριν τοῦ παρακοιμωμένου Βασιλείου[3]. Τὴν προσπάθειαν τοῦ V. Benesevič[4] νὰ ἀναγάγῃ τὴν πρώτην δημιουργίαν τοῦ τίτλου ἤδη εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Λέοντος ϛ´ ἀντέκρουσε πειστικώτατα ὁ Στ. Κυριακίδης[5]. Διὰ τοῦ πρόεδρος τῆς συγκλήτου δὲν δηλοῦται ἀξίωμα, ἀλλ᾿ ὡς ἔδειξεν ὁ Ch. Diehl τίτλος[6] καὶ οὕτως ἐξηγεῖται ὅτι εἶναι δυνατὸν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] F. Dölger ἐν BZ τ. 40 (1940) σ. 181· πρβλ. διὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας R. Guilland, Le protovestiarite Georges Phrantzes ἐν Revue des études byzantines τ. 6 (1948) σ. 54.

[2] Ὁ A. Vogt ὑποθέτει ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ζωστῆς πατρικίας. A. Vogt, Histoire des institutions. La patricienne à ceinture ἐν Échos d'Orient τ. 37 (1938) σ. 353. Διὰ τὴν χρονολόγησιν τοῦ κεφαλαίου βλ. F. Dölger ἐν BZ τ. 36 (1936) σ. 151-154.

[3] Λέων διακ. 94, Σκυλ.-Κεδρ. II 379, Ζωναρᾶς III 520, Μιχ. Γλυκ. 573. Πρβλ. ἐπίσης Ch. Diehl, De la signification du titre de «proédre» à Byzance ἐν Mélanges offerts à M. Gustave Schlumberger τ. I, Paris 1924 σ. 105 ἑπ.

[4] V. Benesevič, Die byzantinischen Ranglisten nach dem Kletorologion Philothei (De Cer. l. II c. 52) und nach den Jerusalemer Handschriften zusammengestellt und revidiert ἐν BNJ τ. 5 (1926-1927) σ. 148-149.

[5] Στ. Κυριακιδου, Βυζαντιναὶ Μελέται, Θεσσαλονίκη 1937 σ. 242-247.

[6] Ch. Diehl, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 106 ἑπ.· βλ. Βασ. Τάξιν 440: *ἡ τοῦ προέδρου τῆς συγκλήτου ἀξία τόδε βραβεῖον ἔχει* καὶ ὡς γνωστὸν οἱ τίτλοι ἐδίδοντο *διὰ βραβείου*. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ πρόεδρος οὗτος εἶναι διάφορος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοιούτου περὶ οὗ βλ. S. Salaville, Le titre ecclésiastique de «proédros» dans les documents byzantins ἐν Échos d'Orient τ. 29 (1930) σ. 416-436· ἡ παλαιοτέρα ἐργασία τοῦ Ἀμασείας Ανθιμου Αλεξουδη, Περὶ τῶν ἐν ἀρχιερατικαῖς ὑπογραφαῖς τίτλων «προέδρου» καὶ «τόπον ἐπέχοντος» ἐν Ἐκκλησ. Ἀλήθεια τ. 13 (1893-1894) σ. 236-239 δὲν εἶναι ἀξιόλογος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἀλλοδαπούς, ὡς ἐν χρυσοβούλλῳ τοῦ Μιχαὴλ Ζ΄ μαρτυρεῖται. Ὁ αὐτοκράτωρ ὑπόσχεται πρὸς τὸν μέλλοντα γαμβρόν του Ροβέρτον Γυισκᾶρδον διαφόρους τιμὰς διὰ τοὺς στενοὺς συγγενεῖς τοῦ τελευταίου, ἐν οἷς καὶ τὴν προσφορὰν *προεδράτου* ἤτοι τὸν τίτλον τοῦ προέδρου [1]. Τὸ ἐν τῇ Βασ. Τάξει *Περὶ προαγωγῆς προέδρου τῆς ἁπάσης συγκλήτου* κεφάλαιον εἶναι μεταγενεστέρα προσθήκη [2].

Ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνεν ἡ αἴγλη τοῦ τίτλου τοῦ προέδρου νὰ μειωθῇ, ἀφ' ὅτου πλείονα τοῦ ἑνὸς πρόσωπα ἠδύναντο ταυτοχρόνως νὰ φέρουν αὐτόν, οὕτως ὥστε μεσοῦντος τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος ἐθεσπίσθη ἕτερος τίτλος ἀνώτερος τούτου ὁ τοῦ πρωτοπροέδρου [3].

Εἰς τὸ ἐρώτημα ἐὰν ὁ μέλλων νὰ τιμηθῇ πρόεδρος ἔδει ἀπαραιτήτως νὰ ἦτο προηγουμένως συγκλητικὸς δυνάμεθα, νομίζω, νὰ ἀπαντήσωμεν ἀρνητικῶς συμφώνως πρὸς μαρτυρίαν τοῦ Ἀτταλειάτου παραδίδοντος ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ρωμανὸς Δ΄ ἐτίμησε πρόεδρον στρατηγὸν τῶν Τούρκων εὐθὺς μετὰ τὴν πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς μετάστασιν αὐτοῦ [4].

Τόσον ὁ τίτλος τοῦ προέδρου ὅσον καὶ τοῦ πρωτοπροέδρου εἶναι λίαν ἐν χρήσει κατὰ τὸν ΙΑ΄ αἰῶνα, ἐνῷ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΒ΄ ἐξαφανίζονται τελείως. Ὁ τελευταῖος γνωστός μοι ἀσφαλῶς χρονολογούμενος πρόεδρος καὶ πρωτοπρόεδρος εἶναι ἐξ ἐγγράφου τοῦ ἔτους 1118 [5].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Ψελλ. Scr. Min. I 33 (ἔτ. 1074).

[2] Βασ. Ταξ. 440-444. Πρβλ. Ch. Diehl ἔνθ' ἀνωτ. σ. 105 καὶ σημ. 2.

[3] Τοῦτο ἔλαβε χώραν κατὰ μὲν τὸν Ch. Diehl μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1060-1070 (ἔνθ' ἀνωτ. σ. 114) κατὰ δὲ τὸν **ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΝ**, στηριζόμενον εἰς μολυβδόβουλλον τοῦ Κωνσταντίνου Διογένους, ἐπὶ τοῦ Ρωμανοῦ Γ΄ Ἀργυροῦ (1028-1034). **ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ** ἔνθ' ἀνωτ. σ. 245 καὶ 93-94 ἔνθα καὶ ἀναδημοσίευσις τοῦ μολυβδοβούλλου.

[4] ... *διὸ δείσας ἐκεῖνος* (sc. ὁ Τοῦρκος, διότι ὁ σουλτᾶνος εἶχε διατάξει τὴν σύλληψίν του) *εἵλετο τῷ βασιλεῖ προσφυγεῖν, ὃν αὐτίκα τετίμηκε πρόεδρον.* Ζωναρᾶς III 695, Ἀτταλ. 142.

[5] AD τ. V σ. 96. Ἐπειδὴ ἡ διὰ τῶν σφραγίδων χρονολόγησις εἶναι λίαν ἐπισφαλής, διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἐσχάτου χρονολογικοῦ ὁρίου περιωρίσθην εἰς τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον. Καὶ ὁ Ch. Diehl εἰς τὴν ἐπανειλημμένως μνημονευθεῖσαν μελέτην του παρατηρεῖ ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν διασωθεισῶν σφραγίδων προέδρων καὶ πρωτοπροέδρων ἀνάγονται εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Κομνηνῶν καὶ δὴ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς, τονίζει δὲ τὰς δυσκολίας τῆς ἐξ αὐτῶν συναγωγῆς ἀκριβῶν χρονολογικῶν συμπερασμάτων (Ch. Diehl ἔνθ' ἀνωτ. σ. 116 σημ. 8). Διὰ τοῦτο εἰς τὸν ὑπ' ἐμοῦ καταρτισθέντα πίνακα προέδρων καὶ πρωτοπροέδρων τοὺς μὲν ἐν ἐγγράφοις, ἱστορικοῖς καὶ λοιποῖς φιλολογικοῖς κειμένοις μνημονευομένους προσδιορίζω χρονικῶς ἀκριβέστερον, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ἐπὶ σφραγίδων ἀναγραφομένους, ἐκτὸς ἐὰν οὗτοι εἶναι καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν γνωστοί.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Κατωτέρω παραθέτω πίνακα τῶν εἰς ἐμὲ γνωστῶν προέδρων καὶ πρωτοπροέδρων.

Πρόεδροι

1) Ἀαρὼν πρόεδρος καὶ δοὺξ Μεσοποταμίας. Σ. Κουγέα, Ἐπὶ τοῦ βιβλιογραφικοῦ σημειώματος τοῦ ὑπ' ἀρ. 263 Κοϊσλιανοῦ κώδικος ἐν Ἑλληνικὰ τ. 3 (1930) σ. 458-469, Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων ἤτοι χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ ἐν ΝΕ τ. 7 (1910) σ. 130-131· βλ. καὶ Σκυλ.-Κεδρ. II 628. Πρβλ. Ch. Diehl ἔνθ' ἀνωτ. σ. 114 σημ. 7 (Ἰσαάκιος Α΄).

2) Ἀλέξιος Κομνηνὸς ὁ κατόπιν αὐτοκράτωρ πρόεδρος. Ἀτταλ. 199 καὶ passim, Ἀλεξιὰς I 59, 64, Ζωναρᾶς III 712 καὶ passim, Σκυλ.-Κεδρ. II 713 καὶ passim.

3) Ἀνδρόνικος (υἱὸς τοῦ καίσαρος Ἰωάννου Δούκα) πρόεδρος (Ρωμανὸς Δ΄). Νικ. Βρυεν. 41, Ζωναρᾶς III 705, Σκυλ.-Κεδρ. II 703. Τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ ὁ ἕτερος υἱὸς τοῦ καίσαρος Ἰωάννου Δούκα Κωνσταντῖνος (βλ. κατωτέρω ἀρ. 42) ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Ἀτταλειάτου 169, 173 κατὰ τὴν διήγησιν τῶν αὐτῶν γεγονότων ὡς πρωτοπρόεδροι.

4) Βάρδας Ξηρὸς πρόεδρος. Συνοδικὴ ἀπόφασις πατρ. Ἰωάννου Γραμματικοῦ (1084-1111) ἐν Συντάγματι τ. Ε΄ σ. 58.

5) Βασίλειος νόθος υἱὸς Ρωμανοῦ Β΄ πατρίκιος, παρακοιμώμενος καὶ πρόεδρος. Λέων διακ. 49, 94, Σκυλ.-Κεδρ. II 379, Ζωναρᾶς III 520, Μιχ. Γλυκ. 573 (Νικηφόρος Φωκᾶς)· πρβλ. τὰς παρὰ Ch. Diehl ἔνθ' ἀνωτ. σ. 108-111 παραπομπὰς εἰς τὰς ἐπὶ ἔργων τέχνης ἐπιγραφάς.

6) Βασίλειος πρόεδρος δοὺξ τῶν Ἐδ[εση]τῶν. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 173.

7) Βασίλειος πρόεδρος ὁ Λ[ι]νήτ(ης) (;) Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 483α.

8) Βασίλειος πρόεδρος. CIG τ. IV ἀρ. 8695.

9) Βασίλειος πρόεδρος καὶ ἔπαρχος ὁ Τζιρίθων. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 483, Laurent ἐν Échos d'Orient τ. 30 (1931) σ. 473-477.

10) Βασίλειος Ἀρίβης πρόεδρος καὶ πριμικήριος. AD τ. VI σ. 96 (ἔτ. 1118).

11) Βασίλειος πρόεδρος καὶ γενικὸς λογοθέτης ὁ Ξηρός. Schlumb. Sig. σ. 715 ἀρ. 1.

12) Βοριλ... πρόεδρος καὶ πριμικήριος τῶν Εὐαγῶν. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 10.

13) Γεώργιος Ἀργυρόπουλος πρόεδρος. Schlumb. Sig. σ. 573 ἀρ. 3.

14) Γρηγόριος Ταρωνίτης πρόεδρος. Θεοφυλάκτου ἐπιστ. ἐν PG τ. ΡΚϚ΄ στ. 364 (Νικηφόρος Γ΄ Βοτανειάτης).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

15) Γρηγόριος πρόεδρος. Κωνστ. Μολυβδ. (1930) ἀρ. 69, Laurent ἐν Byzantion τ. 6 (1931) σ. 781 ἀρ. 1.

16) Γρηγόριος πρόεδρος κριτὴς τοῦ βήλου καὶ ἐπὶ τοῦ κανικλείου. Παντσένκο ἀρ. 92 (93).

17) Δαβὶδ ὁ Σκληρὸς πρόεδρος καί... Schlumb. Sig. σ. 697 ἀρ. 5.

18) Ἐπιφάνιος ἔπαρχος καὶ πρόεδρος ὁ Καματηρός. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 345.

19) Θεοδόσιος πρόεδρος. Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 612, Ζωναρᾶς ΙΙΙ 655 (Κωνσταντῖνος Θ΄).

20) Θεόδουλος πρόεδρος καὶ πραίτωρ Βουλγαρίας ὁ Τριακοντάφυλλος. A. Mordtmann, Μολυβδόβουλλα βυζαντινὰ τῶν ἐπαρχιῶν Εὐρώπης ἐν ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως. Παράρτημα τ. 17 (1886) σ. 145 ἀρ. 5. Ὁ ἐκδότης ταυτίζει αὐτὸν πρὸς τὸν: Θεόδουλον πρόεδρον κριτὴν τοῦ βήλου καὶ τῆς Βουλγαρίας τὸν [Τριακοντάφυλλον], σ. 145 ἀρ. 6.

21) Θεόδωρος πρόεδρος καὶ δομέστικος. Συν. Σάθα 164· ὁ αὐτὸς παρὰ Ψελλῷ Χρον. ΙΙ κ. XIV (Μιχαὴλ ϛ΄) μνημονεύεται μόνον ὡς πρόεδρος· βλ. καὶ Ζωναρᾶν ΙΙΙ 660.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

22) Θεόδωρος Ἀλυάτης πρόεδρος. Ἀτταλ. 170 (Ρωμανὸς Δ΄).

23) Θεόδωρος πρόεδρος ὁ Ἀμασ...ιαν... Mouchmow ἐν Bulletin de l'Institut archéol. bulg. τ. 8 (1934) σ. 344 ἀρ. 37.

24) Θεόδωρος (;) πρόεδρος. Παντσένκο ἀρ. 148 (152).

25) Θεόδωρος πρόεδρος ὁ Ἀ... Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 483 δ.

26) Θεόδωρος πρόεδρος καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου. Κωνστ. Μολυβδ. (1930) ἀρ. 95, Laurent ἐν Byzantion τ. 6 (1931) σ. 782 ἀρ. 3.

27) Θεόδωρος πρόεδρος ὁ Ἰατρὸς (;) Παντσένκο ἀρ. 182 (186).

28) Ἰωάννης Ραδηνὸς πρόεδρος καὶ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς σακέλλης. AD τ. VI σ. 51 (ἔτ. 1088).

29) Ἰωάννης πρόεδρος καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου. Actes de Lavra τ. I σ. 110-111 (ἔτ. 1086).

30) Ἰωάννης πρόεδρος καὶ μέγας δρουγγάριος τῆς βίγλας, ἐχρημάτισε καὶ ἔπαρχος τῆς πόλεως. Νεαρὰ Ἀλεξίου Α΄ Κομνηνοῦ παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 23.

31) Ἰωάννης πρόεδρος κριτὴς τοῦ βήλου καὶ προνοητὴς Βουλγαρίας. Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 22.

32) Ἰωάννης πρόεδρος καὶ παρακοιμώμενος. Παντσένκο ἀρ. 94 (95), V. Lebedeva, Zwei Bleisiegel eines Pothos des X-XI Jahrhunderts ἐν BZ τ. 28

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

(1928) σ. 395, Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 588 ἀρ. 1. Πρβλ. Ch. Diehl ἔνθ᾽ ἀνωτ. σ. 113 σημ. 4.

33) Ἰωάννης πρόεδρος. Παντσένκο ἀρ. 162 (166).

34) Ἰωάννης πρόεδρος, λογοθέτης τοῦ δρόμου καὶ στρατηγὸς τῶν... Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 407α.

35) Ἰωάννης πρόεδρος ὁ Λαλάκων. Schlumb. Sig. σ. 671 ἀρ. 2.

36) Ἰωάννης πρόεδρος καὶ πριμικήριος ὁ Σπαλός. Schlumb. Sig. σ. 701 ἀρ. 1.

37) Ἰωσὴφ πρόεδρος. Παντσένκο ἀρ. 51 (52).

38) Κλαδο... πρόεδρος καὶ προνοητής. AD τ. VI σ. 96 (ἔτ. 1118).

39) Κωνσταντῖνος πρόεδρος (ἀνεψιὸς πατριάρχου Μιχαὴλ Κηρουλαρίου). Ψελλ. Scr. Min. II 46 (Κωνσταντῖνος Θ΄). Πρβλ. κατωτέρω πίνακα πρωτοπροέδρων ἀρ. 22.

40) Κωνσταντῖνος Λειχούδης πρόεδρος. Σκυλ. - Κεδρ. II 632, Ζωναρᾶς III 661. Οὗτος παρὰ Σκυλ. - Κεδρ. II 644, Ζωναρᾷ III 670, Ἀτταλ. 66, Μιχ. Γλυκ. 602, Σπ. Λάμπρου, Ἐνθυμήσεων κλπ. ἐν ΝΕ τ. 7 (1910) σ. 130, Σ. Κουγέα, Ἐπὶ τοῦ βιβλιογραφικοῦ σημειώματος κλπ. ἐν Ἑλληνικὰ τ. 3 (1930) σ. 458 - 469, Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 309 μνημονεύεται ὡς πρόεδρος καὶ πρωτοβεστιάριος, ἐν δὲ τῇ Συν. Σάθα 165 ὡς πρωτοπρόεδρος καὶ πρωτοβεστιάριος (Ἰσαάκιος Α΄ Κομνηνός).

41) Κωνσταντῖνος Δούκας (ὁ κατόπιν αὐτοκράτωρ) πρόεδρος. Ἀτταλ. 69, Σκυλ. - Κεδρ. II 648, 651, Μιχ. Γλυκ. 604.

42) Κωνσταντῖνος (υἱὸς τοῦ καίσαρος Ἰωάννου Δούκα) πρόεδρος. Ζωναρᾶς III 704, Σκυλ. - Κεδρ. II 702 (Ρωμανὸς Δ΄). Βλ. ἀνωτ. ἀρ. 3.

43) Κωνσταντῖνος ὁ Θεοδωροκάνος πρόεδρος. Ἀτταλ. 247, Σκυλ. - Κεδρ. II 728 (Μιχαὴλ Ζ΄).

44) Κωνσταντῖνος Χοιροσφάκτης πρόεδρος. Νικ. Βρυεν. 130. Βλ. κατωτέρω τὸν ἐν τῷ πίνακι τῶν πρωτοπροέδρων ὑπ᾽ ἀρ. 23, πρὸς ὃν καὶ ταυτίζεται ὑπὸ τοῦ Ch. Diehl, Remarques sur deux chartes byzantines de Patmos ἐν Byzantion τ. 4 (1927 - 1928) σ. 1 - 6.

45) Κωνσταντῖνος πρόεδρος ὁ Σκουταριώτης. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 13.

46) Κωνσταντῖνος πρόεδρος ὁ Ἀντιοχίτης. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 16.

47) Κωνσταντῖνος πρόεδρος, εἰδικὸς Μυτι[λ]ήνης (;) Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 341.

48) Κωνσταντῖνος πρόεδρος ὁ Μητροπολιανός. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 482.

49) Κωνσταντῖνος πρόεδρος ὁ Βου...ος. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 482α.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

50) Κωνσταντῖνος πρόεδρος. Laurent ἐν Ἑλληνικὰ τ. 4 (1931) σ. 358 ἀρ. 214 (Schlumb. ἐν Revue Numismatique 1905 σ. 32 ἀρ. 286).

51) Λέων Ἀλωπὸς πρόεδρος. Ζωναρᾶς III 661· ὁ αὐτὸς παρὰ Σκυλ.-Κεδρ. II 632 φέρεται ὡς Θεόδωρος Ἀλωπός.

52) Λέων Κεφαλᾶς πρόεδρος καὶ κατεπάνω Ἀβύδου. Actes de Lavra τ. I σ. 140 καὶ passim (ἔτ. 1086).

53) Λέων Κασταμονίτης πρόεδρος. Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 589 ἀρ. 2.

54) Λέων Νικηρίτης πρόεδρος καὶ ἀναγραφεὺς Πελοποννήσου. A. Mordtmann ἔνθ' ἀνωτ. τ. 17 Παράρτημα (1886) σ. 151 ἀρ. 24.

55) Μανουὴλ Κομνηνὸς πρόεδρος. Schlumb. Sig. σ. 572 ἀρ. 1· πιθανῶς ταυτίζεται πρὸς τὸν ὁμώνυμον τῆς παρὰ Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 647α σφραγῖδος.

56) Μᾶρκος πρόεδρος. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 8, Laurent ἐν Ἑλληνικὰ τ. 4 (1931) σ. 223 ἀρ. 94.

57) Μιχαὴλ Ψελλὸς πρόεδρος. Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 272, 423, Ψελλ. Χρον. II κ. XLII (Μιχαὴλ ϛ΄).

58) Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης πρόεδρος κριτὴς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου καὶ τοῦ βήλου. AD τ. V 322 (ἔτ. 1077).

59) Μιχαὴλ πρόεδρος ὁ Παντεχνῆς (εἷς τῶν ἰατρῶν Ἀλεξίου Α΄). Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 12.

60) Μιχαὴλ πρόεδρος ἔπαρχος καὶ μαγικὸς (οὕτω μεταγράφει ὁ ἐκδότης) ὁ Φιλοκαλίτης. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 15.

61) Μιχαὴλ πρόεδρος δικασπόλος. Schlumb. Sig. σ. 693 ἀρ. 2, Laurent ἐν Ἑλληνικὰ τ. 6 (1933) σ. 83 ἀρ. 434.

62) Μιχαὴλ πρόεδρος καὶ λογαριαστὴς τῶν οἰκιστικῶν. Παντσένκο ἀρ. 128 (130).

63) Μιχαὴλ Ἀτζᾶς πρόεδρος. Laurent ἐν Ἑλληνικὰ τ. 4 (1931) σ. 206 ἀρ. 26.

64) Μιχαὴλ (;) πρόεδρος. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 483γ.

65) Νικήτας πρόεδρος καὶ δοὺξ Βουλγαρίας ὁ Καρίκης. Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 21, Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 589 ἀρ. 3. Πρβλ. κατωτέρω πίνακα πρωτοπροέδρων ἀρ. 43.

66) Νικηφόρος πρόεδρος καὶ πρωτοβεστιάριος. Σκυλ.-Κεδρ. II 480-481, 514, Μιχ. Γλυκ. 588 (Κωνσταντῖνος Η΄).

67) Νικηφόρος Βρυέννιος πρόεδρος καὶ δοὺξ Δυρραχίου. Ἀτταλ. 242, Σκυλ.-Κεδρ. II 727, Ζωναρᾶς III 715 (Μιχαὴλ Ζ΄).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

68) Νικηφόρος *πρόεδρος ὁ βασιλικὸς διάδοχος*. Σκυλ.-Κεδρ. II 727-728 (Μιχαὴλ Ζ΄).

69) Νικηφόρος πρόεδρος. Schlumb. Sig. σ. 573 ἀρ. 6, Laurent ἐν Ἑλληνικὰ τ. 5 (1932) σ. 389 ἀρ. 332.

70) Νικόλαος πρόεδρος παρακοιμώμενος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν. Σκυλ.-Κεδρ. II 480· βλ. καὶ 541, 558. Παρὰ Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 28 εὕρηται: Νικόλαος πρόεδρος παρακοιμώμενος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς.

71) Νικόλαος πρόεδρος ὁ Σκληρός. Ψελλ. Scr. Min. II 60 (Κωνσταντῖνος Θ΄).

72) Νικόλαος πρόεδρος Ἀθηνῶν (;) Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 55α[1].

73) Παῦλος πρόεδρος καὶ κατεπάνω Ἐδέσης. Ἀτταλ. 168 (Ρωμανὸς Δ΄).

74) Πρόξιμος ὁ Παντεχνῆς πρόεδρος. Θεοφυλάκτου ἐπιστ. ἐν PG τ. ΡΚϛ΄ στ. 477, 497 (Νικηφόρος Γ΄ Βοτανειάτης).

75) Ρόδιος πρόεδρος, κριτὴς Βολεροῦ, Στρυμόνος καὶ Θεσσαλονίκης. Actes de Lavra τ. I σ. 140 (ἔτ. 1104).

76) Ρωμανὸς ὁ Σκληρὸς πρόεδρος. Σκυλ.-Κεδρ. II 622 (Μιχαὴλ ϛ΄).

77) Ρωμανὸς πρόεδρος στρατοπεδάρχης τῆς Ἀνατολῆς καὶ δοὺξ Ἀντιοχείας ὁ Σκληρός. Schlumberger, Sceaux byzantins inédits ἐν Revue des études grecques τ. 13 (1900) ἀρ. 155. (Οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Βάρδα Σκληροῦ).

78) Σαμουὴλ πρόεδρος καὶ δοὺξ ὁ Ἀλουσιάνος. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 188α, Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 589 ἀρ. 4.

79) Σισίννιος βασιλικὸς πρόεδρος Ἀθηνῶν. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 53.

80) Συμεὼν πρόεδρος καὶ δρουγγάριος τῆς βίγλας. Σκυλ.-Κεδρ. II 480-481 (Κωνσταντῖνος Η΄).

81) Συμεὼν λογαριαστὴς πρόεδρος καὶ κατεπάνω Ἁδριανουπόλεως. Κωνστ. Μολυβδ. (1930) σ. 11-12 ἀρ. 65, Laurent ἐν Byzantion τ. 6 (1931) σ. 781 ἀρ. 2.

82) Ταυτούκας πρόεδρος καὶ κατεπάνω Σαμουσάτων. Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 26· περὶ αὐτοῦ βλ. Στ. Κυριακίδην ἔνθ' ἀνωτ. σ. 242-247.

83) — — — πρόεδρος. Ψελ. Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 406 (Κωνσταντῖνος Θ΄).

84) — — — πρωτοσπαθάριος καὶ πρόεδρος. Παντσένκο ἀρ. 230 (235).

85-86) — — — πρόεδροι. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 478 καὶ 479.

87) — — — στρατηγός τις τῶν Τούρκων ἀποστατήσας τιμᾶται πρόεδρος ὑπὸ τοῦ Ρωμανοῦ Δ΄. Ἀτταλ. 142, Ζωναρᾶς III 695.

---

[1] Ἐὰν ἡ ἀνάγνωσις *Ἀθηνῶν* εἶναι ὀρθή, θεωρῶ πλέον ἢ πιθανὸν ὅτι πρόκειται περὶ ἀρχιερέως.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

Πρωτοπρόεδροι

1) Ἀνδρόνικος Δούκας πρωτοπρόεδρος, πρωτοβεστιάριος καὶ μέγας δομέστικος. AD τ. VI σ. 4 καὶ passim (ἔτ. 1073).

2) Ἀνδρόνικος (Δούκας) πρωτοπρόεδρος καὶ δομέστικος τῆς Ἀνατολῆς. Ἀτταλ. 173· βλ. καὶ Νικηφ. Βρυεν. 107 (Μιχαὴλ Ζ΄). Εἰς αὐτὸν ἀποδίδει ὁ Schlumberger Sig. σ. 575 ἀρ. 29 (=σ. 335 ἀρ. 4) τὴν σφραγῖδα: Ἀνδρόνικος πρωτοπρόεδρος, πρωτοβεστιάριος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς ὁ Δούκας[1].

3) Ἀνδρόνικος Δούκας πρωτοπρόεδρος, πρωτοβεστιάριος καὶ μέγας δοὺξ τῶν σχολῶν τῆς Ἀνατολῆς. AD τ. V σ. 376 (ἔτ. 1118).

4) Βαρδάκιος πρωτοπρόεδρος. Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 589 ἀρ. 1.

5) Βαρλάκιος πρωτοπρόεδρος καί... Mouchmow ἐν Bulletin Inst. arch. bulg. τ. 8 (1934) ἀρ. 41.

6) Βασιλάκης πρωτοπρόεδρος. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 483β.

7) Βορίλας πρωτοπρόεδρος. Νικηφ. Βρυεν. 146 (Νικηφόρος Γ΄ Βοτανειάτης).

8) Γεώργιος ὁ Κιβυρραιώτης πρωτοπρόεδρος. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 476.

9) Γεώργιος ὁ Μαγγάννης πρωτοπρόεδρος. Σύνταγμα τ. Ε΄ σ. 58 (1084-1111).

10) Γρηγόριος ὁ Ταρχανιώτης πρωτοπρόεδρος. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 14. Ὁ Schlumberger θεωρεῖ ὡς ἀνήκουσαν εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τὴν σφραγῖδα: Γρηγόριος β(ασιλικὸς) πρωτοσπαθ(άριος) καὶ κατεπάνω Ἰταλίας ὁ Τραχανιώτης. Schlumb. Sig. σ. 705 ἀρ. 4.

11) Εὐστάθιος πρωτοπρόεδρος. Laurent ἐν Ἑλληνικὰ τ. 5 (1932) σ. 168 ἀρ. 317.

12) Θεόδωρος Ἀντιοχίτης πρωτοπρόεδρος. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 11 (=σ. 617 ἀρ. 5, 7), Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 475.

13) Θεόδωρος πρωτοπρόεδρος καὶ κοιαίστωρ ὁ Σμύρνος (ἢ Σμυρναῖος). Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 27, Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 372, Laurent ἐν Échos d'Orient τ. 31 (1932) σ. 331.

14) Ἰωάννης πρωτοπρόεδρος καὶ πρωτασηκρήτης. Μ. Γούδα, Βυζαντιακὰ ἔγγραφα τῆς ἐν Ἄθῳ ἱερᾶς μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ἐν ΕΕΒΣ τ. 3 (1926) σ. 126 (ἔτ. 1082).

15) Ἰωά(ννης) ὁ Βαρὺς πρωτοπρόεδρος καὶ σύμπονος. Παντσένκο ἀρ. 135 (139), Laurent ἐν Ἑλληνικὰ τ. 4 (1931) ἀρ. 156.

---

[1] Οἱ ὑπ' ἀριθμὸν 1 καὶ 2 πιθανώτατα ταυτίζονται.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

16) Ἰω(άννης) ὁ Βηρηώτης [πρωτο]πρόεδρος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 9.

17) Ἰωάννης ὁ Ἑλλαδικὸς πρωτοπρόεδρος καὶ κατεπάνω Κρήτης. AD τ. VI σ. 96 (ἔτ. 1118).

18) Ἰωάννης ὁ Σολομῶν πρωτοπρόεδρος. Σύνταγμα τ. Ε΄ σ. 58 (Ἀλέξιος Α΄). Πιθανῶς ταυτίζεται οὗτος πρὸς τὸν ὑπὸ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς ἀναφερόμενον ὡς *τῆς συγκλήτου λογάδος τὰ πρῶτα φέροντα* καὶ μετασχόντα τῆς κατὰ τοῦ Ἀλεξίου Α΄ ὑπὸ τῶν Ἀνεμάδων ὀργανωθείσης συνωμοσίας (Ἀλεξιὰς II 158 ἑπ.).

19) Ἰωάννης πρωτοπρόεδρος καὶ προνοητὴς Βουλγαρίας ὁ Τριακοντάφυλλος. Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 23. Ἰωάννης πρωτοπρόεδρος καὶ πραίτωρ Βουλγαρίας ὁ Τριακοντάφυλλος. Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 24, Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 589 ἀρ. 2.

20) Ἰωσὴφ Τραχανειώτης πρωτοπρόεδρος καὶ δοὺξ Ἀντιοχείας. Νικηφ. Βρυεν. 96, Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 25 (Μιχαὴλ Ζ΄).

21) Κωνσταντῖνος πρωτοπρόεδρος καὶ δρουγγάριος τῆς βίγλας. Ψελλ. Scr. Min. I 357, Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 219, Νεαρὰ Μιχαὴλ Ζ΄ ἀρ. 4 (ἔτ. 1075).

22) Κωνσταντῖνος πρωτοπρόεδρος (ἀνεψιὸς πατριάρχου Μιχαὴλ Κηρουλαρίου). Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 467. Πρβλ. πίνακα προέδρων ἀρ. 39.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

23) Κωνσταντῖνος πρωτοπρόεδρος καὶ κατεπάνω τῶν ἀξιωμάτων. Ἀλεξιὰς 134. Ὁ Ch. Diehl ταυτίζει τοῦτον πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον Χοιροσφάκτην πρωτοπρόεδρον καὶ ἐπὶ τῶν δεήσεων. AD τ. VI σ. 45, 49, 53 (ἔτ. 1088). Ch. Diehl, Remarques κλπ. ἐν Byzantion τ. 4 (1927 - 1928) σ. 1 - 6. Πρβλ. τὸν προηγούμενον πίνακα ἀρ. 44.

24) Κωνσταντῖνος Χοιροσφάκτης πρωτοπρόεδρος καὶ πρωτονοτάριος τοῦ δρόμου. Οὐσπένσκη δίκη Ἰταλοῦ σ. 42 (ἔτ. 1083).

25) Κωνσταντῖνος Μυτιληναῖος πρωτοπρόεδρος καὶ μέγας χαρτουλάριος τοῦ γενικοῦ. AD τ. VI σ. 50 (ἔτ. 1088).

26) Κωνσταντῖνος πρωτοπρόεδρος ὁ Ξιφιλῖνος. Schlumb. Sig. σ. 572 ἀρ. 2.

27) Κωνσταντῖνος πρωτοπρόεδρος, ἀνθύπατος, πατρίκιος, κατεπάνω Θεσσαλονίκης ὁ Διογένης. Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 19. Τὴν σφραγῖδα ταύτην ὁ Στ. Κυριακίδης (ἔνθ' ἀνωτ. σ. 93 - 94 καὶ 245) ἀποδίδει εἰς τοὺς χρόνους Ρωμανοῦ Γ΄ Ἀργυροῦ (Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 79 σημ. 3).

28) Κωνσταντῖνος πρωτοπρόεδρος ὁ Δούκας. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 477.

29) Κωνσταντῖνος Σκληρὸς πρωτοπρόεδρος καὶ κριτὴς Μακεδονίας. Laurent ἐν Byzantion τ. 6 (1931) σ. 782 κατὰ διόρθωσιν τῆς παρὰ Κωνστ. Μολυβδ. (1930) ἀρ. 73 σφραγῖδος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

30) Λέων πρωτοπρόεδρος. Schlumb. Sig. σ. 573 ἀρ. 5.

31) Λέων πρωτοπρόεδρος καὶ ἀναγραφεὺς Πελοποννήσου ὁ Μ...η...της. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 7.

32) Λέων πρωτοπρόεδρος ὁ Ἰασίτης. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 18· Πβλ. Παντσένκο ἀρ. 5: Λέων πα[τρί]κιος βέστης [στρα]τηγὸς ὁ Ἰασίτης. Πρβλ. Ch. Diehl ἔνθ' ἀνωτ. σ. 116 σημ. 8.

33) Λέων πρωτοπρόεδρος καὶ κατεπάνω τῶν Ὀπτιμάτων. Schlumb. Sig. σ. 575 ἀρ. 20.

34) Λέων πρωτοπρόεδρος ὁ Κασιτηρᾶς. Schlumb. Sig. σ. 632 - 633 ἀρ. 2.

35) Μανουὴλ Κομνηνὸς (ἀνεψιὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Α΄ Κομνηνοῦ) πρωτοπρόεδρος καὶ κουροπαλάτης. Ἀτταλ. 138, Σκυλ. - Κεδρ. ΙΙ 685, Ζωναρᾶς ΙΙΙ 694 (Ρωμανὸς Δ').

36) Μιχαὴλ πρωτοπρόεδρος, κριτὴς καὶ ἐξισωτὴς τῆς Δύσεως ὁ Καματερός. Schlumb. Sig. σ. 574 ἀρ. 17.

37) Μιχαὴλ πρωτοπρόεδρος κριτὴς καὶ ε.... Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 396.

38) Μιχαὴλ πρωτοπρόεδρος ἔπαρχος καὶ μυστικὸς ὁ .... Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 415.

39) Μιχαὴλ πρωτοπρόεδρος ὁ Μαξ.α.... Schlumb. Sig. σ. 681 ἀρ. 1.

40) πρωτοπρόεδρος ὁ Μ...εσης. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 481.

41) Νικήτας πρωτοπρόεδρος καὶ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν. AD τ. VI σ. 54 (ἔτ. 1088).

42) Νικήτας Βαρδαλῆς πρωτοπρόεδρος. H. Bell, Byzantine sealings ἐν BZ τ. 30 (1929 - 1930) σ. 637 ἀρ. 12, Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 590 ἀρ. 4.

43) Νικήτας Καρίκης πρωτοπρόεδρος καὶ δοὺξ Βουλγαρίας. Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 590 - 591 ἀρ. 5 καὶ Ἑλληνικὰ τ. 4 (1931) ἀρ. 97. Πρβλ. τὸν προηγούμενον πίνακα ἀρ. 65.

44) Νικηφόρος Βασιλάκης πρωτοπρόεδρος καὶ δοὺξ Δυρραχίου. Ἀτταλ. 298, Σκυλ. - Κεδρ. ΙΙ 739, Ζωναρᾶς ΙΙΙ 723 (Νικηφόρος Γ΄ Βοτανειάτης).

45) Νικηφόρος Βοτανειάτης (ὁ κατόπιν αὐτοκράτωρ) πρωτοπρόεδρος καὶ δοὺξ Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου. Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 592 ἀρ. 6. Πρβλ. καὶ Γ. Π. Βεγλερῆ, Ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης πρωτοπρόεδρος καὶ δοὺξ Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου, Ἀθῆναι 1916.

46) Νικηφόρος πρωτοπρόεδρος, βεστάρχης, μέγας δοὺξ καὶ πραίτωρ τοῦ Αἰγαίου ὁ Βατάτζης. Παντσένκο ἀρ. 241 (246).

47) Νικόλαος Κουρτίκης πρωτοπρόεδρος. AD τ. IV σ. 329 (Ἀλέξιος Γ΄).

48) Ρωμανὸς πρωτοπρόεδρος καὶ μέγας ἑταιρειάρχης. Ἀτταλ. 286, Σκυλ.- Κεδρ. ΙΙ 735.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

49) Στέφανος τῆς Πελαγονίας πρωτοπρόεδρος. Mordtmann ἔνθ' ἀνωτ. τ. 17 Παράρτημα (1886) ἀρ. 16.

50) Στρατήγιος πρωτοπρόεδρος. Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 480.

51) Χριστόφορος Ἀσπρακανίτης πρωτοπρόεδρος. Schlumb. Sig. σ. 624.

52) — — — πρωτοπρόεδρος καὶ ἐπὶ τοῦ κανικλείου	AD τ. VI σ. 26 (ἔτ. 1087)
53) — — — πρωτοπρόεδρος καὶ ἐπὶ τῶν κρίσεων	
54) — — — πρωτοπρόεδρος καὶ πρωτοβεστιάριος	H. Omont, Miniatures des plus anciens manuscrits grecs de la Bibliothèque nationale du VIe au XIVe siècle, Paris 1929 pl. n. 63 (Νικηφόρος Γ').
55) — — — πρωτοπρόεδρος καὶ μέγας πριμικήριος	
56) — — — πρωτοπρόεδρος καὶ δεκανὸς	
57) — — — πρωτοπρόεδρος καὶ ἐπὶ τοῦ κανικλείου	

Τὰς σφραγῖδας παρὰ Schlumb. Sig. σ. 149 ἀρ. 1 (=σ. 408) καὶ ἀρ. 2, G. Schlumberger, Mélanges d'arch. byz. Ser. 1ère, Paris 1895 σ. 204 ἀρ. 10, Κωνστ. Βυζ. Μολυβδ. (1917) ἀρ. 86[1] δὲν περιέλαβον εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα, διότι οἱ ἐν αὐτοῖς μνημονευόμενοι πρόεδροι καὶ πρωτοπρόεδροι εἶναι ἐκκλησιαστικοί[2]. Τὸ αὐτὸ νομίζω συμβαίνει καὶ διὰ τὸν ἐν σφραγῖδι Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 697 (ΙΒ'-ΙΓ αἰ.)=Laurent ἐν Ἑλληνικὰ τ. 6 (1933) σ. 210 ἀρ. 494 πρόεδρον Λακεδαίμονος. Πάντως θεωρῶ ἥκιστα πιθανὸν ὅτι ἡ σφραγὶς ἀνήκει εἰς τὸν κατὰ τῶν Λατίνων ἐν Πελοποννήσῳ ἀγωνισθέντα Λέοντα Χαμάρετον, ὡς φρονεῖ ὁ Ν. Βέης[3], διότι οὗτος ἔδρασε κατὰ τὴν καμπὴν τοῦ ΙΒ' πρὸς τὸν ΙΓ' αἰῶνα, ἐνῷ ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος ἡ τελευταία χρονολογικῶς ἀσφαλὴς μνεία κοσμικοῦ προέδρου ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 1118.

Αἱ περὶ συνεδριῶν τῆς συγκλήτου πληροφορίαι περιορίζονται εἰς ἁπλῆν ἀναγραφὴν τοῦ γεγονότος ἐλαχίστας ἐνδείξεις περὶ τῆς ἀκολουθουμένης διαδικασίας παρέχουσαι. Μόνον ἡ λίαν παραστατικὴ μακρὰ παρὰ Καντακουζηνῷ[4] περιγραφὴ συνεδρίας τῆς συγκλήτου ἀσχολουμένης μὲ ζήτημα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς παρέχει ἐναργῆ εἰκόνα τῆς συνεδριάσεως ταύτης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Τόσον ὁ G. Schlumberger ὅσον καὶ ὁ Κ. Κωνσταντόπουλος θεωροῦν τὸν κύριον τῆς σφραγῖδος ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν. Ἄλλως Ν. ΒΕΗΣ, Ἀναγνώσεις καὶ κατατάξεις βυζαντινῶν μολυβδοβούλλων ἐν Journal international d'archéologie numismatique τ. 13 (1911) σ. 4-6 ἀρ. 5.

[2] Βλ. ἀνωτ. σ. 78 σημ. 6.

[3] Ν. ΒΕΗΣ ἐν Νεολόγου Ἑβδομαδ. Ἐπιθεώρησις τ. 1 (1891) σ. 184-186 (δὲν κατώρθωσα νὰ ἀνεύρω εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τὴν Ἐπιθεώρησιν ταύτην) καὶ ὁ αὐτός: Zur Sigillographie der byzantinischen Themen Peloponnes und Hellas ἐν Βυζαντινὰ Χρονικὰ τ. 21 (1914) III σ. 196-197. Συμφωνεῖ αὐτῷ V. LAURENT ἐν Ἑλληνικὰ τ. 6 (1933) σ. 210 ἀρ. 494.

[4] Καντακ. ΙΙ 20 ἑπ. (Ἰωάννης Ε' ἀνήλικος).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Συνεδρίαν τῆς συγκλήτου παρῳδοῦν πιθανῶς ἡ Διήγησις παιδιόφραστος τῶν τετραπόδων ζῴων[1] καὶ πρὸ πάντων ὁ Πωρικολόγος[2]. Εἰς τὸν τελευταῖον ἡ συνεδρίασις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ βασιλέως περιγράφεται ὡς ἑξῆς: Διατυποῦται κατ' ἀνωτέρων κρατικῶν ἀξιωματούχων (ἐν οἷς πρωτοσέβαστος, κόμης, πρωτοσπαθάριος, μέγας ἄρχων, προτούκτωρ) κατηγορία ἐπὶ συνωμοσίᾳ. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν μάρτυρος ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἡ περαιτέρω ἐξέτασις τῆς ὑποθέσεως εἰς ἐπιτροπὴν ἐξ ἄλλων ἀρχόντων, ἥτις μετὰ ἔρευναν ἀποφαίνεται ὑπὲρ τῆς ἀθωώσεως τῶν κατηγορουμένων[3]. Τὴν ἀπόφασιν περὶ τῆς εἰς τὸν κατήγορον, ἀποδειχθέντα ψευδόμενον, ἐπιβλητέας ποινῆς ἐξέδοτο μόνος ὁ αὐτοκράτωρ χωρὶς νὰ συμβουλευθῇ τοὺς λοιποὺς συμπαρισταμένους.

Ἀναλόγως τῆς φύσεως τοῦ προβαλλομένου θέματος ἄλλοτε μὲν ἡ ἀπόφασις - ὁσάκις ἀπῃτεῖτο τοιαύτη καὶ δὲν ἐζητοῦντο ἁπλῶς αἱ γνῶμαι τῶν καθ' ἕκαστον συγκλητικῶν — ἐλαμβάνετο κατόπιν συζητήσεως (καὶ ψηφοφορίας;)[4] ἄλλοτε δὲ διὰ βοῆς καὶ ἐπευφημιῶν[5].

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς ἱδρύσεώς της ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει σύγκλητος ἥδρευεν εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἱδρυθὲν δι' αὐτὴν οἰκοδόμημα[6]. Τὸ κτίριον ἐκάη κατὰ τὴν ἐν ἔτει 404, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ταραχῶν διὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, προκληθεῖσαν πυρκαϊάν[7]. Τὸ κτίριον ἀνοικοδομηθὲν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Wagner σ. 141-178 (τὸ ποίημα συνετάχθη κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, πιθανῶς δὲ ὀλίγον μετὰ τὸ ἔτος 1365).

[2] Wagner σ. 199-202.

[3] *...ἐκάθισαν γοῦν τοῦτοι οἱ ἄρχοντες ἐπὶ θρόνου καὶ ἐξέταξαν ἀκριβῶς τούτους* (sc. τοὺς κατηγορουμένους) *ὡς καθὼς τοὺς ὥρισεν αὐτοὺς καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς νὰ ἐξετάζουν ὁ αὐθέντης ὁ βασιλεύς...* Αὐτόθι σ. 201.

[4] Π.χ. Κανταχ. ΙΙ 20-24 (Ἰωάννης Ε' ἀνήλικος), AD τ. Ι 430-431 (ἐπὶ πατριάρχου Καλλίστου Α').

[5] Ἡ σύγκλητος ἀπεδέχθη *πολλαῖς εὐφημίαις καὶ κρότοις* νεαρὰν τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Γ' Βοτανειάτου ἀνακοινωθεῖσαν αὐτῇ, Ἀτταλ. 317-318. Τὸ γεγονὸς ὑπενθυμίζει τὴν γνωστὴν συνεδρίασιν — ἧς διεσώθησαν τὰ πρακτικὰ — τῆς συγκλήτου καθ' ἣν ἀνεκοινώθη αὐτῇ ὁ Θεοδοσιανὸς Κῶδιξ. (Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Th. Mommsen ἐκδόσει τοῦ Cod. Theod. τ. Ι 2 σ. 1-4).

[6] *...κτίσας* (sc. ὁ Μ. Κωνσταντῖνος) *ἐγγὺς καὶ βασιλικὴν ἔχουσαν κόγχην καὶ ἔξω μεγάλους κίονας στήσας καὶ ἀνδριάντας, ἥνπερ ἐκάλεσεν Σενᾶτον, καλέσας τὸν τόπον Αὐγουσταῖον...* Πασχ. Χρον. 528-529, Μαλ. 321, Φιλοστόργιος 22 καὶ 31, Σωζομενὸς στ. 937, 940, Scr. orig. Const. Ι 17-18, ΙΙ 139, Συν. Σάθα 48. Πρβλ. Ellissen σ. 59.

[7] Σωκράτης στ. 721, Ζώσιμος 280 ἑπ., ἔνθα καὶ λεπτομερὴς περιγραφὴ τοῦ καταστραφέντος οἰκήματος, Πασχ. Χρον. 280 ἑπ.· βλ. καὶ Scr. orig. Const. Ι 42, ΙΙ 172-173.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μετ' ὀλίγα ἔτη[1] κατεστράφη ἐκ πυρκαϊᾶς ἐπὶ Λέοντος Α΄[2]. Ἀνοικοδομηθὲν ἐκ νέου ἐκάη καὶ πάλιν κατὰ τὴν στάσιν τοῦ Νίκα[3], τοῦ δὲ μετὰ ταῦτα ἐκ νέου ἀνεγερθέντος μεγαλοπρεποῦς οἰκοδομήματος λεπτομερῆ περιγραφὴν ἀναγινώσκομεν παρὰ Προκοπίῳ[4].

Παρερχομένου τοῦ χρόνου τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῶν ἁρμοδιοτήτων τῆς συγκλήτου πίπτει κυρίως εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων της ὡς συμβουλευτικοῦ τοῦ βασιλέως σώματος, συνεπείᾳ δὲ τούτου κατέστη ἀναγκαῖον νὰ συνέρχηται αὕτη συχνότερον εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἤδη διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α΄ παρὰ τὴν ὕπαρξιν ἰδιαιτέρου κτιρίου γνωρίζομεν ὅτι ἡ σύγκλητος συνήρχετο *πάλαι μὲν ἐν τοῖς καλουμένοις σενάτοις οἱονεὶ γερουσίαις, καθ' ἡμᾶς ⟨δ'⟩ ἐπὶ τοῦ παλατίου*[5]. Διὰ τοὺς ἑπομένους αἰῶνας τὰ ἀνάκτορα εἶναι ὁ συνήθης χῶρος ἔνθα αὕτη συγκαλεῖται[6], ἐντεῦθεν δὲ φαίνεται ἔχουσα τὴν ἀρχήν της ἡ φράσις *ἡ τοῦ παλατίου σύγκλητος*[7]. Ἐν τούτοις ἐν ταῖς πηγαῖς τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων ἀπαντῶσι μαρτυρίαι περὶ οἰκοδομήματος καλουμένου *σενάτου*, δυναμένου προφανῶς νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸ ὁμώνυμον οἴκημα τῶν πρώτων βυζαντινῶν χρόνων. Ἀλλὰ κατὰ πόσον ἡ σύγκλητος ἐχρησιμοποίει τὸ σενάτον κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους τούτους χρόνους δὲν γνωρίζομεν[8].

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] *Καὶ αὐτῷ τῷ ἔτει* (=414) *ἀφιερώθησαν στηθάρια γ' ἐν τῇ συγκλήτῳ Ὁνωρίου καὶ Θεοδοσίου Αὐγούστων καὶ Πουλχερίας Αὐγούστης*, Πασχ. Χρον. 571· *Καὶ ἀφιερώθη ἀνδριὰς χρυσοῦς ἐν τῇ συγκλήτῳ τοῦ δεσπότου Θεοδοσίου νέου ἐν ἔτει* 415, Πασχ. Χρον. 573· ὡσαύτως ἐν Scr. orig. Const. I 258 *ἐν τῷ νέῳ Παλατίῳ τοῦ Σινάτου*.

[2] Σκυλ.-Κεδρ. I 610 ἀλλὰ καὶ 565, Ζωναρᾶς III 124-125.

[3] Λυδὸς 162, Πασχ. Χρον. 161· βλ. Θεοφ. 184 καὶ τ. II 647 s.v. Αὐγουσταῖον.

[4] Προκ. Κτισμ. 39. Πρβλ. J. EBERSOLT, Le grand palais de Constatinople et le livre des Cérémonies, Paris 1910 σ. 14, 17. Ἐὰν ἡ σύγκλητος διέθετε ταυτοχρόνως πλείονα τοῦ ἑνὸς οἰκοδομήματα δὲν γνωρίζομεν. Πρβλ. τὰ ὑπὸ τοῦ E. OBERHUMMER ἄρθρ. Constantinopolis ἐν RE τ. IV, (1901) στ. 995 λεγόμενα, ἅτινα ὅμως ὡς ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πηγῶν δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπολύτως ἀσφαλῆ.

[5] Λυδὸς 63-64.

[6] Παραδειγματικῶς σημειῶ: Προκ. Πολ. II 440-441 (Ἰουστινιανὸς Α΄), Θεοφ. Συν. 138, Ζωναρᾶς III 353, Σκυλ.-Κεδρ. II 138 (Θεόφιλος), Β. Μιχαὴλ συγκ. († 846), σ. 234, 241, 248-249, Λέων διακ. 33-34 (ἔτ. 963), Σκυλ.-Κεδρ. II 539-540 (Ζωὴ-Θεοδώρα), Ἀτταλ. 192 (Μιχαὴλ Ζ΄), Ἀλεξιὰς I 189-190 (Ἀλέξιος Α΄), Νικ. Γρηγ. I 169-170, Παχυμ. II 129-130 (Ἀνδρόνικος Β΄), Καντακ. II 20-21 (Ἰωάννης Ε΄ ἀνήλικος). Προκειμένου περὶ τῆς ρυθμίσεως ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων οὐχὶ σπανίως συνέρχεται ἡ σύγκλητος μετὰ τῆς πατριαρχικῆς συνόδου εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν (Βλ. κατωτέρω Κεφ. IV).

[7] Β. Γρηγ. Ἀκραγ. (Ζ΄ αἰὼν) ἐν PG τ. ϛΗ΄ στ. 612-613.

[8] Λέων Γραμμ. 257, ΨΣυμ. Μαγ. 691, Θεοδ. Μελ. 180 (Βασίλειος Α΄), Βίος Ἀνδρέου τοῦ κατὰ Χριστὸν σαλοῦ ἐν PG τ. ΡΙΑ΄ στ. 748 (Ι΄ αἰών), Βασ. Ταξ. 165, 169: *ἐν τῷ τοῦ φόρου*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Μοναδικὴ κατ' ἐμὴν γνῶσιν εἶναι ἡ περὶ συνεδρίας τῆς συγκλήτου ἐντὸς οὐχὶ δημοσίου κτιρίου πληροφορία, ἐν ᾗ λέγεται ὅτι συνεσκέφθησαν *ἐν τῇ μεγάλου λογοθέτου οἰκίᾳ τοῦ Μετοχίτου μετὰ πάντων τῶν συγκλητικῶν καὶ τῶν ἐπ' εὐγενείᾳ λαμπρυνομένων γενόμενοι οἱ βασιλεῖς..*[1].

Ἡ κατὰ τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοκρατόρων ὁμοῦ μετ' ἄλλων πολιτειακῶν παραγόντων παρουσία τῆς συγκλήτου δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς συνεδρίασις αὐτῆς, ἑπομένως οὔτε οἱ χῶροι ἔνθα ἐτελοῦντο αἱ αὐτοκρατορικαὶ ἀναγορεύσεις δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς χῶροι συνεδριάσεως τῆς συγκλήτου· διὰ τοῦτο μόνον ἐνδεικτικῶς σημειῶ τινας ἐξ αὐτῶν: τὰ ἀνάκτορα (ἀναγόρευσις Μιχαὴλ Δ´[2], Θεοδώρας)[3], ἡ ὕπαιθρος αὐλὴ τῶν ἀνακτόρων (ἀναγόρευσις Τιβερίου)[4], ἡ Ἁγία Σοφία (ἀναγόρευσις Ἡρακλείου[5], Ἰσαακίου Α´ Κομνηνοῦ[6], Νικηφόρου Γ´ Βοτανειάτου)[7], ὁ ἱππόδρομος (ἀναγόρευσις Μιχαὴλ Α´)[8], τὸ τριβουνάλιον (ἀναγόρευσις Μαυρικίου[9], Λέοντος Ε´)[10], τὸ Ἕβδομον (ἀναγόρευσις Φωκᾶ)[11].

Ἡ πληροφορία ἐγγράφου τοῦ ἔτους 1045, δι' οὗ ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Θ´ ὅπως λαμβάνῃ ἡ ἐν Χίῳ Νέα Μονὴ *ἐτησίως ἀπὸ τῆς συγκλήτου λόγῳ ῥόγας νομίσματα ἑβδομήκοντα δύο*[12], ὑποδηλοῦσα τὴν ὕπαρξιν ἰδιαιτέρου ταμείου τῆς συγκλήτου, εἶναι τόσον μεμονωμένη, ὥστε δὲν τολμῶ νὰ ἐξαγάγω συμπεράσματα. Τὸ χωρίον τοῦ Προκοπίου Ἀνεκδ. 73 *οὔτε γὰρ ἡ σύγκλητος βουλὴ ξύμπασα οὔτε τις ἄλλη μεγίστη μοῖρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς τά γε εἰς τὴν οὐσίαν εἰκάζεσθαι τούτοις δὴ τοῖς ἱεροῖς ἔσχε..* ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς τὰς περιουσίας τῶν καθ' ἕκαστον συγκλητικῶν, πρὸς ἃς συγκρίνεται ὁ πλοῦτος τῶν αἱρετικῶν ἐκκλησιῶν καὶ δὲν ὑποδηλοῖ τὴν ὕπαρξιν ἰδίου ταμείου τῆς συγκλήτου.

σινάτῳ, 609. Τέλος εἰς τὰς *Παραστάσεις συντόμους χρονικὰς* συμπιληθείσας περὶ τὸ ἔτος 750 εὕρηται λαϊκὴ παρετυμολογία τοῦ ἐκ τῆς λατινικῆς ὅρου: *ὅτι τὸ Σινάτον τὸ λεγόμενον τοῦ Φόρου οὐδὲν ἄλλο ἐτυμολογεῖται ἢ μόνον Σινάτου οἰκοδομήσαντος τὸ Σινάτον*. Scr. orig. Const. I 49. Πρβλ. ELLISSEN σ. 59.

[1] Καντακ. III 295 (Ἰωάννης Ε´).

[2] Ψελλ. Χρον. I κ. III.

[3] Ζωναρᾶς III 651.

[4] Εὐάγριος 208-209.

[5] Λέων Γραμμ. 147, Γεωργ. Μον. II 667-668, Θεοδ. Μελ. 102.

[6] Ψελλ. Χρον. II κ. XXXVI, Ἀτταλ. 56, Σκυλ.-Κεδρ. II 635, Ζωναρᾶς III 663-664.

[7] Ἀτταλ. 269-270· πρβλ. Σκυλ.-Κεδρ. II 733, Ζωναρᾶν III 719.

[8] Θεοφ. 493, Λέων Γραμμ. 205, Γεωργ. Μον. II 776, Σκυλ.-Κεδρ. II 43, Ζωναρᾶς III 312, Θεοδ. Μελ. 142.

[9] Θεοφ. 252, Ζωναρᾶς III 182.

[10] Θεοφ. Συν. 18, Γενεσ. 6, Σκυλ.-Κεδρ. II 48.

[11] Θεοφ. 289, Σκυλ.-Κεδρ. I 706· πρβλ. Θεοφ. Σιμ. 302-303.

[12] AD τ. V σ. 1-2 (ἔτ. 1045).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

IV
Καθήκοντα τῆς συγκλήτου

Κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἡ σπουδαιοτέρα ἁρμοδιότης τῆς συγκλήτου εἶναι ὡς συμβουλευτικοῦ σώματος. Ἡ σύγκλησις αὐτῆς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ δὲν φαίνεται νὰ ἦτο ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν αὐτοκράτορα. Ἐν τούτοις προκειμένου νὰ λάβῃ οὗτος ἐπὶ σοβαρῶν τοῦ κράτους ζητημάτων ἀποφάσεις ἔκρινεν, ὡς φαίνεται, κατὰ κανόνα ἀναγκαῖον νὰ ἀκούσῃ τὴν γνώμην αὐτῆς, οὕτως ὥστε αἱ παρὰ τοῖς ἱστοριογράφοις μαρτυρίαι περὶ προσκλήσεως τῆς συγκλήτου εἰς σύσκεψιν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἰδίᾳ ἐπὶ ζητημάτων ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἢ ἐπὶ τῶν εἰς τὴν ἀτομικὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως ἀναφερομένων [1], εἶναι λίαν συνήθεις [2].

Τὴν στενὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα δεικνύουν ἐκφράσεις ὡς αἱ ἀκόλουθοι: *ἡ τοῦ παλατίου σύγκλητος* [3], *ἡ περὶ τὸν βασιλέα βουλή* [4], *τὸν βασιλέα ἅμα τῇ περὶ αὐτὸν συγκλήτῳ* [5], *οἵ τε λαχόντες τοῦ βασιλεύειν καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος αὐτῶν* [6], *τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ τῆς ἐπ' αὐτὸν συγκλήτου* [7], *οἱ τῆς βουλῆς τοῦ βασι-*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Π.χ. Θεοφ. 268, 279, Θεοφ. Σιμ. 178, 218, 272 (Μαυρίκιος), Θεοφ. Συν. 13 (Μιχαὴλ Α'), Νικ. Μυστ. ἐπιστ. ἐν PG τ. ΡΙΑ' στ. 148, 149, 176, 192, 193 (Κωνσταντῖνος Ζ' ἀνήλικος), Θεοφ. Συν. 474-475 (Ρωμανὸς Β'), Ψελλ. Χρον. Ι κ. XLII (Μιχαὴλ Δ'), Ἀλεξιὰς ΙΙ 229 (Ἀλέξιος Α'), Κανταϰ. Ι 181 ἑπ. (Ἀνδρόνικος Β'), Κανταϰ. ΙΙ 20, ΙΙΙ 295, Νικ. Γρηγ. ΙΙ 846, AD τ. Ι 430-431 (Ἰωάννης Ε').— Θεοφ. Συν. 350-351, Ζωναρᾶς ΙΙΙ 438-439, Λέων Γραμμ. 260, ΨΣυμ. Μαγ. 697-698, Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 246-247 (Λέων Ϛ'). Ὡς ἐκ τῶν ἐνδιαφερόντων τῶν βυζαντινῶν ἱστοριογράφων ἐνασμενιζομένων κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν πρὸς τοὺς γείτονας λαοὺς σχέσεων τοὺς κράτους ὡς καὶ τῶν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτοκράτορος συνδεομένων γεγονότων εἶναι εὐεξήγητος ἡ παρ' αὐτοῖς συσσώρευσις πληροφοριῶν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων, ἐνῷ οὗτοι ἀντιθέτως ἀσχολοῦνται πολὺ σπανίως μὲ ζητήματα τῆς ἐσωτερικῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντίου.

[2] Ἡ ἄσκησις τῶν καθηκόντων τούτων τῆς συγκλήτου δὲν εἶναι χρονικῶς περιωρισμένη ἀλλ' ἐκτείνεται μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ τελευταία σοβαρὰ πολιτικὴ πρᾶξις τοῦ Βυζαντίου, ἡ ἀπόφασις τῆς μέχρις ἐσχάτων ἀντιστάσεως ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου ΙΑ' Παλαιολόγου τῇ συγκαταθέσει τῆς συγκλήτου (Δούκας 280).

[3] Β. Γρηγ. Ἀκραγ. ἐν PG τ. ϞΗ' στ. 612-613 (Ζ' αἰών).

[4] Β. Γρηγ. Ἀκραγ. ἐν PG τ. ΡΙϚ' στ. 221 (Ζ' αἰών).

[5] Κλητ. Φιλ. 760.

[6] Νικ. Μυστ. Ἐπιστ. ἐν PG τ. ΡΙΑ' στ. 149, 176 (Κωνσταντῖνος Ζ' ἀνήλικος).

[7] AD τ. Ι 159 (ἔτ. 1323-1334).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

έως ἄρχοντες[1], ἔτι δὲ *βασιλικὴ σύγκλητος*[2], *βασιλικὴ γερουσία*[3], *βασιλικὴ σύγκλητος καὶ βουλή*[4], *συγκλητικοὶ βασιλικοὶ ἄνθρωποι*[5]. Ἀξία μνείας εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ Φραντζῆ, ὅστις διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας του ἔλαβεν ὑπ' ὄψει, ὡς λέγει, τοῦτο μὲν τοὺς πρὸ αὐτοῦ γράψαντας τοῦτο δὲ ὅσα *ὑπὸ ἀρχόντων τῆς βασιλικῆς βουλῆς καὶ βουλῆς καὶ τῆς συγκλήτου σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ γηραιῶν ἤκουσε*[6], θεωρῶν προφανῶς αὐτοὺς λόγῳ τῆς θέσεώς των γνώστας τῶν πραγμάτων.

Οὐχὶ σπανίως κρίνει ἀναγκαῖον ὁ αὐτοκράτωρ νὰ προβῇ εἰς ἀνακοινώσεις ἐπὶ πάσης φύσεως ζητημάτων ἐξωτερικῆς ἢ ἐσωτερικῆς πολιτικῆς εἴτε πρὸς μόνην τὴν σύγκλητον[7] εἴτε εἰς εὐρυτέραν συνάθροισιν ἐκ τῆς συγκλήτου καὶ ἄλλων σωμάτων ἢ ὁμάδων[8]. Εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας δὲν πρόκειται περὶ συνεδρίας κατὰ κυριολεξίαν, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ δὲν ἀναμένει οὔτε γνώμην οὔτε συμβουλὴν τῶν παρισταμένων.

Ἡ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἡγεμονίας ὑπὸ τῆς συγκλήτου κτηθεῖσα ἐξουσία πρὸς τὸ νομοθετεῖν ἐξασθενεῖ ἤδη πρὸ τοῦ τέλους τοῦ Β' μ.Χ. αἰῶνος, ἀφ' ἧς ἐποχῆς τὰ senatus consulta μὲ νομοθετικὸν περιεχόμενον ἀντικαθίστανται μὲ τὴν εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ αὐτοκράτορος ὀφειλομένην oratio, οὕτως ὥστε ἡ οὐσιαστικῶς ἀνέκαθεν ὑφισταμένη ὑποταγὴ τῆς συγκλήτου εἰς τὴν βούλησιν τοῦ Ἡγεμόνος καθίσταται νῦν καὶ τυπικῶς ἐμφανής, τῆς συγκλήτου περιοριζομένης νὰ λαμβάνῃ μόνον γνῶσιν τῶν εἰς αὐτὴν κοινοποιουμένων ἀλλ' ὑπὸ μόνου τοῦ αὐτοκράτορος νῦν ἐκδιδομένων νόμων[9]. Τὸ καθεστὼς τοῦτο ἐπικυροῖ ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος Β'[10], καίπερ ἀναθέτων παραλλήλως δι' ἄλλου κατὰ εἰκοσαετίαν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Φραντζῆς 111 (Μανουὴλ Β').

[2] Κλητ. Φιλ. 741, Καντακ. II 470-471 (Ἰωάννης Ε').

[3] Νικ. Γρηγ. II 598 (Ἰωάννης Ε').

[4] Νικ. Γρηγ. II 696-697 (Ἰωάννης Ε').

[5] Κλητ. Φιλ. 780.

[6] Φραντζῆς 67.

[7] Πχ. Θεοφ. Συν. 85-86, Γενεσ. 51-52, Λέων Γραμμ. 241, Συν. Γ. Μον. 791, ΨΣυμ. Μαγ. 625, Σκυλ.-Κεδρ. II 100-101, Ζωναρᾶς III 352-353 (Θεόφιλος), Θεοφ. Συν. 171-172, Γενεσ. 90, Ζωναρᾶς III 392-393, Σκυλ.-Κεδρ. II 158-159 (Θεοδώρα-Μιχαὴλ Γ'), Σκυλ.-Κεδρ. II 202 (Βασίλειος Α'), Ἀτταλ. 192 (Μιχαὴλ Ζ'), Ἀλεξιὰς I 71 (Ἀλέξιος Α').

[8] Πχ. Ἀλεξιὰς I 189-190: *σύγκλητος, στρατιωτικοί, κληρικοὶ* (Ἀλέξιος Α'), Νικ. Χων. 631: *τό τε γερουσιάζον καὶ ὅσον τοῦ βήματος καὶ ὅσον εἰς διαφόρους τέχνας καὶ ἐπιστήμας μερίζεται...* (Ἀλέξιος Γ').

[9] KÜBLER σ. 252, Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, Ἀθῆναι 1944 σ. 119-120.

[10] Cod. Just. I 14. 3 (ἔτ. 426) = Βασιλ. Β' 6. 8.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

νεωτέρου νόμου εἰς τὴν σύγκλητον νομοπαρασκευαστικὰ καθήκοντα[1]. Ἡ πρακτικὴ τῆς ἀνακοινώσεως τῶν αὐτοκρατορικῶν νόμων εἰς τὴν σύγκλητον ἐξακολουθεῖ οὐ μόνον ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ[2] ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα[3].

Εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ζωναρᾶ III 506 δὲν πρόκειται προφανῶς περὶ συμμετοχῆς τῆς συγκλήτου εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἀλλὰ περὶ ἰδιωτικῆς τρόπον τινὰ ἐπεμβάσεως μεμονωμένων συγκλητικῶν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι Νικηφόρῳ Φωκᾷ διὰ νὰ τὸν ἀποτρέψουν τῆς προθέσεώς του, ὅπως διὰ νόμου ἀνακηρύξῃ ἁγίους τοὺς ἐν πολέμοις πεσόντας[4].

Σημαντικὴ ὑπῆρξεν ἐπὶ Ἡγεμονίας καὶ Αὐτοκρατορίας ἡ δικαιοδοσία τῆς συγκλήτου ἐπὶ ποινικῶν ἰδίᾳ ὑποθέσεων καὶ δὴ προκειμένου περὶ σοβαρῶν καὶ ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων. Αὕτη ἦτο ἰσότιμος πρὸς τὴν τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ σύγκλητος ἠδύνατο νὰ τιμωρήσῃ πράξεις, περὶ ὧν δὲν εἶχεν ὁρισθῇ ποινή, νὰ ἐπιβάλῃ αὐστηροτέρας τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένων ποινὰς ἢ νὰ μειώσῃ αὐτάς. Κατὰ τὴν ὡς δικαστηρίου λειτουργίαν τῆς συγκλήτου ἐτηρεῖτο ἡ αὐτὴ δια-

---

[1] Cod. Just. I 14. 8 (ἔτ. 446) = Βασιλ. Β' 6. 13. Πρβλ. O. Karlowa, Römische Rechtsgeschichte τ. I, Leipzig 1885 σ. 891, Lécrivain σ. 75-78, Kübler σ. 331-332, O'Brien Moore στ. 798.

[2] Κατάλογον τῶν ἐν τῷ Θεοδοσιανῷ Κώδικι πρὸς τὴν σύγκλητον ἀπευθυνομένων αὐτοκρατορικῶν διατάξεων βλ. εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Th. Mommsen ἔκδοσιν αὐτοῦ τ. I 1 Prolegomena σ. CLXII, ὡς καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδρίας τῆς συγκλήτου, καθ' ἣν ἀνεκοινώθη ὁ Θεοδοσιανὸς Κῶδιξ· αὐτόθι τ. I 2 σ. 1-4.—Αἱ κάτωθι διατάξεις τοῦ ἰουστινιανείου κώδικος ἀπευθύνονται πρὸς τὴν σύγκλητον: VI 60.1 (ἔτ. 319), I 39. 1 (ἔτ. 359), VII 62. 63 (ἔτ. 361), XII 1. 7 (ἔτ. 361), IX 15. 1 (ἔτ. 365), V 4. 18 (ἔτ. 371), IX 43. 3 (ἔτ. 371), I 55. 3 (ἔτ. 373), III 24. 2 (Οὐάλης, Γρατιανός, Οὐαλεντινιανός), I 16. 1 (ἔτ. 384), IV 40. 3 (ἔτ. 397), XI 23. 2 (ἔτ. 397), VI 7. 3 (ἔτ. 423), IX 1. 21 (ἔτ. 423), IX 2. 17 (ἔτ. 423), IX 46. 10 (ἔτ. 423), I 14. 2 (ἔτ. 426), I 14. 3 (ἔτ. 426), I 19. 7 (ἔτ. 426), I 22. 5 (ἔτ. 426), VI 30. 18 (ἔτ. 426), VI 55. 11 (ἔτ. 426), VI 56. 5 (ἔτ. 426), VI 60. 3 (ἔτ. 426), VI 61. 1 (ἔτ. 426), VIII 55. 9 (ἔτ. 426), XII 3. 1 (Θεοδόσιος, Οὐαλεντινιανός), I 14. 8 (ἔτ. 446), XII 2. 2 (Οὐαλεντινιανός, Μαρκιανός), X 32. 63 (Λέων Α'), Const. haec quae necessario (ἔτ. 528), II 44. 4 (ἔτ. 530), III 38. 12 (ἔτ. 530), IV 65. 35 (Ἰουστινιανὸς Α'), V 4. 24 (ἔτ. 530), VI 25. 7 (ἔτ. 530), VIII 41. 8 (ἔτ. 530), XI 48. 21 (ἔτ. 530), VI 30. 22 (ἔτ. 531), I 17. 2 (ἔτ. 533), VI 51. 1 (ἔτ. 534), Νεαρὰ Ἰουστινιανοῦ 81 (ἔτ. 539).

[3] Βλ. τὴν περὶ τῶν *θείων οἰκιῶν* νεαρὰν 12 τοῦ Τιβερίου (578-582), Ἀτταλ. 314: *καὶ ἀνέγνω τὸν νόμον ἐπὶ τῆς συγκλήτου* καὶ Ἀτταλ. 317-318 (Νικηφόρος Γ'), Νικ. Χων. 424 ἑπ. (Ἀνδρόνικος Α'). Πρβλ. Zachariä, Geschichte σ. XIII. Δὲν εἶναι ἀκριβὲς τὸ ὑπὸ τοῦ Lécrivain σ. 230 λεγόμενον ὅτι δηλ. οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες ἐξηκολούθουν νὰ θέτουν ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς συγκλήτου τοὺς σημαντικωτέρους νόμους.

[4] Πρβλ. Σκυλ.-Κεδρ. II 368.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

διαδικασία οἵα καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς συνεδρίας[1]. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον παραλλήλως πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἡ σύγκλητος ἐλειτούργει διὰ τὰς συγκλητικὰς ἐπαρχίας ὡς ἀνώτατον κατ' ἔφεσιν δικαστήριον ἐπὶ ἀστικῶν ὑποθέσεων[2].

Τέλος διάταξις τοῦ ἰουστινιανείου Κώδικος παραδίδει τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὕπαρξιν τριῶν πραιτώρων διοριζομένων ὑπὸ τῆς συγκλήτου καὶ ἀσκούντων ἑκουσίαν δικαιοδοσίαν. Οὗτοι ἦσαν ἁρμόδιοι διὰ τὴν παροχὴν ἀποκαταστάσεως εἰς ἀκέραιον καὶ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπων· πρὸς τούτοις ἐνώπιον αὐτῶν ἐτελοῦντο ἀπελευθερώσεις καὶ χειραφεσίαι[3]. Τὸν ὑπὸ τῆς συγκλήτου διορισμὸν τῶν τριῶν τούτων πραιτώρων κατήργησεν ὁ Λέων ϛ' διὰ τῆς νεαρᾶς 47, ὡς *νῦν τῆς βασιλικῆς φροντίδος πάντων ἐξηρτημένων ... καὶ χρείαν ἐκείνου τοῦ νόμου οὐδεμίαν παρεχομένου ...*[4].

Αἱ μορφαί, ὑφ' ἃς ἡ σύγκλητος ἢ μέλη αὐτῆς ὡς τοιαῦτα ἀσκοῦν δικαστικὰ καθήκοντα, εἶναι αἱ ἀκόλουθοι[5]:

I. Ἡ σύγκλητος μόνη[6].

Ἐν τῇ πολλάκις ἤδη μνημονευθείσῃ νεαρᾷ 62 κ. 1 (ἔτ. 537) Ἰουστινιανοῦ Α' ρυθμίζεται ἡ δικαστικὴ ἁρμοδιότης τῆς συγκλήτου, ὁρίζεται δὲ ὅπως, ὁσάκις ἀγγέλλεται silentium cum conventu[7] συνέρχηται αὕτη μετὰ τοῦ consistorium[8] διὰ νὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Βλ. MOMMSEN, Staatstrecht τ. II³ σ. 118 ἑπ., τ. III σ. 1070, MOMMSEN, Strafrecht σ. 251 ἑπ., KÜBLER σ. 207 καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς.

[2] MOMMSEN, Staatsrecht τ. III σ. 1065.

[3] Cod. Just. I 39. 2 (ἔτ. 450)· βλ. καὶ I 39. 1 (ἔτ. 359). Πρβλ. ZACHARIÄ, Geschichte σ. 371.

[4] Βλ. ZACHARIÄ, Geschichte σ. 371, H. MONNIER, Les novelles de Léon le Sage, Paris 1923 σ. 103.

[5] Σχετικῶς πρὸς τὰς κατωτέρω διαστίξεις παραβλητέα τὰ ἀνωτέρω ἐν σ. 61 λεχθέντα διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀκριβολογίας τῶν βυζαντινῶν πηγῶν κατὰ τὴν διαστολὴν συγκλήτου καὶ συγκλητικῶν.

[6] Προκ. Πολ. II 440-441, Ἀνέκδ. 174-176 (Ἰουστινιανὸς Α'), Θεοφ. Συν. 369-370, Λέων Γραμμ. 278-279, ΨΣυμ. Μαγ. 708, Συν. Γ. Μον. 864, Σκυλ.-Κεδρ. II 264, Ζωναρᾶς III 448-449, Θεοδ. Μελ. 194 (Λέων ϛ'), Παχυμ. II 160-161 (Ἀνδρόνικος Β'). Βλ. καὶ Ψελλ. Χρον. I κ. XXIII (Μιχαὴλ Ε').

[7] Περὶ τῆς μεταγενεστέρας ἐξελίξεως τῆς λέξεως conventus βλ. Ι. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΙ, Conventus — κόμβενδος — κουβέντα ἐν Εἰς Μνήμην Σπ. Λάμπρου, Ἐν Ἀθήναις 1935 σ. 470-474.

[8] Περὶ τοῦ consistorium βλ. KÜBLER σ. 319-320, Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ἔνθ' ἀνωτ. σ. 96, καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δικάση κατ' ἔφεσιν· ἐφαρμογὴν τῆς ἀνωτέρω νεαρᾶς ἀποτελοῦν, ὡς νομίζω, αἱ παρὰ Μαλάλᾳ 438 - 439 καὶ 493 - 495 = Θεοφ. 237 - 238 περιπτώσεις. Ἐν τῇ αὐτῇ νεαρᾷ ὁρίζεται ὅτι καὶ ἂν ἀγγελθῇ ἡ σύγκλησις μόνον silentium χωρὶς νὰ προστεθῇ conventus ὀφείλουν πάλιν νὰ συνέλθουν οἱ συγκλητικοὶ μετὰ τῶν μελῶν τοῦ κονσιστωρίου, ὡς ὅταν ἀγγέλλεται silentium cum conventu προκειμένου νὰ ἐπιληφθοῦν δικαστικῆς ὑποθέσεως. Κατὰ συνέπειαν τὰ χωρία [1] τὰ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί τινας δεκαετηρίδας μετ' αὐτὴν ἀναφερόμενα καὶ παραδίδοντα τὴν σύγκλησιν silentium διὰ τὴν ἐπίλυσιν δικαστικῶν ζητημάτων δέον νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀποτελοῦντα ἐφαρμογὴν τῆς ἀνωτέρω νεαρᾶς.

Ἐν ἔτει 641 ἡ σύγκλητος παραλλήλως πρὸς τὴν ἐκθρόνισιν τῆς Μαρτίνης καὶ τοῦ Ἡρακλωνᾶ ἐξέβαλε τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τὸν πατριάρχην Πύρρον ὡς συνεργὸν εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Γ´ [2]· δὲν διευκρινίζεται ὅμως, ἐὰν πρόκειται περὶ ἀποφάσεως τῆς συγκλήτου ὡς τοῦ κατὰ τὸ πολίτευμα ἁρμοδίου πρὸς τοῦτο σώματος, πραγματοποιούσης καθ' ἑαυτὴν αὐτοτελῶς τὴν καθαίρεσιν τοῦ πατριάρχου ἢ νοεῖται ἁπλῶς ὅτι ἡ σύγκλητος ἤσκησε πράγματι μόνον (καὶ οὐχὶ δικαίῳ) τὴν ἐπιρροήν της παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ διὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ πατριάρχου ὀργάνῳ (τῇ πατριαρχικῇ συνόδῳ;).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Η. Μέλη τῆς συγκλήτου ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἑκάστοτε ὁριζόμενα [3].

Διὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ πατριάρχου Φωτίου καὶ τοῦ Θεοδώρου Σανταβαρηνοῦ μητροπολίτου Εὐχαΐτων παραπεμφθέντων εἰς πενταμελῆ ἀνακριτικὴν ἐπιτροπήν [4] ὁ Lécrivain [5] ὑπέθεσεν ὅτι πρόκειται περὶ λειτουργίας τοῦ διὰ διατά-

---

[1] Θεοφ. 280, Σκυλ. - Κεδρ. I 700 (Μαυρίκιος).

[2] Θεοφ. 330 - 331, Μάξιμος ἐν PG τ. ϟ´ στ. 81· βλ. καὶ Ζωναρᾶν III 217. Πρβλ. Νικηφ. Ἱστ. 30.

[3] Βλ. χαρακτηριστικῶς Νικ. Χων. 337 : *καὶ τῆς συγκλήτου ὁπόσον περὶ τὸ κρίνειν* = Συν. Σάθα 326 - 327 : *τοὺς τῆς συγκλήτου ὅσοι περὶ τὸ κρίνειν*. — Μαρτυρίας εὑρίσκομεν παρὰ Προκ. Πολ. I 141, Ἀνεκδ. 170 - 171, Ἀγαθίᾳ 170 - 171, 206 (Ἰουστινιανὸς Α´), Ζωναρᾷ III 385 - 386, Γενεσ. 83, πρβλ. Σκυλ. - Κεδρ. II 147 (Θεοδώρα - Μιχαὴλ Γ´), Ἀτταλ. 98 (Εὐδοκία), Νικ. Χων. 429 (Ἀνδρόνικος Α´· πρβλ. ZACHARIÄ, Geschichte σ. 380 καὶ σημ. 1377), Συν. Σάθα 457 = Θεοδ. Σκουταρ. παρὰ Ἀκροπ. I 278 (Θεόδωρος Α´), Κανταк. I 171 (Ἀνδρόνικος Β´), 448 (Ἀνδρόνικος Γ´).

[4] Θεοφ. Συν. 355 - 356, Λέων Γραμμ. 264 - 265, Συν. Γ. Μον. 850 - 851, ΨΣυμ. Μαγ. 701 (Λέων Ϛ´). Ὁ τελευταῖος ὁμιλεῖ περὶ *συγκλήτου*, ἐνῷ οἱ τρεῖς πρῶτοι παραδίδουν τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν δικαστῶν οὐδὲν λέγοντες περὶ συγκλητικῆς αὐτῶν ἰδιότητος, ἥτις ὅμως ὡς ἐκ τῶν ἀξιωμάτων καὶ τίτλων των (μάγιστρος, δομέστικος, πατρίκιοι) δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς λίαν πιθανή.

[5] LÉCRIVAIN σ. 230.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ξεως τοῦ Γρατιανοῦ ἐν ἔτει 376 [1] συσταθέντος judicium quinquevirale. Ἀλλ' ὡς ὀρθῶς ἔδειξεν ὁ C. Coster [2], ἡ γνώμη αὕτη δὲν εὐσταθεῖ, μὴ ἐπεκταθείσης τῆς ἰσχύος τοῦ θεσμοῦ τούτου ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς αὐτοκρατορίας οὔτε κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ αἰῶνας οὔτε κατὰ τοὺς μετὰ τοῦτον.

Συγκλητικοὶ εἰς μικρὸν ἀριθμὸν φέρονται ὡς μετέχοντες κατὰ τοὺς ὑστέρους βυζαντινοὺς χρόνους τοῦ λεγομένου *σεκρέτου* ἤτοι, *βασιλικοῦ δικαστηρίου* [3].

III. Ἡ σύγκλητος ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς συνόδου καὶ ἐν γένει μελῶν τοῦ κλήρου (ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων) [4].

Ὁ Ψελλὸς ἐπιχειρῶν νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἀμφισβητηθεῖσαν, ὡς φαίνεται, ἁρμοδιότητα τῆς συγκλήτου ἄνευ τῆς συνόδου συνεδριαζούσης ἐν δίκῃ μοναχῶν

---

[1] Cod. Theod. IX 1. 13, πρβλ. II 1. 12 (ἔτ. 423). Περὶ τοῦ θεσμοῦ τούτου βλ. C. H. Coster, The judicium quinquevirale, Cambridge Massachussets 1935 καὶ W. Ensslin ἐν BZ τ. 36 (1936) σ. 438 - 441.

[2] C. H. Costfr, The judicium quinquevirale in Constantinople ἐν BZ τ. 38 (1938) σ. 119 - 132.

[3] AD τ. IV σ. 276 - 277 (ἔτ. 1286), AD τ. I σ. 152 - 154 (ἔτ. 1330).

[4] Εὐάγριος 226 (Μαυρίκιος), Μάξιμος († 662) ἐν PG τ. ϙ' στ. 88, 109, 112, 116, 125, 169, 209 (ῥητῶς μαρτυρεῖται ἐνταῦθα μόνον ἡ παρουσία τῆς συγκλήτου· ἀλλ' εἰς τὰ πρακτικὰ μεταγενεστέρας συνόδου τὸ τὸν Μάξιμον κρίναν δικαστήριον φέρεται ὡς συγκροτηθὲν ἐκ τῆς *ἱερᾶς συγκλήτου*, τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐκπροσώπων τῶν πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας καὶ ἀνωτέρων κληρικῶν· παρὰ Mansi τ. XI στ. 357)· Β. Εὐθυμίου 56 - 58 (Λέων ϛ'), Ficker, Erlasse σ. 11 ἑπ. (ἔτ. 1030), Ἀλεξιὰς II 297 καὶ 300 (Ἀλέξιος Α'), Βαλσαμὼν ἐν Συντάγματι τ. Γ' σ. 324 (πατρ. Λουκᾶς 1156-1169), ἔγγρ. ἔτ. 1170 ἔκδ. L. Petit ἐν Βυζαντ. Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 479 ἑπ., Παχυμ. I 260 (Μιχαὴλ Η'), Παχυμ. II 89 - 90, 129 - 130, πρβλ. καὶ II 127 (Ἀνδρόνικος Β'). Εἰς τὰ ἀνωτέρω παρὰ Παχυμέρῃ χωρία πλὴν τῆς μνείας τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ πατριάρχου, τῶν ἐπισκόπων καὶ τῆς συγκλήτου ὡς παρόντων ἐν τῇ δίκῃ γίνεται λόγος περὶ τῆς παρουσίας τοῦ *κλήρου καὶ μοναχῶν σχεδὸν ἁπάντων καὶ λαώδους οὐκ ὀλίγης μοίρας*· προφανῶς ὅμως οἱ τελευταῖοι οὗτοι δέον νὰ θεωρηθοῦν οὐχὶ ὡς μέλη τοῦ δικαστηρίου, ἀλλ' ὡς τὸ κατὰ τὴν δίκην παριστάμενον ἀκροατήριον. — Παχυμ. II 381, Νικ. Γρηγ. I 169 - 170 (Ἀνδρόνικος Β'), AD τ. V σ. 203 (ἔτ. 1341) (τὴν αὐτὴν δίκην ἀφοροῦν καὶ αἱ μαρτυρίαι AD τ. I σ. 238 (ἔτ. 1344), σ. 245 (ἔτ. 1347), Καντακ. I 551 καὶ Νικ. Γρηγ. I 557 - 558, ἐνῷ αἱ παρὰ Καντακ. I 556 καὶ AD τ. I σ. 246 ἀναφέρονται εἰς ἑτέραν δίκην, λαβοῦσαν χώραν ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀνδρονίκου Γ')· AD τ. I σ. 249 - 250, 253 (ἔτ. 1347), πρόσταγμα Ἰωάννου ϛ' παρὰ Zachariæ JGR τ. III Coll. V ἀρ. 49 (ἔτ. 1347) καὶ Καντακ. III 23 - 24 (1347)· Καντακ. III 168 καὶ Νικ. Γρηγ. II 1038 (ἔτ. 1351). Πάντα τὰ εἰς τὰς δίκας τῶν Βαρλαμιτῶν ἀναφερόμενα χωρία περιέλαβον εἰς τὴν ὑποδιαίρεσιν ταύτην, δεδομένου ὅτι δὲν ἦτο δυνατὴ ἀκριβεστέρα διάκρισις ὡς πρὸς τὰ μετέχοντα τοῦ δικαστηρίου μέλη τῆς συγκλήτου, διότι εἴς τινας μαρτυρίας γίνεται μνεία συγκλήτου, ἐνῷ ἀλλαχοῦ συγκλητικῶν, προκειμένου περὶ τῆς αὐτῆς δίκης

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κατηγορουμένων ἐπὶ αἱρετικῇ διδασκαλίᾳ ἐπικαλεῖται τὸ γεγονὸς ὅτι τοῦ δικαστηρίου μετέσχον καὶ ἀρχιερεῖς [1].

IV. Μέλη τῆς συγκλήτου, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἑκάστοτε ποικίλλει, ὁμοῦ μετὰ τῆς συνόδου ἢ ἀνωτέρων κληρικῶν. Τὰ ὑπὸ τοιαύτην σύνθεσιν συγκροτούμενα ἑκάστοτε δικαστικὰ σώματα κρίνουν ἢ γνωμοδοτοῦν ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων [2] καὶ σπανιώτερον ἐπὶ ἀδικημάτων κατὰ τῆς πολιτείας [3].

Πιθανῶς ἡ σύμπραξις κληρικῶν κατὰ τὴν ἐκδίκασιν ποινικῶν ἀδικημάτων ὀφείλεται εἰς τὴν γνωστὴν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας τοῦ Βυζαντίου — τὰ σχετικὰ παραδείγματα ἀνάγονται πάντα εἰς τὸν ΙΔ΄ αἰῶνα — ἐντονωτέραν ἀνάμιξιν

---

[1] Ψελλ. Scr. Min. I 246: *τὸ κατ' αὐτῶν συγκροτηθὲν δικαστήριον οὐδὲ τῆς συνοδικῆς μερίδος ἐστέρητο ἀλλ' ἦσάν τινες καὶ τῶν ἀρχιερέων ἐπιμεμφόμενοί τε τοῖς λόγοις ἐκείνους...* Ὁ Ψελλὸς ἐπανέρχεται ἐν σ. 247 καὶ 251 ἐπὶ τοῦ νομίμου τῆς ὑπὸ τοῦ οὕτω συγκροτηθέντος δικαστηρίου ἐκδοθείσης ἀποφάσεως.

[2] ***Ἀποφάσεις:*** Β. Εὐθυμίου 63-64 (περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ πατριάρχου Εὐθυμίου ὁμιλοῦν καὶ οἱ χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς, χαρακτηρίζοντες ὡς *σιλέντιον* τὴν ἐν τῇ Μαγναύρᾳ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου συγκροτηθεῖσαν σύνοδον, εἰς ἣν παρεκάθησε καὶ ὁ νεωστὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐπαναχθεὶς Νικόλαος Μυστικός. Θεοφ. Συν. 378, Λέων Γραμμ. 285-286, Συν. Γ. Μον. 871, ΨΣυμ. Μαγ. 715, Σκυλ. - Κεδρ. II 274), Οὐσπένσκη δίκη Ἰταλοῦ ἐν Ἰζβέστια τ. 2 (1897) σ. 42 ἑπ. (ἔτ. 1083), ἕτερον ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1117 παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 27, τρίτον τοῦ πατριάρχου Νικολάου Γραμματικοῦ ἐν Συντάγματι τ. Ε΄ σ. 62 ἑπ., Συν. Σάθα 232 (πλὴν τῶν ῥητῶς μνημονευομένων συγκλητικῶν θεωρῶ πλέον ἢ πιθανὸν ὅτι συμπαρίσταντο καὶ κληρικοί, ὧν ὁ χρονογράφος παρέλιπε τὴν ἀναγραφήν· δίκη πατριάρχου Κοσμᾶ 1146-1147), Παχυμ. I 377 (Μιχαὴλ Η΄), AD τ. I σ. 174-178 (πατριάρχης Ἰωάννης ΙΔ΄ Καλέκας). Πρὸς τὰ ἀνωτέρω συνᾴδει καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ κεφ. 72 τοῦ ἀνεκδότου εἰσέτι Λαυρεωτικοῦ κώδικος I 114: *Ὅτι αἱ τῶν πατριαρχῶν πάντων κρίσεις αἱ καὶ μετὰ σύνοδον ἐπανακρίνονται καὶ ἐπιδιορθοῦνται καὶ οὓς αὐτοὶ καθεῖλον παρὰ τοὺς νόμους καὶ τοὺς κανόνας ἡ σύνοδος εἰς τὴν ἰδίαν τιμὴν ἐπανάγει συνδιαιτώντων καὶ ἀρχόντων τῆς Συγκλήτου βασιλέως κελεύοντος...* πρ. Λεοντοπόλεως **ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ**, Προνόμια τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἐν Ρωμανὸς ὁ Μελῳδὸς τ. 1 (1932) σ. 320. — ***Γνωμοδοτήσεις ἐπὶ ζητημάτων μνηστείας καὶ γάμου:*** Σκυλ. - Κεδρ. II 352 (Νικηφόρος Φωκᾶς), πατριάρχης Νικόλαος Γραμματικὸς ἐν Συντάγματι τ. Β΄ σ. 430-431, τ. Ε΄ σ. 58, Νικ. Χων. 338, Συν. Σάθα 326-327 (Ἀνδρόνικος Α΄)· πρβλ. Σύνταγμα τ. Ε΄ σ. 53 (ἔτ. 1067). — Ἐνταῦθα θὰ ἀνῆκον καὶ τὰ ἐν Σέρραις συγκροτηθέντα δικαστήρια, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν ἁθωνιτικοῖς ἐγγράφοις ⟨Actes de l'Athos τ. III σ. 37-40 (ἔτ. 1365) καὶ τ. V σ. 318 (ἔτ. 1366)⟩, ἐὰν ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν ἀπετέλει κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τμῆμα τῆς σερβικῆς ἐπικρατείας.

[3] Παχυμ. II 188, (βλ. καὶ 160), II 408, Κανταχ. I 67-68 (πρβλ. Νικ. Γρηγ. I 312 ἑπ., Ἀνδρόνικος Β΄), Νικ. Γρηγ. I 531 (Ἀνδρόνικος Γ΄)· τὸ τελευταῖον μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. III σύνθεσιν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τοῦ κλήρου εἰς τὰ τῆς πολιτείας[1]. Ἐνταῦθα δέον νὰ μνημονευθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου Β΄ συγκρότησις δικαστηρίου ἀποτελουμένου *...ἔκ τ' ἀρχιερέων ἔκ τ' ἄλλως ἱερωμένων καὶ ἐκ τῶν συγκλητικῶν, ὡς συμποσοῦσθαι τοὺς πάντας εἰς δώδεκα...*[2].

Οἱ εἰς τὰ ἔγγραφα τῶν τελευταίων αἰώνων ἀπαντῶντες *δεσποτικοὶ ἄρχοντες* ὡς συμπράττοντες μετὰ τῆς πατριαρχικῆς συνόδου δὲν εἶναι, παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην τοῦ K. E. Zachariä v. Lingenthal[3], αὐτοκρατορικοὶ ἀξιωματοῦχοι (kaiserliche Würdenträger) οὐδὲ κατὰ συνέπειαν συγκλητικοὶ ἀλλ' εἶναι ἐκκλησιαστικοὶ ἀξιωματοῦχοι, ὡς δεσπότου νοουμένου τοῦ πατριάρχου. Διότι εἰς ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1170 παραλλήλως πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, τὴν σύγκλητον, τὸν πατριάρχην, τὴν σύνοδον μνημονεύονται καὶ *θεοφιλέστατοι* (τίτλος ἁρμόζων εἰς ἐκκλησιαστικοὺς μᾶλλον ἢ κοσμικοὺς ἀξιωματούχους) *δεσποτικοὶ ἄρχοντες,* ἀναγραφομένου συγχρόνως καὶ τοῦ *ὀφφικίου* ἑνὸς ἑκάστου. Τὰ ὀφφίκια ταῦτα: μέγας οἰκονόμος, μέγας σκευοφύλαξ, χαρτοφύλαξ, σακελλίων, πρωτονοτάριος, καστρίσιος, πρωτέκδικος, λογοθέτης, ἱερομνήμων, ρεφερενδάριος, πρῶτος ὀστιάριος, πρῶτος ἄρχων τῶν ἐκκλησιῶν, ὑπομνηματογράφος, δεύτερος ἄρχων τῶν ἐκκλησιῶν, ὁ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς κατα-

---

[1] Βλ. γενικώτερον διὰ τὴν ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων συμμετοχὴν τοῦ κλήρου εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ZACHARIÄ, Geschichte σ. 338 - 339, Θ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ, Ἡ δικαιοσύνη ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων καὶ οἱ καθολικοὶ κριταὶ τῶν Ρωμαίων 1261 - 1453 ἐν Ἐκκλησ. Ἀλήθεια τ. 29 (1909) ἰδίᾳ σ. 351 - 352, Μ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ, Περὶ τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βυζαντινοῦ κράτους μεταβολῆς τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς συμμετοχῆς τοῦ κλήρου εἰς τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου ἐν Ἐφημερὶς ἑλληνικῆς καὶ γαλλικῆς νομολογίας τ. 35 (1915 - 1916) σ. 280 - 287, 334 - 346 καὶ τ. 36 (1916 - 1917), σ. 12 - 16, 140 - 160.

[2] Παχυμ. II 236· βλ. παρὰ ZACHARIAE JGR τ. III σ. 660 ἑπ. τὸ *θέσπισμα* τοῦ αὐτοκράτορος. Πρβλ. ELLISSEN σ. 52, ZACHARIÄ, Geschichte σ. 385, L. PETIT, La réforme judiciaire d'Andronic Paléologue ἐν Échos d' Orient τ. 9 (1906) σ. 134 - 138, Μ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ ἔνθ' ἀνωτ. τ. 35 (1915 - 1916) σ. 283 - 287, 344 - 346 καὶ P. LEMERLE, Le juge général des Grecs ἐν Mémorial Louis Petit, Bucarest 1948 σ. 292 - 316.

[3] ZACHARIÄ, Geschichte σ. 388 σημ. 1413. Καὶ ὁ Θ. ΟΥΣΠΕΝΣΚΗ μεταφράζει τὸ *δεσποτικοὶ ἄρχοντες* διὰ τοῦ «τσάρσκηχ ἀρχόντηχ» ἤτοι αὐτοκρατορικοὶ ἄρχοντες (ἐν Ἰζβέστια τ. 2 (1897) σ. 36). Τὰ ὑπὸ τοῦ Θ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ λεγόμενα «βλέπει τις εἰς τὰς δημοσιευθείσας πατριαρχικὰς καὶ συνοδικὰς ἀποφάσεις ἀναφερομένους ὡς παρακαθημένους ὀνομαστὶ τοὺς βαθμούχους, οἵτινες συνήθως λέγονται *παριστάμενοι* καὶ εἰς μεταγενεστέρους χρόνους *συνεδριάζοντες* καὶ *δεσποτικοὶ ἄρχοντες*» (ἔνθ' ἀνωτ. σ. 351), οὐδόλως ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν πηγῶν ἀλλ' ἀποδίδουν ἐσφαλμένως τὴν φράσιν τοῦ K. E. ZACHARIÄ «werden zuweilen diese Würdenträger namentlich aufgeführt, gewöhnlich aber heisst es παρισταμένων und in späterer Zeit συνεδριαζόντων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων» (ἔνθ' ἀνωτ. σ. 388 σημ. 1413). Τέλος καὶ ὁ Μ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ ἔνθ' ἀνωτ. τ. 36 (1916 - 1917) σ. 146 θεωρεῖ τοὺς δεσποτικοὺς ἄρχοντας, λαϊκούς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

στάσεως, ὁ ῥήτωρ, ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων, ὁ δεύτερος ὀστιάριος, ὁ δεύτερος (;)[1] εἶναι πάντα καθαρῶς ἐκκλησιαστικά, μνημονεύονται δὲ ὡς τοιαῦτα καὶ εἰς τὸ γνωστὸν περὶ ὀφφικιαλίων ἔργον τοῦ Ψευδο-Κωδινοῦ[2].

Τῶν ἀνωτέρω δικαστικῶν σωμάτων προΐσταται ἄλλοτε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ, ἰδίᾳ ὁσάκις τὸ δικαζόμενον πρόσωπον κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν εἴτε τὸ ἀδίκημα εἶναι ἰδιαιτέρως σοβαρόν[3], ἄλλοτε δὲ — καὶ δὴ κατὰ τὴν ὑπ' ἀρ. III καὶ IV σύνθεσιν — ἀντ' αὐτοῦ ὁ πατριάρχης[4]. Καθ' ἃς περιπτώσεις οὐδέτερος τούτων παρίσταται, σπανίως παραδίδεται ὑπὸ τῶν πηγῶν, τὶς διηύθυνε τὰς ἐργασίας τοῦ δικαστηρίου. Εὐθέως γνωρίζομεν ὅτι τὰς συζητήσεις ἐν τῇ δίκῃ τοῦ ἀββᾶ Μαξίμου διηύθυνεν ὁ σακελλάριος[5], σοβαραὶ δ' ἐνδείξεις ὑπάρχουν ὅτι ἀνάλογα καθή-

---

[1] Τὸ ἔγγραφον ἐκδ. ὑπὸ L. Petit ἐν Βυζ. Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 480· προσέτι εἰς ἕτερον ἐκ τῆς πατριαρχίας τοῦ Νικολάου Γραμματικοῦ (1084-1111) σαφῶς ἀντιδιαστέλλονται οἱ δεσποτικοὶ ἄρχοντες πρὸς τοὺς συγκλητικούς: *συνεδριαζόντων συγκλητικῶν ἀρχόντων ζ', καὶ πολιτικῶν δικαστῶν... παρισταμένων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων...* (ἐν Συντάγματι τ. Ε' σ. 58).

[2] Ψευδο-Κωδινὸς σ. 3-4. Πρβλ. Χρ. Δημητριου, Οἱ ἐξωκατάκοιλοι ἄρχοντες τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (Texte und Forschungen zur byzant.-und neugriechischen Philologie τεῦχ. 7) Athen 1927.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[3] Β. Εὐθυμίου 57· Θεοφ. Συν. 369-370, Λέων Γραμμ. 278-279, ΨΣυμ. Μαγ. 708, Σκυλ.-Κεδρ. II 264, Ζωναρᾶς III 448-449, Θεοδ. Μελ. 149, Συν. Γ. Μον. 864 (Λέων ϛ'), Θεοφ. Συν. 378, Λέων Γραμμ. 285-286, ΨΣυμ. Μαγ. 715-716, Συν. Γ. Μον. 871, Β. Εὐθυμίου 63-64 (Ἀλέξανδρος), Οὐσπένσκη δίκη Ἰταλοῦ ἐν Ἰζβέστια τ. 2 (1897) σ. 41-42 (ἔτ. 1083), Ἀλεξιὰς II 300 (Ἀλέξιος Α'), ἔγγραφον ἐν Βυζαντ. Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 479 ἑπ. (ἔτ. 1170), ἕτερον παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 27 (ἔτ. 1117), Συν. Σάθα 232 (1146-1147), Παχυμ. I 260 (Μιχαὴλ Η'), Παχυμ. II 90, 129-130, 160, 188, 381, 408, Κανταχ. I 67-68, 171, Νικ. Γρηγ. I 169-170 (Ἀνδρόνικος Β'), Κανταχ. I 448-449, Νικ. Γρηγ. I 531 ἑπ. (Ἀνδρόνικος Γ'), AD τ. I σ. 203 (ἔτ. 1341), AD τ. I σ. 238, Νικ. Γρηγ. I 557-558, AD τ. I σ. 249-250, 253 (ἔτ. 1347), Κανταχ. III 23, πρόσταγμα Ἰωάνου ϛ' παρὰ Zachariä JGR τ. III Coll. V ἀρ. 49 (ἔτ. 1347), Κανταχ. III 168 ἑπ., Νικ. Γρηγ. II 1038 (ἔτ. 1351). Βλ. καὶ Ψελλ. Χρον. I κ. XXIII (Μιχαὴλ Ε'). — Μόνον εἰς μίαν περίπτωσιν φέρονται αὐτοκράτωρ καὶ πατριάρχης ὡς ἀπὸ κοινοῦ προϊστάμενοι συνεδρίας λαβούσης χώραν ἐν ἔτει 1341· Κανταχ. I 551: *προκαθημένου βασιλέως* (sc. Ἀνδρονίκου Γ') *καὶ Ἰωάννου τοῦ πατριάρχου* καὶ AD τ. I σ. 245: *βασιλέως τοίνυν ἐκείνου τοῦ ἀοιδίμου καὶ μακαρίτου* (sc. Ἀνδρονίκου Γ'· τὸ ἔγγραφον συνετάχθη ἐν ἔτει 1347) *καὶ τοῦ πατριάρχου προκαθημένων.*

[4] Σύνταγμα τ. Ε' σ. 75 (Ρωμανὸς Α'), Ficker, Erlasse σ. 11 ἑπ. (ἔτ. 1030), Σύνταγμα τ. Ε' σ. 53 (ἔτ. 1067), αὐτόθι τ. Β' σ. 430-431, αὐτόθι τ. Ε' σ. 58, 62 (ἔτ. 1084-1111)· βλ. προσέτι Κανταχ. I 556 καὶ AD τ. I σ. 246 (εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον Ἀνδρονίκου Γ').

[5] *...ἄγουσι τὸν δίκαιον ἐν τῷ παλατίῳ τῆς συγκλήτου ἁπάσης προκαθημένης, καὶ φόνιόν τι καὶ μανικὸν πρὸς αὐτὸν ἀποβλεπομένης· καὶ τέως μὲν τῷ Σακελλαρίῳ, πρώτῳ τὴν ἀξίαν τυγχάνοντι,*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών/ Academy of Athens

κοντα ἤσκησεν ὁ μάγιστρος Μανουὴλ κατὰ τὴν δίκην τοῦ πατριάρχου Μεθοδίου [1]. Ὡς ἐκ τῆς ὅλης ὑφῆς τοῦ βυζαντινοῦ πολιτεύματος δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν, βαρύνουσα διὰ τὴν λῆψιν ἀποφάσεως ἦτο ἡ γνώμη τοῦ αὐτοκράτορος. Εἰς τὴν προηγουμένως μνημονευθεῖσαν νεαρὰν 62 τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α΄ ὁρίζεται ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν ἐν silentium ἢ silentium cum conventu δικαζόντων ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ αὐτοκράτορος [2]. Διὰ τὸν ΙΑ΄ αἰῶνα γνωρίζομεν εὐθέως τὴν περίπτωσιν τοῦ Ρωμανοῦ Διογένους (τοῦ κατόπιν αὐτοκράτορος), ὅστις εἰσήχθη εἰς δικαστήριον ἐκ συγκλητικῶν, παρ' οὗ καὶ κατεδικάσθη [3], ἀκολούθως δὲ *ὡς κατάκριτος εἰσῆκτο πρὸς βῆμα δὴ τὸ βασίλειον, ἵν' ἡ ψῆφος κυρωθείη ἡ κατ' αὐτοῦ* [4].

Ἐπὶ ζητημάτων ἐκκλησιαστικῶν, ὅτε συμπαρίσταται καὶ ὁ πατριάρχης, αἱ πηγαὶ ὁμιλοῦν κατὰ κανόνα περὶ *κοινῆς καὶ συνοδικῆς ψήφου* ἢ παρεμφερῶς, ὥστε δὲν εἶναι εὐχερὲς νὰ καθορισθῇ μετ' ἀκριβείας ὁ τρόπος λήψεως τῆς ἀποφάσεως [5].

τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπιτρέπουσι δίκην. PG τ. ϟ΄ στ. 88, πρβλ. στ. 200. Περὶ τοῦ σακελλαρίου βλ. BURY, Adm. system σ. 84, F. DÖLGER, Beiträge κλπ. σ. 16 ἑπ.

[1] Γενεσ. 83-84, Ζωναρᾶς III 386, Σκυλ.-Κεδρ. II 147 ἑπ. (Θεοδώρα - Μιχαὴλ Γ'). Εἰς τὴν τῶν Χιωτῶν μοναχῶν δὲν φαίνεται νὰ παρίστατο ὁ αὐτοκράτωρ, ρητῶς δὲ λέγεται ὅτι δὲν μετέσχεν ὁ πατριάρχης. Δεδομένου ὅτι τὴν ἀπόφασιν, ἣν μετὰ πείσματος καὶ ἐπιμονῆς ὑπερασπίζεται ὁ Ψελλός, εἰσηγήθη συγκλητικὸς *τὰ πρῶτα τῆς λογιότητος* καὶ λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς ἰσχύος τοῦ Ψελλοῦ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, θεωρῶ λίαν πιθανὸν ὅτι οὗτος διεδραμάτισε τὸν πρωτεύοντα ρόλον ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ.

[2] Νεαρὰ 62 (ἔτ. 537) κ. 1: eos convenire et omnes consedentes quod eis visum fuerit sub sacrosanctorum evangeliorum praesentia et statuere et ad nostram referre scientiam et augustae maiestatis dispositionem expectare.

[3] Ἀτταλ. 98· βλ. καὶ Συν. Σάθα 167.

[4] Ζωναρᾶς III 685. Βλ. ἕτερα παραδείγματα δεικνύοντα τὴν προέχουσαν σημασίαν τῆς αὐτοκρατορικῆς βουλήσεως κατὰ τὴν λῆψιν ἀποφάσεως παρὰ Προκ. Πολ. II 440-441, Προκ. Ἀνεκδ. 170-171, 174-176 (Ἰουστινιανὸς Α΄), Μάξιμος ἐν PG τ. ϟ΄ στ. 129, Mansi τ. XI στ. 357 (Ζ΄ αἰών), Θεοφ. Συν. 369-370, Λέων Γραμμ. 278-279, ΨΣυμ. Μαγ. 708, Συν. Γ. Μον. 864, Σκυλ.-Κεδρ. II 264, Ζωναρᾶς III 448-449, Θεοδ. Μελ. 194 (Λέων ϛ΄), Κανταϰ. I 171, Παχυμ. II 181 καὶ 188 (Ἀνδρόνικος Β΄), Νικ. Γρηγ. I 531 ἑπ. (Ἀνδρόνικος Γ΄).

[5] Τὸν ἀρχηγὸν τῆς αἱρέσεως τῶν Βογομίλων *ἅπαντες τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τῶν Ναζιραίων λογάδες καὶ αὐτὸς δὴ ὁ τότε πατριάρχης Νικόλαος πυρὸς ἄξιον ἔκριναν· οἷς καὶ ὁ αὐτοκράτωρ* (sc. Ἀλέξιος Α΄) *σύμψηφος ἦν...* (Ἀλεξιὰς II 301)· AD τ. I σ. 215: *καὶ κοινῇ συνοδικῇ ψήφῳ... ὁ Βαρλαὰμ καταψηφισθεὶς* = AD τ. I σ. 241: *κατεψηφίσθη παρ' ἡμῶν κοινῇ καὶ συνοδικῇ ψήφῳ* = AD τ. I σ. 245 (ἔτ. 1341). Εἰς τὸ τὴν καθαίρεσιν τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου ΙΔ΄ ἀφορῶν πρόσταγμα λέγει ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνὸς περὶ ἑαυτοῦ: *συνευδοκούσης δικαίως καὶ τῆς βασιλείας μου...*, παρὰ Zachariae JGR τ. III Coll. V ἀρ. 49 (ἔτ. 1347)· Κανταϰ. III 168-169

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Τέλος εἰς δίκας ἐπὶ τῶν αὐτῶν ζητημάτων, ἐν αἷς προεδρεύει μόνος ὁ πατριάρχης, μνημονεύεται συνήθως τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου[1] ὡς συμπράττοντα κατὰ τὴν λῆψιν τῆς ἀποφάσεως χωρὶς ἐπίσης νὰ προσδιορίζηται ἀκριβέστερον ὁ ἐν αὐτῇ ρόλος ἑκάστου.

Ὁσάκις ὁ αὐτοκράτωρ δὲν παρίστατο κατὰ τὴν δίκην θεωρῶ πλέον ἢ πιθανὸν ὅτι ἦτο ἀναγκαία προηγουμένη ἐντολὴ αὐτοῦ ἵνα ἐπιληφθῇ ἓν τῶν ἀνωτέρω δικαστικῶν σωμάτων ὑποθέσεώς τινος. Ἐκ τῶν τοιούτων ἄνευ τῆς παρουσίας τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τοῦ ἀντ' αὐτοῦ διέποντος τὴν βασιλείαν ἐκδοθεισῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων—μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν γνωμοδοτήσεων—ἡ ὕπαρξις ἐντολῆς μαρτυρεῖται ρητῶς μὲν εἰς ἐννέα περιπτώσεις[2] ἐκ τῶν δεκαοκτὼ ἐν συνόλῳ ἐν

ἡ σύνοδος... κατέγνω = Νικ. Γρηγ. II 1038: *τομογραφίαι καὶ νέα κατέστη ψηφίσματα πρὸς ἁπάντων ἡμῶν, τῶν τε ἐπισκόπων δηλαδὴ καὶ συγκλητικῶν ἅμα βασιλεῖ τε καὶ πατριάρχῃ...* (ἔτ. 1351). Εἰς ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1170 ἡ ἀπόφασις ἐκφέρεται ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν συνελθόντων ἀνωτέρων κληρικῶν *(δι' ὃ καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν τὰ αὐτὰ φρονοῦσα τούτοις* ⟨sc. τοῖς ἀρχιεπισκόποις καὶ μητροπολίταις⟩), ἑκάστου τῶν ὁποίων ἠρωτήθη ἐπακριβῶς ἡ γνώμη, ἐνῷ οὐδὲν λέγεται περὶ τῆς κρίσεως τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν συγκλητικῶν, ὧν ἡ παρουσία ρητῶς ἐδηλώθη ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐγγράφου· ἀντιθέτως ἠρωτήθησαν οἱ παριστάμενοι δεσποτικοὶ ἄρχοντες ἀλλὰ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν κληρικῶν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως: *Μετὰ γοῦν τὸ τὴν τοιαύτην ἐξενεχθῆναι ἀπόφασιν ἠρωτήθησαν καὶ οἱ παρουσιάζοντες θεοφιλέστατοι δεσποτικοὶ ἄρχοντες τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος... πάντες ὡμολόγησαν, εὐθυμότατα κατασπάζεσθαι τὴν ἐπενεχθεῖσαν τῷ Κερκύρας ψῆφον...* (ἐν Βυζαντ. Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 487 ἐπ.).

[1] *...διέγνω ὁ ἁγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης κῦρ Λουκᾶς μετὰ τῆς παρουσιασάσης συνόδου, ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ παρεστῶσα σύγκλητος, ἄκυρον εἶναι τὴν καθαίρεσιν*, Σύνταγμα τ. Γ' σ. 324 (ἔτ. 1156-1169)· Κανταχ. I 556: *ψῆφος μὲν ἐξενήνεκται κοινῇ ἐπισκόπων τε καὶ συγκλητικῶν* (ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον Ἀνδρονίκου Γ')· AD τ. I σ. 178: *διὰ ταῦτα κοινῇ γνώμῃ καὶ διασκέψει διέγνω καὶ ἀπεφήνατο ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτων ἀρχιερέων... ἀθῴους εἶναι τούτους...* (πατριάρχης Ἰωάννης ΙΔ' Καλέκας). Διὰ τὴν ἔκδοσιν ἀποφάσεως εἰς τὴν δίκην τῶν Χιωτῶν μοναχῶν βλ. Ψελλ. Scr. Min. I 243, 247, 251· πρβλ. καὶ ἀνωτέρω σ. 101 σημ. 1.

[2] Ἀγαθίας 170-171, Προκ. Πολ. II 440-441 (Ἰουστινιανὸς Α'), Θεοφ. Συν. 355-356, Λέων Γραμμ. 264-265, Συν. Γ. Μον. 850-851, ΨΣυμ. Μαγ. 701 (Λέων ΣΤ'), Σύνταγμα τ. Ε' σ. 75: *κελεύσει βασιλέως Ρωμανοῦ τοῦ πρεσβυτέρου... δικαστήριον συνέστη...*, Ψελλ. Scr. Min. I 243, βλ. καὶ 244 (Θεοδώρα), Ficker, Erlasse σ. 11: *κατὰ βασιλικὴν κέλευσιν* (ἔτ. 1030), Σύνταγμα τ. Ε' σ. 62 (1084-1111), AD τ. I σ. 152-154 (ἔτ. 1330) καὶ 174-175 (πατριάρχης Ἰωάννης ΙΔ'). Εἰς τὴν καὶ προηγουμένως μνημονευθεῖσαν παρῳδίαν τοῦ Πωρικολόγου ρητῶς λέγεται ὅτι οἱ ἄρχοντες, οἵτινες ἐπεφορτίσθησαν μὲ τὴν ἐξέτασιν τῆς κατηγορίας ὡρίσθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος *καθὼς τοὺς ὥρισεν αὐτοὺς καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς νὰ ἐξετάξουν ὁ αὐθέντης ὁ βασιλεύς...* (παρὰ Wagner σ. 201). Βλ. καὶ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ κεφ. 72 τοῦ Λαυρεωτικοῦ κώδικος I 114:

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ταῖς πηγαῖς μνημονευομένων· ἀλλὰ καὶ διὰ πέντε[1] ἐκ τῶν ὑπολοίπων ἐννέα περιπτώσεων δέον νὰ δεχθῶμεν παρὰ τὴν ἔλλειψιν ρητῆς μνείας τὴν ὕπαρξιν αὐτοκρατορικῆς ἐντολῆς, διότι δυσκόλως εἶναι νοητόν, πῶς θὰ συνεκροτοῦντο τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος δικαστικὰ σώματα ὑπὸ τὴν ὑπ' ἀρ. II καὶ IV σύνθεσιν αὐτῶν ἐξ ἐπὶ τούτῳ ὁριζομένων ἑκάστοτε προσώπων—οὐχὶ τῆς συγκλήτου ὡς σώματος—χωρὶς ρητὴν περὶ τούτου ἐπιταγήν[2].

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς συγκλήτου ὑπαγομένας κατηγορίας προσώπων, διακρίνονται ἐν ταῖς πηγαῖς αἱ ἑξῆς:

1. Συγγενεῖς τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐν γένει πρόσωπα στενῶς πρὸς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν συνδεόμενα[3].

2. Συγκλητικοὶ καὶ ἐν γένει ἀνώτεροι ἀξιωματοῦχοι τοῦ κράτους[4]. Ἀντιθέτως πρὸς τὴν παλαιότερον κρατοῦσαν γνώμην, νῦν γίνεται δεκτὸν ὅτι οἱ συγκλητικοὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἡγεμονίας δὲν ἀπέλαυον ἰδιαιτέρας δοσιδικίας. Ἠδύναντο νὰ ἐγκληθῶσι καὶ οὗτοι ἐνώπιον παντὸς τακτικοῦ δικαστηρίου, ἐπεκράτει

...συνδιαιτώντων καὶ ἀρχόντων τῆς Συγκλήτου βασιλέως κελεύοντος... πρ. *Λεοντοπόλεως* ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ, Προνόμια τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἐν Ρωμανὸς ὁ Μελῳδὸς τ. 1 (1932) σ. 320.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Προκ. Πολ. I 141, Προκ. Ἀνέκδ. 170-171 (Ἰουστινιανὸς Α'), Ζωναρᾶς III 385, Γενεσ. 83, Σκυλ.-Κεδρ. II 147 (Θεοδώρα-Μιχαὴλ Γ'), Ἀτταλ. 98 (Εὐδοκία), AD τ. IV σ. 276-277 (ἔτ. 1286). Αἱ ὑπόλοιποι τέσσαρες εἶναι: Προκ. Ἀνέκδ. 174-176 (Ἰουστινιανὸς Α'), Εὐάγριος 226 (Μαυρίκιος), Μάξιμος († 662) ἐν PG τ. Ϟ' στ. 88, 109, Σύνταγμα τ. Γ' σ. 324 (ἔτ. 1156-1169).

[2] Τοῦτο ὑποδηλοῦται εἰς τινας περιπτώσεις, ἐν αἷς οἱ συνδικάζοντες συγκλητικοὶ φέρονται ὡς ἐνεργοῦντες *ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως*, Παχυμ. I 377 (Μιχαὴλ Η'). Εἰς ἔγγραφον τοῦ πατριάρχου Νικολάου Γραμματικοῦ (1084-1111) ἐν Συντάγματι τ. Ε' σ. 62-63 ἐκτίθεται σαφέστερον ὁ τρόπος συγκροτήσεως τοιούτου δικαστηρίου· τῇ αἰτήσει τοῦ πατριάρχου, ὁρίζονται ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος οἱ μέλλοντες νὰ παρεδρεύσουν τῇ συνόδῳ συγκλητικοί... *καὶ δῆτα μετακληθέντων τῶν σὺν ἐμοὶ ταχθέντων ποιῆσαι τῇ ζητήσει συγκλητικῶν...*

[3] Προκ. Πολ. II 440-441 (Ἰουστινιανὸς Α'), Συν. Σάθα 457 = Θεοδ. Σκουταριώτης παρὰ Ἀκροπ. I 278 (Θεόδωρος Α'), Παχυμ. II 160-161, 188, 408-409, Νικ. Γρηγ. I 303, 312-313, Κανταχ. I 67 ἑπ. (Ἀνδρόνικος Β')· πρβλ. Ψελλ. Χρον. I κ. XXIII (Μιχαὴλ Ε').

[4] Προκ. Πολ. I 140-141, Προκ. Ἀνέκδ. 170-171, Μαλ. 438-439 (Ἰουστινιανὸς Α'), Θεοφ. 280, Σκυλ.-Κεδρ. I 700 (Μαυρίκιος), Θεοφ. Συν. 369-370, Λέων Γραμμ. 278-279, ΨΣυμ. Μαγ. 708, Σκυλ.-Κεδρ. II 264, Ζωναρᾶς III 448-449, Θεοδ. Μελ. 194, Συν. Γ. Μον. 864 (Λέων ΣΤ'), Ἀτταλ. 98, Σκυλ.-Κεδρ. II 665 (Εὐδοκία), Οὐσπένσκη δίκη Ἰταλοῦ ἐν Ἰζβέστια τ. 2 (1897) σ. 42 ἑπ. (ἔτ. 1083· πρβλ. Ἀλεξιάδα I 177 ἑπ.), Παχυμ. II 160 ἑπ., 188, Κανταχ. I 171-172 καὶ 437 (Ἀνδρόνικος Β'), Νικ. Γρηγ. I 530-532 (Ἀνδρόνικος Γ')· πρβλ. Ψελλ. Scr. Min. I 22-23 (ΙΑ' αἰών).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ὅμως ἡ συνήθεια βαρέα παραπτώματα αὐτῶν νὰ κρίνωνται ὑπὸ τῆς συγκλήτου· ἀλλ' ἀποκλειστικὴ ἁρμοδιότης τῆς τελευταίας ταύτης διὰ τὰ ἀδικήματα τῶν μελῶν της δὲν ὑφίστατο [1]. Κατὰ τοὺς ὑστέρους ρωμαϊκοὺς χρόνους οἱ συγκλητικοὶ ἀπέλαυον ἰδιαιτέρας δοσιδικίας ὑποκείμενοι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως [2], ὅτε δὲ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αἰῶνας ἡ αὐτοκρατορικὴ παντοδυναμία ἀπέβη ἔτι ἰσχυροτέρα, κατέστη *ὁ ἔπαρχος τοῖς συγκλητικοῖς ἀπρόσφορος δικαστὴς ἄνευ διορισμοῦ βασιλέως* [3].

3. Κατὰ τὸν ϛ' αἰῶνα ἐνίοτε ἁπλοῖ ἰδιῶται ἀλλὰ διὰ σοβαρωτάτην κατηγορίαν [4].

4. Ἀνώτεροι κληρικοί. Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ αἱ περιπτώσεις καθαιρέσεως πατριάρχου, ὁσάκις αὐτῆς προηγεῖται δίκη. Ὡς λόγος τῆς καθαιρέσεως προβάλλεται εἴτε τὸ ἀντικανονικὸν τῆς ἐκλογῆς ἤ, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον, ἐνέργεια τοῦ πατριάρχου ἀντιβαίνουσα εἰς τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας ἢ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους [5].

5. Ἐνίοτε κατώτεροι κληρικοὶ κατηγορούμενοι ἐπὶ αἱρέσει ἢ ἑτεροδιδασκαλίᾳ. Δεδομένης τῆς πρωταρχικῆς σημασίας τοῦ θρησκευτικοῦ παράγοντος διὰ τὴν βυζαντινὴν κοινωνίαν καὶ πολιτείαν δικαιολογεῖται ἡ ὑπαγωγὴ τῶν δι' ἀδικήματα κατὰ τῆς θρησκείας κατηγορουμένων — καὶ ὅταν δὲν ἀνήκουν εἰς τὰς ἀμέσως ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 1, 2, 4 κατηγορίας — εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν περὶ ὧν νῦν πρόκειται

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] MOMMSEN, Strafrecht σ. 286 ἑπ., KÜBLER σ. 209.

[2] KÜBLER σ. 333, 334.

[3] Ecl. lib. I-X Basil. VII 5 παρὰ ZACHARIÄ, Geschichte σ. 355 σημ. 1245.

[4] Μαλ. 493 ἑπ., Θεοφ. 237 ἑπ. (Ἰουστινιανὸς Α').

[5] Εὐάγριος 226 (Μαυρίκιος), Γενεσ. 83, Σκυλ. - Κεδρ. II 147 - 149, Ζωναρᾶς III 385 - 386 (Θεοδώρα - Μιχαὴλ Γ'), ΨΣυμ. Μαγ. 701, Θεοφ. Συν. 354 ἑπ., Συν. Γ. Μον. 850 - 851, Λέων Γραμμ. 263 ἑπ. (Λέων ϛ'), Β. Εὐθυμίου 48 ἑπ. (Λέων ϛ'), Β. Εὐθυμίου 63 - 64, πρβλ. Θεοφ. Συν. 378, Συν. Γ. Μον. 871, Λέων Γραμμ. 285 - 286, ΨΣυμ. Μαγ. 715, Σκυλ. - Κεδρ. II 274 (Ἀλέξανδρος), Ficker, Erlasse σ. 6 - 21 (ἔτ. 1030), Συν. Σάθα 232 ἑπ. (1146 - 1147), ἔγγραφον ἐν Βυζαντ. Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 479 ἑπ. (ἔτ. 1170), Παχυμ. I 260 (Μιχαὴλ Η'), Παχυμ. II 89 - 90, Νικ. Γρηγ. I 169 - 170 (Ἀνδρόνικος Β'), Παχυμ. II 127, 129 - 130, πρβλ. καὶ 381 (Ἀνδρόνικος Γ'), Κανταχ. III 23, πρόσταγμα Ἰωάννου ϛ' παρὰ Zachariæ JGR τ. III Coll. V ἀρ. 49 (ἔτ. 1347), AD τ. I σ. 249 - 250 (ἔτ. 1347). Ἐνίοτε κατηγορούμενοι κληρικοὶ ἀμφισβητοῦν τὴν ἁρμοδιότητα τῶν ἀνωτέρω δικαστικῶν σωμάτων ἀρνούμενοι νὰ ὑποβληθοῦν ὑπὸ τὴν κρίσιν κοσμικῶν. Οὕτως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος Α', τὴν ἄποψιν τοῦ ὁποίου συμμερίζεται καὶ ὁ παραδίδων τὴν πληροφορίαν Παχυμέρης I 260 *καὶ δικαίως ὡς οἴεσθαι· πατριάρχην μὲν γὰρ κρίνεσθαι παρόντος μὲν βασιλέως παρόντων δὲ μεγιστάνων καὶ κοσμικῶν καὶ ἐν ἀνακτόροις καὶ ταῦτα καὶ βασιλέως οὕτως ἔχοντος καὶ εἰς ἄμυναν προειλημμένου, οὐκ ἄξιον οὐδὲ τῶν δικαίων εἶναι τὸ σύμπαν·* Βλ. Παχυμ. I 377 περὶ τοῦ Ἰωάννου Βέκκου μεγάλου χαρτοφύλακος τότε ὄντος (Μιχαὴλ Η')·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

δικαστικῶν σωμάτων. Ὑπενθυμίζω τὴν δίκην τοῦ ἀββᾶ Μαξίμου μὴ ἀποδεχομένου τὸν *Τύπον* τοῦ αὐτοκράτορος Κώνσταντος Β΄[1], τὴν δίκην τῶν αἱρετικῶν Βογομίλων[2], τὰς δίκας τῶν μοναχῶν Βαρλαὰμ καὶ Ἀκινδύνου διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἡσυχαστὰς μοναχοὺς ἐπὶ δεκαετηρίδας ὅλας διαρκέσασαν καὶ ἐπὶ μακρὸν συνταράξασαν τὸ βυζαντινὸν κράτος θεολογικὴν ἔριν[3].

Τὰ ἀνωτέρω δικαστικὰ σώματα ὑπὸ τὰς διαφόρους συνθέσεις αὐτῶν[4] κρίνουν ποινικὰς κατηγορίας ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καὶ ἐν γένει ἔργῳ ἢ λόγῳ προσβολῆς τοῦ αὐτοκράτορος[5], προδοσίᾳ τῆς πατρίδος[6], ἐπιβουλῇ κατὰ τῆς ζωῆς ἀνωτέρων κοσμικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων[7], αἱρέσει καὶ ἑτεροδιδασκαλίᾳ[8], πορνείᾳ

---

[1] Μάξιμος ἐν PG τ. ϟ′ στ. 88, 109 ἑπ., 169, 209.

[2] Ἀλεξιὰς II 295 ἑπ.

[3] AD τ. I σ. 203, 238, 245, Καντακ. I 551, Νικ. Γρηγ. I 557-558 (δίκη ἐν ἔτει 1341), Καντακ. I 556, AD τ. I σ. 246 (δίκη ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον Ἀνδρονίκου Γ′), AD τ. I σ. 249-250, 253, Καντακ. III 23-24, πρόσταγμα Ἰωάννου Ϛ′ (ἔνθ' ἀνωτ.) ἀρ. 49 (δίκη ἐν ἔτει 1347), Καντακ. III 168, Νικ. Γρηγ. II 1038 (ἐν ἔτει 1351), Β. Ἰσιδώρου 86. Πρὸς τούτοις γνωρίζομεν καὶ τὰς ἀκολούθους ἐπὶ παρομοίαις κατηγορίαις δίκας: τῶν Χιωτῶν μοναχῶν Νικήτα καὶ Ἰωάννου, Ψελλ. Scr. Min. I 242 ἑπ. (Θεοδώρα), κληρικῶν τινων πατριαρχοῦντος τοῦ Ἰωάννου ΙΔ′ Καλέκα (1334-1347), AD τ. I σ. 174-178.

[4] Βλ. τὰς ἐν ταῖς ἑπομέναις σημειώσεσι διακρίσεις.

[5] Ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **I**: Προκ. Πολ. II 440-441, Μαλ. 438-439, 493-495, Θεοφ. 237-238 (Ἰουστινιανὸς Α′), Θεοφ. 280, Σκυλ.-Κεδρ. I 700 (Μαυρίκιος), Παχυμ. I 160 (Ἀνδρόνικος Β′)· ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **II**: ΨΣυμ. Μαγ. 701, Λέων Γραμμ. 263 ἑπ., Συν. Θεοφ. 354, Συν. Γ. Μον. 850 (Λέων Ϛ′), Ἀτταλ. 98 (Εὐδοκία), Καντακ. I 171, 448 (Ἀνδρόνικος Β′)· ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **III**: Β. Εὐθυμίου 57-58 (Λέων Ϛ′), Νικ. Γρηγ. I 531 (Ἀνδρόνικος Γ′) καὶ ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **IV**: Παχυμ. II 188, 408-409, Καντακ. I 67, Νικ. Γρηγ. I 312 ἑπ. (Ἀνδρόνικος Β′)· πρβλ. καὶ τὸ καθ' ὑπόθεσιν ἀδίκημα, ὅπερ κρίνεται ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Πωρικολόγου παρῳδουμένῃ δίκῃ, Wagner σ. 199-202.

[6] Ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **I**: Θεοφ. Συν. 369-370, Λέων Γραμμ. 278-279, ΨΣυμ. Μαγ. 708, Συν. Γ. Μον. 864, Σκυλ.-Κεδρ. II 264, Ζωναρᾶς III 448-449, Θεοδ. Μελ. 194 περὶ τοῦ κουβικουλαρίου Σαμωνᾶ, περὶ οὗ βλ. R. JANIN, Un arabe ministre à Byzance: Samonas ἐν Échos d'Orient τ. 34 (1935) σ. 306-318 (Λέων Ϛ′), Συν. Σάθα 457 = Θεοδ. Σκουτ. παρὰ Ἀκροπ. I 278 (Θεόδωρος Α′).

[7] Μόνον διὰ τὸν Ϛ′ αἰῶνα ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **I**: Προκ. Ἀνέκδ. 174-176 καὶ ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **II**: Προκ. Πολ. I 141, Ἀγαθίας 170-171 καὶ 206 ἑπ. (Ἰουστινιανὸς Α′).

[8] Ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **II**: Προκ. Ἀνέκδ. 170-171 (Ἰουστινιανὸς Α′)· ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **III**: Μάξιμος ἐν PG τ. ϟ′ στ. 88, 109 ἑπ. († 662), Ficker, Erlasse σ. 11-21 (ἔτ. 1030), Ψελλ. Scr. Min. I 243 ἑπ. (Θεοδώρα), Ἀλεξιὰς II 294 ἑπ. ἰδίᾳ σ. 297, 300 (Ἀλέξιος Α′) ἔγγραφον ἐκδ. ὑπὸ L. PETIT, Documents inédits sur le concile de 1066 et ses derniers adversaires

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κληρικῶν [1] καὶ ἀποφαίνονται ἐπὶ ζητημάτων ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ πειθαρχίας [2]. Ὑπὸ τὴν ὑπ' ἀρ. **III** καὶ **IV** σύνθεσιν γνωμοδοτοῦν ἐνίοτε ἐπὶ ἐρωτημάτων οἰκογενειακοῦ δικαίου [3], σπανιώτερον δὲ καὶ δὴ ὑπὸ τὴν ὑπ' ἀρ. **II** σύνθεσιν ἐπιλύουν δικαστικῶς ἰδιωτικὰς διαφοράς [4].

Ὁ χῶρος, ἔνθα κατὰ κανόνα συνήρχοντο τὰ περὶ ὧν νῦν πρόκειται δικαστικὰ σώματα, ἦσαν τὰ ἀνάκτορα [5]· ἐνίοτε συνεδρίαζον ὑπὸ τὴν ὑπ' ἀρ. **III** καὶ **IV** σύνθεσιν εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν [6] ἢ τὸ Πατριαρχεῖον [7]. Ὁ Καντακουζηνὸς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ *οἴκου τῆς δίκης*, ἔνθα συνῆλθε δικαστήριον ὑπὸ τὴν ὑπ' ἀρ. IV σύνθεσιν ἵνα κρίνῃ τὸν Ἀνδρόνικον Γ' [8].

ἐν Βυζαντ. Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 479 ἑπ. (ἔτ. 1170), Παχυμ. I 260 (ἔτ. 1267), II 90, Νικ. Γρηγ I 169, Παχυμ. II 127 ἑπ. (Ἀνδρόνικος Β'), AD τ. I σ. 203, 238, 245, Κανταχ. I 551, Νικ. Γρηγ. I 557-558, (ἔτ. 1341), AD τ. I σ. 246, Κανταχ. I 556 (ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀνδρονίκου Γ'), AD τ. I σ. 249-250, 253, πρόσταγμα Ἰωάννου ϛ' (ἔνθ' ἀνωτ.) ἀρ. 49 (ἔτ. 1347), Κανταχ. III 23-24 (ἔτ. 1347), καὶ ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **IV**: Οὐσπένσκη δίκη Ἰταλοῦ ἐν Ἰζβέστια τ. 2 (1897) σ. 42 ἑπ. (ἔτ. 1083), ἔγγραφον παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 27 (ἔτ. 1117), Συν. Σάθα 232 ἑπ. (1146-1147), Παχυμ. I 377 (Μιχαὴλ Η'), AD τ. I σ. 174-178 (ἔτ. 1334-1347), Κανταχ. III 168, βλ. καὶ Νικ. Γρηγ. II 1038 (ἔτ. 1351).

[1] Ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **II**: Γενεσ. 83, Σκυλ. - Κεδρ. II 147-149, Ζωναρᾶς III 385-386 (Θεοδώρα - Μιχαὴλ Γ')· ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **III**: Εὐάγριος 226 (Μαυρίκιος).

[2] Ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **III**: Ficker, Erlasse σ. 11 ἑπ. (ἔτ. 1030), Σύνταγμα τ. Γ' σ. 324 (ἔτ. 1156-1169)· ὑπὸ τὴν σύνθεσιν **IV**: Σύνταγμα τ. Ε' σ. 75 (Ρωμανὸς Α'), σ. 62 ἑπ. (ἔτ. 1084-1111).

[3] Σκυλ. - Κεδρ. II 352-353 (Νικηφόρος Φωκᾶς), Σύνταγμα τ. Β' σ. 430-431 (ἔτ. 1084-1111), τ. Ε'. σ. 58 (ἔτ. 1084-1111), Νικ. Χων. 337 ἑπ., Συν. Σάθα 326-327 (Ἀνδρόνικος Α').

[4] AD τ. IV σ. 276-277 (ἔτ. 1286), AD τ. I σ. 152-154 (ἔτ. 1330).

[5] Προκ. Πολ. II 440-441 (Ἰουστινιανὸς Α'), Μάξιμος ἐν PG τ. ϟ' στ. 88, 109, 125 (σέκρετον παλατίου), Ἀλεξιὰς II 296, 300 (Ἀλέξιος Α'), Παχυμ. II 129-130 (Ἀνδρόνικος Β'), AD τ. I σ. 249-250 (ἔτ. 1347), Κανταχ. III 168 (ἔτ. 1351, ἀνάκτορον Βλαχερνῶν)· ἐνίοτε αἱ πηγαὶ προσδιορίζουν ἀκριβέστερον τὸν χῶρον τῶν ἀνακτόρων, ὡς Β. Εὐθυμίου 63-64: *ἐν τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Μαγναύρᾳ* (Ἀλέξανδρος), ἔγγραφον ἐν Βυζαντ. Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 479 (ἔτ. 1170): *ἐν τῷ ὑπερῴῳ τροπικῷ τῷ πρὸς μεσημβρίαν τοῦ ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ πορφυρομανουηλάτου τρικλίνου*, Παχυμ. I 260, II 89, Νικ. Γρηγ. I 169-170, πρβλ. Παχυμ. II 160 καὶ 188: *βασιλικὸς Ἀλεξιακὸς τρίκλινος* (Ἀνδρόνικος Β').

[6] AD τ. I σ. 203, Κανταχ. I 551, 556, Νικ. Γρηγ. I 557-558 (ἔτ. 1341).

[7] Γενεσ. 83 ἑπ. (Θεοδώρα - Μιχαὴλ Γ'), Ficker, Erlasse σ. 11: *τὸ μεγάλον σέκρετον*, Σύνταγμα τ. Ε' σ. 53 (ἔτ. 1067): *τὸ μικρὸν σέκρετον*, αὐτόθι σ. 58 (ἔτ. 1084-1111): *ὁ Θωμαΐτης*· περὶ τούτων βλ. Σ. ΚΟΥΓΕΑ, Γράμμα τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ρωμανοῦ Διογένους ἐν Εἰς Μνήμην Σπ. Λάμπρου, Ἐν Ἀθήναις 1935 σ. 576.

[8] Κανταχ. I 67 καὶ 72.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Οὐχὶ ὀλιγώτερον σημαντικὴ εἶναι ἡ συμβολὴ τῆς συγκλήτου εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους, τῶν ὁποίων βεβαίως τὴν σπουδαιότητα δι' αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τοῦ βυζαντινοῦ κράτους δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξάρω ἐνταῦθα.

Παραλλήλως πρὸς τοὺς ἡγέτας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους λαμβάνει μέρος ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ σύγκλητος [1]. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μετεχόντων συγκλητικῶν ποικίλλει οὐ μόνον ἀπὸ συνόδου εἰς σύνοδον ἀλλ' οὐχὶ σπανίως καὶ ἀπὸ συνεδρίας εἰς συνεδρίαν. Χαρακτηριστικὴν εἰκόνα παρέχουν τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου τοῦ ἔτους 869 καὶ δὴ τὰ πληρέστερον λατινιστὶ διασωθέντα, ἔνθα ἀναγράφονται ὀνομαστικῶς μετὰ τῶν τίτλων καὶ ἀξιωμάτων οἱ ἑκάστης συνεδρίας μετέχοντες συγκλητικοί [2]. Τὰ πρακτικὰ τῆς ϛ' οἰκουμενικῆς συνόδου τοῦ ἔτους 680 παραδίδουν ἐπίσης τὰ ὀνόματα, τοὺς τίτλους καὶ τὰ ἀξιώματα τῶν μετασχόντων ἀλλὰ δὲν μαρτυροῦν ρητῶς τὴν συγκλητικήν των ἰδιότητα, ἥτις ὅμως ὡς ἐκ τῶν τίτλων καὶ ἀξιωμάτων των δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς πλέον ἢ πιθανή [3]. Εἰς τὴν Ζ' οἰκουμενικὴν σύνοδον (ἔτ. 787)

---

[1] Διὰ τὴν σύγκλησιν τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων βλ. τὴν μέχρι τοῦ νῦν βασικὴν ἐργασίαν τοῦ H. GELZER, Das Verhältnis von Staat und Kirche in Byzanz ἐν Historische Zeitschrift τ. 86 (1901) σ. 193-252. Τὰς ἐργασίας τῶν KNELLER, Zur Berufung der Konzilien ἐν Zeitschrift für katholische Theologie τ. 30 (1906) σ. 1 ἑπ., 408 ἑπ., τ. 32 (1908) FUNK, Die Berufung der ökumenischen Synoden des Altertums, SESAN, Kirche und Staat im römischen-byzantinischen Reiche seit Konstantin dem Grossen und b. z. Falle Konstantinopels τ. I 1911 γνωρίζω μόνον ἐκ παραπομπῆς· τὰς ἀπόψεις δὲ τοῦ G. OSTROGORSKY ἐπὶ τῶν σχέσεων Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας γνωρίζω ἐκ τῆς γερμανικῆς περιλήψεως τῆς σλαυϊστὶ δημοσιευθείσης ἐργασίας του, Das Verhältnis von Staat und Kirche ἐν Seminarium Kondakovianum τ. 4 (1931) σ. 121-134.

[2] Mansi τ. XVI στ. 37, 75, 81, 96, 134, 143, 158· βλ. καὶ τὸ περιληπτικώτερον ἑλληνικὸν κείμενον αὐτόθι στ. 309, 312, 371 κλπ. (βλ. ἀνωτ. σ. 49 σημ. 2 καὶ σ. 67) ὡς καὶ τὴν ἐν τῷ Β. Ἰγνατίου περὶ τῆς αὐτῆς συνόδου πληροφορίαν περὶ συμμετοχῆς *τῆς ἱερᾶς συγκλήτου*· PG τ. ΡΕ' στ. 544-545.

[3] Οὗτοι εἶναι: α') Νικήτας ἀπὸ ὑπάτων καὶ μάγιστρος τῶν βασιλικῶν ὀφφικίων, β') Θεόδωρος ἀπὸ ὑπάτων, πατρίκιος, κόμης τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ ὑποστράτηγος Θρᾴκης, γ'-δ') Σέργιος, Παῦλος ἀπὸ ὑπάτων, πατρίκιοι, ε') Ἰουλιανὸς ἀπὸ ὑπάτων, πατρίκιος καὶ στρατιωτικὸς λογοθέτης, ϛ') Κωνσταντῖνος ἀπὸ ὑπάτων, πατρίκιος καὶ κουράτωρ τοῦ βασιλικοῦ τοῦ Ὁρμίσδου οἴκου, ζ') Ἀναστάσιος ἀπὸ ὑπάτων, πατρίκιος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ κόμητος τοῦ βασιλικοῦ ἐξκουβίτου, η') Ἰωάννης ἀπὸ ὑπάτων, πατρίκιος καὶ κοιαίστωρ, θ'-ια') Πολύευκτος, Θωμᾶς, Πέτρος ἀπὸ ὑπάτων, ιβ') Παῦλος ἀπὸ ὑπάτων καὶ διοικητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν, ιγ') Λεόντιος ἀπὸ ὑπάτων καὶ δομέστικος τῆς βασιλικῆς τραπέζης, Mansi τ. XI στ. 209, 217, 221, 229 κλπ. Τὴν συμμετοχὴν τῆς συγκλήτου εἰς σύνοδον ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Β' ὑποδηλοῖ ὁ συντάκτης τοῦ Β. Γρηγορίου Ἀκράγαντος ἐν PG τ. ϞΗ' στ. 612-613 καὶ τ. ΡΙϚ'

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἔλαβον μέρος *ἄρχοντες*[1], τοὺς ὁποίους τὰ λατινιστὶ διασωθέντα πρακτικὰ ρητῶς ἀποκαλοῦν συγκλητικούς[2].

Εἰς τὴν ἐν Χαλκηδόνι Δ´ οἰκουμενικὴν σύνοδον (ἔτ. 451) μετέσχον λαϊκοί, ὧν οἱ μὲν χαρακτηρίζονται ὡς *ἐνδοξότατοι, μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες*[3], οἱ δὲ ὡς *ἔνδοξος, ὑπερφυής, ἱερὰ σύγκλητος*[4]. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μετεχόντων *ἀρχόντων* ποικίλλει κατὰ συνεδρίασιν ἀπὸ 3-7[5], ἅπαξ δέ, ὅτε παρέστη αὐτοπροσώπως καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανός, ἀνῆλθεν εἰς δέκα[6]. Ἀντιθέτως, ἐκ *τῆς ὑπερφυοῦς συγκλήτου* εἰς μὲν τὰς συνεδρίας, ἐν αἷς παρίσταντο τρεῖς ἄρχοντες, οὐδεὶς μετέσχεν, εἰς τὰς συνεδρίας, ἔνθα παρευρέθησαν ἑπτὰ ἄρχοντες, παρίσταντο ἕνδεκα ἕως δώδεκα συγκλητικοί, εἰς δὲ τὴν συνεδρίαν, ἣν παρηκολούθησεν αὐτοπροσώπως ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς εἴκοσι ὀκτώ. Τὰ ἀξιώματα καὶ οἱ τίτλοι τῶν μὲν *ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων* εἶναι: στρατηλάτης, ἀπὸ ὑπάτων, πατρίκιος, ἔπαρχος ἱερῶν πραιτωρίων, ἔπαρχος τῆς πόλεως, μάγιστρος τῶν θείων ὀφφικίων, ἀπὸ μαγίστρων, κόμης δομεστίκων, κόμης τῶν θείων πριουάτων, κόμης τῶν δομεστίκων καὶ τῶν θείων στάβλων, πριμικήριος τῶν λαμπροτάτων τριβούνων καὶ νοταρίων, ἐνῷ οἱ ὡς μέλη τῆς *ἐνδόξου συγκλήτου* φερόμενοι εἶναι κάτοχοι μόνον τίτλων καὶ δή: ἀπὸ ἐπάρχων, ἀπὸ ὑπάτων, πατρίκιος, ἀπὸ μαγίστρων, ἀπὸ πραιποσίτων, ἀπὸ ἐπάρχων πόλεως, ἀπὸ ἐπάρχων Ἰλλυρικοῦ, ἀπὸ κυεστόρων, ἀπὸ κομήτων λαργιτιόνων, ἀπὸ κομήτων πριουάτων, ἀπὸ κομήτων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

στ. 220-221. Ὅτι ὁ βιογραφούμενος ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ Ἰουστινιανοῦ Β´ καὶ οὐχὶ κατὰ αἰῶνα περίπου, ἀρχαιότερος, ὡς γίνεται συνήθως δεκτόν, καθιστᾷ λίαν πιθανὸν ὁ Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΣ εἰς προσεχῶς δημοσιευομένην ἐργασίαν του.

[1] Πετρωνᾶς, πατρίκιος, ἀπὸ ὑπάτων, κόμης τοῦ βασιλικοῦ ὀψικίου, Ἰωάννης βασιλικὸς ὀστιάριος καὶ λογοθέτης τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθεσίου. Mansi τ. XII στ. 999, 1051, 1114, τ. XIII στ. 157 κλπ.

[2] Mansi τ. XIII στ. 501, 526, 548, 570.

[3] ACO τ. II 1. 1 σ. 55, 61, 65, 66 καὶ passim. Εἰς τὸ λατινικὸν κείμενον τῶν πρακτικῶν ἀποκαλοῦνται magnificentissimi, gloriosissimi principes, judices. ACO τ. II 2. 2 σ. 110, 112, τ. II 3. 1 σ. 27, 39, 40 καὶ passim.

[4] ACO τ. II 1. 1 σ. 55, 66, 67, 69, 70 καὶ passim. Εἰς τὰ λατινιστὶ διασωθέντα πρακτικὰ φέρεται ὡς gloriosus, amplissimus senatus. ACO τ. II 2. 3 σ. 173, τ. II 3. 1 σ. 28, 39, 40 καὶ passim. Περὶ τῆς χρήσεως ἀμφοτέρων τῶν γλωσσῶν — ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς — εἰς τὰς συνόδους καὶ δὴ τὰς παλαιοτέρας βλ. ED. SCHWARTZ, Zweisprachigkeit in den Konzilsakten ἐν Philologus τ. 88 (1933), σ. 245-253.

[5] ACO τ. II 1. 1 σ. 55, τ. II 1. 2 σ. 266, 280, 317, τ. II 1. 3 σ. 362, 366, 370, 375, 393, 412, 415, 422, 442, 445.

[6] ACO τ. II 1. 2 σ. 334.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἡ διάκρισις τῶν μὲν ἀπὸ τῶν δὲ ὀφείλεται εἴτε εἰς τὸ γεγονὸς τῆς συμμετοχῆς τῶν πρώτων εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν κονσιστώριον εἴτε εἰς τὴν καθ᾽ ὅλου ἐξέχουσαν θέσιν αὐτῶν ὡς περιβεβλημένων τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα τῆς πολιτείας καὶ ἀνηκόντων εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν illustres. Ἀλλ᾽ εἰς κείμενα τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων, καθ᾽ οὓς ἔχει παύσει ἀπὸ μακροῦ ὑφισταμένη ἡ διάκρισις τῶν συγκλητικῶν εἰς illustres, spectabiles καὶ clarissimi, κείμενα ἔχοντα ὡς πηγὰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἰδίας ταύτης συνόδου, ἀπαντᾷ ἀδιαφόρως ὁ ὅρος *συγκλητικοί*, ὡς διδάσκει ἔγγραφον ἐκ τῆς πατριαρχίας τοῦ Νικολάου Γραμματικοῦ, ἐν ᾧ λέγεται: *ἡ ἁγία σύνοδος ἐζήτησε περὶ τούτου, παρόντων καὶ τῶν προσώπῳ τοῦ βασιλέως Μαρκιανοῦ συνεδρευόντων συγκλητικῶν ἀρχόντων*[1]. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ ἐπὶ τῶν κανόνων τῆς οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου σχόλια τῶν ἑρμηνευτῶν τοῦ ΙΒ´ αἰῶνος[2].

Εἰς πάσας τὰς συνόδους οἱ συγκλητικοὶ παρίστανται κατ᾽ ἐντολὴν καὶ ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ αὐτοκράτορος[3].

Ἡ ἐν ταῖς συνόδοις παρουσία τῶν συγκλητικῶν, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι οὗτοι ἐστεροῦντο τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου[4], δὲν ἦτο μόνον τυπική· τοὐναντίον, ἐλάμβανον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς συζητήσεις, ἰδίᾳ ὁσάκις ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἦτο παρών, θέτοντες τὰ πρὸς συζήτησιν θέματα, ὑποβάλλοντες ἐρωτήσεις, διατάσσοντες τὴν ἐμφάνισιν μαρτύρων ἢ κατηγορουμένων[5], ἐλέγχοντες τὰ διαπιστευτήρια τῶν

---

[1] Σύνταγμα τ. Ε´ σ. 66· βλ. καὶ σ. 68.

[2] Σύνταγμα τ. Β´ σ. 27: *ἐπεὶ εὕρηνται καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ οἰκουμενικῇ συνόδῳ οἱ ἐν ταύτῃ ἀθροισθέντες θεῖοι πατέρες, καὶ οἱ συνόντες αὐτοῖς συγκλητικοί, τοὺς Αἰγυπτίους ἐπισκόπους ἐγγύας ἀπαιτήσαντες προσεδρείας* ... βλ. καὶ σ. 29. Πρβλ. Εὐάγριον σ. 42, 44, 68, 72 κλπ.

[3] ACO τ. II 1. 1 σ. 55, τ. II 1. 2 σ. 266 καὶ passim, τ. II 1. 3 σ. 362 καὶ passim: *Κατὰ κέλευσιν τοῦ θειοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου δεσπότου ἡμῶν Μαρκιανοῦ* (ἔτ. 451), Mansi τ. XI στ. 209, 217, 221 καὶ passim: *καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ* (sc. τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Δ´) *θεοσόφου γαλήνης παρόντων καὶ ἀκροωμένων* ... (ἔτ. 680), Mansi τ. XVI στ. 329: *οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον. οἱ βασιλεῖς ἡμῶν οἱ ἅγιοι ἀπέστειλαν τοὺς δούλους αὐτῶν τὴν καλουμένην σύγκλητον ἵνα ὦμεν ἀκριβεῖς τῶν πραγμάτων ἀκροαταὶ* (ἔτ. 869), Mansi τ. XI στ. 520, 549, 584, 612, 621: *καὶ κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτοῦ θεοσόφου γαλήνης ἐκ προσώπου αὐτοῦ παρόντων καὶ ἀκροωμένων* ... (ἔτ. 680). Βλ. καὶ τ. XVI στ. 360: *Καὶ πάλιν Βαάνης ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως εἶπεν* (ἔτ. 869).

[4] Βλ. H. Gelzer ἔνθ᾽ ἀνωτ. σ. 198, G. Bardy ἐν Histoire de l'église depuis les origines jusqu'à nos jours publiée sous la direction de Aug. Fliche - V. Martin τ. IV, [Paris] 1937 σ. 229 σημ. 1.

[5] ACO τ. II 1. 2 σ. 310· βλ. αὐτ. σ. 207 ἑπ. τὴν ἐπίμονον ἄρνησιν τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου, ὅπως ἐμφανισθῇ εἰς τὴν σύνοδον, ἐφ᾽ ὅσον δὲν θὰ συμπαρίστανται

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀντιπροσώπων τῶν λοιπῶν πλὴν τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχῶν [1].

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπιχειρήσασαν τὴν ἕνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν σύνοδον τῆς Φλωρεντίας (1439), λαβοῦσαν χώραν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ Βυζαντίου, παρέστησαν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Η΄ Παλαιολόγου οὐ μόνον ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ τῆς συγκλήτου: *...ἀπὸ δὲ τῆς συγκλήτου ὁ Γεμιστὸς ἐκ Λακεδαιμονίας, Γεώργιος ὁ σχολάριος καὶ καθολικὸς κριτὴς καὶ Ἀργυρόπουλος* [2].

Ἐνταῦθα δέον νὰ μνημονευθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὴν σύγκλητον καὶ τὸν κλῆρον γινομένη ἀνακοίνωσις τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἐπιλεγομένου προσώπου. Ἡ διατύπωσις μάλιστα φιλολογικῶν τινων πηγῶν [3] παρέχει τὴν ἐντύπωσιν ἐνεργοτέρας συμπράξεως τῆς συγκλήτου κατὰ τὴν ἐκλογὴν οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Ἐὰν δὲν νοῆται ἐν τούτοις ἁπλῶς καὶ μόνον ὅτι ἡ *ψῆφος* τῆς συγκλήτου εἶναι ἡ συμμετοχὴ αὐτῆς εἰς τὴν εὐμενῆ διὰ τὸν προκριθέντα κοινὴν γνώμην, τότε πρόκειται περὶ τῆς τυχὸν ἐπιδράσεως, ἣν ἤσκησεν ἡ σύγκλητος ὡς συμβουλευτικὸν σῶμα ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος, διὰ νὰ προτιμηθῇ ὁ εἷς ἢ ὁ ἕτερος τῶν ὑποψηφίων· διότι ἄλλη ἐκδοχὴ ἐκλαμβάνουσα περισσότερον κατὰ λέξιν τὰς περὶ ὧν πρόκειται μαρτυρίας θὰ ἀνεγνώριζεν εἰς τὴν σύγκλητον μεγαλυτέραν ἀνάμιξιν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀνωτάτου λειτουργοῦ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

οἱ ἄρχοντες καὶ ἡ σύγκλητος (ἔτ. 451), Mansi τ. XVI στ. 310: *καὶ ἀπέστειλεν ἡ σύγκλητος λαϊκοὺς μετακαλουμένους τὸν Φώτιον...* (ἔτ. 869).

[1] Mansi τ. XVI στ. 312: *ὁ Βαάνης ὁ πανεύφημος πραιπόσιτος εἶπε πρὸς τοὺς τοποτηρητάς. Οἱ ἐπίσκοποι αἰτοῦνται ἅμα τῇ συγκλήτῳ ἰδεῖν πῶς ἀπεστάλητε παρὰ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν* (ἔτ. 869). Τῶν παρισταμένων συγκλητικῶν, εἷς θεωρούμενος τρόπον τινὰ ὡς προϊστάμενός των, ἀπηύθυνε τὰς ἐρωτήσεις· π.χ. Mansi τ. XVI στ. 392: *ὁ μεγαλοπρεπέστατος πραιπόσιτος* (sc. ὁ Βαάνης) *ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἱερᾶς συγκλήτου εἶπε πρὸς τοὺς τοποτηρητάς*.

[2] Δούκας 213 - 214, Φραντζῆς 176 - 177.

[3] Πχ. Ζωναρᾶς III 217 (Παῦλος ἔτ. 641), Θεοφ. 384 - 385, Λέων Γραμμ. 171, Mansi τ. XII στ. 256 (Γερμανὸς ἔτ. 715), Σκυλ.-Κεδρ. II 22 (Ταράσιος), Β. Νικηφόρου 154, Ἐπιστολὴ πατριάρχου Νικηφόρου (806 - 815) τῷ πάπα Λέοντι Ῥώμης παρὰ Mansi τ. XIV στ. 33: *καὶ ἐπὶ τὴν βασίλειον ἤχθην, ὡς ὑπὸ Θεῷ μάρτυρι, ψήφῳ καὶ κρίσει τῶν τηνικαῦτα ἐν τοῖς βασιλείοις ἐνιδρυμένων θώκοις, τοῦ τε κοινοῦ τῆς ἐκκλησίας ἱεροῦ συστήματος καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς, συμβραβευόντων ἀπαραίτητά τε καὶ ἀσυγχώρητα*, Β. Ἀντωνίου Καυλέα († 893) παρὰ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΩ - ΚΕΡΑΜΕΙ, Monumenta graeca et latina ad historiam Photii patriarchae pertinentia τ. I, Petropoli 1899 σ. 12, Β. Εὐθυμίου 74 (ἔτ. 907), Νικ. Χων. 70 (Μιχαὴλ Β' 1143 - 1146), Κανταχ. I 28 (ἐπὶ Ἀνδρονίκου Β').

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν οὔτε τὸ κεφάλαιον τῆς Βασ. Τάξεως[1], ὅπερ ex professo καὶ σχετικῶς λεπτομερῶς ἐκθέτει τὴν κατὰ τὴν ἐκλογὴν πατριάρχου τηρουμένην διαδικασίαν, στηρίζει οὔτε ἡ ἐν τῇ Πολιτείᾳ θέσις τῆς συγκλήτου καὶ δὴ ὑπάρχοντος ἐνηλίκου αὐτοκράτορος—ὡς αὕτη ἐν τῇ παρούσῃ ἐργασίᾳ ἐκτίθεται—δικαιολογεῖ.

Ἡ βυζαντινὴ σύγκλητος κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ αὐλῇ, διαφέρουσα εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπὸ τὴν σύγκλητον τῶν χρόνων τῆς Ἡγεμονίας. Κυριωτάτην πηγὴν διὰ τὴν γνῶσιν τῆς βυζαντινῆς ἐθιμοτυπίας ἀποτελεῖ ἡ Ἔκθεσις τῆς Βασιλείου Τάξεως, συνταχθεῖσα μεσοῦντος τοῦ Ι΄ αἰῶνος ἐπὶ τῇ βάσει αὐθεντικῶν πρωτοκόλλων, ἀφ' ὧν ἀφῃρέθησαν τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων, οὕτως ὥστε ἡ ἐν ἑκάστῳ κεφαλαίῳ διήγησις ἀπὸ περιγραφῆς συγκεκριμένου γεγονότος λαβόντος χώραν εἰς τὸ ἐγγύτερον ἢ ἀπώτερον παρελθόν, κατέστη ἀφῃρημένη ἔκθεσις τῆς ἐπὶ τοῦ θέματος κρατούσης ἐθιμοτυπίας[2]. Διὰ τὴν γνῶσιν τῆς ἐν τοῖς δείπνοις τηρουμένης ἐθιμοτυπίας συμβάλλει τὸ ὑπὸ τοῦ ἀτρικλίνου Φιλοθέου ἐν ἔτει 899 συνταχθὲν Κλητορολόγιον. Πληροφορίας παρέχουν ὡσαύτως τὸ Περὶ Ὀφφικιαλίων ἔργον τοῦ Ψευδο-Κωδινοῦ (ΙΔ΄ αἰών), ὡς καὶ αἱ ἱστορικαὶ καὶ ἐν γένει φιλολογικαὶ πηγαὶ τῆς καθ' ὅλου βυζαντινῆς περιόδου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὰς τελετὰς διέκρινα εἰς τὰς ἀκολούθους ὁμάδας·

I. Κρατικαὶ τελεταὶ (στέψις αὐτοκράτορος, αὐτοκρατείρας κλπ.)

II. Θρησκευτικαὶ ἑορταί.

III. Ἐπίσημοι τελεταὶ σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν ἀτομικὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς οἰκογενείας του[3].

I. Ἡ παρουσία τῆς συγκλήτου μαρτυρεῖται διὰ τὰς κάτωθι κρατικὰς τελετάς.

---

[1] Βασ. Ταξ. 563 ἑπ. Δὲν δύναμαι ἐνταῦθα νὰ ἀσχοληθῶ ἐκτενέστερον μὲ τὸν τρόπον τῆς ἐν γένει ἐκλογῆς τοῦ πατριάρχου, θέμα χρῇζον ἐπιμελοῦς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νομικῶν καὶ φιλολογικῶν πηγῶν ἐρεύνης, διότι αἱ μέχρι τοῦδε ἐργασίαι τῶν Β. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ, Ἐκλογὴ καὶ πρόβλησις οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν Ἐκκλ. Ἀλήθεια τ. 4 (1894-1895) σ. 379-380, 395-398, 403-404 καὶ Μ. ΓΕΔΕΩΝ, Δίκαιον καὶ τύπος ἐκλογῆς, χειροτονίας καὶ καθαιρέσεως τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν Ἐκκλ. Ἀλήθεια τ. 39 (1919) σ. 106-107, 113-115 εἶναι πλέον ἢ ἐλλιπεῖς.

[2] CH. DIEHL, Études byzantines, Paris 1905 σ. 301-303, G. OSTROGORSKY-E. STEIN, Die Krönungsurkunden des Zeremonienbuches. Chronologische und verfassungsgeschichtliche Bemerkungen ἐν Byzantion τ. 7 (1932) σ. 185-233 ἰδίᾳ σ. 187 καὶ F. DÖLGER ἐν BZ τ. 36 (1936) σ. 145-157 ἰδίᾳ σ. 147.

[3] Τὴν ἐργασίαν τοῦ L. BREHIER, Les empereurs byzantins dans leur vie privée ἐν Revue historique τ. 188 (1940) γνωρίζω μόνον ἐκ τῆς βιβλιοκρισίας τοῦ S. SALAVILLE ἐν Études byzantines τ. 1 (1943) σ. 294-295.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Στέψιμον αὐτοκράτορος [1], στέψιμον συμβασιλέως [2], στεφάνωμα συμβασιλέως καὶ αὐγούστης [3], στέψιμον αὐγούστης [4], στέψιμον αὐγούστης καὶ στεφάνωμα· εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν πρόκειται, ὡς ἔδειξεν ὁ F. Dölger, περὶ ἀναγορεύσεως γυναικὸς εἰς αὐγούσταν, ἐπακολουθεῖ δὲ ἀμέσως ὁ ἀρραβὼν καὶ ὁ γάμος αὐτῆς μετὰ συμβασιλέως [5].

Ἡ σύγκλητος παρίσταται κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπονομὴν ἀνωτέρων τίτλων ἢ ἀξιωμάτων καὶ δὴ τοῦ καίσαρος [6], τοῦ νωβελησσίμου [7], τοῦ κουροπαλάτου [8], τοῦ μαγίστρου [9], τοῦ πατρικίου [10], τῆς ζωστῆς πατρικίας [11], τοῦ προέ-

---

[1] Βασ. Ταξ. 191 - 193 (κεφ. 38a)· πρβλ. G. Ostrogorsky - E. Stein ἔνθ' ἀνωτ. σ. 191 - 194 καὶ F. Dölger ἔνθ' ἀνωτ. σ. 149 - 150. Περὶ τῆς κατὰ τὴν στέψιν αὐτοκράτορος συμβολῆς τῆς συγκλήτου ὁμιλοῦν καὶ αἱ ἑξῆς πηγαί: Ψευδο - Κωδινὸς 88, 98, 99, Κανταχ. I 196 - 204 (ΙΔ' αἰών), Παχυμ. II 195 - 196 (Ἀνδρόνικος Β')· ὀλιγώτερον σημαντικαὶ αἱ μαρτυρίαι παρὰ Χρον. Πασχ. 703 - 704 (Ἡράκλειος), Β. Ἰωάννου Ἐλεήμονος ἐν Anal. Boll. τ. 45 (1927) σ. 43 καὶ παρὰ H. Gelzer, Leontios'von Neapolis Leben des heiligen Johannes des Barmherzigen Erzbischofs von Alexandria, Freiburg i. B. - Leipzig 1893 σ. 36, Λέων διακ. 48 (Νικηφόρος Φωκᾶς), Νικ. Χων. 600 (Ἀλέξιος Γ'), Κανταχ. II 165 - 167 (Ἰωάννης ϛ'), Κανταχ. II 218 (Ἰωάννης Ε').

[2] Βασ. Ταξ. 194 - 196 (κεφ. 38b)· πρβλ. F. Dölger ἔνθ' ἀνωτ. σ. 150 - 151 καὶ G. Ostrogorsky ἔνθ' ἀνωτ. σ. 194 - 196.

[3] Βασ. Ταξ. 196 - 202 (κεφ. 39)· ἡ γυνὴ φέρει ἤδη τὸν τίτλον τῆς αὐγούστης. Πρβλ. F. Dölger ἔνθ' ἀνωτ. σ. 151 - 154. Ἄλλως G. Ostrogorsky ἔνθ' ἀνωτ. σ. 200 - 216.

[4] Βασ. Ταξ. 202 - 207· πρβλ. F. Dölger αὐτ. σ. 154 - 155 δεχόμενον ὅτι πρόκειται περὶ στέψεως αὐγούστης, μὴ ἐπακολουθούσης τελετῆς ἀρραβῶνος καὶ γάμου. Ἄλλως G. Ostrogorsky ἔνθ' ἀνωτ. σ. 216 - 224.

[5] Βασ. Ταξ. 207 - 216 (κεφ. 41)· πρβλ. F. Dölger αὐτ. σ. 150 - 154. Ἄλλως G. Ostrogorsky ἔνθ' ἀνωτ. σ. 200 - 216. Εἰς τὴν τελετὴν λαμβάνουν μέρος καὶ αἱ συγκλητικαὶ (Βασ. Ταξ. 210, 211). Σημειωτέον ὅτι τὴν μελλόνυμφον *ἐρχομένην ἔξωθεν ἢ διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης* ὑποδέχονται *αἱ γυναῖκες τῶν συγκλητικῶν*, Ψευδο - Κωδινὸς 107. Βλ. καὶ Φ. Κουκουλε, Συμβολὴ εἰς τὸ περὶ τοῦ γάμου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς κεφάλαιον· Μέρος β' Βασιλέων καὶ δεσποτῶν γάμοι ἐν ΕΕΒΣ τ. 3 (1926) σ. 1 - 27.

[6] Βασ. Ταξ. 217 - 220 (κεφ. 43a)· ὡς ἔδειξεν ὁ Ch. Diehl, Études byzantines, Paris 1905 σ. 296 ἑπ., τὸ κεφάλαιον ἀποτελεῖ διασκευὴν τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ περιγράφοντος τὴν εἰς καίσαρας *χειροτονίαν* τῶν υἱῶν τοῦ Κωνσταντίνου Ε', Χριστοφόρου καὶ Νικηφόρου. Πρβλ. G. Ostrogorsky - E. Stein ἔνθ' ἀνωτ. σ. 186 καὶ 224 - 233 καὶ F. Dölger ἔνθ' ἀνωτ. σ. 145 καὶ 155 - 157.

[7] Βασ. Ταξ. 225 ἑπ. Βλ. Ch. Diehl ἔνθ' ἀνωτ. σ. 299 - 300, 305 - 306.

[8] Βασ. Ταξ. 229 - 230.

[9] Βασ. Ταξ. 232 ἑπ.

[10] Βασ. Ταξ. 236 - 244 καὶ 244 - 251.

[11] Βασ. Ταξ. 258 ἑπ. Πρβλ. A. Vogt, Histoire des institutions. La patricienne à ceinture ἐν Échos d' Orient τ. 37 (1938) σ. 352 - 356.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δρου τῆς ἁπάσης συγκλήτου [1], τοῦ πραιποσίτου [2], τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως [3], τοῦ μεγάλου δουκός [4], τοῦ ραίκτωρος [5], τοῦ κουβικουλαρίου [6], τοῦ σεβαστοῦ, ἐὰν ὀρθῶς κατενόησα τὸ χωρίον τῆς Ἄννης Κομνηνῆς [7].

Ἡ σύγκλητος παρίσταται ἐπίσης κατὰ τὴν *πρόβλησιν* πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως [8], τὴν ἑορτὴν τῆς *αὐτοκρατορίας* ἤτοι τὴν ἐπέτειον τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀνόδου αὐτοκράτορος [9], τοὺς ἐπ' εὐκαιρίᾳ εὐτυχῶν γεγονότων τελουμένους ἱπποδρομικοὺς ἀγῶνας. Ὁ Πορφυρογέννητος περιγράφων διὰ μακρῶν τὰ διάφορα εἴδη τῶν ἱπποδρομιῶν μνημονεύει τὴν ἐν αὐταῖς παρουσίαν τῆς συγκλήτου [10]. Αὕτη παρακολουθεῖ ἐπίσης τὴν τέλεσιν θριάμβου, λαμβάνοντος χώραν εἴτε ἐν τῷ Φόρῳ εἴτε ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ [11]. Τὴν σημασίαν τῆς παρουσίας τῆς συγκλήτου δεικνύει ψηφιδωτὸν τῆς Χαλκῆς τῶν ἀνακτόρων, ἔνθα ἀπεικονίζοντο ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ Θεοδώρα

---

1 Βασ. Ταξ. 440 - 443. Τὸ κεφάλαιον προσετέθη μεταγενεστέρως εἰς τὴν Βασ. Τάξιν. Πρβλ. CH. DIEHL, De la signification κλπ. σ. 105 καὶ σημ. 2.

2 Βασ. Ταξ. 262 - 263.

3 Σκυλ. - Κεδρ. I 681 - 682· πρβλ. Ζωναρᾶν III 175, Θεοδ. Μελ. 93 (Ἰουστῖνος Β΄). Εἰς τὸ σχετικὸν κεφάλαιον τῆς Βασ. Τάξεως (σ. 263 - 265) δὲν ἀπαντᾷ ῥητὴ μνεία τῆς συγκλήτου.

4 Παχυμ. II 498 (Ἀνδρόνικος Β΄).

5 Βασ. Ταξ. 528 ἑπ.

6 Βασ. Ταξ. 626.

7 Ἀλεξιὰς I 34 (Νικηφόρος Γ΄ Βοτανειάτης).

8 Β. Νικηφόρου 157 (Νικηφόρος Α΄), Φραντζῆς 305 (ΙΕ΄ αἰών). Βλ. καὶ ἀνωτέρω σ. 110 - 111. Ἐπὶ τῇ προβλήσει τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Λαζάρου ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰσιδώρου *εὐχὴ* (οὕτω διορθωτέον τὸ ἐν τῷ κειμένῳ *ἀρχή*) παρουσίᾳ τῶν βασιλέων καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ἀρχιερέων. AD τ. I σ. 259 (1347 - 1349).

9 Βασ. Ταξ. 278 ἑπ.· πρβλ. Κλητ. Φιλ. 780 - 781: *τῇ δὲ ἐπαύριον* (=30ῇ Αὐγούστου) *ἐκτελεῖται διὰ δεξίμου ἡ ἐν Χριστῷ αὐτοκρατορία τῶν πιστῶν βασιλέων Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου*... Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμὸς τ. Β΄ 1, Ἐν Ἀθήναις 1948 σ. 39 - 42.

10 Βασ. Ταξ. 284 - 293 δέξιμον τοῦ χρυσοῦ ἱπποδρόμου, 306 ἑπ. τὸ χρυσοῦν ἱπποδρόμιον, 308 ἑπ. τὸ δειλινὸν ἱπποδρόμιον, 365 ἑπ. τὸ μακελλαρικόν, 360 ἑπ. τὸ βωτὸν ἤτοι ἀγῶνες δρόμου. Βλ. προσέτι καὶ 343 καὶ 346 - 347, ἔνθα μνεία τῆς συγκλήτου εἰς τὸ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ γενεθλίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν 11ην Μαΐου, τελούμενον ἱπποδρόμιον. Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Ἀγῶνες ἀγωνίσματα καὶ ἀγωνιστικὰ παίγνια κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἐν ΕΒΒΣ τ. 13 (1937) σ. 71 - 74 περὶ τοῦ βωτοῦ.

11 Βασ. Ταξ. 607 ἑπ., 614 ἑπ., Προκ. Πολ. II 298, Ζωναρᾶς III 164 (Βελισάριος ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ), Ζωναρᾶς III 212 (Ἡράκλειος), Λέων διακ. 32 (Νικηφόρος Φωκᾶς), Σκυλ. - Κεδρ. II 412 - 413, Ζωναρᾶς III 535 (Ἰωάννης Τσιμισκῆς), Νικ. Χων. 120, Συν. Σάθα 237 (Μανουὴλ Α΄ Κομνηνός), Δούκας 103 (Μανουὴλ Β΄). Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Ὁ θρίαμβος κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἐν Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος 1923 σ. 49 - 64.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

περιβαλλόμενοι ὑπὸ τῆς συγκλήτου κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἐπιστρέφοντος νικητοῦ Βελισαρίου [1]. Προσέτι ἡ σύγκλητος λαμβάνει μέρος κατὰ τὴν ὑποδοχὴν ξένων ἡγεμόνων ἢ πρεσβευτῶν αὐτῶν [2] καὶ ἀκροᾶται τῆς προσφωνήσεως τοῦ βασιλέως [3].

Τὸν αὐτοκράτορα ἐπιστρέφοντα διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ ἐκστρατείαν ἢ δι' ἄλλον λόγον ἀπουσίαν ἐκ τῆς πρωτευούσης ὑποδέχονται οἱ συγκλητικοὶ συμφώνως πρὸς τὴν καθιερωμένην τάξιν [4].

Τέλος ἡ σύγκλητος ἀκολουθεῖ τὴν ἐκφορὰν αὐτοκράτορος [5], αὐτοκρατείρας [6], πατριάρχου [7], ἀνακομιδὴν σοροῦ αὐτοκρατορικῆς ἢ πατριαρχικῆς [8].

II. Θρησκευτικαὶ ἑορταί [9]. Ἐξ ἴσου συχνὴ εἶναι ἡ συμμετοχὴ τῆς συγκλήτου εἰς τὰς ἐπισήμους θρησκευτικὰς ἑορτάς. Ῥητῶς μαρτυρεῖται ἡ παρουσία αὐτῆς εἰς τὰς ἀκολούθους: Χριστούγεννα [10], Ἁγ. Βασιλείου [11], Θεοφάνεια [12], Ὑπαπαντὴν [13],

---

[1] Προκ. Κτισμ. 41.

[2] Βασ. Ταξ. 566 ἑπ., Κίνν. 82 - 83, 185 (Μανουὴλ Α΄). Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμὸς τ. Β΄ 1, Ἐν Ἀθήναις 1948 σ. 51 - 52.

[3] Βασ. Ταξ. 545 ἑπ., Λέων Γραμμ. 285, Σκυλ. - Κεδρ. II 273 - 274, Θεοφ. Συν. 377, Ζωναρᾶς III 455, Θεοδ. Μελ. 199 (Λέων Ϛ΄), Σκυλ. - Κεδρ. II 651 (Κωνσταντῖνος Ι΄ Δούκας).

[4] Βασ. Ταξ. 495 - 497· πρβλ. Καντακ. II 82 - 83, Νικ. Γρηγ. II 604 (Ἰωάννης Ε΄ ἀνήλικος)· Φραντζῆς 108, Δούκας 103 (Μανουὴλ Β΄).

[5] Βασ. Ταξ. 276, Θεοφ. Συν. 467 (Κωνσταντῖνος Ζ΄), Ψελλ. Χρον. I κ. III (Μιχαὴλ Δ΄ περὶ τοῦ Ῥωμανοῦ Γ΄), Κίνν. 31 (Ἰωάννης Β΄).

[6] Β. Εὐθυμίου 33, 34 (Λέων Ϛ΄), ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, Ἀνέκδοτος μονῳδία Ῥωμανοῦ Β΄ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου Βέρθας ἐν Bulletin de correspondance hellénique τ. 2 (1878) σ. 271. Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Τὰ κατὰ τὴν ταφὴν τῶν βυζαντινῶν βασιλέων ἐν ΕΕΒΣ τ. 15 (1939) σ. 52 - 78 ἰδίᾳ σ. 61 - 62.

[7] Βασ. Ταξ. 630. Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Βυζαντινῶν νεκρικὰ ἔθιμα ἐν ΕΕΒΣ τ. 16 (1940) σ. 36 - 37.

[8] Θεοφ. Συν. 353, Λέων Γραμμ. 262 - 263, ΨΣυμ. Μαγ. 700, Συν. Γ. Μον. 849, Σκυλ. - Κεδρ. II 249, Θεοδ. Μελ. 183 (Μιχαὴλ Γ΄ σορὸς ἀνακομισθεῖσα ἐπὶ Λέοντος Ϛ΄), Νικ. Γρηγ. I 167, Παχυμ. II 84 - 85, 86 (πατριάρχου).

[9] Βλ. γενικῶς Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμὸς τομ. Β΄ 1, Ἐν Ἀθήναις 1948 σ. 7 ἑπ.

[10] Βασ. Ταξ. 129 ἑπ., Κλητ. Φιλ. 741 - 744, Β. Εὐθυμίου 39 - 40, 44 - 45 (Λέων Ϛ΄). Ὑπὸ τοῦ Φιλοθέου Κλητ. 744 - 757 ἀναγράφονται διεξοδικῶς τὰ *κλητώρια* τῶν ἑπομένων ἡμερῶν ἀπὸ 26ης Δεκεμβρίου - 6ης Ἰανουαρίου συμπεριλαμβανομένης (ἑορταὶ τῶν ιθ΄ ἀκκουβίτων). Εἰς τὴν Βασ. Τάξιν περιείχετο ἡ ἐθιμοτυπία καὶ ἑτέρων τινῶν θρησκευτικῶν ἑορτῶν, ὧν ἡ περιγραφὴ λόγῳ ἀπωλείας φύλλων τινῶν τοῦ μοναδικοῦ χειρογράφου δὲν διεσώθη. Πρβλ. A. VOGT, Le Livre des cérémonies. Commentaire τ. I, Paris 1935 σ. XXIII.

[11] Βασ. Ταξ. 137 ἑπ.

[12] Βασ. Ταξ. 142 ἑπ., Β. Εὐθυμίου 40 (Λέων Ϛ΄), Παχυμ. II 504 (Ἀνδρόνικος Β΄).

[13] Βασ. Ταξ. 149 ἑπ., Κλητ. Φιλ. 759, Παχυμ. I 306 (Μιχαὴλ Η΄).

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Εὐαγγελισμόν [1], τὴν Κυριακὴν τῆς Τεσσαρακοστῆς [2], τὴν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας [3], τῶν Βαΐων (τόσον τὴν παραμονήν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἑορτασμοῦ) [4], τὴν Μεγάλην Πέμπτην [5], τὸ Μέγα Σάββατον [6], τὸ Πάσχα [7], τὴν Δευτέραν καὶ Τρίτην τῆς Διακαινησίμου [8], τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ [9], τοῦ Θεολόγου (6ην Μαΐου) [10], τῆς Μεσοπεντηκοστῆς [11], τῆς Ἀναλήψεως [12], τῆς Πεντηκοστῆς (Βασ. Ταξ. 61 ἐπ.), τοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου (Βασ. Ταξ. 532 ἐπ.), τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων [13], τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ [14], τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος (Βασ. Ταξ. 560 ἐπ.), τὴν 1ην Αὐγούστου, ἑορταζομένης τῆς ἐξόδου τοῦ τιμίου Σταυροῦ (Βασ. Ταξ. 538 ἐπ.), τῆς Μεταμορφώσεως (Κλητ. Φιλ. 174), τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου [15], τῆς Ἀποτομῆς τοῦ Προδρόμου (Βασ. Ταξ. 562 ἐπ.), τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου [16], τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ (Βασ. Ταξ. 125 ἐπ.), τοῦ Ἁγ. Δημητρίου (Βασ. Ταξ. 121 - 122), τῶν Ταξιαρχῶν (Βασ. Ταξ. 121), τὴν ἐπέτειον τῶν ἐγκαινίων τῆς «Νέας Μεγάλης ἐκκλησίας» (Βασ. Ταξ. 119 ἐπ.).

Ὡς παραδίδει ὁ Κωνσταντῖνος Δούκας (253), ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ΙΑ´ Παλαιολόγος παρέστη μετὰ τῆς συγκλήτου εἰς τὴν ἐπὶ τῇ ἑνώσει τῶν ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Ἁγ. Σοφίᾳ τελεσθεῖσαν λειτουργίαν. Μαρτυρεῖται ὡσαύτως ἡ παρουσία τῆς συγκλήτου κατὰ τὴν ὑποδοχὴν πατριαρχῶν ἢ ἄλλων ἀνωτέρων κληρικῶν καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Βασ. Ταξ. 162 ἐπ., Κλητ. Φιλ. 762.

[2] Βασ. Ταξ. 549 ἐπ.

[3] Βασ. Ταξ. 157 ἐπ., Κλητ. Φιλ. 761, Συν. Σάθα 137 (Θεοδώρα - Μιχαὴλ Γ´).

[4] Βασ. Ταξ. 170 ἐπ., 174 ἐπ.· πρβλ. Κλητ. Φιλ. 762 - 763.

[5] Κλητ. Φιλ. 763 - 764.

[6] Βασ. Ταξ. 180 ἐπ., Κλητ. Φιλ. 764 - 765.

[7] Κλητ. Φιλ. 766, Β. Νικηφόρου 137 (Νικηφόρος Α´), Σκυλ. - Κεδρ. ΙΙ 536 (Μιχαὴλ Ε´).

[8] Βασ. Ταξ. 73 ἐπ., 86 ἐπ.· πρβλ. Κλητ. Φιλ. 773 - 774.

[9] Βασ. Ταξ. 97· πρβλ. Κλητ. Φιλ. 773.

[10] Κλητ. Φιλ. 776.

[11] Βασ. Ταξ. 99 ἐπ., Κλητ. Φιλ. 774, Β. Εὐθυμίου 35 (Λέων ϛ´).

[12] Βασ. Ταξ. 109 ἐπ., Β. Εὐθυμίου 9 (Λέων ϛ´)· πρβλ. Κλητ. Φιλ. 775.

[13] Παχυμ. ΙΙ 154 (Ἀνδρόνικος Β´).

[14] Βασ. Ταξ. 114 ἐπ.· πρβλ. Κλητ. Φιλ. 776 - 777.

[15] Βασ. Ταξ. 542 ἐπ., Κλητ. Φιλ. 779 - 780.

[16] Βασ. Ταξ. 27 ἐπ., Κλητ. Φιλ. 781.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων [1], ὡς καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτῆς κατὰ τὴν ἐκφορὰν ἀνωτέρων κληρικῶν [2] ἢ τὴν ἀνακομιδὴν ἱερῶν λειψάνων [3].

III. Συχνοτάτη εἶναι ἡ συμμετοχὴ τῆς συγκλήτου εἰς τὰς ἐπ' εὐκαιρίᾳ εὐτυχῶν γεγονότων τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἐν γένει ἰδιωτικῆς ζωῆς τοῦ αὐτοκράτορος λαμβανούσας χώραν ἑορτάς, ὡς τῶν γενεθλίων τοῦ αὐτοκράτορος [4], τοῦ *βρουμαλίου* τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τῆς αὐτοκρατείρας [5], τῆς τελέσεως γάμου βασιλοπαίδων καὶ ἐν γένει συγγενῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας [6], τῆς γεννήσεως βασιλόπαιδος [7], τοῦ βαπτίσματος βασιλόπαιδος [8], τοῦ κουρεύματος βασιλόπαιδος [9].

Ἡ σύγκλητος συνοδεύει τὴν αὐτοκράτειραν μεταβαίνουσαν τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸν γάμον της εἰς λουτρὸν [10] καὶ τοὺς βασιλεῖς *ὁσάκις ἀπέρχονται λούσασθαι ἐν Βλαχέρναις* [11]. Συμμετέχει εἰς ὑπαίθριον ἑορτὴν τελουμένην εἰς τὸ ἀνάκτορον τῆς Ἱερείας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ τρυγητοῦ [12]. Συγκλητικοὶ συνοδεύουν τὸν βασιλέα μετα-

---

[1] Π.χ. Β. Μιχαὴλ συγκ. († 846) σ. 234, Β. Εὐθυμίου 11 (Λέων Ϛ'), Παχυμ. Ι 461 (Μιχαὴλ Η').

[2] Θεοφ. 284 (Μαυρίκιος).

[3] Νικηφόρου μοναχοῦ καὶ σκευοφύλακος τῶν Βλαχερνῶν ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον... Θεόδωρον τὸν Συκεώτην ἔκδ. C. KIRCH ἐν Anal. Boll. τ. 20 (1901) σ. 269 (ἀρχαὶ Ζ' αἰ.), Θεοφ. Συν. 432, Λέων Γραμμ. 326, Συν. Γ. Μον. 919, ΨΣυμ. Μαγ. 749, Σκυλ. Κεδρ. ΙΙ 335, Θεοδ. Μελ. 235 (Ρωμανὸς Α'), Συν. Σάθα 153 (Κωνσταντῖνος Ζ'), Κίνν. 277 - 278 (Μανουὴλ Α' Κομνηνός).

[4] Βασ. Ταξ. 277. Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμὸς τ. Β' 1 σ. 35-36.

[5] Βασ. Ταξ. 600 ἑπ. Πρβλ. REISKE II σ. 701 - 708 καὶ Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Γεύματα δεῖπνα καὶ συμπόσια τῶν Βυζαντινῶν ἐν ΕΕΒΣ τ. 10 (1933) σ. 150 καὶ σημ. 4 καὶ *τοῦ αὐτοῦ*, Βυζαντινῶν βίος κλπ. τ. Β' 1 σ. 25 - 29 περὶ τῶν βρουμαλίων ἐν γένει καὶ σ. 36 - 38 τοῦ βασιλέως εἰδικώτερον.

[6] Θεοφ. Συν. 414, Λέων Γραμμ. 317, Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 309 - 310, Θεοδ. Μελ. 225 (Ρωμανὸς Α'). Βλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕΝ ἐνθ' ἀνωτ. σ. 38-39.

[7] Βασ. Ταξ. 615· τὴν αὐτοκράτειραν συγχαίρουν προσφέρουσαι δῶρα καὶ αἱ συγκλητικαί.

[8] Βασ. Ταξ. 619 - 620. Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕΝ ἐνθ' ἀνωτ. σ. 35. Περὶ ἐνίων αὐτοκρατόρων παραδίδεται ὅτι εἶχον ἀναδόχους συγκλητικούς, ὡς περὶ τοῦ Κωνσταντίνου Ε' (Θεοφ. 400, Σκυλ.-Κεδρ. Ι 792), τοῦ Κωνσταντίνου Ϛ' (Θεοφ. Συν. 370, Λέων Γραμμ. 279, Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 265, Θεοδ. Μελ. 195).

[9] Βασ. Ταξ. 620 ἑπ.

[10] Βασ. Ταξ. 215. Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Τὰ λουτρὰ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἐν ΕΕΒΣ τ. 11 (1935) σ. 217-218.

[11] Βασ. Ταξ. 551 ἑπ.

[12] Βασ. Ταξ. 373 ἑπ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

βαίνοντα εἰς θήραν [1], ἐπισκέπτονται τὴν πενθοῦσαν βασίλισσαν [2], ἀκολουθοῦν τὴν κηδείαν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας [3]. Πλὴν τῶν κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς *προελεύσεων* φαίνεται ὅτι συγκλητικοὶ συνώδευον τὸν αὐτοκράτορα εἰς τὰς ἀνὰ τὴν πόλιν ἐξόδους του, ἐὰν δικαιώμεθα νὰ γενικεύσωμεν μαρτυρίας τινὰς τῶν χρονογράφων [4].

Εἰς τὰς ἀνωτέρω ἑορτὰς αἱ ἐνέργειαι τῆς συγκλήτου, αὐστηρῶς καθοριζόμεναι ὑπὸ τοῦ αὐλικοῦ πρωτοκόλλου, εἶναι κατὰ κανόνα αἱ αὐταί. Ἡ σύγκλητος συγκεντροῦται εἰς ἕνα ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένον χῶρον τῶν ἀνακτόρων [5], ἔνθα προσκυνεῖ καὶ εὔχεται τὸν αὐτοκράτορα· τὸ αὐτὸ πράττει καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς, λαμβανούσης χώραν ἐν τοῖς ἀνακτόροις καὶ σπανιώτερον ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. Ἐὰν τὸ τυπικὸν προβλέπῃ παρακολούθησιν τῆς θείας λειτουργίας, ἡ σύγκλητος συνοδεύει κατὰ τὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετάβασιν καὶ τὴν εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐπιστροφὴν τὸν αὐτοκράτορα, ἔνθα αὕτη ἐκ νέου προσκυνεῖ [6] καὶ ὑποβάλλει τὰς εὐχαριστίας καὶ εὐχάς της. Συνήθως τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς γίνεται εἰς τὰ ἀνάκτορα *συνεστίασις*, εἰς ἣν παρακάθηνται οἱ ὑπὸ τοῦ βασιλέως κληθέντες συγκλητικοί [7].

Ἡ Βασ. Τάξις ὁρίζει ὡσαύτως εἰς ποίας τελετὰς δέχεται ὁ αὐτοκράτωρ τὴν σύγκλητον κατὰ βῆλα καὶ κατὰ ποίαν ἀκριβῶς σειρὰν (βῆλον α΄ οἱ μάγιστροι,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Β. Εὐθυμίου σ. 1 (Βασίλειος Α΄).

[2] Κανταχ. ΙΙ 14 (Ἰωάννης Ε΄ ἀνήλικος).

[3] Β. Φιλαρέτου ἐν Byzantion τ. 9 (1934) σ. 161 (Κωνσταντῖνος Ϛ΄), Θεοφ. Συν. 473 (Ρωμανὸς Β΄), Νικ. Χων. 574 (Ἰσαάκιος Β΄ Ἄγγελος), Παχυμ. ΙΙ 378 (Ἀνδρόνικος Β΄).

[4] Θεοφ. Συν. 88-89, Ζωναρᾶς ΙΙΙ 356-357 (Θεόφιλος), Θεοφ. Συν. 199, Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 176 (Μιχαὴλ Γ΄).

[5] Ὡς τοιοῦτοι χῶροι παραδίδονται: ὁ Χρυσοτρίκλινος, ἡ αἴθουσα τῶν ιθ΄ ἀκκουβίτων, τὸ κονσιστώριον χειμερινὸν καὶ θερινόν, ὁ λαυσιακός, ὁ τρίκλινος τοῦ Δανουβίου, ὁ Αὐγουστεύς, ὁ τριπέτων, ὁ ἡλιακὸς κλπ. Βλ. λεπτομερείας παρὰ J. Ebersolt, Le Grand Palais de Constantinople et le Livre des cérémonies, Paris 1910.

[6] Περὶ τῆς *προσκυνήσεως* βλ. A. Vogt, Le Livre des cérémonies. Commentaire τ. I, Paris 1935 σ. 29-30.

[7] Βλ. ἀκριβῆ καὶ λεπτομερῆ περιγραφὴν αὐτῶν παρὰ Φιλοθέῳ. Πρβλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Γεύματα, δεῖπνα καὶ συμπόσια τῶν βυζαντινῶν ἐν ΕΕΒΣ τ. 10 (1933) σ. 150-155. Ὅτι δὲν παρακάθηνται πάντες οἱ συγκλητικοί, μαρτυρεῖ τοῦτο μὲν ὁ Φιλόθεος (Κλητ. 743, 744 καὶ passim), τοῦτο δὲ ἡ Βασίλειος Τάξις (124, 534-535), ἔτι δὲ χωρία ἑτέρων φιλολογικῶν πηγῶν ὡς Θεοφ. Συν. 229, 233 (Θεοδώρα - Μιχαὴλ Γ΄), Θεοφ. Συν 351, Ψ.Συμ. Μαγ. 698, Σκυλ.-Κεδρ. ΙΙ 247 (Βασίλειος Α΄).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

βῆλον β΄ οἱ πατρίκιοι κλπ.)[1]. Εἰς ὡρισμένας ἑορτὰς ὁ πατριάρχης παραθέτει γεῦμα εἰς τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν σύγκλητον[2].

Κατά τινας θρησκευτικὰς ἑορτὰς οἱ συγκλητικοὶ λαμβάνουν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ὡρισμένα σύμβολα, ὡς κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Βαΐων *λαμβάνουσιν ἐκ χειρὸς τοῦ βασιλέως ἀνὰ βαΐου ἑνός, ἔχοντος φοινικόφυλλα καὶ σάμψυχα καὶ ἕτερα εὐώδη ἄνθη, οἷα ὁ τότε παρέχει καιρός*[3], τὴν ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ὅτε λαμβάνουν παρὰ τοῦ χαρτουλαρίου τοῦ σκευοφυλακίου νάρδον[4], τὴν παραμονὴν τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ὅτε λαμβάνουν παρὰ τοῦ παπίου ἀνὰ *βασιλικοῦ*[5] καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ προσφέρει εἰς αὐτοὺς ἀνὰ ἕνα σταυρόν[6].

Κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ τρυγητοῦ ὁ αὐτοκράτωρ προσφέρει εἰς ἕκαστον συγκλητικὸν βότρυν ὑπὸ τὰς εὐφημίας τῶν *μερῶν*[7].

Κατὰ τὴν ἰδιαιτέρως πανηγυριζομένην ἑορτὴν τοῦ βρουμαλίου τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐγούστης οἱ συγκλητικοὶ ᾖδον καὶ ἐχόρευον, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ ἐλλιποῦς ἀτυχῶς κατὰ τὴν ἀρχὴν κεφαλαίου τῆς Βασ. Τάξεως *...ἅπτουσι κηρούς, δηλονότι παρὰ τοῦ εἰδικοῦ τούτους λαμβάνοντες, πάντες οἱ προρρηθέντες τῆς συγκλήτου ἀπό τε μαγίστρων καὶ ἕως ἐσχάτου ἀνθρώπου, καὶ γυρόθεν τοῦ σίγματος σάσσωσι χορεύοντες καὶ ᾄδοντες, οἱ μὲν μάγιστροι καὶ οἱ ἀνθύπατοι καὶ πατρίκιοι καὶ οἱ ὀφφικιάλιοι καὶ οἱ λοιποὶ τῆς συγκλήτου μετὰ τῶν βασιλικῶν ἀνθρώπων, ἴδια βασιλίκια τοῦ βρουμαλίου*[8].

Ὁ βασιλεὺς ἐπιστρέφων ἐξ ἐκστρατείας γίνεται δεκτὸς ὑπὸ τῆς συγκλήτου, ἥτις προσφέρει αὐτῷ στεφάνους ἐκ δάφνης ἔτι δὲ χρυσοῦν στέφανον, ἀνθ' οὗ ὁ βασιλεὺς προσφέρει νομίσματα[9].

Αὐστηρῶς καθωρισμένη ἦτο καὶ ἡ ἐνδυμασία, ἣν εἰς ἑκάστην περίπτωσιν ἔδει νὰ φέρουν οἱ συγκλητικοί, ὡς πλεῖστα χωρία τῆς Βασ. Τάξεως διδάσκουν.

---

[1] Π.χ. Βασ. Ταξ. 138, 229, 234-235, 258-259, 568 καὶ passim.

[2] Κλητ. Φιλ. 760.

[3] Βασ. Ταξ. 170· ὁρίζεται ἐπίσης τίνες λαμβάνουν ἀργυροῦν σταυρὸν μεγάλον καὶ τίνες μικρόν.

[4] Βασ. Ταξ. 34· πρβλ. καὶ σ. 33 καὶ 182.

[5] Βασ. Ταξ. 114-115· περὶ τῶν βασιλικῶν βλ. Reiske τ. II σ. 212· ἄλλως A. Vogt ἔνθ' ἀνωτ. σ. 131.

[6] Βασ. Ταξ. 115-116. Κλητ. Φιλ. 776-777.

[7] Βασ. Ταξ. 374.

[8] Βασ. Ταξ. 600.

[9] Βασ. Ταξ. 496-497.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπ' εὐκαιρίᾳ εὐτυχῶν γεγονότων ἢ καθ' ὡρισμένας θρησκευτικὰς ἑορτὰς προσέφερεν εἰς τὴν σύγκλητον δῶρα εἴτε εἰς χρῆμα εἴτε εἰς εἶδος (ὑφάσματα ἐκ μετάξης)[1]. Τοιαῦτα γεγονότα ἦσαν ἡ ἄνοδος νέου αὐτοκράτορος εἰς τὸν θρόνον[2], ἡ στέψις αὐγούστης[3], ἡ γέννησις βασιλόπαιδος[4]· ἐπίσης αἱ θρησκευτικαὶ ἑορταὶ τοῦ Πάσχα[5], τῆς Μεγάλης Πέμπτης[6], τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας[7]. Κατ' ἐπανάληψιν οἱ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς ὁμιλοῦν περὶ ἐτησίων πρὸς τὴν σύγκλητον ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος παρεχομένων δωρεῶν[8], αἵτινες ὅμως κατὰ τὴν ΙΑ΄ ἑκατονταετηρίδα σημαντικῶς περιωρίσθησαν οὕτως ὥστε ὁ Θεόδωρος Βαλσαμὼν ὡς τὸν τελευταῖον χορηγὸν δωρεῶν πρὸς τὴν σύγκλητον αὐτοκράτορα μνημονεύει τὸν Κωνσταντῖνον Ι΄ Δούκαν[9]. Πόσην δὲ σημασίαν ἀπέδιδον οἱ βυζαντινοὶ εἰς τὰς αὐτοκατορικὰς δωρεάς, δεικνύει ἡ παρατήρησις τοῦ συντάκτου τοῦ Στρατηγικοῦ τοῦ Κεκαυμένου, ὅστις θεωρεῖ ἀναγκαῖον διὰ νὰ διατηρῇ ὁ αὐτοκράτωρ

---

[1] Θεοφ. 457 (Κωνσταντῖνος Ζ΄), Σκυλ.-Κεδρ. II 688-689 (Ρωμανὸς Δ΄). Εἰς γεῦμα παρατεθὲν μετὰ τὴν τέλεσιν θριάμβου ὑπὸ τοῦ Βασιλείου Α΄ ἐπανελθόντος νικητοῦ ἐδόθησαν *πᾶσιν τοῖς τῆς συγκλήτου βεστομιλιαρήσια*. Βασ. Ταξ. 502.

[2] Κλητ. Φιλ. 712: *ὁ δὲ γεγονὼς αὐτοκράτωρ βασιλεὺς δίδωσιν... τῇ συγκλήτῳ πάσῃ σὺν τῷ τοῦ κουβουκλείου καὶ λοιποῖς χρυσοῦ λίτρας ρ΄*. Θεοφ. 412, Λέων Γραμμ. 157, Σκυλ.-Κεδρ. II 13-14, Θεοδ. Μελ. 108 (Κώνστας Β΄), Θεοφ. 493 (Μιχαὴλ Α΄), Ψευδοσυμ. Μαγ. 625, Θεοδ. Μελ. 147 (Θεόφιλος), Ἀτταλ. 11, Σκυλ.-Κεδρ. II 535 (Μιχαὴλ Ε΄) πρβλ. Ψελλ. Χρον. I κ. X (Μιχαὴλ Δ΄).

[3] Θεοφ. 494, Λέων Γραμ. 206, Θεοδ. Μελ. 142 (Μιχαὴλ Α΄).

[4] Ἀλεξιὰς I 203 (Ἀλέξιος Α΄).

[5] Σκυλ.-Κεδρ. II 614-615 (Μιχαὴλ Ϛ΄).

[6] Σκυλ.-Κεδρ. II 505, Μιχ. Γλυκ. 585 (Ρωμανὸς Γ΄).

[7] Σκυλ.-Κεδρ. II 688-689 (Ρωμανὸς Δ΄).

[8] *... καὶ τὰς ἐτησίους δωρεὰς αἳ τοῖς συγκλητικοῖς ἀξιώμασι προσήρτηντο*. Ἀτταλ. 122, Σκυλ.-Κεδρ. II 678, Μιχ. Γλυκ. 608 (Ρωμανὸς Δ΄)· πρβλ. Λέοντα διακ. 100 (Ἰωάννης Τσιμισκῆς).

[9] *Τὴν ὑψηλοτάτην τῶν θείων αὐτοκρατόρων περιωπήν, καὶ τῶν πατριαρχῶν τὴν μεγαλειότητα, μετὰ τῶν ἄλλων ἐσέμνυνον καὶ ἐτήσιοι ῥόγαι ποτέ, καὶ βαΐων φιλοτιμήματα .. Οἶδε ταῦτα τῆς συγκλήτου βουλῆς τὸ ὑπέρτατον, ἴσως δὲ καί τινες τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς· οὐδὲ γὰρ πρὸ Εὐκλείδου μεμυθολόγηνται, οὐδὲ γραϊδίων ἐστὶν ὀνειροπολούντων λογίδρια· ἀλλὰ μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Δούκα κυροῦ Κωνσταντίνου καὶ ταύτην εἶχον τὴν σεμνοπρέπειαν τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν βασιλέων ἀνάκτορα...* Σύνταγμα τ. Δ΄ σ. 523. Οἱ χρονογράφοι Σκυλίτσης παρὰ Κεδρηνῷ, Ζωναρᾶς καὶ Μιχαὴλ Γλυκᾶς ἀναφέρουν ὀνομαστικῶς τοὺς αὐτοκράτορας Νικηφόρον Φωκᾶν (Σκυλ.-Κεδρ. II 368, Ζωναρᾶς III 504), Ἰσαάκιον Α΄ Κομνηνὸν (Σκυλ.-Κεδρ. II 649, Μιχ. Γλυκ. 604, Ζωναρᾶς III 667) καὶ Ἀλέξιον Α΄ (Ζωναρᾶς III 733, 766, Μιχ. Γλυκ. 619) ὡς περικόψαντας τὰς πρὸς τὴν σύγκλητον δωρεάς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὴν συμπάθειαν τῶν ὑπηκόων του, τὴν τακτικὴν παροχὴν εἰς τὴν σύγκλητον, τὸν στρατὸν καὶ τὸν λαὸν τῶν ἀρχῆθεν καθωρισμένων αὐτοκρατορικῶν δωρεῶν [1].

Πρὸς τούτοις νομικῶς ἀναγκαία, ἔστω καὶ ὡς ἁπλοῦς τύπος, ἦτο ἡ σύμπραξις τῆς συγκλήτου κατὰ τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοκράτορος [2].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Στρατηγικὸν Κεκαυμένου 98.

[2] Οἱ τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοκράτορος διέποντες κανόνες ἐγένοντο κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀντικείμενον πλουσίας σχετικῶς βιβλιογραφίας, εἰς τὴν ὁποίαν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν συμμετοχὴν τῆς συγκλήτου παραπέμπω. Βλ. W. SICKEL, Das byzantinische Krönungsrecht bis zum 10. Jahrhundert ἐν BZ τ. 7 (1898) σ. 511-557, J. B. BURY, The constitution of the Later Roman Empire, Cambridge 1910 σ. 11-12, O. TREITINGER, Die oströmische Kaiser- und Reichsidee nach ihrer Gestaltung im höfischen Zeremoniell, Jena 1938, τὸν *αὐτὸν* ἐν BZ τ. 39 (1939) σ. 194-202, F. DÖLGER ἐν BZ τ. 38 (1938) σ. 240-241, ἔνθα καὶ αἱ εἰς τὰς πηγὰς παραπομπαί· διαφόρως πως G. OSTROGORSKY, Geschichte σ. 120, ὁ *αὐτὸς* ἐν BZ τ. 41 (1941) σ. 211-223, P. CHARANIS, The Imperial crown modiolus and its constitutional significance ἐν Byzantion τ. 12 (1937) σ. 189-195, ὁ *αὐτός*, The crown modiolus once more αὐτόθι τ. 13 (1938) σ. 377-383, ὁ *αὐτός*, Coronation and its constitutional significance in the Later Roman Empire αὐτόθι τ. 15 (1940-1941) σ. 49-66. Ἐν τούτοις τὸ θέμα τοῦτο χρήζει ἔτι περαιτέρω ἐρεύνης καὶ εἰς ἑτέραν ἀλλαχοῦ δημοσιευομένην ἐργασίαν μου ἀσχολοῦμαι διεξοδικῶς καὶ ἐν τῷ συνόλῳ του μὲ τὸ πρόβλημα τῆς ἀναγορεύσεως αὐτοκράτορος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

V

Ἡ θέσις τῶν συγκλητικῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ταῖς κρατικαῖς ὑπηρεσίαις καὶ τῇ νομοθεσίᾳ

Ὡς παλαιότερον ἐν τῇ ρωμαϊκῇ οὕτω καὶ νῦν ἐν τῇ βυζαντινῇ κοινωνίᾳ οἱ συγκλητικοὶ κατεῖχον τὴν ἀνωτάτην θέσιν, ἐθεωρεῖτο δὲ ἡ ἐπίτευξις τῆς συγκλητικῆς ἰδιότητος ἡ ὑψίστη τιμή, ἧς ἠδύνατό τις νὰ ἀξιωθῇ ἐν Βυζαντίῳ· ὡς λέγει ὁ Ψελλὸς *οὐ γάρ θαρρῶ τι πλέον εἰπεῖν τῆς συγκλήτου γεγόνασι καὶ τῆς λαμπροτέρας* ...[1].

Τῆς ἐξεχούσης θέσεως τῶν συγκλητικῶν — ὡς διαφαίνεται αὕτη καὶ ἐκ τοῦ ἐθιζομένου τύπου, καθ' ὃν ἐπιστέλλει αὐτοῖς ὁ πατριάρχης[2] καὶ ἐκ τῶν ἐν γένει περὶ τοῦ πλούτου αὐτῶν πληροφοριῶν[3] — μετέχουν αἱ σύζυγοι καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν[4]· πρὸς τὰς τελευταίας ἐπανειλημμένως ἦλθον εἰς γάμον μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας[5], σπανιώτερον δὲ καὶ ἡγεμόνες ξένων λαῶν[6].

Ἐκτὸς τῶν ἔργων, ἅτινα ἦσαν συνδεδεμένα μὲ τὸ ἀξίωμα, ὅπερ κατὰ τὰ ἀνωτέρω παρεῖχε τὴν εἴσοδον εἰς τὴν σύγκλητον, εἰς τὰ μέλη αὐτῆς ἀνετίθεντο πολλάκις καὶ ἄλλαι ὑψηλαὶ κρατικαὶ λειτουργίαι. Οὕτω ρητῶς μαρτυρεῖται ὅτι συγκλητικοὶ ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς πρέσβεις τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς ξένας αὐλὰς[7]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 521· πρβλ. AD τ. V σ. 294 (ἔτ. 1077).

[2] Σύνταγμα τ. Ε΄ σ. 509· ὁ πρὸς τοὺς συγκλητικοὺς τύπος ἐπιστολῆς παρατίθεται εὐθὺς μετὰ τὸν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

[3] Οὕτως Ἀγαθίας 284, Προκ. Ἀνεκδ. 77 ἑπ. (Ἰουστινιανὸς Α΄), Σκυλ.-Κεδρ. II 404-405, 414-415, Λέων διακ. 176, Μιχ. Γλυκ. 574-575 (Ἰωάννης Τσιμισκῆς), Ἀλεξιὰς II 158 (Ἀλέξιος Α΄)· πρβλ. Νικ. Γρηγ. II 680 (Ἰωάννης Ε΄), Δούκας 264 ἐν συνδυασμῷ μὲ Φραντζῆν 291 (Κωνσταντῖνος ΙΑ΄).

[4] Προκ. Ἀνεκδ. 106-107, ὅστις μετ' ἀγανακτήσεως ὁμιλεῖ περὶ ἐξευτελιστικοῦ συνοικεσίου, ἐπιβληθέντος ὑπὸ τῆς Θεοδώρας εἰς θυγατέρας συγκλητικῶν (Ἰουστινιανὸς Α΄), Β. Συμεών, Δαυΐδ, Γεωργίου κλπ. ἐν Anal. Bolland. τ. 18 (1899) σ. 263 (Μιχαὴλ Β΄).

[5] Θεοφ. Σιμ. 291 (Μαυρίκιος), Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 122 (Κωνσταντῖνος Η΄), Ψελλ. Χρον. I κ. IX, X (Ρωμανὸς Δ΄), Ἀτταλ. 304, Σκυλ.-Κεδρ. II 738 (Νικηφόρος Γ΄), Κανταχ. I 90-91 (Ἀνδρόνικος Β΄).

[6] Προκ. Πολ. II 526.

[7] Προκ. Πολ. II 16 ἑπ., 282-283, 618 (Ἰουστινιανὸς Α΄), Εὐάγριος 208, Ἰωαν. Ἐπιφ. ἐν FHG τ. IV σ. 274 § 2 (Ἰουστῖνος Β΄), Θεοφ. Σιμ. 141 (Τιβέριος), Θεοφ. Σιμ. 47, 51 (Μαυ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἢ γενικώτερον δι᾽ ἀποστολὰς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν [1] ἢ ἐσωτερικόν [2]· διεσώθησαν ὡσαύτως μαρτυρίαι ἀναφέρουσαι συγκλητικοὺς συνυπογράφοντας μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος συνθήκας τοῦ Βυζαντίου μετ᾽ ἄλλων κρατῶν [3].

Ἐπίσης γνωρίζομεν ὅτι τὸν αὐτοκράτορα [4], σπανιώτερον δὲ καὶ στρατηγὸν [5], εὑρισκόμενον ἐν ἐκστρατείᾳ συνώδευον συγκλητικοί· εἰς τοὺς τελευταίους ἀνετίθετο ἔστιν ὅτε, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἡ διεξαγωγὴ στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων [6]. Ἀλλὰ καὶ εἰς πατριάρχας οὐχὶ σπανίως ἐχειροτονήθησαν συγκλητικοί [7].

Αἱ βυζαντιναὶ πηγαὶ τόσον αἱ πρὸ τῆς ἰουστινιανείου κωδικοποιήσεως ὅσον καὶ αἱ μετὰ ταύτην [8] μαρτυροῦν τὴν ἐν πλείστοις διάφορον ἢ διὰ τοὺς λοιποὺς

ρίκιος), Σκυλ.-Κεδρ. II 303-304, Θεοδ. Μελ. 219-220 (Ρωμανὸς Α΄), Κίνν. 135, 136-137, 210, Νικ. Χων. 151 (Μανουὴλ Α΄ Κομνηνός).

[1] Παχυμ. I 384 (Μιχαὴλ Η΄).

[2] Μάξιμος ἐν PG τ. Ϟ΄ στ. 137, 140 († 662), Θεοφ. 457, Γεωρ. Μον. 768, Ζωναρᾶς III 288-289 (Εἰρήνη), Νικ. Γρηγ. I 397-398, Καντακ. I 225-226, 243-244, 250 (Ἀνδρόνικος Β΄), Νικ. Γρηγ. II 1038 (Ἰωάννης Ε΄).

[3] Προκ. Πολ. II 625 (Ἰουστινιανὸς Α΄), AD τ. III σ. 143 (ἔτ. 1390)· πρβλ. Νικ. Χων. 538 (Ἰσαάκιος Β΄). Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1396 ἀπογραφὴν τοῦ θησαυροῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πλὴν τοῦ πατριάρχου καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων παρίσταντο καὶ συγκλητικοί. AD τ. II σ. 566. Ἡ χρησιμοποίησις συγκλητικῶν εἰς διαφόρους διοικητικὰς ὑπηρεσίας μαρτυρεῖται ἐπανειλημμένως ὡς π.χ. παρὰ Σκυλ. Κεδρ. II 614 (Μιχαὴλ Ϛ΄), Καντακ. I 169 (Ἀνδρόνικος Β΄).

[4] Λέων Γραμμ. 220-221, ΨΣυμ. Μαγ. 634, Θεοδ. Μελ. 152, Συν. Γ. Μον. 798 (Θεόφιλος), Ἀτταλ. 167 (Ρωμανὸς Δ΄), Κίνν. 242. ἑπ. (Μανουὴλ Α΄), Παχυμ. I 135-136 (Θεόδωρος Β΄), Καντακ. I 375 (Ἀνδρόνικος Γ΄).

[5] Προκ. Πολ. II 102 (Ἰουστινιανὸς Α΄), Νικ. Γρηγ. I 72 (Μιχαὴλ Η΄).

[6] Μαλ. 442 (Ἰουστινιανὸς Α΄), Ἰωαν. Ἐπιφ. ἐν FHG τ. IV σ. 274 § 3 (Ἰουστῖνος Β΄), σ. 276 § 5 (Τιβέριος), Θεοφ. Σιμ. 126 (Μαυρίκιος).

[7] Mansi τ. XVIIA στ. 460, Β. Ἰωσὴφ ἐν PG τ. ΡΕ΄ στ. 968, 969 (Φώτιος), Ἀτταλ. 66, Σκυλ.-Κεδρ. II 644, Μιχ. Γλυκ. 602, Ζωναρᾶς III 670, Συν. Σάθα 165 (Κωνσταντῖνος Λειχούδης 1059-1063), Συν. Σάθα 165, (πρβλ. Ζωναρᾶν III 680, Ἰωάννης Ξιφιλῖνος 1064-1075), Νικ. Γρηγ. I 291 (Ἰωάννης Γλυκὺς 1316-1326). Πρβλ. Σκυλ.-Κεδρ. II 731: *ὁ βασιλεὺς* (sc. Μιχαὴλ Ζ΄) *ἕτερον προεχειρίσατο* (πατριάρχην) *οὐ τῶν τῆς συγκλήτου οὐ τῶν τῆς ἐκκλησίας*...

[8] Ἐνῷ διὰ τὴν μέχρι τοῦ Ϛ΄ αἰῶνος περίοδον ἔχομεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου τὰς πλουσίας καὶ ἀσφαλεῖς πληροφορίας, ἃς παρέχουν αἱ σχετικῶς πολυάριθμοι ἐν τῷ Θεοδοσιανῷ καὶ Ἰουστινιανείῳ Κώδικι περιληφθεῖσαι αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις, διὰ τοὺς μετὰ τοῦτον αἰῶνας αὗται σπανίζουν· διότι οἱ μὲν μετὰ ταῦτα τὸ πρῶτον θεσπισθέντες νόμοι εἶναι ὀλίγοι, αἱ δὲ ἐκ τῆς ἰουστινιανείου κωδικοποιήσεως εἰς τὰ Βασιλικὰ περιληφθεῖσαι ἐν μεταφράσει διατάξεις δὲν εἶναι γνωστὸν πάντοτε, ἐὰν εἶχον καὶ πρακτικὴν ἐφαρμογήν, αἱ δὲ τῶν φιλολογικῶν πηγῶν πληροφορίαι εἶναι ὅλως πενιχραί.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πολίτας μεταχείρισιν τῶν συγκλητικῶν ὑπὸ τῆς ἐννόμου τάξεως· τὰ εἰς αὐτοὺς ἀναγνωριζόμενα προνόμια εἶναι συνήθως κατὰ κυριολεξίαν τοιαῦτα, σπανιώτερον δὲ privilegia odiosa. Οἱ συγκλητικοὶ ἀπηλλάσσοντο ὡρισμένων φόρων καὶ λειτουργιῶν (munera sordida, extraordinaria, viliora)[1], ἀντ' αὐτῶν ὅμως ἦσαν ἐπιφορτισμένοι δι' ἄλλων βαρῶν, ὧν σπουδαιότερα ἦσαν ἡ κατὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ ἀξιώματος τοῦ πραίτωρος ὑποχρέωσις τῆς τελέσεως ἀγώνων[2], ἡ καταβολὴ πλὴν τοῦ ἐγγείου φόρου τῆς λεγομένης follis (aurum glebale, glebalis collatio), ἐπιβαλλομένης ἐπὶ τῶν συγκλητικῶν γαιῶν καὶ καταβαλλομένης ἐτησίως[3], ἔκτακτος εἰσφορά, aurum oblatitium καλουμένη, κατὰ τὴν ἀρχὴν ἑκάστης αὐτοκρατορίας, κατὰ τὰ Quinquenalia, Decenalia συνήθως δὲ καὶ κατὰ τὸ τρίτον lustrum καταβαλλομένη[4]. Ἀλλ' οὐχὶ σπανίως ὁ τιμώμενος ἀπηλλάσσετο ἑνὸς ἢ πλειόνων τῶν ἀνωτέρω φορολογικῶν βαρῶν[5].

Ἡ ἀτέλεια, ἧς ἀπέλαυον μεταξὺ ἄλλων τὰ ἐργαστήρια τῶν συγκλητικῶν, κατηργήθη διὰ τῆς νεαρᾶς 43 τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α΄ (ἔτ. 537).

Ἤδη ἀπὸ τῆς Ἡγεμονίας χρονολογεῖται ἡ μεταξὺ τῶν εὐγενῶν—τοῦτ' ἔστι τῶν συγκλητικῶν καὶ τῶν ἱππέων—ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ λοιποῦ λαοῦ ἀφ' ἑτέρου διάκρισις ἐπὶ ζητημάτων ποινικοῦ δικαίου καὶ δὴ ἀναφορικῶς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ποινῆς, τὸν τρόπον ἐκτελέσεως αὐτῆς, τὴν διαδικασίαν, τὰ ἔνδικα μέσα κλπ.[6]

---

[1] Cod. Just. XII 1. 4 (ἔτ. 346-349) = Βασ. ϛ΄ 1. 21. Βλ. ἐπίσης Cod. Just. XII 1. 5 (Κωνστάντιος) = Βασιλ. ϛ΄ 1. 22, Cod. Just. XII 1. 7 (ἔτ. 361) = Βασιλ. ϛ΄ 1. 24. Περὶ τῶν ἀνωτέρω βλ. E. Kuhn, Die städtische und bürgerliche Verfassung des römischen Reichs bis auf die Zeit Justinians I Theil, Leipzig 1864 σ. 215-223, O. Karlowa, Römische Rechtsgeschichte τ. I, Leipzig 1885 σ. 891-893, H. Schiller, Geschichte der römischen Kaiserzeit τ. II, Gotha 1887 σ. 39-41, Lécrivain σ. 80-81, Kübler σ. 325, 333.

[2] Cod. Theod. VI 4. 1 (ἔτ. 320' 326 ?), VI 4. 5 (ἔτ. 340), VI 4. 13 (ἔτ. 361), VI 4. 27 (ἔτ. 395), VI 4. 33 (ἔτ. 398 ?).

[3] Cod. Theod. VI 2. 15 (?=10) (ἔτ. 393), VI 2. 21 (?=16) (ἔτ. 398), VI 2. 22 (?=17) (ἔτ. 401), VI 2. 23 (?=18) (ἔτ. 414), VI 2. 24 (?=19) (ἔτ. 417), VI 2. 26 (?=21) (ἔτ. 428).

[4] Cod. Theod. VI 2. 16 (?=11) (ἔτ. 395), VI 2. 20 (?=15) (ἔτ. 397), Symm. Ep. II 57, Ep. X 50.

[5] Cod. Theod. VI 4. 10 (ἔτ. 356), VI 4. 23 (ἔτ. 373), VI 2. 23 (?=18) (ἔτ. 414), VI 2. 26 (?=21) (ἔτ. 428), VI 23. 1 (ἔτ. 415)=Cod. Just. XII 16. 1=Βασ. ϛ΄ 26. 4, Cod. Theod. VI 26. 12 (ἔτ. 401). Περὶ τῶν συναφῶν δημοσιονομικῶν προβλημάτων βλ. τὰ ἀνωτέρω σημ. 1 μνημονευθέντα ἔργα.

[6] Mommsen, Strafrecht σ. 1031-1037.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Οἱ συγκλητικοὶ ἐπὶ ἀστικῶν διαφορῶν ὡς ἐναγόμενοι[1] καὶ ἐν ποινικαῖς δίκαις ὡς κατηγορούμενοι ἀπολαύουν ἐν πολλοῖς ἰδιαζούσης δοσιδικίας[2]. Ἐν ἔτει 376 ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Γρατιανοῦ τὸ judicium quinquevirale, δικαστήριον ἐκ πέντε συγκλητικῶν ἐκλεγομένων διὰ κλήρου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐπάρχου πόλεως καὶ ἁρμόδιον διὰ τὰ μέλη τῆς συγκλήτου τὰ διαμένοντα ἐν Ρώμῃ καὶ τὰς ἐπαρχίας suburbanas τῆς Ἰταλίας ἐπὶ ποινικῶν ζητημάτων[3]. Διὰ τὴν ἐπὶ συγκλητικῶν ἐπιβολὴν βαρείας ποινῆς ἔδει νὰ ληφθῇ ἡ ἀπόφασις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ τοῦ consistorium[4]. Συγκλητικὸς κατηγορούμενος διὰ ποινικὸν ἀδίκημα δὲν ἐπετρέπετο νὰ προφυλακισθῇ ἀλλὰ παρέμενεν ἐλεύθερος μέχρι πέρατος τῶν ἀνακρίσεων[5].

Κατὰ τὴν μέσην βυζαντινὴν περίοδον οἱ συγκλητικοὶ ἐκφεύγουν τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ δρουγγαρίου τῆς βίγλας, ὑπάγονται δὲ ὑπὸ τὴν τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως ἀλλὰ καὶ δι᾿ αὐτὴν εἶναι ἀναγκαία προηγουμένη αὐτοκρατορικὴ ἐντολή[6].

Κληρικοὶ συγκλητικοὶ ἀπέλαυον φαίνεται ἰδιαζούσης ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς δοσιδικίας· γνωρίζομεν περίπτωσιν, καθ᾿ ἣν ἱερεὺς κατηγορούμενος ἐπὶ συνωμοσίᾳ ἠρνεῖτο νὰ ἐμφανισθῇ καὶ δικασθῇ ὑπὸ τῆς συνόδου *προβαλλόμενος εἰς ἰδίαν βοήθειαν ὡς συγκλητικός ἐστιν, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἄδειαν αὐτὸν κρίνειν τοιοῦτον ὄντα, μεγαλαυχῶν ἐφ᾿ ὃν ἐπὶ κεφαλῆς ἐφόρει σταυρόν*[7].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Νεαρὰ τοῦ Ἀλεξίου Α´ Κομνηνοῦ ἑρμηνεύουσα αὐθεντικῶς τὴν διάταξιν τῶν Βασιλικῶν ΚΒ´ 5. 15 (= Dig. XII 2. 15) ὥρισεν ὅτι τοῦ προνομίου τοῦ

---

[1] Cod. Just. III 22. 3 (ἔτ. 293)=Βασιλ. Ζ´ 5. 87, Cod. Just. III 24. 2 (Οὐάλης, Οὐαλεντινιανός, Γρατιανὸς)=Βασιλ. Ζ´ 5. 90.

[2] Cod. Just. III 24. 3 (ἔτ. 485 - 486)=Βασιλ. Ζ´ 5. 91. Πρβλ. M.A. v. BETHMANN-HOLLWEG, Der Civilprozess des gemeinen Rechts in geschichtlicher Entwicklung. Der römische Civilprozess τ. III, Bonn 1866 σ. 187, LÉCRIVAIN σ. 91 - 93, MOMMSEN, Strafrecht σ. 287.

[3] Cod. Theod. IX 1. 13 (ἔτ. 376) καὶ II 1. 12 (ἔτ. 423). Ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου ἐκτείνεται μόνον εἰς τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς αὐτοκρατορίας. Βλ. C. H. COSTER, The judicium quinquevirale, Cambridge Massachussets 1935, ἐκθέτοντα τὰ τοῦ θεσμοῦ καὶ ἀντικρούοντα ἐπιτυχῶς τὰς περὶ τῆς δικαστικῆς ἁρμοδιότητος τοῦ ἐπάρχου πόλεως ἀπόψεις τοῦ LÉCRIVAIN. Πρβλ. W. ENSSLIN ἐν BZ τ. 36 (1936) σ. 438 - 441. Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 97.

[4] Cod. Theod. IX 40. 10 (ἔτ. 366), IX 16. 10 (ἔτ. 371).

[5] Cod. Theod. IX 2. 1 (ἔτ. 362), I 6. 11 (ἔτ. 423).

[6] *... πρόσφορος δικαστής... ἐστιν τοῖς λαϊκοῖς τοῖς μήτε συγκλητικοῖς μήτε ἀξιωματικοῖς ὁ δρουγγάριος. ὁ ἔπαρχος τοῖς συγκλητικοῖς ἀπρόσφορος δικαστὴς ἄνευ διορισμοῦ βασιλέως.* Ecloga libr. I - X Basil. VII 5 παρὰ ZACHARIÄ, Geschichte σ. 355 σημ. 1245 καὶ σ. 376 σημ. 1356.

[7] AD τ. II σ. 174 (ἔτ. 1393).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κατ᾿ οἶκον ὀμνύειν ἀπολαύουν μόνον οἱ μὴ ἀσκοῦντες βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα καὶ ἐν ταῖς συντεχνίαις μὴ ἐγγεγραμμένοι συγκλητικοί[1].

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἡγεμονίας χρονολογεῖται ἡ χρῆσις βασάνων ὡς μέσων μαρτυρίας διὰ τοὺς ἐλευθέρους — μέχρι τοῦδε περιοριζομένων εἰς τοὺς δούλους — ὧν ὅμως ἐξῃρέθησαν οἱ συγκλητικοί. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐξηκολούθησε νὰ ἰσχύῃ καὶ μεταγενεστέρως, περιληφθεῖσα εἰς τὸν Κώδικα καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰ Βασιλικά[2]. Ἐν τούτοις διὰ τὸν ΙΑ´ αἰῶνα γνωρίζομεν ὅτι συγκλητικὸς ἀνακρινόμενος ὑπεβλήθη εἰς βάσανον[3].

Ἡ γνωστὴ νεαρὰ ἀρ. 5 τοῦ Ρωμανοῦ Α´ *Περὶ τῶν ὑπεισερχομένων δυνατῶν εἰς ἀνακοινώσεις πενήτων* (ἔτ. 934) συγκαταλέγει, ὡς φυσικόν, εἰς τοὺς δυνατούς, οἵτινες δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποκτοῦν ἀκίνητα πενήτων, καὶ τοὺς συγκλητικούς[4]. Πρόσταγμα τοῦ Μανουὴλ Α´ Κομνηνοῦ ὁρίζει ὅτι ἡ ἐκποίησις ἀκινήτου δωρηθέντος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιτρέπεται μόνον εἰς ἣν περίπτωσιν ὁ μέλλων νὰ γίνῃ κύριος τοῦ ἀκινήτου τρίτος ἀνήκει εἰς τὴν σύγκλητον ἢ τὸν στρατιωτικὸν κατάλογον[5].

Ἐνῷ ὁ συμβατικὸς τόκος ὁρίζεται γενικῶς εἰς 6%, διὰ τοὺς συγκλητικοὺς ὡς δανειστὰς τὸ ἐπιτόκιον μειοῦται εἰς 4%[6].

Ὁ γάμος συγκλητικοῦ ἢ κατιόντων αὐτοῦ μετὰ δούλης ἢ ἀπελευθέρας ἢ γυναικὸς ἀσκούσης οὐχὶ ἔντιμον ἐπάγγελμα ἢ τῶν θυγατέρων μιᾶς τούτων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] ... *ἐκείνους τοὺς συγκλητικοὺς χρεὼν εἶναι οἴκοι ὀμνύειν τοὺς μὴ εἰς σύστημα ὅλως καταγεγραμμένους, ὑποκείμενον τῷ ἐπάρχῳ, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἀξιώματος φυλάττοντας μέγεθος· τοὺς δὲ συστηματικοὺς καὶ πραγματεύεσθαι βουλομένους μὴ τοῦ προνομίου τούτου ἀπολαύειν. Ἀλλ᾿ ἐπειδὴ τὸ τῆς πραγματείας ἠρετίσαντο κέρδος καὶ τὸ συστηματικοὶ μᾶλλον εἶναι ἠγάπησαν δημοσίᾳ τούτους ὀμνύειν καθάπερ τοὺς μηδενὸς τετυχηκότας ἀξιώματος.* Νεαρὰ ἔτ. 1083 ἢ 1098 ἢ 1113 παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 23.

[2] Cod Theod. IX 35. 2 (ἔτ. 376)=Cod. Just. IX 41. 16=Βασιλ. Ξ´ 50. 37· Cod. Theod. IX 35. 3 (ἔτ. 377)=Cod. Just. XII 1. 10=Βασιλ. Ϛ´ 1 27: *οὐ δύναται ὁ ἔπαρχος τῶν πραιτωρίων ἐμβάσανον ζήτησιν ποιεῖσθαι ἐπὶ τοῖς συγκλητικοῖς.* Διὰ τοῦτο ὁ Προκόπιος ἐκφράζει τὸν ἀποτροπιασμὸν καὶ τὴν ἀγανάκτησίν του διὰ τὴν χρῆσιν βασάνων κατὰ τὴν ἀνάκρισιν τοῦ ἐπάρχου καὶ ὑπάτου Ἰωάννου Καππαδόκου. Προκ. Πολ. I 140-141 (Ἰουστινιανὸς Α´).

[3] Ψελλ. Χρον. II κ. CXXXVI - CXXXVII (Κωνσταντῖνος Θ´).

[4] Πρβλ. G. Testaud, Des rapports des puissants et des petits propriétaires ruraux dans l' empire byzantin au Xe siècle, Bordeaux 1898 σ. 13 ἑπ.

[5] Πρόσταγμα Μανουὴλ Α´ ἀρ. 64 (ἔτ. 1144 ἢ 1159).

[6] Cod. Just. IV 32. 26 (ἔτ. 528)=Βασιλ. ΚΓ´ 3. 34· πρβλ. Θεόδωρον Βαλσαμῶνα ἐν Συντάγματι τ. Δ´ σ. 451-452, ὅστις ὅμως τὸ ἐπιτόκιον τοῦτο ὑπολογίζει ἐπὶ 100

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀπηγορεύετο [1], ἀλλ' ὁ Ἰουστῖνος Α΄ κατὰ παράκλησιν τοῦ ἀνεψιοῦ του Ἰουστινιανοῦ, προτιθεμένου νὰ νυμφευθῇ τὴν Θεοδώραν, κατήργησε τὴν ὑφισταμένην ἀπαγόρευσιν [2]. Ἐνῷ ἡ σύστασις γάμου ἐξηκολούθει καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ οὖσα κατ' ἀρχὴν ἄτυπος, ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἠξίωσε διὰ τὸν γάμον *ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μειζόνων ἀξιωμάτων καὶ ὅσα μέχρι τῶν ἡμετέρων ἐστι συγκλητικῶν καὶ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων ἰλλουστρίων*... ὡς ἀναγκαῖον τύπον τὴν σύνταξιν προικῴου συμβολαίου [3].

Ἡ σύγκλητος συμπράττει κατὰ τὸν διορισμὸν tutor ἢ curator, ὅταν ὁ ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἢ κηδεμονίαν ἀνήκει εἰς οἰκογένειαν συγκλητικοῦ [4].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὡς κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀλλὰ ἐπὶ 72, τ. ἐ. ἐξ ὅσων νομισμάτων ἀπετελεῖτο μία λίτρα χρυσοῦ. Πρβλ. ZACHARIÄ, Geschichte σ. 309 - 312, Gr. CASSIMATIS, Les interêts dans la legislation de Justinien et dans le droit byzantin, Paris 1931 σ. 49 - 52, 121 - 123.

[1] Dig. XXIII 2. 16=Βασιλ. ΚΗ' 5. 16, Dig. XXIII 2. 42 § 1=Βασιλ. ΚΗ' 5. 6, Dig. XXIII 2. 44, Cod. Theod. IV 6. 3 (ἔτ. 336)=Cod. Just. V 27. 1=Cod. Just. V 4. 28 (ἔτ. 531 ἢ 532), νεαρὰ Μαρκιανοῦ ἀρ. 4 (ἔτ. 451). Πρβλ. LÉCRIVAIN σ. 80, MOMMSEN, Strafrecht σ. 707, STEIN, Geschichte τ. I σ. 33. Τὴν νεωτέραν καὶ εἰδικὴν ἐργασίαν τοῦ F. M. de ROBERTIS, La condizione sociale e gli impedimenti al matrimonio nel basso impero ἐν Annali della fac. giurid. di r. Univ. di Bari NS τ. 2 (1939) σ. 45 - 69 δὲν εἶδον.

[2] Cod. Just. V 4. 23 (ἔτ. 520 - 523), V 4. 29 (Ἰουστῖνος Α') καὶ Προκ. Ἀνεκδ. 65.

[3] Νεαρὰ Ἰουστινιανοῦ Α' 74 κ. 4 (ἔτ. 538) καὶ νεαρὰ 117 κ. 4 (ἔτ. 542). Πρβλ. σχετικῶς Γ. ΜΑΡΙΔΑΚΗΝ, Περὶ τῶν προικῴων συμβολαίων ὡς συστατικῶν τοῦ γάμου κατὰ τὸ ἰουστινιάνειον δίκαιον ἐν Ἐφημερὶς ἑλλην. γαλλ. νομολογίας τ. 35 (1915 - 1916) σ. 47 ἑπ.

[4] Cod. Just. V 33. 1 (ἔτ. 389)=Βασιλ. ΛΖ' 5. 29 καὶ Cod. Just. LXX 7. 6 (ἔτ. 530)= Βασιλ. ΛΗ' 10. 23.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Βραχυγραφίαι[1]

ACO	=Acta Conciliorum œcumenicorum ἔκδ. *Ed. Schwartz* τ. I-IV 2, Berolini et Lipsiæ 1913 - 1940.
Actes de l'Athos	=Actes de l'Athos (Βυζαντινὰ Χρονικά, παραρτήματα τῶν τόμων Ι΄- Κ΄) τ. I - VI, Πετρούπολις 1903-1913.
Actes de Lavra	=*G. Rouillard - P. Collomp*, Actes de Lavra τ. I, Paris 1937.
AD	=Acta et diplomata medii ævi sacra et profana ἔκδ. *Fr. Miklosich - J. Müller* τ. I - VI, Vindobonæ 1860 - 1890.
Ἀγαθίας	=*Ἀγαθίου Σχολαστικοῦ Ἱστοριῶν τόμοι Ε΄.
Ἀκροπ.	=Γεωργίου τοῦ Ἀκροπολίτου Χρονικὴ Συγγραφὴ ἔκδ. *A. Heisenberg*, Georgii Acropolitæ opera τ. I, Lipsiæ 1903 σ. 3 - 189 καὶ Γεωργίου ...Ἀκροπολίτου Ποίημα Χρονικὸν ἡμιτελὲς αὐτόθι σ. 193 - 274.
Ἀλεξιάς	=Ἄννης τῆς Κομνηνῆς Ἀλεξιὰς ἔκδ. *A. Reifferscheid* τ. I-II, Lipsiæ 1884.
Anal. Boll.	=Analecta Bollandiana.
Anon. Vales.	=Excerpta Valesiana ἔκδ. V. Gardthausen, Ammiani Marcellini Rerum gestarum libri quae supersunt τ. II, Lipsiæ 1875 σ. 280 - 305.
Ἀτταλ.	=*Μιχαὴλ τοῦ Ἀτταλειάτου Ἱστορία.
Βασ. Ταξ.	=*Κωνσταντίνου βασιλέως Ἔκθεσις τῆς Βασιλείου Τάξεως.
Β. Εὐαρέστου	=*C. van de Vorst*, La vie de S. Evariste higoumène à Constantinople ἐν Anal. Boll. τ. 41 (1923) σ. 288 - 325.
Β. Εὐθυμίου	=*C. de Boor*, Vita Euthymii. Ein Anecdoton zur Geschichte Leo's des Weisen a. 886 - 912, Berlin 1888.
Β. Γρηγ. Ἀκραγ.	=Διήγησις εἰς τὸν βίον Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀκράγαντος ἐν PG τ. ϞΗ΄ στ. 594 - 716 καὶ Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Γρηγορίου Ἀκράγαντος αὐτόθι τ. ΡΙϚ΄ στ. 189 - 269.
Β. Ἰγνατίου	=Βίος Ἰγνατίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν PG τ. ΡΕ΄ στ. 488 - 574.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Τὰ νομοθετικὰ κείμενα κατὰ τὰς ἐν χρήσει ἐκδόσεις τοῦ Θεοδοσιανοῦ Κώδικος ὑπὸ Th. Mommsen, τοῦ Corpus Juris Civilis ὑπὸ Th. Mommsen - P. Krüger - R. Schoell - G. Kroll, τῶν Βασιλικῶν ὑπὸ C. E. Heimbach καὶ τῶν μεταϊουστινιανείων νεαρῶν ὑπὸ C. E. Zachariae a Lingenthal. Διὰ τὰς λοιπὰς μὴ περιληφθείσας ἐν τῷ ἀνωτέρω πίνακι πηγὰς καὶ βοηθήματα παρατίθενται ἑκάστοτε ἐν τῷ κειμένῳ πλήρη βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα.

* Τὰ δι' ἀστερίσκου σημειούμενα κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Βόννης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Β. Ἰωάννου Ἐλεημ.	= *H. D[elehaye]*, Une vie inédite de Saint Jean l'aumônier ἐν Anal. Boll. τ. 45 (1927) σ. 5-74.
Β. Ἰωσὴφ	= Βίος Ἰωσὴφ τοῦ ὑμνογράφου ἐν PG τ. ϞΔ' στ. 939-975.
Β. Ἰσιδώρου	= *Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως*, Βίος δύο οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν ΙΔ' αἰῶνος, ἁγίων Ἀθανασίου Α' καὶ Ἰσιδώρου Α', Πετρούπολις 1905 σ. 52-149.
Β. Μιχαὴλ συγκ.	= Βίος καὶ πολιτεία ... Μιχαὴλ πρεσβυτέρου καὶ συγκέλλου ... Ἱεροσολύμων ἔκδ. *Th. N. Schmidt*, Καχριέ-τζαμὶ (ρωσ.) ἐν Ἰζβέστια τ. 11 (1906) σ. 227-259, 260-279.
Β. Νικηφόρου	= Βίος ... Νικηφόρου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ... συγγραφεὶς ὑπὸ Ἰγνατίου διακόνου καὶ σκευοφύλακος τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Ἁγ. Σοφίας ἔκδ. *C. de Boor*, Nicephori archiepiscopi Constantinopolitani opuscula historica, Lipsiæ 1880 σ. 139-217.
BNJ	= Byzantinisch-neugriechische Jahrbücher.
Β. Φιλαρέτου	= *M. H. Fourmy - M. Leroy*, La vie de Saint Philarète ἐν Byzantion τ. 9 (1934) σ. 85-170.
Β. Συμεὼν νέου	= *Ir. Hausherr - G. Horn*, Un grand mystique byzantin. Vie de Syméon le nouveau théologien (949-1022) par Nicetas Stethatos (Orientalia Christiana periodica τ. XII), Roma 1928.
Bury, Adm. system	= *J. B. Bury*, The imperial administrative system in the ninth century with a revised text of the Kletorologion of Philotheos, London 1911.
BZ	= Byzantinische Zeitschrift.
Χοιροσφάκτης	= *G. Kolias*, Léon Choerosphactes, magistre, proconsul et patrice, Athen 1939.
Δημ. Χωματιανὸς	= Δημητρίου... Χωματιανοῦ ἔργα κατὰ τὴν ἔκδοσιν *J. B. Pitra*, Analecta sacra et classica Spicilegio Solesmensi parata τ. VI, Parisiis — Romæ 1891.
ΔΙΕΕ	= Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας.
Δούκας	= [Δούκα Ἱστορία].
ΕΕΒΣ	= Ἐπετηρὶς τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν.
Ellissen	= O. Ellissen, Der Senat im oströmischen Reiche. Diss. Göttingen 1881.
Ἐπιστολαὶ Βιεν. Κώδ.	= Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ βιενναίου κώδικος phil. gr. 342 ἔκδ. *Σπ. Λάμπρου* ἐν Ν. Ἑλληνομνήμων τ. 19 (1925) σ. 12-33, 139-191, 269-296 καὶ τ. 20 (1926) σ. 31-46.
Εὐάγριος	= Εὐαγρίου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἔκδ. *J. Bidez - L. Parmentier*, The ecclesiastical history of Evagrius with the scholia, London 1898.
Εὐσέβιος	= Eusebius Werke τ. I ἔκδ. *I. A. Heikel* ἐν Die griechischen

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

	christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte ἀρ. 7 Leipzig 1902.
Εὐστάθιος	= Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης ἔργα ἐν PG τ. ΡΛΕ΄ στ. 729-1032 καὶ τ. ΡΛϚ΄ στ. 9 - 140, 1245 - 1334.
FHG	= Fragmenta historicorum græcorum ἔκδ. *C. Müller* τ. IV, Parisiis 1868.
Ficker, Erlasse	= *G. Ficker*, Erlasse des Patriarchen von Konstantinopel Alexios Studites, Kiel 1911.
Γενεσ.	=* Γενεσίου Βασιλεῖαι.
Γεωρ. Κύπριος	= Γεωργίου Κυπρίου ὡς πατριάρχου Γρηγορίου ἔργα ἐν PG τ. ΡΜΒ΄ στ. 19 - 30, 233 - 270, 345 - 418.
Γεωρ. Μον.	= Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ ἔκδ. *C. de Boor*, Georgii Monachi Chronicon τ. I - II, Lipsiae 1904.
Γρηγ. Ἀντίοχος	= *M. Bachmann - F. Dölger*, Die Rede des μέγας δρουγγάριος Gregorios Antiochos auf den Sebastocrator Konstantinos Angelos ἐν BZ τ. 40 (1940) σ. 353 - 405.
Ἰωαν. Ἀντιοχ.	= Ἰωάννου Ἀντιοχέως Ἱστορία Χρονικὴ ἐν FHG τ. IV σ. 538 - 622.
Ἰζβέστια	= Izvestija Russkago Archeologičeskago Instituta v Konstantinopolě.
Κανταк.	=* Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ Ἱστοριῶν βιβλία Δ΄.
Κινν.	=* Ἰωάννου Κιννάμου Ἱστοριῶν βιβλία Ζ΄.
Κλητ. Φιλ.	= Ἀκριβολογία τῆς τῶν βασιλικῶν κλητορίων καταστάσεως ... συνταχθεῖσα... ὑπὸ Φιλοθέου βασιλικοῦ πρωτοσπαθαρίου καὶ ἀτρικλίνου (ἔτ. 899) παρὰ *J. B. Bury*, The imperial administrative system κλπ. σ. 131 - 179. (Ἡ ἀρίθμησις τῶν σελίδων ἐν τῷ κειμένῳ κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Βόννης).
Κωνστ. Βυζ. Μολ. (1917)	= *Κ. Κωνσταντοπούλου*, Βυζαντιακὰ μολυβδόβουλλα ἐν τῷ Ἐθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν, Ἐν Ἀθήναις 1917 ἀνατυπ. ἐκ τῆς Journal international d'archéologie numismatique τ. 3 (1900) σ. 178 - 193, τ. 5 (1902) σ. 149 - 164, 189 - 228, τ. 6 (1903) σ. 49 - 88, 333 - 364, τ. 7 (1904) σ. 161 - 176, 255 - 310, τ. 8 (1905) σ. 53 - 102, 195 - 222, τ. 9 (1906) σ. 61 - 146, τ. 10 (1907) σ. 47 - 112.
Κωνστ. Μολ. (1930)	= *Κ. Κωνσταντοπούλου*, Βυζαντιακὰ μολυβδόβουλλα (Συλλογὴ Σταμούλη), Ἀθῆναι 1930.
Kübler	= *B. Kübler*, Geschichte des römischen Rechts, Leipzig - Erlangen 1925.
Κυδώνη ἐπιστ.	= Demetrius Cydones Correspondance ἔκδ. *G. Camelli*, Paris 1930.
Laurent ἐν Byzantion	= *V. Laurent*, Bulletin de sigillographie byzantine. Quinze années de decouvertes et d'étude (1915 - 1929) ἐν Byzantion

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

	τ. 5 (1929) σ. 571-654. *Τοῦ αὐτοῦ*, Bulletin de sigillographie byzantine 1930 αὐτόθι τ. 6 (1931) σ. 771-829.
Laurent ἐν Échos d'Orient	= *V. Laurent*, Legendes sigillographiques et familles byzantines ἐν Échos d'Orient τ. 30 (1931) σ. 466-484, τ. 31 (1932) σ. 177-187, 327-349.
Laurent ἐν Ἑλληνικά	= *V. Laurent*, Les bulles métriques dans la sigillographie byzantine ἐν Ἑλληνικά τ. 4 (1931) σ. 191-228, 321-360, τ. 5 (1932) σ. 137-174, 389-420, τ. 6 (1933) σ. 81-102, 205-230, τ. 7 (1934) σ. 63-71, 277-300, τ. 8 (1935) σ. 49-64, 319-343.
Lécrivain	= *Ch. Lécrivain*, Le sénat romain depuis Dioclétien à Rome et à Constantinople, Thèse Paris 1888.
Λέων διακ.	=* Λέοντος διακόνου Ἱστορίας βιβλία Ι΄.
Λέων Γραμμ.	=* Λέοντος Γραμματικοῦ Χρονογραφία.
Λυδὸς	= Ἰωάννου Λυδοῦ Περὶ ἀρχῶν τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας Λόγοι Γ΄ ἔκδ. *R. Wuensch*, Joannis Lydi de magistratibus populi romani libri tres, Lipsiæ 1903.
Μαλ.	=* Ἰωάννου Μαλάλα Χρονογραφία.
Μανασ.	=* Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ Σύνοψις Χρονικὴ διὰ στίχων.
Mansi	= Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio ἔκδ. *J. L. Mansi* τ. I ἑξ., Florentiæ 1759 ἑξ.
Μάξιμος	= Μαξίμου ὁμολογητοῦ ἐξήγησις τῆς κινήσεως μεταξὺ τοῦ κυροῦ ἀββᾶ Μαξίμου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ καὶ τῶν ἀρχόντων τοῦ σεκρέτου ἐν PG τ. 90 στ. 109-129, ὡς καὶ αὐτόθι στ. 68-109, 135-172, 205-221.
Μένανδρος	= Μενάνδρου προτίκτορος Τὰ μετὰ Ἀγαθίαν ἐν FHG τ. IV σ. 201-269.
Μιχ. Γλυκ.	=* Μιχαὴλ τοῦ Γλυκᾶ Βίβλος Χρονική.
Μιχ. Χων. Σωζ.	= Μιχαὴλ Ἀκομινάτου τοῦ Χωνιάτου τὰ σωζόμενα ἔκδ. Σπ. Λάμπρου τ. Α΄-Β΄, Ἐν Ἀθήναις 1879-1880.
MOMMSEN, Ostg. Stud.	= *Th. Mommsen*, Ostgothische Studien (1889) ἐν Gesammelte Schriften τ. VI, Berlin 1910 σ. 362-484.
MOMMSEN, Staatsrecht	= *Th. Mommsen*, Römisches Staatsrecht τ. I^3, II^3, III, Leipzig 1887-1888.
MOMMSEN, Strafrecht	= *Th. Mommsen*, Römisches Strafrecht, Leipzig 1899.
Mouchmov	= *N. Mouchmov*, Sceaux de plomb byzantins conservés dans la collection du Musée National à Sofia ἐν Bulletin de l'Institut archéologique bulgare τ. 8 (1934) σ. 331-349.
NE	= Νέος Ἑλληνομνήμων.
Νικ. Βρυεν.	=* Νικηφόρου τοῦ Βρυεννίου Ἱστοριῶν βιβλία Δ΄.
Νικ. Χων.	=* Τοῦ μεγάλου λογοθέτου καὶ ἐπὶ τῶν κρίσεων γενικοῦ καὶ ἐφόρου κυροῦ Νικήτα τοῦ Χωνιάτου Χρονικὴ διήγησις.
Νικ. Γρηγ	=* Νικηφόρου τοῦ Γρηγορᾶ Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας Λόγοι ΚΔ΄.
Νικηφ. Ἱστ.	= Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱστορία σύντομος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀπὸ τῆς Μαυρικίου βασιλείας ἔκδ. *C. de Boor,* Nicephori... opuscula historica, Lipsiæ 1880.

Νικ. Μυστ. ἐπιστ. = Νικολάου μυστικοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολαὶ ἐν PG τ. ΡΙΑ΄ στ. 1 - 406.

O' Brien Moore = *O' Brien Moore* ἄρθρον Senatus ἐν RE συμπλ. τ. VI, Stuttgart 1935 στ. 660-800.

Ostrogorsky = *G. Ostrogorsky,* Geschichte des byzantinischen Staates, München 1940.

Οὐσπένσκη δίκη Ἰταλοῦ = *Θ. Οὐσπένσκη,* Ἡ διαδικασία ἐπὶ τῆς κατηγορίας τοῦ Ἰωάννου Ἰταλοῦ δι' αἵρεσιν ἐν Ἰζβέστια τ. 2 (1897) σ. 1 - 66.

Παχυμ. = *Γεωργίου τοῦ Παχυμέρη Μιχαὴλ Παλαιολόγος καὶ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος.

Πασχ. Χρον. = * Πασχάλιον Χρονικόν.

Παντσένκο = *Β. Παντσένκο,* Κατάλογος μολυβδοβούλλων. Συλλογαὶ τοῦ ρωσ. ἀρχαιολ. ἰνστιτούτου Κωνσταντινουπόλεως τεῦχ. 1 (Σόφια 1908) (ρωσ.). Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἰζβέστια τ. 8 (1903) σ. 199 - 246, τ. 9 (1904) σ. 317 - 430.

PG = Patrologiæ cursus completus, series græca ἔκδ. J. M. Migne τ. 1 - 161, Lutetiae Parisiorum 1857 - 1866.

Πετρ. πατρ. = Πέτρου πατρικίου Ἱστορίαι ἐν FHG τ. IV σ. 184 - 191.

Φιλοστόργιος = Ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστοριῶν Φιλοστοργίου ἐπιτομὴ ἀπὸ φωνῆς Φωτίου πατριάρχου ἔκδ. *J. Bidez,* Philostorgios Kirchengeschichte ἐν Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte ἀρ. 21, Leipzig 1913.

Φραντζῆς = * Χρονικὸν Γεωργίου τοῦ Φραντζῆ τοῦ πρωτοβεστιαρίου.

Προκ. Ἀνεκδ. = Προκοπίου Καισαρέως Ἀνέκδοτα ἔκδ. *J. Haury,* Procopii Cæsariensis opera omnia τ. III 1, Lipsiæ 1906.

Προκ. Κτισμ. = Προκοπίου Καισαρέως Περὶ τοῦ δεσπότου Ἰουστινιανοῦ κτισμάτων λόγοι ἕξ αὐτόθι τ. III 2, Lipsiæ 1906.

Προκ. Πολ. I - II = Προκοπίου Καισαρέως Ἱστορίαι αὐτόθι τ. I, Lipsiæ 1906, τ. II, Lipsiæ 1936.

Πρὸς υἱὸν Ρωμανὸν = * Κωνσταντίνου τοῦ ἐν Χριστῷ βασιλεῖ πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ρωμανόν... βασιλέα (De administrando imperio).

Ψελλ. Χρον. I - II = Μιχαὴλ Ψελλοῦ Χρονογραφία ἔκδ. *Em. Renauld,* Michel Psellos Chronographie τ. I - II, Paris 1926 - 1928.

Ψελλ. Μεσ. Βιβλ. = Μιχαὴλ Ψελλοῦ, Ἐπιτάφιοι λόγοι ἐν Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τ. IV, Ἀθήνησιν—Ἐν Παρισίοις 1874 σ. 302-462, Ἱστορικοὶ λόγοι, ἐπιστολαὶ καὶ ἄλλα ἀνέκδοτα αὐτόθι τ. V, Ἐν Παρισίοις 1876 σ. 1 - 523.

Ψελλ. Scr. Min. = Michaelis Pselli, Scripta minora ἔκδ. *Ed. Kurtz - Fr. Drexl* τ. I - II, Milano 1936 - 1941.

Ψευδο - Κωδινὸς = * Τοῦ σοφωτάτου κουροπαλάτου περὶ τῶν ὀφφικιαλίων τοῦ παλα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

	τίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ὀφφικίων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.
ΨΣυμ. Μαγ.	=* Συμεὼν μαγίστρου καὶ λογοθέτου Χρονογραφία.
RE	= Real-Encyklopädie der klassischen Altertumswissenschaft ἔκδ. ὑπὸ Pauly-Wissowa-Kroll ἔτ. 1894 ἑπ.
REISKE	= J. J. Reiskii, Commentarii ad Constantinum Porphyrogenitum de cerimoniis aulæ byzantinæ τ. II, Bonnæ 1830.
Ρωμανοῦ Α΄ ἐπιστ.	= *Ι. Σακελλίωνος*, Ρωμανοῦ βασιλέως τοῦ Λακαπηνοῦ ἐπιστολαὶ ἐν ΔΙΕΕ τ. 1 (1883-1884) σ. 657-666, τ. 2 (1885-1889) σ. 38-48, 385-409.
Schlumb. ἐν Revue numism.	= G. Schlumberger, Sceaux byzantins inédits. Extrait de la Revue numismatique, Paris 1905.
Schlumb. Sig.	= *G. Schlumberger*, Sigillographie de l'empire byzant. Paris 1894.
Scr. orig. Const.	= Scriptores originum Constantinopolitanarum ἔκδ. *Th. Preger* τ. I-II, Lipsiæ 1901-1902.
Σκυλ.-Κεδρ.	=* Ἰωάννης Σκυλίτζης παρὰ Κεδρηνῷ. Γεωργίου τοῦ Κεδρηνοῦ Σύνοψις Ἱστοριῶν.
Σωκράτης	= Σωκράτους Σχολαστικοῦ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἐν PG τ. ΞΖ΄ στ. 29-842.
Σωζομενὸς	= Ἑρμείου Σωζομενοῦ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἐν PG τ. ΞΖ΄ στ. 843-1630.
STEIN, Geschichte	= *E. Stein*, Geschichte des spätrömischen Reiches τ. I, Wien 1928.
Στρατηγικὸν Κεκαυμένου	= Cecaumeni Strategicon ex incerti scriptoris de officiis regiis libellus ἔκδ. ὑπὸ *B. Wassiliewsky-V. Jernstedt*, Petropoli 1896.
Συν. Γ. Μον.	=* Συνεχιστοῦ Γεωργίου μοναχοῦ Βίοι τῶν νέων βασιλέων.
Συν. Σάθα	= Ἀνωνύμου Σύνοψις χρονικὴ ἔκδ. *Κ. Σάθα*, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τ. VII, Ἐν Παρισίοις 1894 σ. 1-556 καὶ Ἀνωνύμου Ἔκθεσις Χρονικὴ αὐτ. σ. 557-610.
Σύνταγμα	= *Γ. Α. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ*, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. Α΄-Ϛ΄, Ἀθήνησιν 1852-1859.
Θεοδ. Μελ.	= Εἰς τὴν κοσμοποιΐαν ἐκ τῆς γενέσεως καὶ ἐξ ἄλλων ἱστορικῶν ἐφεξῆς συναγωγὴ διαφόρων χρονικῶν Θεοδοσίου ἔκδ. *Th. L. Fr. Tafel*, Theodosii Meliteni qui fertur Chronographia, Monachi 1859.
Θεοδ. Σκουτ.	= Theodori Scutariotæ additamenta ἐν G. Acropolitæ opera ἔκδ. G. Heisenberg τ. I, Lipsiæ 1903 σ. 277-302.
Θεοφ.	= Θεοφάνους Χρονογραφία ἔκδ. *C. de Boor*, Theophanis Chronographia τ. I, Lipsiæ 1883.
Θεοφ. Σιμ.	= Θεοφυλάκτου Ἱστορίαι ἔκδ. *C. de Boor*, Theophylacti Simocattæ Historiæ, Lipsiæ 1887.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Θεοφ. Συν. =* Χρονογραφία συγγραφεῖσα ἐκ προστάγματος Κωνσταντίνου τοῦ φιλοχρίστου καὶ πορφυρογεννήτου δεσπότου... ἀρχομένη ὅπου ἔληξε ὁ Θεοφάνης (Οἱ μετὰ Θεοφάνην).

Θεοφυλάκτου ἐπιστ. = Θεοφυλάκτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας ἐπιστολαὶ ἐν PG τ. ΡΚϚ΄ στ. 307-558.

Wagner = *W. Wagner*, Carmina græca medii ævi, Lipsiæ 1874.

ZACHARIÄ, Geschichte = *K. E. Zachariä v. Lingenthal*, Geschichte des griechisch-römischen Rechts [3], Berlin 1892.

Ζέπος JGR = Jus græcoromanum ἐπιμελείᾳ Ι. καὶ Π. Ζέπου τ. I, Νεαραὶ καὶ χρυσόβουλλα τῶν μετὰ Ἰουστινιανὸν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, Ἀθῆναι 1931.

Ζωναρᾶς =* Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ Χρονικόν.

Ζώσιμος =* Ζωσίμου κόμητος καὶ ἀπὸ φισκοσυνηγόρου Ἱστορίας νέας βιβλία ἕξ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Παροράματα

Σελ. 13 σημ. 5 ἀντὶ 336 γρ. 366.

» 14 σημ. 7 ἀντὶ 869 γρ. 806 - 815.

» 14 σημ. 15 πρόσθες: Actes de l' Athos τ. III 38, V 318, AD τ. II 247, II 566.

» 15 στ. 5 ἀντὶ (374) γρ. (435), *οἱ τῆς συγκλήτου ἄρχοντες* (374).

» 17 στ. 9 ἀντὶ 216 γρ. 219.

» 19 στ. 21 *οἱ τῆς συγκλήτου* πρόσθες *βουλῆς*.

» 27 στ. 23 - 24 διαγρ. *οἱ τῆς γερουσίας*.

» 27 σημ. 3 πρόσθες: Νικηφ. Ἱστ. 5· σημ. 7 πρόσθες: Νικηφ. Ἱστ. 6, 44.

» 28 στ. 4 πρόσθες I 681.

» 30 σημ. 8 πρόσθες τ. ΡΙϚ΄.

» 31 σημ. 3 ἀντὶ 148 γρ. 178 καὶ ἀντὶ στ. 504 γρ. 554.

» 46 στ. 4 ἀντὶ ὑπ' αὐτοὺς γρ. ὑπ' αὐτούς).

» 86 ἀρ. 23 ἀντὶ 'Αλεξιὰς 134 γρ. 'Αλεξιὰς I 121, 122.

» 89 σημ. 7 ἀντὶ Πασχ. Χρον. 280 ἑπ. γρ. Πασχ. Χρον. 568.

» 90 σημ. 3 ἀντὶ 161 γρ. 621.

» 97 σημ. 4 στ. 14 ἀντὶ AD τ. V γρ. AD τ. I.

» 121 σημ. 4 ἀντὶ 263 γρ. 236.

» 126 σημ. 4 ἀντὶ Cod. Just. LXX 7. 6 γρ. Cod. Just. V 70. 7.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πίναξ πηγών[1]

Νόμοι καὶ κανόνες

Βασιλ. Β΄ 2. 229 (37), Β΄ 6. 8 (93), Β΄ 6. 13 (94), Στ΄ 1. 7 (37), Στ΄ 1. 8 (59), Στ΄ 1. 9 (37), Στ΄ 1. 11 (37), Στ΄ 1. 12 (35, 39), Στ΄ 1. 16 (37), Στ΄ 1. 21 (123), Στ΄ 1. 22 (123), Στ΄ 1. 24 (123), Στ΄ 1. 27 (125), Στ΄ 1. 35 (33), Στ΄ 1. 59 (12), Στ΄ 26. 4 (123), Ζ΄ 5. 35 (37), Ζ΄ 5. 87 (124), Ζ΄ 5. 90 (124), Ζ΄ 5. 91 (124), ΚΒ΄ 5. 15 (124), ΚΓ΄ 3. 34 (125), ΚΓ΄ 3. 74 (39), ΚΗ΄ 5. 6 (37, 126), ΚΗ΄ 5. 16 (59, 126), Λ΄ 1. 3 (59), ΛΖ΄ 5. 29 (126), ΛΗ΄ 1. 42 (37), ΛΗ΄ 10. 23 (126), ΝΣτ΄ 17. 53 (39), Ξ΄ 7. 3 (37), Ξ΄ 50. 37 (125).

Cod. Just. I 14. 2 (94), I 14. 3 (93, 94), I 14. 8 (94), I 16. 1 (94), I 17. 2 (94), I 19. 7 (94), I 22. 5 (94), I 31. 3 (12), I 39. 1 (94, 95), I 39. 2 (95), I 55. 3 (94), II 44. 4 (94), III 22. 3 (124), III 24. 2 (94, 124), III 24. 3 (124), III 38. 12 (94), IV 32. 26 (39, 125), IV 40. 3 (94), IV 65. 35 (94), V 4. 18 (94), V 4. 23 (126), V 4. 24 (94), V 4. 28 (126), V 4. 29 (126), V 27. 1 (126), V 33. 1 (126), V 70. 7 (126, πρβλ. 134), VI 7. 3 (94), VI 25. 7 (94), VI 30. 18 (94), VI 30. 22 (94), VI 51. 1 (94), VI 55. 11 (94), VI 56. 5 (94), VI 60. 1 (94), VI 60. 3 (94), VI 61. 1 (94), VII 62. 63 (94), VIII 41. 8 (94), VIII 55. 9 (94), IX 1. 21 (94), IX 2. 17 (94), IX 15. 1 (94), IX 41. 16 (125), IX 43. 3 (94), IX 46. 10 (94), X 32. 63 (94), XI 23. 2 (94), XI 48. 21 (94), XII 1. 4 (123), XII 1. 5 (123), XII 1. 7 (94, 123), XII 1. 10 (125), XII 2. 2 (94), XII 3. 1 (94), XII 16. 1 (123), XII 16. 3 (46), XII 29. 1 (12), XII 60. 2 (39).

Cod. Theod. I 6. 11 (124), II 1. 12 (97, 124), IV 6. 3 (126), VI 2. 15 (? = 10) (123), VI 2. 16 (? = 11) (123), VI 2. 20 (? = 15) (123), VI 2. 21 (? = 16) (123), VI 2. 22 (? = 17) (123), VI 2. 23 (? = 18) (123), VI 2. 24 (? = 19) (123), VI 2. 26 (? = 21) (123), VI 4. 1 (123), VI 4. 5 (123), VI 4. 10 (123), VI 4. 15 (123), VI 4. 23 (123), VI 4. 27 (123), VI 4. 33 (123), VI 23. 1 (123), VI 23. 4 (46), VI 26. 12 (123), IX 1. 13 (97, 124), IX 2. 1 (124), IX 16. 10 (124), IX 35. 2 (125), IX 35. 3 (125), IX 40. 10 (124), τ. I 2 σ. 1 - 4 (89, 94).

Const. haec quae necessario (94).

Dig. I 9. 6 § 1 (37), I 9. 7 § § 1 καὶ 2 (37), I 9. 8 (59), I 9. 9 (37), I 9. 11 (37), I 9. 12 § 1 (35, 39), I 18. 1 (33), V 1. 36 § 1 (37), XI 4. 3 (37), XII 2. 15 (124), XXIII 2. 16 (59, 126), XXIII 2. 42 § 1 (37, 126), XXIII 2. 44 (126), XXIV 1. 3 § 1 (59), XXVII 1. 43 (37), L 16. 238 (37).

Ἐπαναγ. Στ΄ 1 (33).

Καν. 28 Δ΄ Οἰκουμ. (34).

Νεαραὶ Μαρκιανοῦ ἀρ. 4 (126), Ἰουστινιανοῦ ἀρ. 13 κ. 1 (14), 38 πρ. (14), 43 (123), 62

[1] Οἱ ἐντὸς παρενθέσεως ἀριθμοὶ δηλοῦν τὰς σελίδας, ἐν αἷς (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὑπ᾽ αὐτὰς σημειώσεων) γίνεται μνεία τῆς παραπλεύρως σημειουμένης πηγῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κ. 1 (95, 101), 62 κ. 2 (35, 73, 76), 74 κ. 4 (38, 126), 81 (94), 117 κ. 4 (126), Τιβερίου ἀρ. 12 (94), Λέοντος Στ' ἀρ. 47 (95), 78 (8), Ρωμανοῦ Α' ἀρ. 5 (14, 66, 125), Κωνσταντίνου Ζ' ἀρ. 6 κ. 1 (27), Κωνσταντίνου Θ' παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 5 § § 8, 9 (52), § 11 (36, 52), Κωνσταντίνου Ι' ἀρ. 2 (14, 37, 58), Μιχαὴλ Ζ' ἀρ. 4 (86), Ἀλεξίου Α' παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 23 (53, 81, 125), Μανουὴλ Α' ἀρ. 64 (56, 125), Ἀνδρονίκου Β' Zachariae JGR τ. III σ. 660 ἀρ. 38 (99).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 13 - 14). *Σύγκλητος*: Βασιλ. Β' 1. 20, Β' 6. 8, Β' 6. 13, Στ' 1. 2, Στ' 1. 3, Στ' 1. 9, Στ' 1. 12, Στ' 1. 13, Στ' 6. 1, Στ' 7. 7, Στ' 29. 7, Ζ' 5. 12, Η' 1. 1, Θ' 1. 28, ΚΗ' 5. 36, ΛΗ' 9. 42, ΛΗ' 10. 23, ΜΒ' 3. 72, ΜΣτ' 2. 4, ΜΗ' 7. 35, ΜΘ' 1. 28, Ξ' 34. 27, Ξ' 49. 6, Ξ' 54. 14· Cod. Just. VI 4. 4 § 7 καὶ 28 Δ' Οἰκουμ.· νεαρὰ Ἰουστινιανοῦ ἀρ. 13 κ. 1, Λέοντος Στ' ἀρ. 47, 78, Κωνσταντίνου Ι' ἀρ. 2, Μανουὴλ Α' ἀρ. 64.

Ἱερὰ (ἱερωτάτη) σύγκλητος: νεαρὰ Ἰουστινιανοῦ ἀρ. 81, 124 κ. 1, Τιβερίου ἀρ. 12.

Συγκλητικοί: Βασιλ. Στ' 1. 5, Στ' 1. 8, Στ' 1. 10, Στ' 1. 11, Στ' 1. 12, Στ' 1. 14, Στ' 1. 19, Στ' 1. 21, Στ' 1. 22, Στ' 1. 24, Στ' 1. 25, Στ' 1. 26, Στ' 1. 27, Στ' 1. 28, Στ' 1. 31, Στ' 1. 32, Στ' 1. 33, Στ' 1. 34, Στ' 1. 35, (Στ' 1. 59: *σενάτορες*), Στ' 25. 5, Ζ' 5. 18, Ζ' 5. 87, Ζ' 5. 90, ΚΗ' 5. 16, ΚΗ' 5. 24, Λ' 1. 3, ΛΖ' 5. 29, ΛΗ' 1. 20, ΛΗ' 1. 63, ΛΗ' 10. 5, ΛΗ' 10. 23, ΜΣτ' 2. 4, ΝΔ' 1. 7, Ξ' 18. 12· Ἐπαναγ. Στ' 1· νεαρὰ Ἰουστινιανοῦ ἀρ. 43 πρ., κ. 1, 74 κ. 4, Κωνσταντίνου Θ' παρὰ Ζέπῳ JGR τ. I App. ἀρ. 5 § 11, Ἀλεξίου Α' αὐτ. ἀρ. 23.

Ἰδιωτικὰ νομικὰ ἔργα

Ἀριστηνὸς ἐν Συντάγματι τ. Β' σ. 29 (109), 176 (34).

Βαλσαμὼν αὐτ. τ. Α' σ. 50 (14), 80 (14), τ. Γ' σ. 324 (97, 102, 103, 106), τ. Δ' σ. 451 - 452 (39, 125), 523 (14, 119).

Ecl. Libr. I - X Basil. VII 5 παρὰ Zachariä, Geschichte σ. 355 σημ. 1245 (104, 124), αὐτ. σ. 376 σημ. 1356 (124).

Ζωναρᾶς ἐν Συντάγματι τ. Β' σ. 27 (109), 174 (34).

Λαυρεωτικὸς κῶδιξ I 114 (κεφ. 72) ἐν Ρωμανὸς ὁ Μελῳδὸς τ. 1 (1932) σ. 320 (14, 98, 102), I 114 (κεφ. 80) σ. 321 (14).

Πεῖρα ΚΕ' 17 (44), ΜΘ' 4 (14, 17, 51, 59).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 14). *Σύγκλητος*: Ἀριστηνὸς ἐν Συντάγματι τ. Β' σ. 174· Βαλσαμὼν αὐτ. τ. Γ' σ. 324· Ζωναρᾶς αὐτ. τ. Β' σ. 174.

Συγκλητικοί: Βαλσαμὼν αὐτόθι τ. Α' σ. 431, τ. Γ' σ. 604, τ. Δ' σ. 451· Ecl. libr. I - X Basil. VII 5 παρὰ Zachariä, Geschichte σ. 355 σημ. 1245, σ. 376 σημ. 1356· Ζωναρᾶς ἐν Συντ. τ. Β' σ. 27· Πεῖρα ΚΕ' 17, ΜΘ' 4.

Ἔγγραφα

ACO τ. II 1. 1 σ. 55 (13, 14, 108, 109), 64, 65, 66, 67, 69 (108), 70 (8, 108), 111, 143, 195 (8), τ. II 1. 2 σ. 207 ἑπ. (109), 208 (14), 266 (13, 14, 108, 109), 280 (13, 14, 108), 310 (14, 109), 317 (108), 334 (13, 108), τ. II 1. 3 σ. 362 (108, 109), 366, 370, 375, 393, 412, 415, 422, 442, 445 (108), τ. II 2. 2 σ. 110, 112 (108), τ. II 2. 3 σ. 173 (108), τ. II 3. 1 σ. 27, 28, 39, 40 (108), τ. III σ. 85, 86 (8).

Actes de l' Athos τ. III σ. 37 - 40 (98), 38 (14, πρβλ. 134· 55), 40 (55), τ. V

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

σ. 318 (14, πρβλ. 134· 55, 98), 336, 337 (14).
Actes de Lavra τ. I σ. 110 (83), 110-111 (81), 140 (84).
AD τ. I σ. 152-154 (97, 102, 106), 159 (92), 174 ἑπ. (54, 61, 98, 102, 105, 106), 203 (61, 97, πρβλ. 134· 100, 105, 106), 215 (101), 238 (61, 97, 100, 105, 106), 245 (32, 61, 97, 100, 101, 105, 106), 246 (97, 100, 105, 106), 247, (14, πρβλ. 134), 249-250 (61, 97, 104, 105, 106), 253 (97, 100, 105, 106), 259 (113), 321, 322 (52), 430-431 (14, 57, 75, 89, 92), 437 (34), τ. II σ. 172 (54), 173-174 (54, 57, 72, 124), 566 (14, πρβλ. 134· 122), τ. III σ 143 (122), τ. IV σ. 276-277 (54, 97, 103, 106), 329 (87), τ. V σ. 1-2 (91), 96 (79), 246-248 (37, 54, 57, 59), 293 (52), 294 (14, 19, 60, 121), 322 (83), 376 (85), τ. VI σ. 4 (85), 26 (88), 45, 49, 50 (86), 51 (81), 53 (86), 54 (87), 96 (80, 82, 86).
Archivio storico per la Calabria e la Lucania τ. 1 (1931) σ. 534-535 (13).
Βυζαντινὰ Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 479 ἑπ. (55, 97, 100, 104, 105-106), 487 ἑπ. (102).
ΕΕΒΣ τ. 3 (1926) σ. 126 (85).
Zachariæ JGR τ. III Coll. V ἀρ. 8 καὶ 9 (37, 54, 57, 59), 49 (97, 100, 101, 104, 105, 106).
Ζέπος JGR τ. I App. ἀρ. 27 (98, 100, 106).
Mansi τ. XI στ. 209 (47, 107, 109), 217 (47, 107, 109), 221 (47, 107, 109), 229 (47, 107), 345 (8), 357 (97, 101), 520, 549, 584, 612, 621 (109), τ. XII στ. 256, 310 (110), 999, 1051, 1114 (108), 1154 (8), τ. XIII στ. 157, 501, 526, 548, 570 (108), τ. XIV στ. 33 (14, 110), τ. XVI στ. 37 (47, 49, 67, 107), 43 (8), 44 (47, 49, 67), 53, 74 (8), 75 (47, 49, 107), 81 (8, 47, 49, 67, 107), 96 (8, 44, 67, 107), 134 (49, 67, 107), 143 (49, 67, 107), 157 (8), 158 (49, 67, 107), 309 (49, 107), 312 (107, 110), 329 (14, 50, 109), 344 (67), 357 (14), 360 (109), 371 (107), 384 (14), 392 (110), 396 (14), τ. XVIIA στ. 460 (14, 77, 122).
Οὐσπένσκη δίκη Ἰταλοῦ σ. 42 καὶ ἑπ. (14, 53, 86, 98, 100, 103, 106).
PG τ. ΡΜ΄ στ. 949 (75).
Σύνταγμα τ. Β΄ σ. 430-431 (98, 100, 106), τ. Ε΄ σ. 53 (98, 100, 106), 58 (80, 85, 86, 98, 100, 106), 62 ἑπ. (98, 100, 102, 103, 106), 66, 68 (109), 75 (100, 102, 106), 509, (121).
Fr. Trinchera, Syllabus κλπ. σ. 56-57, 58, 141, 475 (13).
Ficker, Erlasse σ. 11 καὶ ἑπ. (51, 52, 55, 97, 100, 102, 104, 105, 106), 19, 20 (51), 21, 22, (52).
Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 14). *Σύγκλητος*: ACO τ. II 1. 1 σ. 70, 111, 143, 195. τ. II 1. 2 σ. 207, 316, τ. III σ. 85, 86· AD τ. I σ. 159, 176, 177, 203, 238, 245, 249, 253, 256, 437, τ. V σ. 1-2, 247-248· Βυζαντινὰ Χρονικὰ τ. 11 (1904) σ. 479· Zachariæ JGR τ. III Coll. V ἀρ. 49· Mansi τ. VIII στ. 1086, 1119, 1122, τ. X στ. 740, τ. XI στ. 345, τ. XII στ. 1344, τ. XVI στ. 312, 317, 329, 340, 384· PG. τ. ΡΜ΄ στ. 949, 952, 956· Ficker, Erlasse σ. 20, 21.
Ἱερὰ σύγκλητος: ACO τ. II 1. 1 σ. 66, τ. II 1. 2 σ. 207, 209, 210, 222· Mansi τ. XI στ. 345, 357, τ. XII στ. 193, 256, 1154, τ. XVI στ. 344, 385, 389, 392· Εὐάγριος σ. 75· Ficker, Erlasse σ. 11-12.
Ὑπερφυὴς σύγκλητος: ACO τ. II 1. 1 σ. 64, 66, 67, 69, 70, 75, 77, 78, 84, 85, 87, 88, 94, 96, 97, 102, 103, 112, 113, 114, 117, 119, 120, 143, 181, 195, τ. II 1. 2 σ. 205, 208, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 288, 289, 305, 310, 311, 313, 314, 315, 316, 317, 334.
Συγκλητικοὶ ἄρχοντες: AD τ. I σ. 152, 153-154, 174-175, 178, τ. V σ. 247-248·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Σύνταγμα τ. Ε΄ σ. 53, 58, 62, 66.
Συγκλητικοί : ACO τ. II 1. 1 σ. 65, 66· AD τ. II σ. 173 - 174, τ. IV σ. 355· Mansi τ. XVI στ. 308, 320, 321· Σύνταγμα τ. Ε΄ σ 53, 63, 75, 509.
Οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς : AD τ. V σ. 294· Ζέπος JGR τ. I App. ἀρ. 27.

Σφραγῖδες

BZ τ. 28 (1928) σ. 395 (81), τ. 30 (1929-1930) σ. 637 ἀρ. 12 (87).
Bulletin de l'Institut archéol. bulg. τ. 8 (1934) σ. 344 ἀρ. 37 (81), ἀρ. 41 (85).
Βυζαντινὰ Χρονικὰ τ. 21 (1914) III σ. 196 - 197 (88).
Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως. Παράρτημα τ. 17 (1886) σ. 145 ἀρ. 5, 6 (81), ἀρ. 16 (88), ἀρ. 24 (83).
Journal intern. d'archéol. numismatique τ. 13 (1911) σ. 4-6 ἀρ. 5 (88).
Στ. Κυριακίδου, Βυζ. Μελέται σ. 93-94 (79, 86).
Κωνστ. Βυζ. μολυβδ. (1917) ἀρ. 53, 55α (84), 86 (88), 173 (80), 188α (84), 341 (82), 345 (81), 372 (85), 396 (87), 407α (82), 415 (87), 475, 476 (85), 477 (86), 478, 479 (84), 480 (88), 481 (87), 482, 482α (82), 483, 483α (80), 483β (85), 483γ (83), 483δ (81), 647α (83), 697 (88).
Κωνστ. μολυβδ. (1930) ἀρ. 65 (84), 69 (81), 73 (86), 95 (81).
Laurent ἐν Byzantion τ. 5 (1929) σ. 588 ἀρ. 1 (82), σ. 589 ἀρ. 1 (85), σ. 589 ἀρ. 2 (83, 86), σ. 589 ἀρ. 3 (83), σ. 589 ἀρ. 4 (84), σ. 590 ἀρ. 4 (87), σ. 590-591 ἀρ. 5 (87), σ. 592 ἀρ. 6 (87), τ. 6 (1931) σ. 781 ἀρ. 1 (81), σ. 781 ἀρ. 2 (84), σ. 782 ἀρ. 3 (81), σ. 782 (86).
Laurent ἐν Échos d'Orient τ. 30 (1931) σ. 473 - 477 (80), τ. 31 (1932) σ. 331 (85), τ. 32 (1933) σ. 49 (38).
Laurent ἐν Ἑλληνικὰ τ. 4 (1931) ἀρ. 26, 94 (83), 97 (87), 156 (85), 214 (83), τ. 5 (1932) ἀρ. 317, 332 (84), τ. 6 (1933) ἀρ. 434 (83), 494 (88).
Παντσένκο ἀρ. 5 (87), 51 ⟨52⟩ (82), 92 ⟨93⟩ (81), 94 ⟨95⟩ (81), 128 ⟨130⟩ (83), 135 ⟨139⟩ (85), 148 ⟨152⟩ (81), 162 ⟨166⟩ (82), 182 ⟨186⟩ (81), 230 ⟨235⟩ (84), 241 ⟨246⟩ (87).
Revue des études grecques τ. 13 (1900) ἀρ 155 (84).
Revue numismatique 1905 σ. 32 ἀρ. 286 (83).
G. Schlumberger, Mélanges d'arch. byz. Ser. 1ère σ. 204 ἀρ. 10 (88).
Schlumb. Sig. σ. 149 ἀρ. 1, 2 (88), σ. 335 ἀρ. 4 (85), σ. 408 (88), σ. 572 ἀρ. 1 (83), 2 (86), σ. 573 ἀρ. 3 (80), 5 (87), 6 (84), σ. 574 ἀρ. 7 (87), 8 (83), 9 (86), 10 (80), 11 (85), 12 (83), 13 (82), 14 (85), 15 (83), 16 (82), 17 (87), 18 (87), σ. 575 ἀρ. 19 (86), 20 (87), 21 (83), 22 (81), 23, 24, 25 (86), 26 (84), 27 (85), 28 (84), 29 (85), σ. 617 ἀρ. 5, 7 (85), σ. 624 (88), σ. 632 - 633 ἀρ. 2 (87), σ. 671 ἀρ. 2 (82), σ. 681 ἀρ. 1 (87), σ. 693 ἀρ. 2 (83), σ. 697 ἀρ. 5 (80), σ. 701 ἀρ. 1 (82), σ. 705 ἀρ. 4 (85), σ. 715 ἀρ. 1 (80).

Ἐπιγραφαὶ

Archæologisch - Epigraphische Mitteilungen aus Oesterreich τ. 7 (1883) σ. 178 ἀρ. 28 (12).
CIG τ. IV ἀρ. 8695 (80), 9540 (38).
CIL τ. V 8760 (12), τ. VIII 17414 (12).
H. Dessau, Inscriptiones lat. selectæ τ. II 2 ἀρ. 8883 (13).
Hermes τ. 20 (1885) σ. 311 - 312, 313 (12).
H. Omont, Miniatures des plus anciens manuscrits κλπ. pl. n. 63 (88).

Βασίλειος Τάξις

5 (15), 11 (12, 64), 15 (64), 18 (15, 67), 27 ἑπ. (115), 31 - 32 (65), 33, 34 (118), 61 καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἐπ. (40, 115), 73 ἐπ., 86 ἐπ. (115), 87 (63), 97, 99 ἐπ., 109 ἐπ. (115), 114 ἐπ. (115, 118), 119 ἐπ., 121 ἐπ. (115), 124 (117), 125 ἐπ. (115), 129 ἐπ. 137 ἐπ. (114), 138 (118), 142 ἐπ., 149 ἐπ., (114), 150 (40, 63), 157 ἐπ., 162 ἐπ. (115), 164 (40), 165, 169 (90), 170 ἐπ. (115, 118), 174 καὶ ἐπ. (40, 115), 180 ἐπ. (115), 182 (118), 191-192 (112), 193 (40), 194-196, 196-202 (112), 202 ἐπ. (40, 112), 207 ἐπ. (112), 209 ἐπ. (78), 210 (15, 68, 112), 211 (112), 215 (116), 216 (8), 217-220 (112), 223 (8), 225 ἐπ. (112), 229 ἐπ. (38, 112, 118), 232 ἐπ. (112), 234 ἐπ. (118), 235 (40), 236 ἐπ. (112), 242, 243 (56), 244 ἐπ. (112), 258 ἐπ. (40, 112, 118), 262 ἐπ., 263 ἐπ. (113), 276 (114), 277 (116), 278 ἐπ., 284 ἐπ. (113), 295 (8), 306 ἐπ., 308 ἐπ. (113), 321 (8), 343, 346 ἐπ., 360 ἐπ., 365 ἐπ. (113), 373 ἐπ. (116), 374 (15, πρβλ. 134· 118), 405 (15), 410 (8), 414 (15, 68, 76), 424 (15), 435 (15, πρβλ. 134), 439 (8), 440 καὶ ἐπ. (39, 78, 79, 113), 443 (8), 495 ἐπ. (114), 496 ἐπ. (118), 502 (119), 504 (15, 59), 516 (15), 525 ἐπ. (38), 528 ἐπ. (113), 532 ἐπ. (115), 534 ἐπ. (117), 538 ἐπ. (115), 542 (40, 115), 545 ἐπ. (114), 549 ἐπ. (115), 551 ἐπ. (116), 560 ἐπ., 562 ἐπ. (115), 563 ἐπ. (111), 566 ἐπ. (114), 568 (118), 600 ἐπ. (116, 118), 607 ἐπ. (113), 609 (90), 614 ἐπ. (113), 615 (65, 116), 616 (15), 619 καὶ ἐπ. (63, 64, 65, 116), 622 ἐπ. (38), 626 (113), 630 (114), 651 (8), 683, 686 (15).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 14 - 15). *Σύγκλητος :* 16, 31, 63, 66, 69, 73, 81, 84, 87, 88, 99, 100, 101, 103, 109, 110, 111, 114, 115, 119, 122, 124, 126, 127, 130, 133, 136, 142, 149, 150, 154, 157, 159, 162, 163, 164, 168, 170, 174, 181, 185, 191, 205, 210, 211, 215, 216, 217, 221, 223, 225, 226, 228, 230, 233, 234, 236, 237, 238, 239, 241, 242, 246, 258, 259, 260, 276, 278, 286, 288, 289, 290, 291, 295, 296, 306, 308, 321, 346, 360, 365, 375, 396, 410, 414, 422, 427, 431, 432, 433, 434, 439, 441, 443, 498, 499, 504, 528, 530, 539, 542, 544, 545, 550, 551, 552, 560, 562, 564, 565, 566, 605, 615, 619, 620, 626, 634, 681, 682.

Ἱερὰ σύγκλητος : 419, 421, 651.

Συγκλητικοί : 15, 28, 32, 61, 98, 119, 137, 138, 139, 170, 192, 193, 197, 202, 204, 207, 210, 213, 218, 229, 232, 233, 234, 236, 238, 242, 243, 258, 262, 277, 289, 303, 374, 414, 415, 416, 417, 418, 422, 423, 428, 431, 443, 495, 496, 497, 547, 561, 568, 569, 606, 615, 620, 621, 630, 679.

Οἱ τῆς συγκλήτου : 17, 22, 27, 29, 34, 84, 107, 117, 120, 167, 170, 175, 183, 194, 205, 222, 306, 318, 343, 437, 502, 503, 506, 512, 533, 548, 600, 607, 618, 621, 626, 628, 629.

Συγκλητικαί : 210, 211, 214, 618.

Κλητορολόγιον Φιλοθέου

707 (39), 712 (39, 44, 46, 119), 716-720 (40), 716 (37, 40, 42, 44), 717, 718-719 (44), 741 (15, 43, 93), 741-744 (114), 742 (15, 43, 45), 742-743 (44, 64, 74), 743, 744 (117), 744-757 (114), 746 (12), 751-752 (44), 752 (12, 15, 43, 45), 753 (64), 757 (15, 43, 45), 757-758 (43, 44), 759 (15, 43, 44, 45, 114), 760 (92, 118), 761 (15, 69, 115), 762 (15, 115), 762-763, 763-764 (115), 764 (44), 764-765 (115), 766 (15, 68, 115), 767 (12), 769 (43, 45), 773 (15, 115), 773-774 (115), 774 (15, 45, 115), 775, 776, 776-777 (115), 777, 779 (45), 779-780 (115), 780 (15, 45, 93), 780-781 (113), 781 (15, 45, 115), 782 (15), 789 (45), 790 (15).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 15). *Σύγκλητος :* 712, 736, 758, 760, 764, 781.

Συγκλητικοί : 707, 716, 720, 743, 752, 759, 779, 789.

Οἱ τῆς συγκλήτου : 765, 776.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἱστορικοὶ καὶ Χρονογράφοι

Ἀγαθίας

170 (18), 170 - 171 (96, 102, 105), 206 καὶ ἐπ. (96, 105), 284 (47, 121), 291, 294 (47).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 18). *Σύγκλητος βουλή:* 284, 294.

Ἀκροπολίτης

I 11, 36, 37, 66, 140 (22), 156 - 157, 159 (31), 188, 202, 225, 242 (22).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 22). *Προύχοντες:* I 7, 106, 158, 159, 188, 198.

Ἐν τέλει: I 7, 99, 109, 156, 159, 177, 184, 188, 198.

Ἀλεξιὰς

I 34 (113), 59 (71, 80), 64 (80), 71 (93), 109 (21, 53), 110 (67), 121, 122 (86, πρβλ. 134), 177 ἐπ. (103), 189 (21), 189 - 190 (90, 93), 203 (119), II 44, (21), 158 (21, 86, 121), 229 (21, 56, 92), 294 ἐπ., 295 ἐπ. (105), 296 (106), 297 (21, 56, 97, 105), 300 (97, 100, 105, 106), 301 (101).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 21). *Σύγκλητος:* I 34, 46, 71, 189, II 158.

Λογάδες τῆς συγκλήτου: I 191, 203, II 164, 300.

Ammian. Marcell.

XXII 2. 4 (34), XXVI 6 (12).

Anon. Vales.

6. 30 (34).

Ἀτταλειάτης

11 (119), 51 (77), 56 (91), 66 (82, 122), 69 (82), 71 (19), 87 (37, 60), 98 (19, 96, 101, 103, 105), 99, 100, 101 (19), 122 (19, 37, 119), 138 (87), 142 (79, 84), 143 (19), 167 (19, 122), 168 (84), 169 (80), 170 (81), 173 (80, 85), 192 (19, 90, 93), 199 (80), 242 (83), 247 (82), 269 - 270 (91), 270 (33), 275 (74), 286 (87), 293 (19), 298 (19, 87), 304 (19, 121), 308 (19, 62), 314 (19, 94), 317 - 318 (89, 94), 319 (19).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 19). *Σύγκλητος:* 11, 142, 256 - 257, 275.

Οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς: 169, 186, 317 - 318 (πρβλ. ἔνθ' ἀνωτ. σ. 134).

Γενέσιος

6 (19, 91), 51 - 52 (19, 93), 83 (48, 96, 103, 104, 106), 83 - 84 (101), 90 (93), 100 (19).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 19). *Σύγκλητος:* 6, 51 - 52, 73, 90.

Συγκλητικοί: 18, 83, 98 - 99.

Γεώργιος Μοναχὸς

II 558, 562, 563, 575, 624, 645 (27), 659 (7), 667 - 668 (91), 768 (122), 776 (33, 91), 778, (27).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 27). *Σύγκλητος:* 609, 610, 658 - 659, 667 - 668, 768, 776, 778.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δούκας

20 (25), 21 (25, 66), 103 (113, 114), 212 (33), 213 - 214 (55, 110), 253 (115), 264 (55, 121), 280 (92).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 25). *Σύγκλητος:* 25, 103, 213 - 214, 253, 264, 280.

Ἐνθυμήσεις

ἐν ΝΕ τ. 7 (1910) σ. 130 - 131 (80, 82), Ἑλληνικὰ τ. 3 (1930) σ. 458 - 469 (80, 82).

Εὐάγριος

42 (18, 69, 109), 44 (18, 109), 54 - 55 (18), 67 (18, 69), 68, 72 (109), 73, 124 (18), 125, (46), 144, 146, 197 (18), 208 (18, 121), 208 - 209 (18, 32, 91), 226 (18, 97, 103, 104, 106).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 18). *Σύγκλητος:* 68, 72, 86, 79, 144.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Γερουσία: 38, 42, 67, 125, 137.

Εὐνάπιος

FHG τ. IV σ. 55 ἀπ. ἀρ. 106 (16).

Εὐσέβιος

Βίος Κωνσταντίνου IV 67 (34).

Εὐστάθιος

FHG τ. IV σ. 141 ἀπ. ἀρ. 5 (17, 46).

Ζωναρᾶς

III 10, 113 (28), 124 - 125 (90), 164 (65, 113), 182 (19, 91), 175 (113), 178, 202 (32), 212 (65, 113), 217 (96, 110), 275 (32), 288 - 289 (122), 291 (73), 310 (31), 312 (91), 315 (7), 349 (28), 352 - 353 (93), 353 (90), 356 - 357 (117), 385 (28, 103), 385 - 386 (96, 104, 106), 386 (101), 392 - 393 (28, 93), 418 (28), 438 - 439 (28, 92), 448 - 449 (95, 100, 101, 103, 105), 455 (114), 457 - 458 (28, 50, 60), 504 (119), 506 (28, 94), 520 (78, 80), 535 (113), 597 - 598 (32), 600, 611 (28), 613 (28, 69), 613 - 614 (28, 33, 68), 645 (28, 60, 77), 649 (28, 77), 649 - 650 (52, 59, 77), 651 (28, 91), 653 (65), 655, 660 (81), 661 (28, 52, 82, 83), 663 - 664 (91), 667 (119), 670 (82, 122), 680 (28, 122), 685 (101), 694 (87), 695 (79, 84), 704 (82), 705, 712 (80), 715 (83), 719 (33, 91), 723 (87), 725 (32, 69), 733, 766 (119).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 28). *Γερουσία:* III 6, 15, 56, 125, 129, 133, 164, 212, 217, 244, 265, 352 - 353, 504, 535, 597, 607 - 608, 628.

Σύγκλητος: III 6, 59, 60, 122 - 123, 129, 178, 202, 207, 217, 244, 288 - 289, 291, 349, 353 - 354, 380, 448 - 449, 455.

Σύγκλητος βουλή: III 182, 244, 275, 283, 291, 312, 668.

Συγκλητικοί: III 42, 91, 148, 176, 288, 458 - 459, 663 - 664, 733.

Οἱ τῆς συγκλήτου: III 128, 328 - 329, 356-357, 704.

Οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς: III 663 - 664, 674, 682, 686, 716, 736, 762, 766.

Οἱ τῆς γερουσίας: III 653 - 654, 667, 729.

Ζώσιμος

115 (17), 139 (34), 140, 224, 261 - 262 (17), 280 ἑπ. (89).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 17). *Γερουσία:* 139, 204, 224, 245, 260, 268, 273, 278, 280 - 281, 281, 287, 288, 301, 304, 305, 308, 310, 323, 325, 327.

Οἱ ἀπὸ (ἐκ) τῆς γερουσίας: 97, 227, 245, 306.

Ἡσύχιος Μιλήσιος

FHG τ. IV σ. 154 ἀπ. ἀρ. 4 = Scr. orig. Const. I 47 (17).

Θεοδόσιος Μελιτηνὸς

93 (113), 102 (91), 108 (119), 118 (27), 142 (91, 119), 147 (119), 149 (100), 152 (122), 180 (90), 182 (33), 183 (27, 114), 191 (32), 194 (95, 101, 103, 105), 195 (32, 69, 116), 199 (114), 219 - 220 (50, 122), 221 (27, 32), 225, 235 (116).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 27). *Σύγκλητος:* 94, 102, 108, 142, 144, 147, 150, 152, 160, 164 - 165, 169, 194, 225, 235.

Θεόδωρος Σκουταριώτης

παρὰ Ἀκροπ. I 278 (96, 103, 105). Πρβλ. κατωτέρω Συν. Σάθα.

Θεοφάνης

104, 105 (26), 119 (6), 135 - 136 (26), 160 (33), 175 (6), 184 (90), 188 (47), 216 (6), 234 (76), 237 - 238 (96, 104, 105), 246 (48), 248 - 249 (26, 32), 252 (19, 91), 264 (6), 268 (7, 92), 279 (7, 92), 280 (96, 103, 105), 284 (116), 289 (91), 297 (32),

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

309 (33), 330 - 331 (96), 342 (119), 384 - 385 (26, 110), 400 (116), 443 (31), 454 (32, 48), 457 (40, 119, 122), 474 (33), 493 (91, 119), 494 (40, 119), 498 (7).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 26). *Σύγκλητος:* 28, 44, 80, 103, 105, 106, 114, 136, 160, 161, 164, 168, 173, 185, 188, 234, 244, 246, 248 - 249, 252, 264, 268, 279, 284, 289, 297, 330 - 331, 341, 342, 352, 390, 449, 457, 480, 493, 494.

Σύγκλητος βουλή: 124, 136.

Συγκλητικοί: 76, 114, 128, 138, 142 - 143, 144, 167, 175, 216, 377, 494.

Οἱ τῆς συγκλήτου: 95, 120, 122, 155, 160, 234.

Θεοφάνους Συνεχισταὶ

12 - 13 (7, 92), 18 (91), 79 (26), 85 - 86 (93), 88 - 89 (117), 138 (90), 149 (32), 171 - 172 (93), 173 (72), 199 (26, 117), 229 (26, 69, 117), 233 (117), 254 (32), 255, 255 - 256 (26), 350 (26, 69), 350 - 351 (26, 32, 69, 92, 117), 353 (114), 354 ἑπ. (104, 105), 355 - 356 (50, 96, 102), 364 (32), 369 - 370 (95, 100, 101, 103, 105), 370 (32, 69, 116), 377 (114), 378 (98, 100, 104), 384 (32), 387 - 388 (75), 407 (32), 414, 432 (116), 442 (50, 77), 444 (50), 447 (27), 467 (114), 469 - 470 (26, 51, 77), 473 (117), 474 - 475 (7, 92).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 26 - 27). *Σύγκλητος:* 18, 78, 88 - 89, 171, 172, 173, 207, 208, 208 - 209, 229, 233, 250 - 251, 369 - 370, 414, 432, 442, 444, 457, 467, 473, 474 - 475.

Σύγκλητος βουλή: 12 - 13, 173, 210, 238, 239, 248, 254, 350, 407.

Συγκλητικοί: 51, 149, 253.

Θεοφύλακτος Σιμοκάττης

39 (19, 37), 47 (48, 121), 51 (121), 126 (19, 122), 132 - 133 (32), 141 (36, 48, 121), 173 - 174 (19), 178 (7, 19, 92), 218 (7, 19, 69, 92), 224 (7, 76), 272 (7, 92), 291 (121), 296 (19), 300 (48), 302 - 303 (91).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 19). *Σύγκλητος:* 171 - 172, 224, 272, 302 - 303.

Σύγκλητος βουλή: 47, 132, 141, 218, 291, 300.

Ἰωάννης Ἀντιοχεὺς

FHG τ. IV σ. 605 ἀπ. ἀρ. 179 (26), σ. 608 ἀπ. ἀρ. 186 (26), σ. 610 ἀπ. ἀρ. 189 (26), σ. 611 ἀπ. ἀρ. 190 (26), σ. 614 ἀπ. ἀρ. 200 (26), σ. 615 ἀπ. ἀρ. 201 (26), σ. 616 - 617 ἀπ. ἀρ. 206 (26).

Ἰωάννης Ἐπιφανεὺς

FHG τ. IV σ. 274 § 2 (19, 121), § 3 (19, 48, 122), σ. 276 § 5 (19, 48, 122).

Κάνδιδος

FHG τ. IV σ. 136 (17).

Καντακουζηνὸς

I 28 (110), 42 - 43, 53 - 54 (33), 67 καὶ ἑπ. (54, 100, 103, 105, 106), 71 - 72 (54, 106), 90 - 91 (60, 121), 91 (54), 97 (31), 99 (56), 100 (33), 110, 113 (31), 126 - 128, 130 - 131 (32), 133 (32, 56), 154 (32), 156 (24), 157 - 158 (32, 56), 162 - 163 (24), 166 (24), 169 (122), 171 (96, 100, 101, 103, 105), 181 - 182 (25, 92), 182 ἑπ. (75), 196 - 204 (112), 225 - 226 (54, 122), 232, 240 (54), 243 - 244, 250 (122), 357 (24), 375 (122), 387 (60), 392 - 393 (24), 430 - 431 (25), 437 (103), 448 - 449 (96, 100, 105), 451, 457 (54), 551 (33, 61, 97, 100, 105, 106), 556 (97, 100, 102, 105, 106), τ. II 14 (56, 117), 20 ἑπ. (24, 54, 57, 75, 89, 90, 93), 25, 63 - 64, 79 (25), 82 - 83 (114), 145 (24), 165 - 167 (112), 173 (25), 211 (24, 75), 218 καὶ ἑπ. (24, 54, 62, 75, 112), 237 (25), 420 - 421 (25,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

54), 470-471 (93), 546 (24), τ. III 23-24 (24, 61, 97, 100, 104, 105, 106), 34, 80 (25), 168 ἑπ. (97, 100, 101, 105, 106), 256 ἑπ., 260 (25), 295 (25, 91, 92).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 24 - 25). *Σύγκλητος :* I 28, 93, 149, II 20-21, 30, 58, 210, 218, 444-445, 514-515.

Σύγκλητος βουλή : II 219, 307, 308.

Συγκλητικοί : I 26, 90, 90-91, 93, 130-131, 133, 169, 196, 202, 203, 225-226, 243, 244-245, 250, 287, 292, 375, 387, 396, 399, 448, 451, 454, 551, 556, II 14, 19, 63-64, 68-69, 82-83, 142, 144, 152, 165-166, 173, 420-421, 432, 515, 523, 537, III 9-10, 42, 258, 260, 295, 357, 363.

Οἱ τῆς συγκλήτου : I 27, 40, 42-43, 53-54, 67, 72, 75-76, 100, 128, 157-158, 181-182, 184, 225, 395-396, II 167, 218, 521.

Κίνναμος

18, 19 (21), 31 (21, 65, 114), 82-83 (114), 99, 100 (21), 135 (21, 53, 122), 136-137 (21, 53, 122), 184 (21), 185 (21, 114), 210 (21, 53, 122), 227 (21), 242 ἑπ. (22, 122), 269 (21), 277-278 (66, 116), 278, 287 (21).

Λέων Γραμματικὸς

128-129 (27), 135-136 (32), 147 (91), 157 (119), 171 (27, 110), 192 (32), 196 (31), 205 (91), 206 (119), 217 (27), 220-221 (122), 241 (93), 257 (90), 260 (92), 261 (33, 50), 262-263 (114), 263 ἑπ. (104, 105), 264-265 (50, 96, 102), 273 (32), 278-279 (31, 95, 100, 101, 103, 105), 279 (32, 69, 116), 285-286 (98, 100, 104, 114), 298 (75), 311-312 (27, 32), 317 (116), 322 (77), 326 (116).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 27 καὶ σημ. 5). *Σύγκλητος:* 84, 106, 109, 113, 116, 135-136, 147, 148, 156, 157, 205, 206, 209, 213, 214-215, 217, 220-221, 230, 237, 242, 278, 317, 326.

Συγκλητικοί: 96-97, 113, 128-129, 261, 262-263.

Λέων διάκονος

31 (19), 32 (113), 33-34 (7, 19, 51, 57, 59, 75, 90), 48 (112), 49 (59, 80), 94 (78, 80), 100 (119), 176 (121).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 19). *Σύγκλητος :* 32, 33-34, 41, 44-45, 47, 100, 101.

Λυδὸς

21-22 (45), 63-64 (18, 90), 115, 135, 138, 153 (18), 162 (90), 164-165, 166 (18).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 18). *Βουλή :* 63-64, 96, 115, 160-161.

Μαλάλας

321 (89), 361 (40), 371 (25, 76), 384 (25), 438-439 (96, 103, 105), 442 (47, 122), 472 (6), 493-495 (96, 104, 105).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 25). *Σύγκλητος :* 330, 337, 340, 341, 342, 344, 356, 358, 363-364, 367, 369, 370, 373, 375, 379, 383, 438-439.

Συγκλητικοί : 327, 331, 332, 334, 335, 336, 339, 348, 349, 350, 358, 360, 361, 366, 367, 371, 386, 388, 411, 421, 423, 427-428, 434, 442, 459, 472, 475, 476.

Μάλχος

FHG τ. IV σ. 113 ἀπ. ἀρ. 1 (17), σ. 114 ἀπ. ἀρ. 3 (17), σ. 119 ἀπ. ἀρ. 10 (17), σ. 122 ἀπ. ἀρ. 15 (17).

Μανασσῆς

110, 111 (28), 127 (48), 129, 167 (28), 194 (28, 48), 257 (28, 52), 271 (28).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 28) *Σύγκλητος :* 124, 129, 149, 156, 176.

Μένανδρος

FHG τ. IV σ. 203 ἀπ. ἀρ. 5 (18), σ. 204 ἀπ. ἀρ. 8 (18), σ. 222-223 ἀπ. ἀρ. 17

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(18), σ. 241 ἀπ. ἀρ. 39 (18), σ. 253 ἀπ. ἀρ. 49 (18).

Μιχαὴλ Γλυκᾶς

501 (27), 511 (32), 530 (48), 545, 547 (28), 551 (32, 69), 573 (78, 80), 574 - 575 (121), 580 (28, 52), 585 (119), 588 (83), 599 (77), 602 (82, 122), 604 (82, 119), 608 (119), 619 (119), 622 (28).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 28). *Σύγκλητος :* 491, 530, 534, 590, 592, 599 - 600, 604, 607, 608.

Συγκλητικοί : 476, 585, 619.

Νεόφυτος ἔγκλειστος

3 (22).

Νικ. Βρυέννιος

41 (80), 48 (21), 96 (86), 101 (53), 107 (85), 122 - 123 (21, 76), 130 (82), 146 (85).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 21). *Οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς :* 101 - 102, 118, 120, 121, 128 - 129.

Νικ. Γρηγορᾶς

I 53, 60 (24), 62, 64 (75), 70 (24), 72 (24, 54, 122), 79 (58), 167 (114), 169 - 170 (90, 97, 100, 104, 106), 186 (31), 220 (54), 263 (24, 54), 291 (24, 122), 303 (103), 312 ἑπ. (98, 105), 397 - 398 (122), 405 (24), 497 (54), 530 ἑπ. (103), 531 καὶ ἑπ. (98, 100, 101, 105), 557 - 558 (24, 61, 97, 100, 105, 106), τ. II 578 (24), 598 (24, 93), 604 (24, 114), 606 (24), 606 - 607 (24, 38), 607, 613, 614 (24), 680 (6, 121), 682 (6), 696 - 697 (24, 62, 93), 701 - 702 (24), 761 - 762 (62), 846 (75, 92), 1038 (24, 97, 100, 102, 105, 106, 122), τ. III 64, 242, 507 (24).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 24). *Σύγκλητος :* I 97, 158 - 159, 167, 303, 531 - 532, II 761 - 762.

Συγκλητικοί : I 395 - 396, 403, 411, II 680, 682 - 683, 846, 1038, 1144, III 188.

Οἱ τῆς συγκλήτου : I 68, 79, 169, 397, 398, 497.

Νικηφόρου Ἱστορία

30 (96), 48 (27), 52 (33), 72 - 73 (31).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 27, πρβλ. 134).

Νικ. Χωνιάτης

56 (22), 70 (110), 82 (33), 120 (113), 151 (21, 53, 122), 206, 279 (22), 280 (22, 62), 337 ἑπ. (96, 106), 338 (98), 349 (22), 350 - 351 (53, 72), 351 (22), 424 ἑπ. (22, 94), 429 (22, 96), 508 (22), 538 (122), 551 (22), 574 (22, 66, 117), 593 (22), 594 (22, 38), 600 (22, 112), 631 (22, 66, 93), 648 ἑπ. (53), 749 (22, 36, 54, 73), 850 (73).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 22). *Σύγκλητος :* 120, 338, 406, 743 - 744.

Γερουσία : 82, 425, 439, 598.

Οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς : 70, 315, 338 - 339, 850.

Ὀλυμπιόδωρος

FHG τ. IV σ. 67 - 68 ἀπ. ἀρ. 44 (16).

Πασχάλιον Χρονικὸν

521 (26), 528 - 529 (87), 529 (34), 568 (89, πρβλ. 134), 571, 573 (90), 587 (26, 76), 596 (26, 76), 604 (26), 621 (90, πρβλ. 134), 703 - 704 (112).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 26). *Σύγκλητος :* 522, 529, 552, 553, 555, 559, 569, 571, 572, 573, 574, 584, 589, 594, 595, 601.

Συγκλητικοί : 552, 553, 557, 590, 595, 596, 703.

Παχυμέρης

I 40 - 41 (23, 75), 41 (23, 66), 48, 53, (23), 66 (24), 97 (66), 135 - 136 (23, 33,

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

122), 136, 158 (23), 160 (23, 105), 210 (23), 260 (23, 97, 100, 104, 106), 306 (114), 312 - 313 (103), 377 (23, 33, 54, 98, 103, 104, 106), 384 (54, 122), 461 (116), τ. II 68, 69, 70 (23), 84 - 85, 86 (114), 89 - 90 (97, 104, 106), 90 (23, 100, 106), 127 καὶ ἑπ. (97, 104, 106), 129 - 130 (30, 97, 100, 104, 106), 154 (23, 115), 160 (62, 100, 106), 160 - 161 (95, 103), 162 (23), 181 (101), 188 (23, 98, 100, 101, 103, 105, 106), 195 - 196 (112), 197 (23), 236 (99), 267, 290 - 291, 366 (23), 378 (23, 117), 381 (24, 97, 100, 104), 405 (23), 408 - 409 (98, 100, 103, 105), 432 (23), 498 (23, 54, 60, 113), 499 (23), 504 (23, 114), 521, 533 (23).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 22 - 24). *Σύγκλητος :* I 299, 306, II 84, 86, 127, 129, 160, 237, 381, 462, 474, 498.

Συγκλητικοί : I 384, 461, II 236.

Οἱ τῆς συγκλήτου : I 307, II 408, 486.

Οἱ τῆς γερουσίας : I 96, 97, 101, II 498.

Πέτρος πατρίκιος

FHG τ. IV σ. 190 ἀπ. ἀρ. 16 (18).

Πρίσκος

FHG τ. IV σ. 72 ἀπ. ἀρ. 1 (16), σ. 74 ἀπ. ἀρ. 4 (17), σ. 75 ἀπ. ἀρ. 5 (17), σ. 77 ἀπ. ἀρ. 7 (16).

Προκόπιος

Ἀνεκδ. 11 (17), 21 (38), 65 (38, 126), 73 (91), 77 καὶ ἑπ. (18, 47, 121), 78 (17), 91 (7), 106 - 107 (121), 167 (38, 59), 170 - 171 (38, 47, 59, 96, 101, 103, 105), 174 - 176 (95, 101, 103, 105).

Κτισμ. 21 (12), 39 (17, 90), 41 (17, 114).

Πολ. I 123 (17), 125 (18), 140 - 141 (103, 125), 141 (96, 103, 105), 315 (17), 327 (18), 332 (17), 336 (18), 446 (36), 458 (59), 497, 529 - 530 (47), τ. II 15 (38), 16 ἑπ. (121).

28 (36, 38), 102 (18, 122), 282 - 283 (121), 298 (113), 440 - 441 (90, 95, 101, 102, 103, 105, 106), 526 (121), 618 (121), 625 (122), 666 - 667 (17, 18).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 17 - 18). *Σύγκλητος βουλή :* Ἀνεκδ. 73, 91, 106 - 107, 176, 184 - 185, Πολ. II 440 - 441, 526.

Ἀνὴρ ἐκ βουλῆς : Πολ. I 141, 446, 497, 529 - 530, II 16, 22, 282, 618.

Ἀνὴρ ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς : Ἀνεκδ. 66 - 67, 77, 79, 158, 160, Πολ. II 625.

Οἱ ἐκ βουλῆς : Ἀνεκδ. 77, 122, Πολ. I 128, 133, 313, 314, II 294.

Βουλῆς ἀξίωμα λαβεῖν, ἄγειν, αἴρειν κ.λ.π. Ἀνεκδ. 21, 65, 167, 170 - 171, Πολ. II 5, 15, 28.

Scr. orig. Const.

I 17 - 18 (17, 89), 42 (89), 49 (91), 258 (90), τ. II 139, 172 - 173 (89).

Σκυλίτσης (παρὰ ***Κεδρηνῷ***)

I 563 (27), 565 (90), 604 (26), 610 (27, 90), 643 (6), 645 - 646 (27), 650 (6), 681 - 682 (28, πρβλ. 134· 113), 685 - 686 (32), 691 (19), 700 (96, 103, 105), 706 (91), 792 (116), τ. II 13 - 14 (119), 20 (32, 48), 22 (110), 24 (31), 43 (91), 48 - 49 (48, 91), 100 - 101 (93), 138 (90), 147 καὶ ἑπ. (96, 101, 103, 104, 106), 158 - 159 (93), 176 (117), 202 (93), 246 - 247 (92), 247 (27, 32, 69, 117), 249 (114), 259 (32), 264 (95, 100, 101, 103, 105), 265 (28, 32, 69, 116), 273 - 274 (114), 274 (98, 104), 281 (32, 50), 290 (75), 303 - 304 (122), 304 (31, 50, 77), 305 (32), 309 - 310 (116), 335 (28, 116), 352 - 353 (98, 106), 368 (94, 119), 379 (78, 80), 404 - 405 (121), 412 - 413 (113), 414 - 415 (121), 440 (6), 480 - 481 (83, 84), 505 (119), 514 (83), 535 (119), 536 (115), 539 - 540 (90), 541, 558 (84), 563 (27), 610 (52, 77), 612 (81), 614 - 615 (53, 119, 122), 622 (84),

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

628 (80), 632 (82, 83), 635 (91), 644 (82, 122), 648 (82), 649 (119), 651 (82, 114), 656-657 (28, 37, 60), 665 (103), 678 (119), 685 (87), 688-689 (119), 702 (82), 703 (80), 726 (27), 727 ἑπ. (83, 84), 728 (82), 731 (122), 733 (91), 735 (87), 738 (121), 739 (87), 743 (28, 32, 69).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 27-28). *Σύγκλητος:* I 586, 602, 603, 616, 625, 632, 636, 650, 680, 681, 685, 691, 706, 713, 753, 754, τ. II 18, 20, 22, 40, 43, 48, 95, 101, 138, 140, 142, 158, 159, 160, 181, 199, 247, 259, 264, 274, 278, 284, 310, 352, 507, 535, 536, 537, 539, 541, 556, 615, 649, 651, 665, 666, 688, 733.

Σύγκλητος βουλή: II 202, 246, 273, 368.

Γερουσία: I 521, II 120, 127, 202, 440, 665.

Συγκλητικοί: I 541, 607, 643, 645, 646, 650, τ. II 59, 74, 142, 176, 249, 281, 301, 404, 505, 542, 605, 614, 634, 635, 678, 738.

Οἱ τῆς συγκλήτου: II 651, 702, 731.

Πρωτεύοντες τῆς συγκλήτου: I 792, II 95, 507.

Οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες: II 290, 352-353, 614.

Συνεχιστὴς Γεωργίου Μοναχοῦ

766 (27), 791 (93), 798 (122), 847 (27), 849 (114), 850-851 (50, 96, 102, 104, 105), 864 (31, 95, 100, 101, 103, 105), 871 (98, 100, 104), 879, 900 (27), 919 (116).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 27). *Σύγκλητος:* 766, 791, 795, 798, 823, 827, 864, 905, 919.

Σύνοψις Σάθα

46 (33), 48 (89), 53 (29, 33), 64 (28), 79-80, 80 (26), 92, 117 (28), 136 (33), 137 (115), 139-140 (49), 153 (51, 116), 153-154 (51, 59, 77), 154 (57), 159 (52), 160-161 (52, 57, 59), 164 (81), 165 (52, 59, 82, 122), 167 (101), 171 (28, 36, 60), 171-172 (74), 172 (53), 181, 212 (29), 218 (28), 232 καὶ ἑπ. (29, 98, 100, 104, 106), 237 (113), 248 (29), 326-327 (96, 98, 106), 327 (28), 332 (53, 72), 333 (28), 351, 382 (29), 413 (28, 38), 457 (96, 103, 105), 538-539 (31).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 28-29). *Σύγκλητος:* 49, 59, 75, 79, 84, 85, 101, 102, 103, 110, 137, 153, 154, 155, 161, 165, 167, 171, 172, 181, 237, 414, 443, 452, 467· πρβλ. Θεοδ. Σκουτ. παρὰ Ἀκρ. I 282.

Συγκλητικοί: 54, 68, 69, 83, 87, 89, 119, 139, 143, 164, 171.

Οἱ τῆς συγκλήτου: 46, 62, 159, 169, 170, 317, 326, 457· πρβλ. Θεοδ. Σκουτ. παρὰ Ἀκρ. I 278.

Σωζομενὸς

στ. 877 (17), 937-940 (17, 34, 89), 1032 (17, 34), 1124, 1185, 1324, 1433, 1568, 1612 (17).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 17). *Σύγκλητος:* στ. 937-940, 1612, 1613.

Σωκράτης

στ. 293, 348, 380, 457, 577, 601, 676-677 (17), 721 (17, 89), 756, 840 (17).

Φιλοστόργιος

22 (17, 34, 89), 31 (17, 89), 82, 153 (17), 206 (17, 34), 219 (17, πρβλ. 134), 233 (17).

Φραντζῆς

12-13 (25, 75), 16 (25, 57), 32 (25), 67 (25, 62, 93), 108 (114), 111 (25, 93), 176-177 (25, 33, 110), 206 (25), 233 (58), 291 (121), 305 (113).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 25). *Σύγκλητος:* 12, 13-14, 19-20, 53, 67, 108.

Οἱ τῆς συγκλήτου: 7, 16, 20, 233.

Ψελλὸς

Μεσ. Βιβλ. τ. IV σ. 393 (20, 52), 430-431 (20, 60), τ. V σ. 122 (121), 124, 204 (52),

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

205 (37, 52), 209 (37, 52), 219 (86), 272 (83), 309 (82), 388 (20), 406 (84), 423 (83), 467 (86), 521 (121).

Scr. Min. τ. I σ. 22 καὶ ἐπ. (20, 60, 73, 103), 33 (79), 110-111 (50), 111, 153 (20), 242 ἐπ. (105), 243 καὶ ἐπ. (102, 105), 244 (20, 68, 74, 102), 246-247 (20, 98), 247 (98, 102), 251 (20, 98, 102), 276 (20), 357 (86), τ. II 46 (82), 60 (84), 152 (71).

Χρον. τ. I (Κωνσταντῖνος Η') κ. 9 (20)· (Ρωμανὸς Δ') κ. 9, 10 (121)· (Μιχαὴλ Δ') κ. 2 (59), κ. 3 (20, 91, 114), κ. 10 (119), κ. 14 (57), κ. 23 (32), κ. 42 (92), κ. 46 (20)· (Μιχαὴλ Ε') κ. 2 (59), κ. 10 (20), κ. 23 (95, 100, 103)· Θεοδώρα κ. 47 (20), κ. 51 (69)· (Ζωή - Θεοδώρα) κ. 3 (20, 68), κ. 11 (20, 56), κ. 18 (20), κ. 22 (33)· (Κωνσταντῖνος Θ') κ. 10, 22 (20), κ. 29 (36, 60, 65), τ. II κ. 93 (20), κ. 104 (20, 33), κ. 136-137 (60, 125), κ. 137 (73), κ. 177 (20, 52, 59)· (Μιχαὴλ Στ') κ. 14 (59, 81), κ. 18 (20, 52, 77), κ. 22, 36 (20), κ. 42 (83)· (Θεοδώρα) κ. 6 (20)· (Κωνσταντῖνος Ι') κ. 11 (20, 33), κ. 14 (56), κ. 15 (20, 60), κ. 36 (91), κ. 47 (20).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 20). *Σύγκλητος:* Μεσ. Βιβλ. τ. IV σ. 323, Scr. Min. I σ. 111, 197, 251-252, Χρον. I κ. 58, II κ. 134, 136 (Κωνσταντῖνος Θ'), κ. 7 (Κωνσταντῖνος Ι').

Σύγκλητος βουλή: Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 124, 204, Scr. Min. I σ. 246-247, 318, Χρον. I κ. 12, 23 (Μιχαὴλ Ε'), II κ. 42 (Μιχαὴλ Στ').

Γερουσία: Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 115, Scr. Min. I σ. 197, 244, 318, Χρον. I κ. 29 (Κωνσταντῖνος Θ'), II κ. 14 (Κωνσταντῖνος Ι').

Συγκλητικοί: Μεσ. Βιβλ. τ. V σ. 133, 209, Scr. Min. II σ. 152.

* *Οἱ τῆς πρώτης βουλῆς:* Μεσ. Βιβλ. τ. IV σ. 364, Scr. Min. I σ. 279, Χρον. I κ. 42 (Μιχαὴλ Δ'), κ. 51 (Μιχαὴλ Ε'), II κ. 17 (Μιχαὴλ Στ').

Συγκλητικὴ τάξις: Scr. Min. I σ. 23-24, Χρον. τ. II κ. 1, 30, 33, 35, 40 (Μιχαὴλ Στ'), κ. 47 (Ἰσαάκιος Α').

Ψευδο - Συμεὼν μάγιστρος

612 (27), 625 (93, 119), 634 (122), 659 (72), 691 (90), 697 ἐπ. (27, 92), 698 (27, 32, 69, 117), 700 (27, 114), 701 (50, 96, 102, 104, 105), 708 (95, 100, 101, 103, 105), 715 καὶ ἐπ. (98, 100, 104), 737 (27, 32), 749 (116), 754 (50, 77), 757 (27, 51, 77), 760 (59).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 27). *Σύγκλητος:* 607, 625, 631, 634, 658, 701, 708, 749, 754, 760.

Ψευδο - Κωδινὸς

3-4 (100), 5 (37), 88 (112), 98 (29, 112), 99 (112), 107 (29, 59, 112), 216 (29, 55).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 29). *Συγκλητικοί:* 88, 98, 99.

Ἐπιστολαί, παραινετικὰ καὶ ῥητορικὰ ἔργα

Γεωργίου Βαρδάνη ἐπιστ. (30).

Γεώργιος Κύπριος ἐν PG τ. ΡΜΒ' στ. 364 (29).

Γρηγ. Ἀντίοχος ἐν BZ τ. 40 (1940) σ. 354 (53), 382 (29, 53), 393 (72).

Δημ. Χωματιανὸς στ. 488-490 (29).

Ἐπιστ. Βιεν. κωδ. ἐν ΝΕ τ. 19 (1925) σ. 277 (37, 44, 51).

Εὐστάθιος ἐν PG τ. ΡΛϚ' στ. 28, 33, 44 45 (29).

Θεμίστιος IV 66. 4 (34), XXXIV (73).

Θεοδώρου Στουδίτου ἐπιστ. ἐν PG τ. ϞΘ' στ. 1313, 1316 (49, 77).

Θεόδωρος Ὑρτακηνὸς παρὰ Fr. Boissonade, Anecd. gr. I 290 (29, 54).

Θεοφυλάκτου ἐπιστ. ἐν PG τ. ΡΚϚ' στ. 364 (80), 377, 497 (84).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἰωάννης Δοκειανὸς παρὰ Ch. Hopf, Chron. gr. rom. σ. 250 - 251 (30).

Κυδώνη ἐπιστ. σ. 84 (29, 61, 66).

Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Α΄ σ. 157, 162 (53), 314 (30, 53), 322 (53), 356 (30), τ. Β΄ σ. 117 (53, 57), 307 (57).

Νικ. Μυστ. ἐπιστ. ἐν PG τ. ΡΙΑ΄ στ. 53, 72 (29), 148, 149, 176 (92), 192, 193 (7, 92).

Νικ. Χων. ἐν Μεσ. Βιβλ. τ. Ι σ. 85 (30).

Πρὸς υἱὸν Ρωμανὸν σ. 112 (29), 234 (29, 33).

Ρωμανοῦ Α΄ ἐπιστ. ἐν ΔΙΕΕ τ. 2 (1885-1889) σ. 398-399 (29, 50).

Ρωμανοῦ Β΄ μονῳδία ἐν BCH τ. 2 (1878) σ. 271 (30, 114).

Στρατηγικὸν Κεκαυμένου σ. 98 (29, 120).

Symm. Ep. II 57, X 50 (123).

Χοιροσφάκτης σ. 129 (29, 73).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 29 - 30). *Σύγκλητος:* Ἀλεξίου Μακρεμβολίτου λόγος ἱστορικὸς κλπ. παρὰ Ἀ. Παπαδοπούλῳ - Κεραμεῖ, Ἀναλ. Ἱεροσολ. Σταχυολογίας τ. Α΄ (1891) σ. 145· BZ τ. 8 (1899) σ. 25· Ἐπιστ. Βιεν. κωδ. ἐν ΝΕ τ. 19 (1925) σ. 277· Εὐστάθιος ἐν PG τ. ΡΛΕ΄ στ. 729, τ. ΡΛϚ΄ στ. 40, 45· Θεοδώρου Στουδίτου ἐπιστ. ἐν PG τ. ϞΘ΄ στ. 1313· Ἰωάννου Δοκειανοῦ ἐγκώμιον κλπ. παρὰ Ch. Hopf, Chr. gr.-rom. (1873) σ. 255· Ἰωάννης Μαυρόπους ἔκδ. P. de Lagarde ἐν Abhandl. d. Gött. Ges. d. Wiss. Hist.-phil. Cl. τ. 28 (1881) σ. 91· Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Α΄ σ. 162, 231, 355, τ. Β΄ σ. 117, 307· Νικ. Μυστ. ἐπιστ. ἐν PG τ. ΡΙΑ΄ στ. 148, 149, 176, 180, 192, 193· Πρὸς υἱὸν Ρωμανὸν 83.

Σύγκλητος βουλή: Δημ. Χωματιανὸς στ. 488, 490· Κυδώνη ἐπιστ. σ. 84· Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Α΄ σ. 322· Πρὸς υἱὸν Ρωμανὸν σ. 89.

Γερουσία: Γεωργίου Κυπρίου ἐγκώμιον κλπ. ἐν PG τ. ΡΜΒ΄ στ. 353· Θεόδωρος Ὑρτακηνὸς παρὰ Fr. Boissonade, Anecd. gr. I (1829) σ. 290· Μιχ. Χων. Σωζ. τ. Α΄ σ. 355· Χοιροσφάκτης σ. 125.

Βίοι ἁγίων

Β. Ἀνδρέου . . . σαλοῦ ἐν PG τ. ΡΙΑ΄ στ. 748 (90).

Β. Ἀντωνίου Α΄ παρὰ Ἀ. Παπαδοπούλῳ - Κεραμεῖ, Monumenta gr. et lat. ad hist. Photii patr. pertinentia τ. I (1899) σ. 12 (110).

Β. Γρηγ. Ἀκραγ. ἐν PG τ. ϞΗ΄ στ. 612 - 613 (30, 90, 92, 107), τ. ΡΙϚ΄ στ. 220 - 221 (30, πρβλ. 134· 92, 107 - 108).

Β. Δαυΐδ, Συμεὼν Γεωργίου κλπ. ἐν Anal. Boll. τ. 18 (1899) σ. 236 (121, πρβλ. 134).

Β. Εὐαρέστου ἐν Anal. Boll. τ. 41 (1923) σ. 316 (48).

Β. Εὐθυμίου σ. 1 (117), 9 (115), 11 (50, 57, 116), 33, 34 (114), 35 (115), 39 - 40, 40, 44 - 45 (114), 48 ἑπ. (104), 56 ἑπ. (97), 57 ἑπ. (100, 105), 58 (50), 63 - 64 (98, 100, 104, 106), 74 (110).

Ἐγκώμιον εἰς Θεόδωρον Συκεώτην ἐν Anal. Boll. τ. 20 (1901) σ. 269 (116).

Β. Ἰγνατίου ἐν PG τ. ΡΕ΄ στ. 517 - 520 (48), 544 - 545 (107).

Β. Ἰσιδώρου 86 (105), 130 (30).

Β. Ἰωάννου ἐλεημ. ἔκδ. H. Gelzer σ. 36 (112), ἐν Anal. Boll τ. 45 (1927) σ. 43 (112), 48 - 50, 56 (48).

Β. Ἰωσὴφ ἐν PG τ. ΡΕ΄ στ. 968 - 969 (30, 77, 122).

Μάξιμος ἐν PG τ. Ϟ΄ στ. 81 (96), 88 (48, 97, 101, 103, 105, 106), 109 καὶ ἑπ. (48, 97, 103, 105, 106), 112 (97), 113 (48), 116 (97), 120 (48), 125 (106), 128 (48), 129 (101), 137 (48, 122), 140 (48, 122), 169 (97, 105), 209 (97, 101, 105).

Β. Μιχαὴλ Μαλεΐνου ἐν Revue de l' Orient chretien τ. 7 (1902) σελ. 551 (36, 50).

Β. Μιχαὴλ συγκ. 234 (90, 116), 241 (30, 90), 248 - 249 (90).

Β. Νικηφόρου 137 (115), 154 (30, 110), 157 (113).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Β. Νίκωνος Μεταν. ἐν ΝΕ τ. 3 (1906) σ. 178 (30, 77).
Β. Συμεὼν νέου σ. 4 (κ. 3) (37, 51), σ. 6 (κ. 4) 70, σ. 144 (κ. 104) (30).
Β. Φιλαρέτου σ. 149 (30), 161 (117).

Ὁρολογικὰ (βλ. ἀνωτ. σ. 30). *Σύγκλητος:* Δωροθέου Διδασκαλίαι ψυχωφελεῖς ἐν PG τ. ΠΗ' στ. 1836· Βίος Εὐθυμίου σ. 9, 12, 21, 33, 35, 59· Εὐτυχίου ἐν PG τ. Π϶' β στ. 2377· Θεοδώρου Συκεὼν ἔκδ. Θ. Ἰωάννου, Μνημεῖα ἁγιολογικὰ (1884) σ. 437, ἐγκώμιον τοῦ αὐτοῦ ἐν Anal. Boll. τ. 20 (1901) σ. 269· Ἰγνατίου στ. 489, 541, 545· Ἰσιδώρου σ. 86, 116-117· Ἰωάννου Βατάζη ἐν BZ τ. 14 (1905) σ. 214· Ἰωάννου ἐλεημ. ἔκδ. H. Gelzer (1893) σ. 36, ἐν Anal. Boll. τ. 45 (1927) σ. 49-50, 56· Μάξιμος ἐν PG τ. Ϟ' στ. 81, 88, 109, 112, 116, 125, 140, 209, τ. ϞΑ' στ. 328· Μάρκου Εὐγενικοῦ ἐν BZ τ. 11 (1902) σ. 57· Μιχαὴλ συγκ. σ. 234, 248-249· Νικήτα ἡγ. Μηδικίου ἔκδ. Τρ. Εὐαγγελίδου, Οἱ βίοι τῶν ἁγίων (1895) σ. 300· Νικηφόρου σ. 157· Παρασκευῆς νέας παρὰ Ἀ. Παπαδοπούλῳ-Κεραμεῖ, Ἀναλ. Ἱεροσ. Σταχυολ. τ. Α' (1891) σ. 448-449· Φιλαρέτου ἐν Byzantion τ. 9 (1934) σ. 145.

Σύγκλητος βουλή: Βίος Ἀντωνίου παρὰ Ἀ. Παπαδοπούλῳ-Κεραμεῖ, Monum. gr. et lat. κλπ. τ. I (1899) σ. 12· Δαυῒδ, Συμεὼν κλπ. ἔνθ. ἀνωτ. σ. 236, 245· Εὐθυμίου σ. 4, 40, 71, 74· Ἰσιδώρου σ. 55· Ἰωάννου ἐλεημ. σ. 43, ἐν Anal. Boll. τ. 45 (1927) σ. 43· Μιχαὴλ Μαλεΐνου ἐν Revue de l' Or. chr. σ. 7 (1902) σ. 551· Νικηφόρου σ. 154· Συμεὼν νέου σ. 4 (κ. 3).

Ἱερὰ σύγκλητος: Βίος Εὐδοκίμου ἐν Ἰζβέστια τ. 13 (1908) σ. 218-219· Εὐθυμίου σ. 11, 34, 35, 39, 40, 42, 44-45, 48, 57· Εὐτυχίου ἐν PG τ. Π϶' β στ. 2301· Ἰγνατίου στ. 544· Μάξιμος τ. Ϟ' στ. 169.

Συγκλητικοί: Βίος Εὐαρέστου ἐν Anal. Bolland. τ. 41 (1923) σ. 316· Εὐθυμίου σ. 41· Ἰγνατίου στ. 517, 520, 532, Ἰωάννου ἐλεημ. σ. 49-50· Θεοδώρου Συκεὼν ἔκδ. Θ. Ἰωάννου ἔνθ' ἀνωτ. σ. 458-459 (=*συγκλητικαί*), Δαυῒδ, Συμεὼν κλπ. ἐν Anal Boll. τ. 18 (1899) σ. 236 (=*συγκλητικὸν αἷμα*).

Οἱ τῆς συγκλήτου: Βίος Ἀθανασίου ἔκδ. Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Βίος δύο οἰκουμ. πατρ. κλπ. (1905) σ. 27-28· Δαυῒδ, Συμεὼν κλπ. ἐν Anal. Boll. τ. 18 (1899) σ. 253· Ἰσιδώρου σ. 125, 135· Μιχαὴλ συγκ. σ. 275-276· Νικήτα ἔνθ' ἀνωτ. σ. 302· Νικολάου Στουδίτου ἐν PG τ. ΡΕ' στ. 900· Συμεὼν νέου σ. 32 (κ. 22).

Οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου: Βίος Εὐθυμίου σ. 1, 46, 58-59, 63-64.

Ποιήματα καὶ λοιπά

Διήγησις παιδιόφραστος κλπ. παρὰ Wagner σ. 141-178 στιχ. 21, 78, 109, 111 (31), στιχ. 554 (31, πρβλ. 134), σελ. 141-178 (89).

Ἰωάννης Μαυρόπους ἔκδ. P. de Lagarde ἐν Abh. d. gött. Ges. d. Wiss. Hist.-phil. Cl. τ. 28 (1891) σ. 15 (31).

Πουλολόγος παρὰ Wagner σ. 179 στ. 259 (31).

Πωρικολόγος παρὰ Wagner σ. 199-202 (56, 89, 105), σ. 201 (89, 102).

Συμεὼν λογοθέτης ἐν Βυζαντινὰ Χρονικὰ τ. 3 (1896) σ. 578 (30, 50).

Χριστόφορος Μυτιληναῖος ἔκδ. Ed. Kurtz σ. 15 (31).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀλφαβητικὸς πίναξ

Ἀποβολὴ συγκλητικῆς ἰδιότητος 72 ἑπ.
ἀριθμὸς συγκλητικῶν 73 ἑπ.
ἄρχοντες 31 ἑπ.
αὐλικὰ καθήκοντα συγκλήτου 111 ἑπ.
αὐτοκράτορος ἀναγόρευσις 120
caput senatus 76
γυναῖκες 59
δεσποτικοὶ ἄρχοντες 99 ἑπ.
διάρθρωσις συγκλήτου 60 ἑπ.
δικαστικὰ καθήκοντα συγκλήτου 94 ἑπ.
διοικητικὰ καθήκοντα συγκλήτου 121 ἑπ.
ἐνδυμασία συγκλητικῶν 71 ἑπ.
ἐν τέλει 31 ἑπ.
ἐπευφημίαι δήμων 8
εὐνοῦχοι 59
ἡλικία εἰσόδου εἰς σύγκλητον 69 ἑπ.
(ὑπὸ) *καμπάγιν συγκλητικοὶ* 45
κληρικοὶ 57 ἑπ.
κοινωνικὴ θέσις συγκλητικῶν 121 ἑπ.
κοινωνικὴ προέλευσις συγκλητικῶν 60
κόμμα συγκλητικὸν 8
μεγιστᾶνες 23, 27
νομοθετικὰ καθήκοντα συγκλήτου 8, 93 ἑπ.
παραδυναστεύων 77 ἑπ.
πατριάρχης 57
prior senatus 76
προεδρία συγκλήτου 76 ἑπ.
πρόεδρος 78 ἑπ., 80 ἑπ.
πρόκριτοι τῆς συγκλήτου 67 ἑπ.
προνόμια συγκλητικῶν 123 ἑπ.
προύχοντες τῆς συγκλήτου 67 ἑπ.
πρώτη τῶν συγκλητικῶν 78 ἑπ.
πρωτοπρόεδρος 79 ἑπ., 85 ἑπ.
πρῶτος συγκλητικὸς 68, 76 ἑπ.
σενάτωρ 12
σινάτωρ 12 ἑπ.
σημασία συγκλήτου 6 ἑπ.
στρατιωτικοὶ 56
σύγκλησις συγκλήτου 75 ἑπ.
συμβουλευτικὰ καθήκοντα συγκλήτου 92 ἑπ.
σύνοδοι 107 ἑπ.
ταμεῖον συγκλήτου 91 ἑπ.
τόπος συνεδριῶν συγκλήτου 89 ἑπ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πίναξ περιεχομένων

	Εἰσαγωγὴ	σελ.	5
I.	Ὁρολογικὰ	»	11
II.	Συγκρότησις τῆς συγκλήτου	»	34
III.	Λειτουργία τῆς συγκλήτου	»	75
IV.	Καθήκοντα τῆς συγκλήτου	»	92
V.	Ἡ θέσις τῶν συγκλητικῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ταῖς κρατικαῖς ὑπηρεσίαις καὶ τῇ νομοθεσίᾳ	»	121
	Βραχυγραφίαι	»	127
	Παροράματα	»	134
	Πίναξ πηγῶν	»	135
	Ἀλφαβητικὸς πίναξ	»	150

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΥΠΟΙΣ "ΕΣΤΙΑΣ„ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 13 — ΑΘΗΝΑΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ